

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

RAPORT ANUAL

2005

ISSN 1453 – 3936

Notă

Raportul anual 2005 *a fost analizat şi aprobat de Consiliul de administraţie al Băncii Naţionale a României în şedinţa din 15 iunie 2006 şi a fost înaintat Parlamentului României în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României.*

Unele date statistice au caracter provizoriu, urmând a fi revizuite în publicaţiile ulterioare ale Băncii Naţionale a României.

Sursa datelor statistice a fost indicată expres numai atunci când acestea au fost furnizate de alte instituţii.

Reproducerea publicaţiei este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Naţională a României, Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, Bucureşti
tel.: 021/312.43.75; fax: 021/314.97.52
internet: http://www.bnro.ro

R O M Â N I A

- prezentare generală -

1. Localizare	• În sud-estul Europei Centrale, în interiorul şi exteriorul arcului Munţilor Carpaţi, pe cursul inferior al Dunării (1 075 km), cu ieşire la Marea Neagră (245 km); • Totalul graniţelor României însumează 3 150 km; • Vecini: Bulgaria, Republica Moldova, Serbia-Muntenegru, Ucraina, Ungaria.
2. Suprafaţă	• 238 391 kmp (locul 12 în Europa); • Structură: 62 la sută teren agricol (39 la sută arabil), 28 la sută păduri, 10 la sută alte terenuri.
3. Populaţie	• 21 624 mii locuitori la 1 iulie 2005 (locul 9 în Europa); • Densitate: 91 locuitori/kmp; • Urbanizare: 54,9 la sută; • Structura etnică: 89,5 la sută români, 6,6 la sută maghiari, 3,9 la sută alte naţionalităţi; • Administrativ, România este împărţită în 42 de judeţe (inclusiv municipiul Bucureşti, cu regim de judeţ), are un număr de 314 oraşe (din care: 103 municipii) şi 2 827 comune; • Capitala: municipiul Bucureşti (1,9 milioane locuitori); • Limba oficială: limba română.
4. Forma de guvernământ	• Republică, condusă pe baza Constituţiei adoptate în 2003; • Puterea legislativă: parlament bicameral; • Puterea executivă: guvern condus de un prim-ministru (desemnat de preşedintele ţării, în baza rezultatelor alegerilor generale); preşedintele ţării – ales prin scrutin universal pentru un mandat de 5 ani.
5. Moneda naţională	• Leul, cu subdiviziunea sa, banul; • Convertibilitate de cont curent şi convertibilitate cvasitotală a contului de capital; • Cursul monedei naţionale este stabilit zilnic pe piaţa valutară interbancară; moneda de referinţă este euro.

LISTA ABREVIERILOR

BCDMN	Banca de Comerţ şi Dezvoltare a Mării Negre
BCE	Banca Centrală Europeană
BCDMN	Banca pentru Comerţ şi Dezvoltare a Mării Negre
BEI	Banca Europeană pentru Investiţii
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare
BII	Banca Internaţională de Investiţii
BICE	Banca Internaţională de Colaborare Economică
BIRD	Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare
BRI	Banca Reglementelor Internaţionale
BUBID	Rata dobânzii pe piaţa monetară pentru depozitele atrase de bănci
BUBOR	Rata dobânzii pe piaţa monetară pentru depozitele plasate de bănci
CD	Certificate de Depozit
CFI	Corporaţia Financiară Internaţională
CIADI	Centrul Internaţional de Arbitraj în Domeniul Investiţiilor
CNVM	Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare
CSA	Comisia de Supraveghere a Asigurărilor
ECOFIN	Consiliul miniştrilor economiei şi finanţelor din statele membre UE
EFC	Comitetul Economic şi Financiar al Comisiei Europene
FMI	Fondul Monetar Internaţional
ISD	Investiţii Străine Directe
MFP	Ministerul Finanţelor Publice
MIGA	Agenţia de Garantare Multilaterală a Investiţiilor
PEP	Programul Economic de Preaderare
PNAR	Programul Naţional de Aderare a României la Uniunea Europeană
PND	Planul Naţional de Dezvoltare
PSAL	Acordul de împrumut pentru dezvoltarea sectorului privat
SEBC	Sistemul European al Băncilor Centrale
SEC	Sistemul European de Conturi Naţionale şi Regionale
SDDS	Standardul Special de Diseminare a Datelor

CUPRINS

Sinteza principalelor evoluţii economico-financiare în anul 2005 9

1. Principalii indicatori macroeconomici 9
2. Corelarea politicilor macroeconomice 12
3. Integrarea europeană şi relaţiile cu organismele internaţionale 17
4. Sistemul bancar 19

Capitolul I. Politica monetară a Băncii Naţionale a României 22

1. Provocările politicii monetare – ţintirea directă a inflaţiei şi liberalizarea contului de capital 22
2. Implementarea politicii monetare 24
3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare 29
4. Orientările politicii monetare 32

Capitolul II. Supravegherea prudenţială şi stabilitatea financiară 34

1. Supravegherea prudenţială a instituţiilor de credit 34
   - 1.1. Structura sectorului bancar 34
   - 1.2. Performanţe şi perspective 37
   - 1.3. Identificarea riscurilor în procesul de supraveghere 42
   - 1.4. Măsuri întreprinse în vederea îmbunătăţirii procedurilor pentru supravegherea bazată pe risc 44
   - 1.5. Acorduri de cooperare în domeniul supravegherii 46
2. Autorizarea şi reglementarea instituţiilor de credit 47
   - 2.1. Autorizarea instituţiilor de credit 47
   - 2.2. Activitatea de reglementare 47
   - 2.3. Proiecte de anvergură în domeniul prudenţei bancare, derulate începând cu anul 2005 56
3. Stabilitatea financiară 57
   - 3.1. Rolul băncilor centrale în asigurarea stabilităţii financiare 57
   - 3.2. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară 58
   - 3.3. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudenţială şi stabilitatea financiară 61

Capitolul III. Emisiunea de numerar 63

1. Denominarea monedei naţionale 63
2. Emisiuni cu caracter numismatic 65

Capitolul IV. Sistemul de plăți 66

1. Intrarea în funcțiune a Sistemului Electronic de Plăți (SEP) 66

1.1. Sistemul ReGIS 68

1.2. Sistemul SENT 76

1.3. Sistemul SaFIR 76

2. Sistemul de plăți care asigură compensarea fondurilor pe suport hârtie 81

3. Piața titlurilor de stat 82

4. Cadrul legal al sistemelor de plăți şi de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare 83

5. Obiective în domeniul sistemelor de plăți şi de decontare 84

Capitolul V. Administrarea rezervelor internaționale 87

1. Evoluția rezervelor internaționale ale statului în anul 2005 87

2. Obiectivele strategice şi modul de realizare 88

Capitolul VI. Integrarea europeană şi relațiile financiare internaționale 93

1. Activitatea de integrare europeană 93

2. Relațiile financiare internaționale 98

Capitolul VII. Balanța de plăți şi poziția investițională internațională a României 103

1. Contul curent 103

2. Contul de capital şi financiar 104

3. Poziția investițională internațională a României 105

Capitolul VIII. Activitatea de comunicare a Băncii Naționale a României 108

1. Obiectivele anului 2005 108

2. Orientări pentru anul 2006 111

Capitolul IX. Activitatea de cercetare macroeconomică 112

1. Activitatea de modelare macroeconomică 112

2. Stabilitatea financiară 114

3. Analize şi sondaje 115

4. Conferințe ştiințifice organizate de BNR 116

5. Orientări şi obiective ale activității de cercetare în anul 2006 117

Capitolul X. Alte activități ale Băncii Naționale a României 118

1. Managementul resurselor umane 118

2. Activitatea statistică 120

3. Tehnologia informației 123

4. Activitatea de audit intern 124

5. Activitatea juridică 124

6. Arhiva şi Muzeul BNR 125

Capitolul XI. Situaţiile financiare ale Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2005 127

1. Consideraţii generale 127
2. Costurile reducerii inflaţiei 128
3. Administrarea rezervelor internaţionale 130
4. Efectele aprecierii monedei naţionale 131
5. Concluzii 132

Situaţiile financiare ale Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2005 (auditate de KPMG) 133

Raportul Auditorilor Independenţi 135

Bilanţul contabil al Băncii Naţionale a României 137

Contul de profit şi pierdere al Băncii Naţionale a României 139

Note explicative 140

ANEXE

Organigrama Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2005 170

Băncile din România la 31 decembrie 2005 172

Lista publicaţiilor Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2005 174

Principalele lucrări transmise Parlamentului României de către Banca Naţională a României în anul 2005 174

LISTA TABELELOR DIN TEXT

Cota de piață a băncilor şi a sucursalelor băncilor străine 35
Ponderea băncilor şi a sucursalelor băncilor străine în volumul agregat al capitalului 36
Instituțiile de credit pe forme de proprietate 36
Participațiile străine la capitalul băncilor comerciale şi al sucursalelor băncilor străine din România la 31 decembrie 2005 37
Principalii indicatori de analiză ai sistemului bancar 38
Valoarea activului net bilanțier şi a fondurilor proprii la 31 decembrie 2005 41
Plăți de mare valoare şi/sau urgente decontate în anul 2005 74
Numărul şi valoarea instrumentelor de plată de debit 82
Rezerva valutară în 2005 88
Contul curent 103
Finanțarea deficitului de cont curent 104
Principalii indicatori de îndatorare externă 107
Structura bilanțieră a Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2005 129
Rezultatele tranzacțiilor efectuate în cursul anului 2005 131
Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2005 131
Rezultatul exercițiului financiar 2005 132
Acoperirea pierderii exercițiului financiar 2005 132
Bilanțul contabil al Băncii Naționale a României 137
Contul de profit şi pierdere al Băncii Naționale a României 139

LISTA GRAFICELOR DIN TEXT

Creditul neguvernamental 26
Depozite la bănci 26
Rate medii ale dobânzii în sistemul bancar 27
Deficitul balanței comerciale 28
Contribuția componentelor cererii la dinamica PIB 28
Prețurile de consum al populației 29
Volumul sterilizării 30
Volumul sterilizării/contul curent al băncilor 30
Rate ale dobânzii 31
Evoluția plăților de mare valoare şi/sau urgente în anul 2005 75
Evoluția plăților de mare valoare în anul 2005 comparativ cu 2004 75
Evoluția instrumentelor de plată de debit 82
Structura rezervei valutare pe categorii de active 90
Structura rezervei oficiale 91
Structura pe emitenți a portofoliului de titluri 92
Structura datoriei externe pe termen mediu şi lung (decembrie 2005) 106
Evoluția cheltuielilor BNR cu operațiuni bancare 128
Evoluția poziției valutare a BNR în 2005 130

Sinteza principalelor evoluții economico-financiare în anul 2005

1. Principalii indicatori macroeconomici

Anul 2005 se distinge în perioada de după 1989 prin multitudinea provocărilor cu care s-a confruntat Banca Națională a României în formularea şi implementarea politicii monetare. Agendei extrem de încărcate a băncii centrale, care a cuprins mai multe evenimente majore – trecerea la strategia de țintire directă a inflației, procesul de denominare a monedei naționale, implementarea Sistemului Electronic de Plăți –, i s-a adăugat constrângerea rezultată din necesitatea continuării liberalizării contului de capital, conform angajamentelor asumate anterior în negocierile cu Uniunea Europeană. Toate acestea s-au desfăşurat pe fundalul unor politici guvernamentale în general prociclice, care au stimulat suplimentar cererea agregată într-un moment în care PIB se afla deja la un nivel peste potențial, precum şi al celor mai grave inundații din ultimii 35 de ani.

Condiționări suplimentare, care au limitat sever marja de manevră a autorității monetare, au fost generate de unele evoluții nefavorabile înregistrate pe plan extern, dintre care se detaşează creşterea prețului petrolului. Situarea ratelor dobânzilor pe principalele piețe financiare externe la niveluri istoric reduse (mai ales în prima parte a anului 2005) a complicat şi mai mult luarea deciziilor de politică monetară. Pe parcursul intervalului analizat, accentuarea presiunilor inflaționiste şi îmbunătățirea perspectivelor de creştere economică au determinat însă autoritățile monetare din Statele Unite şi din zona euro să majoreze ratele dobânzii de politică monetară, ceea ce a relaxat treptat marja de manevră a BNR în ultimele luni ale anului 2005 şi în prima jumătate a anului 2006. Ca urmare a aşteptărilor inflaționiste în creştere la nivel mondial, mediul extern a consemnat şi o majorare semnificativă a prețului aurului, sugerând că economia globală intră într-o fază nouă a ciclului lung de dezvoltare.

În pofida dificultăților menționate, procesul de consolidare macroeconomică a continuat, chiar dacă într-un ritm mai lent decât în anii anteriori[1].

Creşterea economică. PIB s-a majorat în anul 2005 cu 4,1 la sută, dinamica sa reală cunoscând o reducere la mai puțin de jumătate din nivelul anului precedent. Evoluția a fost generată de diminuarea vitezei de creştere a cererii interne, de prezența şocurilor de ofertă, precum şi de adâncirea contribuției negative a exporturilor nete.

Comparativ cu anul 2004, tiparul de creştere economică s-a modificat, formarea brută de capital fix redevenind componenta cea mai dinamică (+13 la sută) a cererii

[1] Acest fapt a fost confirmat indirect de către Comisia Europeană, în a cărei percepție factorii de risc privind aderarea României la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007 au fost exclusiv de natură extraeconomică.

agregate. În schimb, ritmul anual de creştere a consumului final s-a atenuat, componenta sa privată încetinindu-şi dinamica cu aproape 4 puncte procentuale (până la 9 la sută). Această evoluţie nu poate fi însă interpretată drept o slăbire a presiunii inflaţioniste exercitate de cererea de consum a populaţiei, în condiţiile în care cauza sa determinantă a fost restrângerea mai accentuată a autoconsumului şi a achiziţiilor de pe piaţa ţărănească, pe fondul rezultatelor nesatisfăcătoare din agricultură, ceea ce a reprezentat un şoc asupra ofertei (valoarea adăugată brută aferentă acestui sector economic a scăzut cu 13,9 la sută, ca urmare a manifestării unui efect de bază, dar şi a condiţiilor climaterice adverse din anul 2005). De altfel, achiziţiile de bunuri şi servicii din reţeaua comercială şi-au accelerat semnificativ dinamica (de la 12,5 la sută la 17,7 la sută), fiind stimulate în principal de creşterea importantă a câştigurilor salariale, efect al introducerii cotei unice de impozitare, dar şi al majorării salariului minim brut pe economie, al negocierilor salariale din sectorul privat şi al indexărilor acordate în sectorul public. Factori suplimentari de susţinere a consumului populaţiei au fost accesibilitatea surselor de finanţare (atât bancare[2], cât şi nebancare[3]), persistenţa fenomenului de încetinire a economisirii şi, într-o oarecare măsură, creşterea gradului de ocupare a forţei de muncă.

Persistenţa înclinaţiei spre consum a populaţiei nu a antrenat şi dinamizarea producţiei interne, ceea ce sugerează accentuarea contribuţiei importurilor la acomodarea acestui segment de cerere, datorită rigidităţii ofertei. Concluzia se verifică atât în cazul cererii de investiţii, cât şi al celei de consum productiv, industria românească întâmpinând şi în anul 2005 dificultăţi în satisfacerea exigenţelor cererii. Slăbirea performanţei sectorului industrial (ritmul real al valorii adăugate brute a scăzut de la 6,5 la sută la 2,5 la sută) a fost alimentată şi de încetinirea creşterii exporturilor, care la rândul ei a fost influenţată în principal de trenarea activităţii economice în zona euro, de mediul extern mai puţin favorabil pentru anumite sectoare (în special metale şi produse chimice), de evoluţia cursului de schimb al leului, precum şi de problemele de competitivitate înregistrate în ramuri reprezentative în structura exporturilor (metalurgia şi industria uşoară, aceasta din urmă fiind afectată şi de liberalizarea pieţei internaţionale a textilelor la începutul intervalului analizat).

Inflaţia. Procesul dezinflaţionist a continuat şi în anul 2005, rata anuală a inflaţiei coborând în luna decembrie la 8,6 la sută, cu 0,7 puncte procentuale sub nivelul atins în 2004; progresul a fost mult mai evident în cazul indicatorului calculat ca medie anuală (-2,9 puncte procentuale, până la 9 la sută), care s-a plasat pentru prima oară în ultimii 15 ani pe un palier exprimat printr-o singură cifră. Elemente de susţinere a acestei evoluţii au oferit: (i) conduita prudentă a politicii monetare unde ansamblul condiţiilor monetare s-a menţinut restrictiv, cu precădere prin aprecierea nominală a monedei naţionale în raport cu euro (cu 6 la sută, decembrie/decembrie) şi prin măsurile de natură administrativă şi prudenţială

[2] Chiar dacă măsurile de natură monetară, prudenţială şi administrativă adoptate de BNR au condus pe parcursul anului la temperarea ritmului anual de creştere a creditelor noi pe termen scurt şi mediu acordate populaţiei, acesta a depăşit 44 la sută în cazul componentei în lei şi 27 la sută în cazul celei în euro (valori reale).

[3] *Leasing* auto, credite de consum acordate de companii specializate.

adoptate în vederea diminuării creşterii creditului în valută; (ii) conduita fiscală restrictivă adoptată în cea mai mare parte a anului (concretizată într-un surplus bugetar de 1 la sută la finele lunii noiembrie), dar şi (iii) dezvoltarea unui mediu puternic concurenţial în sectorul de *retail*, cu efect şi asupra competiţiei din sectorul productiv (stimulată suplimentar de presiunea importurilor).

Cu toate acestea, sub acţiunea conjugată a şocurilor de natura ofertei şi a persistenţei excesului de cerere, rezultatul obţinut la sfârşitul anului a depăşit marginal intervalul de ±1 puncte procentuale care încadra ţinta de 7,5 la sută. Pe partea ofertei, la încetinirea vitezei de dezinflaţie au contribuit:

(i) corecţiile aplicate preţurilor administrate, a căror variaţie anuală a urcat la 14,2 la sută, nivel sensibil superior atât mediei preţurilor de consum, cât şi celui din anul anterior. Principala influenţă a revenit ajustărilor operate asupra preţurilor energiei electrice, termice şi gazelor naturale, impuse de necesitatea acoperirii costurilor de producţie, de angajamentul asumat faţă de Comisia Europeană de a alinia treptat preţul de producţie intern al gazelor naturale la cel de import, dar şi de escaladarea preţurilor externe ale produselor energetice;

(ii) devansarea calendarului de majorare a accizelor la nivelul minim existent în Uniunea Europeană;

(iii) creşterea semnificativă a preţurilor volatile (+13,7 la sută), generată în cazul produselor alimentare din această categorie (legume, fructe, ouă) de deficitul de ofertă asociat anului agricol nesatisfăcător şi de perturbările induse spre sfârşitul anului de extinderea focarelor de gripă aviară, iar în cazul combustibililor de saltul abrupt al preţului internaţional al petrolului;

(iv) insuficienta restructurare a economiei, determinantă pentru capacitatea limitată a ofertei interne de a se adapta la profilul cererii.

Concomitent, cererea de consum a populaţiei a continuat să dezvolte presiuni inflaţioniste, extinderea resurselor financiare mobilizate în acest scop creând condiţii favorabile dinamizării achiziţiilor de bunuri şi servicii peste nivelul din 2004.

Deficitul bugetului general consolidat al statului. Similar anului precedent, reducerea deficitului bugetar a contribuit la temperarea inflaţiei în 2005, limitând în acelaşi timp deteriorarea suplimentară a deficitului contului curent. Aspecte problematice au constituit însă, şi în acest an, execuţia neuniformă a cheltuielilor bugetare (întregul deficit s-a acumulat practic în ultima lună a anului), precum şi ponderea insuficientă a veniturilor şi cheltuielilor bugetare în PIB (circa 30 la sută, nivel insuficient dacă avem în vedere angajamentele legate de integrarea în Uniunea Europeană).

Conturile externe. Ritmul de creştere a exporturilor (17,5 la sută) a continuat să fie devansat semnificativ de cel al importurilor (23,9 la sută). Explicaţiile includ (dar nu se limitează la):

– efectul aprecierii nominale a leului faţă de euro;

– creşterea salariilor reale într-un ritm mai rapid decât cel al productivităţii muncii (în industrie);

– concurenţa acerbă a ţărilor asiatice, în principal ca urmare a liberalizării comerţului mondial cu produse textile;

– trenarea activităţii economice în zona euro, îndeosebi în Italia şi Germania, principalele pieţe de desfacere pentru produsele româneşti.

În aceste condiţii, ponderea deficitului contului curent în PIB a ajuns la 8,7 la sută, comparativ cu cea (revizuită) de 8,4 la sută înregistrată în 2004.

Fără a ignora problemele de sustenabilitate pe termen mediu ridicate de un asemenea nivel al deficitului de cont curent, pe termen scurt pot fi menţionaţi câţiva factori atenuanţi:

– deficitul a fost acoperit în proporţie de 84 la sută prin investiţii directe şi transferuri de capital şi numai diferenţa de 16 la sută prin împrumuturi pe termen mediu şi lung;

– numai 15 la sută din importuri (respectiv 18 la sută din importuri, dacă se consideră şi autoturismele ca bunuri de consum) sunt destinate consumului propriu-zis;

– situaţia este mult mai puţin preocupantă într-o ţară în care deficitul extern este generat în proporţie de 0,8 la sută din PIB de către sectorul de stat şi de 7,9 la sută din PIB de către sectorul privat, decât într-o ţară în care ponderile celor două sectoare ar fi egale[4].

Şomajul. Rata şomajului a continuat să scadă de la 6,3 la sută în decembrie 2004 la 5,9 la sută în decembrie 2005. Chiar dacă pe o piaţă caracterizată printr-o migraţie temporară a forţei de muncă în străinătate astfel de cifre pierd din relevanţă, acestea par totuşi să reflecte o mai bună înregistrare a forţei de muncă în sectorul formal al economiei. Totodată, cifrele indică un nivel apropiat de „ocuparea deplină“, ceea ce poate explica majorările salariale cu mult peste creşterea productivităţii muncii, precum şi persistenţa presiunilor inflaţioniste.

2. Corelarea politicilor macroeconomice

În cadrul negocierilor cu Comisia Europeană privind Capitolul 4 „Libera circulaţie a capitalurilor”, România s-a angajat să liberalizeze cel mai important tip de tranzacţie – accesul nerezidenţilor la conturi de depozit în lei deschise la băncile rezidente – la începutul anului 2004. Ulterior, având în vedere diferenţialul de dobândă semnificativ (generat de o inflaţie încă înaltă în România), autorităţile române au obţinut amânarea cu circa un an, până în aprilie 2005, a acestei etape de liberalizare. Datorită caracterului constrângător al angajamentului, banca centrală a

[4] Aceasta, deoarece sectorul privat se poate replia, în caz de necesitate, mult mai rapid decât sectorul de stat, care prezintă o anumită rigiditate. Într-un anumit sens contabil, dar şi economic, chiar simpla reducere a profiturilor reinvestite şi a finanţărilor contractate din străinătate de către sectorul privat pentru a fi investite în România poate acţiona ca un cvasistabilizator automat, reducând, *ceteris paribus,* deficitul contului curent.

demarat, începând cu a doua jumătate a anului 2004, un proces de reducere accelerată a dobânzilor la lei, pentru a preveni intrări masive de capital speculativ ulterioare momentului liberalizării. Concret, în semestrul II al anului 2004 rata dobânzii de politică monetară a fost redusă treptat de la 21,25 la sută la 17 la sută, iar în primele luni ale anului 2005, de la 17 la sută la 12,5 la sută. Pentru ca această relaxare a politicii de dobândă să nu conducă la o reinflamare a inflației, BNR a permis o apreciere semnificativă în termeni nominali a cursului de schimb, indusă de sporirea intrărilor de capital, limitându-şi treptat intervențiile pe piața valutară; începând cu trimestrul IV 2005 banca centrală nu a mai intervenit pe această piață.

În condițiile în care nu s-a observat o temperare a intrărilor de capital, care au ajuns la peste 1,2 miliarde euro în luna august, BNR a fost nevoită să continue politica de descurajare a influxurilor speculative, reducând dobânda de politică monetară până la 7,5 la sută în septembrie. Efectele reducerii substanțiale a ratelor dobânzii au fost contrabalansate atât de aprecierea cursului monedei naționale, cât şi de măsurile adoptate de BNR în sensul restricționării creditului neguvernamental, mai ales a celui în valută, prin înăsprirea semnificativă a unor prevederi din normele prudențiale.

În consecință, în ultimul trimestru al anului situația de pe piețele monetară şi valutară s-a stabilizat în termeni relativi, dar echilibrul a rămas precar, cu principalele dobânzi din sistem negative în termeni reali (față de inflația *ex post)*.

De fapt, realitatea macroeconomică ulterioară momentului aprilie 2005 arată că efortul asociat procesului de integrare economică europeană a fost în mod obiectiv însoțit de reducerea marjei de manevră aflate la dispoziția autorităților române – acestea nu-şi mai pot permite rate ale dobânzii semnificativ diferite de cele din UE, în caz contrar existând riscul unor influxuri masive de capital speculativ. Drept urmare, supraîncărcarea politicii monetare devine nu numai ineficientă, dar şi contraproductivă din punct de vedere al unei creşteri economice durabile, un *mix* adecvat de politici economice (monetare, fiscale, de venituri) fiind esențial pentru menținerea echilibrului macroeconomic.

Politica monetară. Conceperea şi implementarea politicii monetare s-au confruntat în anul 2005 cu multiple provocări, care au presupus atât modificări ale cadrului operațional, cât şi acomodarea unor constrângeri temporare.

Liberalizarea contului de capital. Principala provocare cu care s-a confruntat politica monetară în cursul anului 2005 a fost acomodarea necesității continuării dezinflației cu limitele impuse utilizării politicii de dobânzi de parcurgerea unor noi etape din calendarul de liberalizare a contului de capital. Nu numai rata dobânzii de politică monetară a fost redusă de la 17 la sută în decembrie 2004 la 7,5 la sută în septembrie 2005, ci şi ratele dobânzilor la facilitățile permanente au fost coborâte în două etape (în aprilie şi septembrie), până la 14 la sută la facilitatea de credit şi la 1 la sută la facilitatea de depozit. Întrucât BNR a acceptat în unele perioade să nu sterilizeze complet lichiditatea excedentară, invitând băncile comerciale să utilizeze facilitatea de depozit, rata medie efectivă de sterilizare a

fost temporar inferioară ratei de politică monetară, situându-se la circa 4-5 la sută. În acest context, rolul de principală pârghie în lupta împotriva inflaţiei în ansamblul condiţiilor monetare a revenit cursului de schimb (care a atins la sfârşitul lunii august 3,5111 RON/EUR, în scădere de la 3,9663 RON/EUR la sfârşitul anului 2004), alături de măsurile de natură administrativă şi prudenţială adoptate în vederea temperării creşterii creditului în valută.

Adoptarea strategiei de ţintire directă a inflaţiei. A doua provocare majoră pentru politica monetară a constituit-o trecerea, începând cu luna august, la regimul de ţintire directă a inflaţiei. Având în vedere condiţiile restrictive menţionate, se poate pune întrebarea de ce BNR nu a optat pentru o amânare a implementării noii strategii de politică monetară. Răspunsul trebuie să ţină seama de cel puţin următoarele elemente: pe lângă superioritatea sa intrinsecă în materie de analiză şi predicţie faţă de regimul anterior – de ţintire a agregatelor monetare, ale cărui performanţe se diminuau în contextul unor influxuri de capital substanţiale şi sistematice – ţintirea directă a inflaţiei are şi câteva trăsături care impun modificarea comportamentului principalilor actori vizaţi. Astfel, printr-o mai bună comunicare cu publicul şi printr-o mai mare transparenţă – ilustrată, printre altele, de publicarea trimestrială a rapoartelor privind inflaţia – banca centrală ancorează aşteptările publicului şi le conferă acestora un caracter informat; datorită faptului că ţintele multianuale de inflaţie sunt stabilite de comun acord cu Guvernul, este de aşteptat un angajament sporit din partea acestuia în atingerea lor; nu în ultimul rând, reprezentanţii BNR îşi asumă un mandat lipsit de echivoc în urmărirea, în primul rând, a inflaţiei, lăsând altor politici sarcina corectării celorlalte dezechilibre macroeconomice. Desigur, creşte şi riscul de pierdere a credibilităţii atunci când ţinta de inflaţie este ratată. Dar dacă – aşa cum s-a întâmplat în 2005 – depăşirea este marginală, iar cauzele ei sunt anticipate şi explicate publicului, acest risc poate fi minimizat.

Totodată, politica monetară s-a confruntat cu continuarea tendinţei de creştere a intermedierii financiare, dar cu modificarea structurii creditului neguvernamental în favoarea componentei în lei, ceea ce ar determina îmbunătăţirea mecanismului de transmisie a impulsurilor politicii monetare[5]. Pentru a atinge acest deziderat, BNR a utilizat un *mix* de măsuri, inclusiv de natură prudenţială şi administrativă. Astfel, rezervele minime obligatorii la depozitele în valută şi-au mărit aria de cuprindere, în timp ce rata rezervelor minime obligatorii aferente depozitelor în lei a fost redusă marginal, de la 18 la 16 la sută. Măsurile de natură prudenţială au vizat limitarea riscului de credit pentru persoanele fizice, în sensul înăspririi condiţiilor de acces la împrumuturile bancare (implementate în august 2005). În ceea ce priveşte măsurile cu caracter administrativ, acestea s-au referit în special la plafonarea gradului de expunere a băncilor comerciale faţă de clienţii neacoperiţi în mod natural la riscul valutar (intrate în vigoare în septembrie 2005).

În anul 2005, gradul de monetizare a economiei, exprimat ca pondere a agregatului monetar M2 în PIB, s-a majorat la 30,1 la sută (faţă de 26,2 la sută în 2004), în timp ce gradul de intermediere financiară, exprimat ca pondere a creditului

[5] Dacă ponderea creditului exprimat în lei este redusă, atunci şi modificările de dobânzi promovate de banca centrală sunt ineficace, afectând doar o porţiune limitată din masa monetară.

neguvernamental în PIB, a crescut la 21,1 la sută (comparativ cu 17,0 la sută în anul anterior). Creditul neguvernamental a înregistrat în anul 2005 un ritm real de creştere de 33,8 la sută, cu 7,6 puncte procentuale mai mare decât cel din anul anterior, în principal ca urmare a majorării mai rapide a creditului în lei (+56,8 la sută), comparativ cu cea consemnată de creditul în valută (+18,9 la sută). În aceste condiţii, după un minim înregistrat în luna mai, creditul în lei a ajuns să reprezinte 46 la sută din totalul creditului neguvernamental, existând premisele ca în anul 2006 componenta în lei să devină majoritară.

Măsurile de politică monetară, implementate prin operaţiuni *open market* (incluzând atragerea de depozite şi emiterea de certificate de depozit de către BNR), au condus la o pondere în PIB a volumului total al operaţiunilor de sterilizare de 61,7 la sută faţă de 44,4 la sută în 2004, în timp ce costurile asociate, reprezentând dobânzile plătite de BNR, au scăzut de la 0,9 la 0,6 la sută din PIB.

Denominarea monedei naţionale. Pregătită îndelung (actul normativ de reglementare a apărut încă din 2004 – Legea nr. 348), denominarea monedei naţionale a fost un proces necesar, deoarece:

– a dat un semnal de încheiere a unui ciclu inflaţionist;

– a simplificat mult înregistrările contabile şi informatice;

– a urmărit obişnuirea publicului cu mărimi monetare compatibile cu cele din zona euro, în perspectiva aderării în viitor a României la aceasta;

– a contribuit la ameliorarea imaginii externe, în condiţiile în care, dintre ţările europene, numai România şi Turcia nu îşi încheiaseră procesul de reformă monetară;

– s-a bazat pe o analiză cost-beneficiu din care reieşea că păstrarea vechilor cupiuri ar fi fost mai costisitoare decât emiterea unor cupiuri noi.

Pe ansamblu, procesul denominării s-a desfăşurat cu succes, publicul fiind informat din timp şi primind favorabil noile însemne monetare. Un rol important în creşterea încrederii îl au şi durata mare a circulaţiei duale (1 iulie 2005-31 decembrie 2006), precum şi posibilitatea preschimbării ulterioare fără limită de termen a vechilor însemne monetare la sediile BNR. Totodată, efectul inflaţionist al măsurii a fost insesizabil, în condiţiile în care comercianţii au fost obligaţi la afişarea dublă a preţurilor, începând cu luna martie a anului 2005.

Intrarea în funcţiune a Sistemului Electronic de Plăţi (SEP). În anul 2005 au intrat în funcţiune, eşalonat, cele trei componente ale sistemului electronic de plăţi: sistemul pentru plăţi de mare valoare (ReGIS) la 8 aprilie, cel pentru plăţi de mică valoare (SENT) la 13 mai şi sistemul pentru titlurile de stat (SaFIR) la 3 octombrie.

Principalele câştiguri obţinute prin implementarea acestor componente constau în:

– reducerea semnificativă a timpilor de tranzacţionare şi decontare;

– scăderea substanţială a costurilor pentru bănci şi beneficiari; de exemplu, la subsistemele ReGIS şi SENT a avut loc o reducere cu circa 65 la sută a comisioanelor în perioada martie 2005-martie 2006;

– asigurarea condiţiilor pentru conectarea SEP la sistemul european TARGET, după aderarea României la UE.

Politica fiscală. Deficitul bugetului consolidat, programat la 0,7 la sută din PIB (şi ulterior revizuit la 1 la sută din PIB, pentru a acoperi pierderile cauzate de inundaţii), a constituit un permanent subiect de discuţii între Guvern şi echipa de experţi ai Fondului Monetar Internaţional. Aceştia considerau că un deficit mai strâns (sub 0,5 la sută din PIB) era necesar pentru a contribui mai activ la lupta împotriva inflaţiei – în condiţiile în care politica monetară era constrânsă de obiective conflictuale – precum şi pentru a limita, fie şi numai marginal, adâncirea deficitului de cont curent. De partea lor, autorităţile guvernamentale invocau următoarele argumente:

– necesitatea de a se finanţa, prin cheltuieli bugetare, lucrări de infrastructură, chiar cu preţul majorării deficitelor, precum şi posibilitatea accesului prin cofinanţare la fonduri de preaderare;

– dorinţa de a obţine, printr-o forţare a creşterii PIB, o scurtare a timpului istoric necesar pentru ajungerea din urmă a statelor membre ale UE;

– situaţia atipică din România, unde prudenţa în materie de deficit bugetar contrasta puternic cu atitudinea membrilor mai vechi sau mai noi ai UE vizavi de îndeplinirea criteriilor Pactului de Stabilitate şi Creştere.

În cele din urmă, deficitul efectiv, de 0,8 la sută din PIB, a constituit o performanţă mai bună decât în anul 2004, contribuind *de facto* la reducerea inflaţiei.

Alte subiecte intens dezbătute au fost reducerea impozitului pe profit de la 25 la sută la 16 la sută şi introducerea cotei unice de 16 la sută pentru impozitul pe venit, adoptate de noul Guvern în conformitate cu angajamentele asumate în campania electorală. Problema nu consta atât în pierderea de resurse bugetare (estimate la circa 1 la sută din PIB, dar compensate de creşterea cu un cuantum similar a încasărilor din TVA şi accize), cât în stimularea suplimentară a cererii de consum, reducerea de impozite suprapunându-se creşterilor semnificative ale salariilor în termeni reali, într-o economie deja supraîncălzită.

Politica veniturilor. În anul 2005, politica veniturilor s-a caracterizat printr-o conduită relaxată, contribuind la menţinerea excesului de cerere şi, în consecinţă, la temperarea procesului dezinflaţionist. Cele mai importante coordonate ale politicii veniturilor au fost: (i) majorarea cu 8 la sută a salariilor brute reale în sectorul bugetar, pe seama indexărilor anuale acordate, dar şi a modificărilor aduse sistemului de salarizare a funcţionarilor publici (în cazul salariului net, creşterea a fost de 15,4 la sută, decalajul de ritm datorându-se influenţei introducerii cotei unice de impozitare); (ii) majorarea cu 3,3 la sută în termeni reali a veniturilor disponibile ale populaţiei, provenite din surse bugetare şi extrabugetare[6], cea mai importantă dintre componente (pensia din sistemul asigurărilor sociale de stat) beneficiind de acordarea indexărilor periodice şi de desfăşurarea unei noi etape din procesul de

[6] Asigurările sociale de stat, ajutorul pentru şomaj şi asigurările de sănătate.

recalculare a pensiilor. În ceea ce priveşte salariul minim brut pe economie, creşterea a fost limitată la 10,7 la sută (până la 310 RON), însă negocierile derulate între confederaţiile sindicale şi patronate au ridicat procentul la 17,9 la sută, cuantumul specificat în contractul colectiv de muncă la nivel naţional fiind de 330 RON.

Politica în domeniul preţurilor administrate. Alături de politica veniturilor, acest domeniu a avut o contribuţie majoră în încetinirea ritmului dezinflaţiei şi în depăşirea obiectivului de inflaţie al băncii centrale. Trebuie însă precizat că procesul de liberalizare a preţurilor administrate a demarat în România relativ târziu comparativ cu ţările central-europene (după 8-9 ani) şi de la niveluri inferioare. Tot ce se poate spera în această materie este o eşalonare predictibilă şi implementată conform calendarului stabilit, care să permită o absorbţie graduală a ajustărilor de preţuri administrate în politica generală de scădere a inflaţiei fără a fi afectate anticipaţiile inflaţioniste.

Politica structurală. Investiţiile străine realizate în ultimii cinci-şase ani au început să dea rezultate, în sensul că, pentru prima dată, în cadrul clasamentelor industriale, firmele profitabile le depăşesc, atât ca număr, cât şi ca valoare, pe cele neprofitabile. Chiar dacă mediul economic este mult îmbunătăţit, mai rămân încă multe „găuri negre", firme insuficient restructurate care produc pierderi şi arierate. În acest context, capătă o mare importanţă privatizările semnificative ale anului, începând cu BCR (cumpărată de Erste Bank) şi continuând cu Distrigaz Sud (Gaz de France), Distrigaz Nord (E.ON Ruhrgas), Electrica Moldova (E.ON Energie) şi Electrica Oltenia (CEZ Praga).

Volumul total al arieratelor agenţilor economici cu capital de stat monitorizaţi conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 79/2001 a scăzut de la 10,4 miliarde RON la 9,9 miliarde RON (la 8,9 miliarde RON, ca efect al Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 37/2004 privind măsuri de diminuare a arieratelor din economie, cu modificările şi completările ulterioare), dar arieratele totale către bugetul general consolidat au crescut de la 4,2 miliarde RON la 4,6 miliarde RON. Acest fapt arată că este necesar ca statul să continue eforturile de îmbunătăţire şi întărire a disciplinei financiare, situaţie cu atât mai preocupantă cu cât arieratele către buget, considerate ajutor de stat, nu vor mai fi acceptate de Uniunea Europeană fără o fundamentare solidă.

3. Integrarea europeană şi relaţiile cu organismele internaţionale

În anul 2005 a continuat monitorizarea angajamentelor asumate de BNR în procesul de negociere pentru capitolele aferente sistemului bancar românesc. O importanţă deosebită a avut continuarea liberalizării contului de capital, prin permiterea accesului nerezidenţilor la conturi de depozit în lei deschise la instituţii financiare rezidente, începând cu aprilie 2005, decizie care a influenţat major conduita politicii monetare pe parcursul întregului an. De asemenea, tot în contextul respectării angajamentelor asumate în cadrul negocierilor privind Capitolul 4 „Libera circulaţie a capitalurilor", au fost ridicate, începând cu luna

iulie 2005, restricțiile impuse deschiderii de conturi curente şi de depozit de către rezidenți la bănci din străinătate. Prin urmare, singurele operațiuni de natura contului de capital supuse în continuare autorizării băncii centrale[7] sunt cele cu instrumente de piață monetară, efectuate de nerezidenți pe teritoriul României (eliminarea restricțiilor asociate fiind stabilită pentru septembrie 2006).

O altă contribuție a BNR la procesul de integrare europeană o constituie elaborarea secțiunilor aferente cadrului macroeconomic, politicii monetare şi de curs de schimb şi sectorului bancar din cadrul documentelor strategice:

– Programul Economic de Preaderare (PEP), ediția 2005;

– Planul Național de Dezvoltare 2007-2013 (PND);

– Raportul asupra progreselor înregistrate în pregătirea pentru aderarea la Uniunea Europeană.

Ca urmare a semnării, la 25 aprilie 2005, a Tratatului de aderare a României la Uniunea Europeană, BNR a obținut statutul de observator activ la structurile şi substructurile forumurilor europene, în mod special în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC). Se vor asigura în acest fel adâncirea colaborării cu Banca Centrală Europeană (BCE), familiarizarea BNR cu mecanismele instituționale şi cu procedurile de lucru ale BCE, preluarea de către Banca Națională a unor noi responsabilități, care să-i permită acesteia la momentul aderării asumarea statutului de membru cu drepturi depline. Concret, guvernatorul BNR participă trimestrial la lucrările Consiliului General al SEBC, alături de ceilalți guvernatori ai băncilor centrale din statele membre, plus Bulgaria. De asemenea, BNR participă cu regularitate la reuniunile tuturor celor 12 comitete ale SEBC, precum şi la reuniunile grupurilor de lucru. Totodată, reprezentanții BNR participă cu statut de observator activ la ECOFIN şi EFC.

Pe linia asistenței nerambursabile acordate din fonduri europene, Banca Națională a României beneficiază în prezent de o linie de finanțare de 2,516 milioane euro în cadrul programului PHARE 2003, destinată realizării următoarelor subproiecte: (i) întărirea funcției de supraveghere bancară bazată pe rezultatele analizei de risc; (ii) îmbunătățirea competitivității şi solidității instituțiilor de credit; (iii) implementarea standardelor europene în statistica conturilor financiare naționale; (iv) îmbunătățirea expertizei BNR în domeniul juridic; (v) armonizarea activităților de audit intern cu practica băncilor centrale din statele membre; (vi) continuarea armonizării legislative în domeniul reglementării bancare. O importanță deosebită are proiectul de înfrățire „Armonizarea legislativă şi întărirea capacității administrative a BNR", lansat la 24 martie 2005, care beneficiază de asistența unui consorțiu format din băncile centrale ale Franței, Italiei şi Olandei.

În relația cu FMI s-au consemnat câteva misiuni ale experților acestei instituții pentru efectuarea, împreună cu autoritățile române, a celei de a doua şi a treia examinări a derulării aranjamentului *stand-by* de supraveghere preventivă. Absența unei viziuni comune în ceea ce priveşte politica fiscală atât pe termen scurt, cât şi

[7] Cu excepția achizițiilor de terenuri de către nerezidenți, pentru care există derogări temporare.

pe termen mediu şi lung a făcut ca la sfârşitul anului 2005 aranjamentul să fie suspendat provizoriu. Cu toate acestea, colaborarea dintre BNR şi FMI continuă pe multiple planuri, atât prin consultările periodice în cadrul prevederilor Art. IV din Statutul FMI, cât şi sub forma acţiunilor de asistenţă tehnică pe linia implementării regimului de ţintire a inflaţiei şi a organizării în comun a unor conferinţe (în octombrie 2005, conferinţa regională „Creşterea rapidă a creditului bancar destinat sectorului privat", la care au participat reprezentanţi ai băncilor centrale din 21 de ţări din Europa Centrală şi de Est şi ai unor organizaţii internaţionale).

În ceea ce priveşte agenţiile de *rating*, acestea au continuat să îmbunătăţească şi în 2005 calificativele acordate României. Astfel, Moody's a crescut (la 2 martie 2005) calificativele la Ba1 pentru datoria în valută şi la Aa3 pentru cea exprimată în monedă naţională. Totodată, Standard&Poor's a ridicat (la 6 septembrie 2005) *rating*-ul pentru datoria pe termen lung de la BB+ la BBB– pentru cea în valută şi de la BBB– la BBB pentru cea în monedă naţională.

4. Sistemul bancar

Pe parcursul anului 2005, sistemul bancar a cunoscut o consolidare semnificativă, susţinută în principal de procesul de restructurare şi privatizare. Principalele modificări structurale consemnate au vizat:

– intrarea în cea de a treia şi ultima etapă a privatizării Băncii Comerciale Române, respectiv negocierea vânzării pachetului majoritar de acţiuni către un investitor strategic. Câştigătoare a licitaţiei pentru preluarea BCR a fost desemnată banca austriacă Erste Bank, care a oferit pentru pachetul majoritar aproximativ 3,75 miliarde euro;

– aprobarea strategiei de privatizare a Casei de Economii şi Consemnaţiuni;

– autorizarea celei de a doua bănci specializate în acordarea de credite pentru construcţia de locuinţe, HVB Banca pentru Locuinţe;

– retragerea autorizaţiei de funcţionare a sucursalei din România a băncii „National Bank of Greece", ca urmare a transferului activelor şi pasivelor, precum şi a vânzării mijloacelor fixe ale acesteia către „Banca Românească".

Ca rezultat al acestor evenimente, din totalul celor 40 de instituţii de credit în funcţiune (inclusiv CREDITCOOP, singura reţea cooperatistă autorizată până în prezent), două rămân încadrate în categoria băncilor de stat, opt au capital majoritar privat românesc, iar 30 aparţin capitalului străin (inclusiv sucursalele băncilor străine). Totodată, ponderea activelor deţinute de băncile cu capital privat sau majoritar privat în totalul activelor sistemului bancar românesc a crescut la 94 la sută, iar ponderea activelor băncilor cu capital străin sau majoritar străin a ajuns la 62,2 la sută. Gradul de concentrare a sistemului bancar a rămas comparabil cu cel al ţărilor din Uniunea Europeană, primele cinci bănci deţinând circa 60 la sută din piaţă.

Restructurarea sistemului bancar, diversificarea portofoliului de produse oferite de bănci şi creşterea puterii de cumpărare a populaţiei au dus la majorarea ponderii activelor instituţiilor de credit în PIB de la 36,6 la sută în 2004 la 44,8 la sută la finele anului 2005. Datorită politicii prudente impuse de banca centrală, ponderea

creditului în valută a scăzut de la 60,8 la sută din volumul total al creditelor neguvernamentale în decembrie 2004 la 54 la sută în decembrie 2005 şi la 48,5 la sută în aprilie 2006, în cadrul unui proces care continuă. Creditul acordat populaţiei şi-a majorat ponderea în totalul creditului neguvernamental de la 28,4 la sută în decembrie 2004 la 35,2 la sută în decembrie 2005, cu o dinamică deosebită a creditului de consum, alături de creşterea cererii populaţiei pentru creditele ipotecare şi imobiliare.

Indicatorii de eficienţă ai sistemului bancar au rămas la valori confortabile, chiar dacă în uşor regres faţă de anul precedent. Astfel, indicatorul de rentabilitate financiară (ROE) s-a situat la 12,7 la sută, indicatorul de rentabilitate economică (ROA) a fost de 1,6 la sută, în timp ce indicatorul agregat de solvabilitate a fost de 21,1 la sută, cu mult deasupra limitei minime reglementate de 12 la sută.

Principalul indicator de cuantificare a riscului de credit, respectiv ponderea expunerii neajustate aferente creditelor şi dobânzilor clasificate în categoriile „îndoielnic“ şi „pierdere“ în total portofoliu, a continuat să scadă – de la 2,85 la sută în anul precedent la 2,6 la sută în 2005, cel mai redus nivel din ultimul deceniu. Aceste progrese au condus la consolidarea unui sistem bancar competitiv şi stabil, cu o capacitate întărită de gestionare a riscurilor.

Tendinţele favorabile desprinse din analiza principalilor indicatori economici şi de prudenţă bancară sunt confirmate şi de rezultatele simulărilor realizate pe baza tehnicilor de evaluare a rezistenţei la şocuri a sistemului bancar şi a băncilor individuale (*stress testing*). Chiar într-un scenariu extrem de nefavorabil – presupunând o depreciere a monedei naţionale cu 18,6 la sută şi o reducere a ratei dobânzii cu 6,7 puncte procentuale – a rezultat un risc sistemic foarte scăzut, sectorul bancar românesc fiind în general bine capitalizat şi cu o lichiditate consistentă. Practic, în condiţiile definite în scenariul de criză, nu au existat cazuri de intrare în faliment a vreunei instituţii de credit.

Principalele reglementări emise din punct de vedere prudenţial au fost Normele BNR nr. 10/2005 privind limitarea riscului de credit la creditele destinate persoanelor fizice – care prevăd plafonarea ponderii serviciului total al datoriei la maximum 40 la sută din veniturile nete ale acestora, precum şi unificarea regimului creditelor imobiliare cu cel al creditelor ipotecare şi limitarea angajamentelor astfel rezultate la cel mult 35 la sută din veniturile nete – şi Normele BNR nr. 11/2005 privind limitarea gradului de concentrare a expunerilor din creditele în valută, care prevăd că expunerea unei bănci din credite în valută acordate clienţilor neacoperiţi în mod natural la riscul valutar este de maximum 300 la sută din fondurile proprii. Ambele norme, pe lângă caracterul prudenţial evident, au avut şi implicaţii asupra politicii monetare, temperând expansiunea prea rapidă a creditului şi îndeosebi a componentei sale în valută.

O reglementare foarte importantă în ceea ce priveşte încheierea procesului de liberalizare a contului de capital este Regulamentul nr. 4/2005 privind regimul valutar. Principalele sale prevederi vizează:

– stabilirea datei-limită (1 septembrie 2006) până la care vor fi liberalizate toate tipurile de tranzacţii aferente contului de capital, în conformitate cu angajamentele asumate faţă de Uniunea Europeană;

– definirea măsurilor de salvgardare care pot fi luate de BNR, cu respectarea *acquis*-ului comunitar;
– crearea unui cadru mult simplificat de desfăşurare a operaţiunilor valutare.

Tot în cursul anului 2005 au fost iniţiate două proiecte de anvergură în domeniul prudenţei bancare. Astfel, pentru implementarea la nivel naţional a noilor cerinţe de capital conform Acordului Basel II, BNR a demarat un proiect care vizează revizuirea întregului cadru legal şi de reglementare aplicabil instituţiilor de credit. Proiectul noii legi, care va reglementa în mod unitar regimul instituţiilor de credit, va cuprinde prevederi generale în care se vor regăsi cerinţele armonizate la nivel comunitar, precum şi dispoziţii specifice diverselor categorii de instituţii de credit (bănci, organizaţii cooperatiste de credit, case de economii pentru domeniul locativ, instituţii emitente de monedă electronică etc.).

Un alt angajament asumat în cadrul negocierilor cu Uniunea Europeană este cel referitor la implementarea Directivei 2002/87/CE privind conglomeratele financiare. În acest sens, s-a constituit un grup de lucru interministerial, având ca sarcină corelarea strategiilor sectoriale din domeniul financiar şi aplicarea noului cadru legislativ la 1 ianuarie 2007. Pentru acest proiect, Banca Naţională a României beneficiază de asistenţă tehnică în cadrul Convenţiei de *twinning* încheiate cu un consorţiu de bănci centrale (Franţa, Italia, Olanda), precum şi de experienţa specialiştilor comunitari în cadrul unor activităţi finanţate din fonduri TAIEX (*Technical Assistance and Information Exchange*).

Referitor la activitatea de autorizare, în perioada iunie-noiembrie 2005 a fost analizată cererea de autorizare a reţelei cooperatiste de credit RoCredit, provenind din reorganizarea reţelelor cooperatiste de credit Aurora Română, Creditul Românesc şi Concordia Română. Procesul s-a finalizat prin respingerea cererii de autorizare, precum şi a contestaţiei formulate. Organizaţiile cooperatiste de credit care nu obţin autorizaţia de funcţionare după epuizarea căilor legale de atac se vor dizolva de drept şi vor intra în lichidare.

În ceea ce priveşte reglementarea activităţii de creditare desfăşurate de instituţii financiare nebancare (societăţi de leasing, fonduri de garantare, societăţi de credit ipotecar, case de amanet, case de ajutor reciproc, companii de credit de consum etc.), aceasta este necesară atât din perspectiva protejării corespunzătoare a populaţiei, cât şi pentru asigurarea unor condiţii concurenţiale egale între aceste instituţii şi băncile comerciale, în contextul expansiunii substanţiale a finanţării oferite de acest tip de instituţii financiare nebancare neguvernamentale. Astfel, spre sfârşitul anului 2005, BNR a accelerat procesul de extindere a ariei sale de reglementare şi supraveghere şi asupra acestor instituţii, fiind finalizat proiectul actului normativ specific.

În acest context, la începutul anului 2006 a fost emisă Ordonanţa Guvernului nr. 28/26.01.2006 privind reglementarea unor măsuri financiar-fiscale care conţine dispoziţii privind activitatea de creditare desfăşurată de instituţii financiare nebancare. Ordonanţa creează cadrul legal de acces la activitatea de creditare a instituţiilor financiare nebancare (IFN), constituite cu scopul de a desfăşura, cu titlu profesional, activităţi de creditare în sens larg, stabilind în acest sens condiţii minime, uniforme şi nediscriminatorii de participare în piaţă.

Capitolul I. Politica monetară a Băncii Naţionale a României

Obiectivul politicii monetare

Potrivit statutului său[1], BNR are ca obiectiv fundamental asigurarea şi menţinerea stabilităţii preţurilor, principala atribuţie a băncii centrale constituind-o conceperea şi implementarea politicii monetare.

În contextul specific al anului 2005, sarcina care a revenit băncii centrale a fost aceea de a asigura continuitatea dezinflaţiei şi de a consolida tendinţa constant descendentă pe care s-a plasat rata anuală a inflaţiei (decembrie/decembrie), începând cu anul 2000. Atât ţinta de inflaţie pentru anul 2005, stabilită iniţial la 7 la sută (decembrie/decembrie), cât şi orientările majore ale politicii monetare pentru acest interval au fost configurate în consonanţă cu prevederile Strategiei naţionale de dezvoltare economică a României pe termen mediu, precum şi cu angajamentele asumate de autorităţile române prin documentele programatice elaborate în contextul procesului de negociere a aderării României la Uniunea Europeană (Programul Economic de Preaderare şi Planul Naţional de Dezvoltare).

1. Provocările politicii monetare – ţintirea directă a inflaţiei şi liberalizarea contului de capital

Conceperea şi implementarea politicii monetare s-au confruntat în anul 2005 cu multiple provocări atât în plan strategic, cât şi în plan tactic. Planul strategic al politicii monetare a presupus eforturi considerabile, în condiţiile în care autoritatea monetară şi-a intensificat în prima parte a anului 2005 activitatea de pregătire a trecerii la ţintirea directă a inflaţiei[2] şi a adoptat în mod oficial noul regim în luna august. Prin recurgerea la această schimbare, BNR şi-a asumat în mod clar sarcina de a urmări consecvent realizarea obiectivului său fundamental, responsabilitatea în atingerea ţintei de inflaţie fiind, de asemenea, mai bine evidenţiată, în timp ce transparenţa politicii monetare a sporit.

Decizia de trecere la ţintirea directă a inflaţiei a fost adoptată doar după ce precondiţiile specifice acestei schimbări au fost îndeplinite, fiind recunoscut faptul că eficacitatea acestei strategii de politică monetară depindea de: (i) coborârea ratei anuale a inflaţiei sub nivelul de 10 la sută; (ii) acumularea unui câştig de credibilitate de către banca centrală; (iii) întărirea independenţei *de jure*[3] şi *de facto* a BNR; (iv) restrângerea dominanţei fiscale, derularea procesului de consolidare fiscală şi ameliorarea coordonării dintre politica fiscală şi cea monetară; (v) relativa flexibili-

[1] Legea nr. 312/2004.

[2] Demersurile BNR de creare a cadrului organizatoric, tehnic şi decizional necesar implementării noii strategii de politică monetară au durat 16 luni şi au beneficiat de asistenţă tehnică acordată de Fondul Monetar Internaţional şi de Banca Naţională a Cehiei.

[3] Prin intrarea în vigoare a noului Statut al BNR.

zare a cursului de schimb al leului şi reducerea gradului de vulnerabilitate a economiei la fluctuaţiile acestei variabile; (vi) însănătoşirea şi întărirea sistemului bancar şi creşterea intermedierii bancare; (vii) sporirea transparenţei băncii centrale, precum şi a ariei şi intensităţii comunicării BNR cu publicul şi cu pieţele financiare, inclusiv în ceea ce priveşte aspectele legate de noua strategie de politică monetară şi de pregătirea adoptării acesteia; (viii) conturarea mai clară a comportamentelor macroeconomice şi a mecanismelor de funcţionare a economiei, necesară identificării şi creşterii eficacităţii canalelor de transmisie monetară.

Consiliul de administraţie al BNR a decis să imprime noii strategii de politică monetară a băncii centrale următoarele caracteristici definitorii: (i) exprimarea ţintei de inflaţie în termenii *headline inflation* (indicele preţurilor de consum), având în vedere familiaritatea publicului cu acest indicator şi nevoia de a asigura transparenţa şi credibilitatea deciziilor de politică monetară; (ii) stabilirea ţintei ca punct central încadrat de un interval de variaţie (±1 puncte procentuale) în scopul ancorării eficiente a anticipaţiilor inflaţioniste; (iii) anunţarea unor ţinte anuale de inflaţie pentru un orizont mai lung de timp (iniţial 2 ani), ceea ce accentuează perspectiva necesară pe termen mediu a politicii monetare; (iv) continuarea practicării flotării controlate a cursului de schimb; (v) specificarea clară a „circumstanţelor excepţionale" şi (vi) stabilirea şi anunţarea ţintei de inflaţie de către BNR împreună cu Guvernul.

Provocarea majoră pentru banca centrală a constituit-o contextul economic complex şi dificil al anului 2005, caracterizat prin aspecte potenţial conflictuale din perspectiva conducerii politicii monetare. Astfel, banca centrală s-a confruntat în intervalul analizat cu dilema generată, pe de o parte, de creşterea presiunilor inflaţioniste şi, pe de altă parte, de amplificarea intrărilor de capital volatil ca efect al liberalizării accesului nerezidenţilor la constituirea de depozite la termen în lei. Presiunile inflaţioniste au fost alimentate simultan de persistenţa excedentului de cerere, indusă, în principal, de relaxarea fiscalităţii şi a politicii salariale, precum şi de puternicele şocuri de natura ofertei provocate de ajustarea substanţială a preţurilor administrate, dar şi de acţiunea unor factori naturali (inundaţii) şi externi (creşterea preţului petrolului pe pieţele internaţionale).

La rândul lor, intrările de capital asociate derulării unei etape importante de liberalizare a mişcărilor de capital au fost atrase de: (i) diferenţialul înalt al ratelor dobânzilor faţă de pieţele internaţionale şi (ii) trendul de apreciere nominală a leului în raport cu euro, care s-a declanşat în noiembrie 2004, investitorii mizând, de asemenea, pe prelungirea fără inversări a acestor evoluţii, în condiţiile anticipării menţinerii unei conduite a politicii monetare consistente cu contextul macroeconomic specific şi cu strategia de ţintire directă a inflaţiei (implicând *de jure* utilizarea ratei dobânzii ca principală pârghie şi creşterea gradului de flexibilitate a cursului de schimb).

Efectele adverse ale acestor intrări de capital au fost rapide, constând, în principal, în creşterea puternică a presiunilor asupra cursului de schimb al leului, precum şi în sporirea lichidităţii excedentare din sistem şi a costurilor suportate de BNR, în condiţiile în care o parte din acest capital a fost sterilizat. Preocuparea băncii centrale pentru riscul amplificării intrărilor de capital volatil era justificată,

îndeosebi, de posibilitatea producerii unei aprecieri excesive a leului care să fie urmată de o depreciere corectivă relativ brutală, periculoasă din perspectiva asigurării sustenabilității dezinflației şi a stabilității financiare (având în vedere asimetria transmiterii mişcărilor de curs în inflație, mai puternică în cazul deprecierii decât în cel al aprecierii leului).

La complicarea contextului macroeconomic a mai contribuit devierea sensibilă, în prima parte a anului, a dezinflației de la traiectoria vizată, datorată, în principal, impactului exercitat asupra indicelui general al prețurilor de consum de creşterea peste aşteptări a prețurilor carburanților şi ale unor produse vegetale (legume). Punând în balanță nevoia de a-şi consolida credibilitatea prin atingerea obiectivului de inflație, pe de o parte, şi cerința de a spori rolul ancorării anticipațiilor publicului prin ținta de inflație anunțată, pe de altă parte, şi ținând seama de totalitatea aspectelor care restricționau pe termen scurt eficacitatea politicii monetare[4], banca centrală a decis în luna august să revizuiască la 7,5 la sută ținta anuală de inflație. Chiar şi în aceste condiții, persistența presiunilor exercitate asupra inflației de bază de ritmurile înalte de creştere a prețurilor serviciilor, precum şi posibilitatea amplificării efectelor secundare ale ajustărilor de prețuri administrate programate pentru lunile următoare au continuat să reprezinte un risc din perspectiva menținerii dezinflației pe trendul dorit.

2. Implementarea politicii monetare

Contextul macroeconomic a solicitat adaptarea manierei de implementare a politicii monetare la specificul interacțiunii dintre factorii de risc inflaționist predominanți şi constrângerile temporare manifestate în această perioadă. Astfel, printr-un comportament activ banca centrală a făcut eforturi să reconcilieze necesitatea de a contracara riscurile pe termen scurt cu obiectivul de asigurare a sustenabilității pe termen mediu şi lung a dezinflației. Sub această presiune autoritatea monetară a optat pentru soluția relaxării etapizate a politicii ratei dobânzii şi pentru compensarea relativei pierderi de autonomie şi de eficacitate a acesteia prin intermediul altor pârghii aflate la dispoziția sa; *mix*-ul de măsuri complementare adoptate şi implementate de BNR a fost conceput astfel încât să se imprime condițiilor monetare în sens larg restrictivitatea necesară continuării decelerării sustenabile a inflației. Instrumentele mai puțin tradiționale pe care BNR le-a inclus în acest *mix* au fost mecanismul rezervelor minime obligatorii[5], unele măsuri de natură prudențială[6] şi altele cu caracter administrativ[7], ultimele două categorii având prioritar menirea să prezerve stabilitatea financiară, dar şi să

[4] Inclusiv *lag*-urile inerente transmiterii impulsurilor de politică monetară.

[5] BNR a sporit în mai multe etape restrictivitatea mecanismului rezervelor minime obligatorii aferente depozitelor în valută ale instituțiilor de credit şi a relaxat uşor mecanismul similar pentru pasivele în lei.

[6] Acestea au constat în modificarea prevederilor normelor privind limitarea riscului de credit pentru persoanele fizice, în sensul înăspririi condițiilor de accesare a împrumuturilor bancare (implementată în 28 august 2005).

[7] Acestea s-au concretizat, în principal, în plafonarea gradului de expunere rezultat din acordarea de credite în valută persoanelor fizice şi juridice (neacoperite în mod natural față de riscul valutar care induce risc de credit instituțiilor de credit finanțatoare) la maximum 300 la sută în raport cu fondurile proprii ale acestora (intrată în vigoare în 26 septembrie 2005).

consolideze funcţionalitatea şi eficacitatea canalului creditului şi implicit ale celui al ratei dobânzii; totodată au fost valorificate în mai mare măsură valenţele antiinflaţioniste implicite ale cursului de schimb, leul consemnând în acest an o apreciere nominală substanţială faţă de euro şi dolarul SUA. În plus, spre sfârşitul anului, BNR a accelerat procesul de extindere a ariei sale de reglementare şi supraveghere şi asupra instituţiilor financiare nebancare, fiind finalizat proiectul actului normativ specific.

Relaxarea politicii ratei dobânzii s-a realizat atât prin coborârea ratelor dobânzilor reprezentative ale băncii centrale, cât mai ales prin slăbirea controlului asupra lichidităţii din sistemul bancar. Intensitatea procesului de relaxare a politicii ratei dobânzii nu a fost însă constantă de-a lungul anului, aceasta fiind ajustată în funcţie de factorii specifici de influenţă. Astfel, după ce la mijlocul anului BNR a încetinit acest proces, în încercarea de a contracara tendinţa de supraîncălzire a economiei, în intervalul septembrie-octombrie banca centrală a accelerat coborârea ratei medii a dobânzilor la operaţiunile de absorbţie monetară (aceasta atingând minimumul istoric) pentru a dezamorsa puseul intrărilor de capital speculativ pe piaţa financiară internă.

Acesta a fost declanşat în luna iulie, pe fondul (i) menţinerii diferenţialului înalt al ratelor dobânzilor şi al (ii) formării aşteptărilor de prelungire a trendului de apreciere în termeni nominali a leului în raport cu euro, inclusiv ca efect al anunţării adoptării de către BNR a strategiei de ţintire directă a inflaţiei (august 2005); BNR a fost nevoită chiar să intensifice pe parcursul verii practica intervenţiilor pe piaţa valutară pentru a descuraja aceste intrări de capital prin compromiterea anticipaţiilor de apreciere nominală şi prin accentuarea impredictibilităţii cursului de schimb al leului, dar şi pentru a preveni producerea unei aprecieri excesive a monedei naţionale.

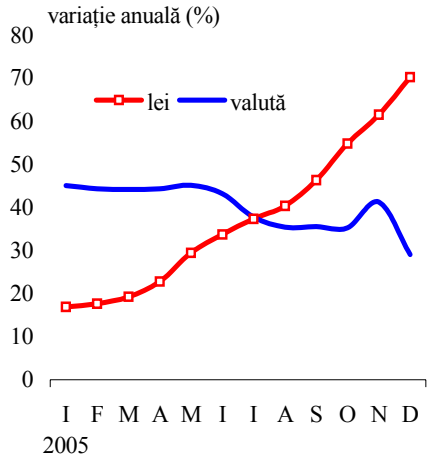
În schimb, în noiembrie, BNR a stopat procesul de relaxare implicită a politicii ratei dobânzii şi a reaşezat pe un trend ascendent randamentul mediu al plasamentelor efectuate de instituţiile de credit la banca centrală[8], în condiţiile în care deveniseră evidente tendinţa de agravare a dezechilibrelor macroeconomice, pe de o parte, şi temperarea presiunilor exercitate de intrările de capital asupra cursului de schimb al leului, pe de altă parte; totodată, începând cu a doua jumătate a lunii octombrie au fost stopate şi intervenţiile băncii centrale pe piaţa valutară.

Într-un asemenea context, banca centrală a atribuit, cu prioritate, măsurilor complementare misiunea de temperare a ritmului de creştere a creditului neguvernamental, mai cu seamă a componentei sale în valută şi, implicit, de calmare a cererii interne, în special a cererii de consum a populaţiei. Creşterea riscant de alertă a consumului populaţiei a avut ca motor principal majorarea substanţială consemnată de venitul disponibil al acestui segment, ca urmare a: (i) acordării unor sporuri salariale semnificative în ultima parte a anului 2004; (ii) reducerii cotei impozitului pe venit cu începere din ianuarie 2005; (iii) amplificării remiterilor muncitorilor români din

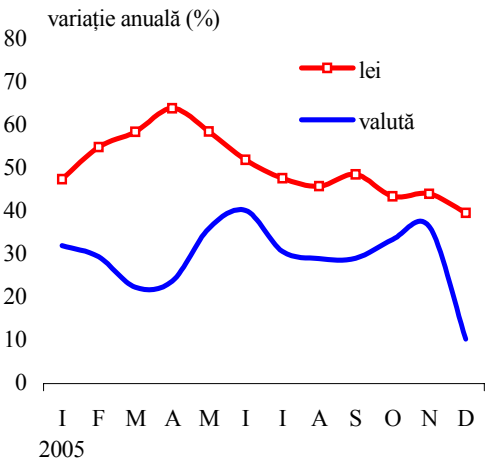
[8] Constând în: depozite pe termen de o lună, certificate de depozit cu termen de trei luni şi depozite ON (facilitatea de depozit).

străinătate şi (iv) creşterii numărului de salariaţi din economie. Un stimul adiţional al cererii de consum l-a constituit, în prima parte a anului, manifestarea efectelor de avuţie şi de bilanţ ale aprecierii nominale a leului faţă de euro, concretizată în încurajarea deciziei de a cheltui imediat (pentru achiziţionarea de bunuri importate) în detrimentul celei de a economisi, precum şi în amplificarea cererii de împrumuturi în devize, prin denaturarea percepţiei populaţiei asupra riscurilor asociate acestei categorii de credite. Pe parcursul anului, consumul gospodăriilor a mai fost impulsionat de coborârea puternică a ratelor dobânzilor practicate de bănci, proces care a favorizat expansiunea creditelor în lei şi a descurajat economisirea în monedă naţională, pe fundalul unei uniformizări a consumului (*consumption smoothing*) de durată mai îndelungată, bazată şi pe anticiparea unor venituri personale sporite după aderarea la Uniunea Europeană.

Creditul neguvernamental

Depozite la bănci

În 2005, politica monetară a urmărit temperarea dinamicii creditului neguvernamental total, abordând în acest sens diminuarea ritmului de creştere[9] a împrumuturilor în devize ale persoanelor fizice. Aceasta a consemnat – cu începere din al doilea trimestru al anului – o pierdere treptată de vigoare; la finele anului, rata anuală de creştere a soldului acestor împrumuturi a atins 86,4 la sută, înjumătăţindu-se faţă de decembrie 2004. În schimb, creditele în lei acordate populaţiei au intrat pe o traiectorie ascendentă (ritmul real anual de creştere atingând în decembrie 71,3 la sută), acest segment beneficiind de o îmbunătăţire consistentă a condiţiilor de acces la împrumuturi, ca urmare a coborârii rapide a ratelor dobânzilor solicitate de bănci[10]; valoarea medie lunară a acestor randamente (12,9 la sută) a ajuns la finele anului 2005 la jumătatea celei aferente perioadei similare a anului precedent, egalând-o totodată, în premieră, pe cea practicată de bănci în relaţia cu companiile. Ritmul declinului ratelor dobânzilor a depăşit aşteptările, înteţirea concurenţei din sistemul bancar determinând instituţiile preocupate de extinderea cotelor de piaţă să majoreze numărul şi să crească agresivitatea campaniilor

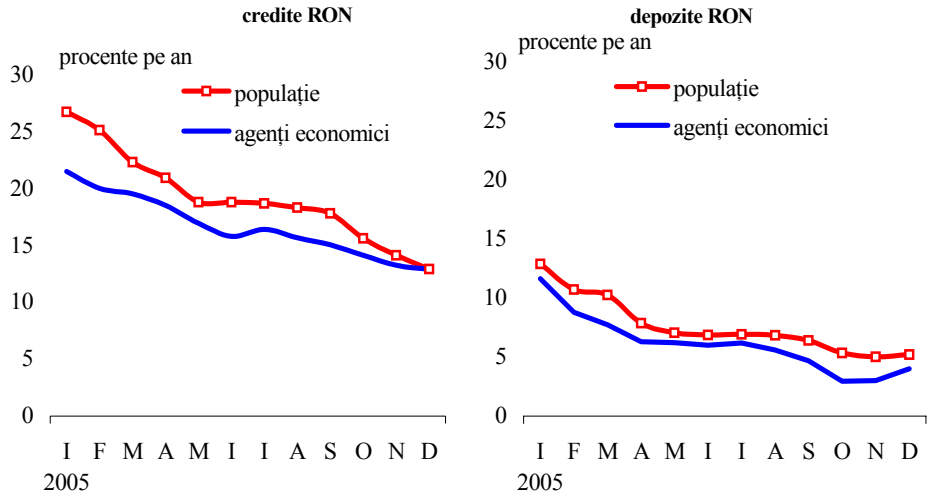
[9] Calculat pe baza soldurilor exprimate în euro.

[10] Pentru noile împrumuturi.

promoţionale[11]; în ultima parte a anului, reducerea acestor rate de dobândă a fost impulsionată şi de revizuirea strategiilor unor bănci, ca reacţie la adoptarea şi aplicarea noilor norme ale BNR privind plafonarea gradului de expunere a unei instituţii de credit rezultat din acordarea de credite în valută.

Băncile au operat scăderi consistente şi asupra randamentelor aferente depozitelor la termen, fiind afectate astfel cererea de monedă naţională destinată economisirii şi, implicit, comportamentul de consum; cu începere din al doilea trimestru al anului, ritmul anual real de creştere a economiilor în lei ale populaţiei a manifestat o tendinţă aproape continuă de declin, atingând la finele anului 14,9 la sută, faţă de 25,1 la sută în decembrie 2004. Totodată, s-a perpetuat fenomenul de migrare a plasamentelor bancare ale persoanelor fizice înspre conturile curente, creşterea popularităţii acestor instrumente fiind explicată de răspândirea practicii achitării drepturilor salariale şi a pensiilor prin intermediul cardurilor de debit (cărora le sunt ataşate, de regulă, facilităţi de creditare), precum şi de promovarea de către bănci a unor produse noi, mai flexibile şi mai atractive faţă de depozitele clasice la termen.

Ratele medii ale dobânzii în sistemul bancar

Reflectând aceste evoluţii, economisirea bancară netă a populaţiei[12] a fost marcată în intervalul martie-octombrie de o tendinţă accentuată de deteriorare, căreia i-a urmat o relativă redresare; aceasta a fost însă de proporţii prea modeste pentru a determina revenirea până la finele anului 2005 a variaţiei anuale a acestui indicator la valori reale pozitive.

Alături de cererea de consum a populaţiei, la sporirea în ritm susţinut a absorbţiei interne a contribuit şi revigorarea treptată a cererii de investiţii a sectorului privat, impulsionată atât de reducerea poverii fiscale (diminuarea de la 25 la 16 la sută a cotei impozitului pe profit), cât şi de creşterea şi diversificarea fluxurilor de finanţare a investiţiilor, o sursă importantă constituind-o investiţiile directe ale nerezidenţilor, componenta acestora reprezentată de creditele de tip „mamă-fiică" care au revenit sectorului nebancar majorându-se de 2,2 ori. În acelaşi timp, creditele externe pe

[11] Băncile au recurs îndeosebi la majorarea plafoanelor de creditare şi la prelungirea termenelor de acordare a împrumuturilor.

[12] Calculată ca diferenţă între depozitele totale ale acestui segment şi împrumuturi.

termen mediu şi lung de care a beneficiat acest sector[13] le-au devansat de peste 2,4 ori pe cele din anul precedent (sporind de la 483 la 1 163 milioane euro), iar soldul împrumuturilor pe termen mediu şi lung acordate de instituţiile de credit rezidente agenţilor economici a crescut în termeni reali cu 31,0 la sută.

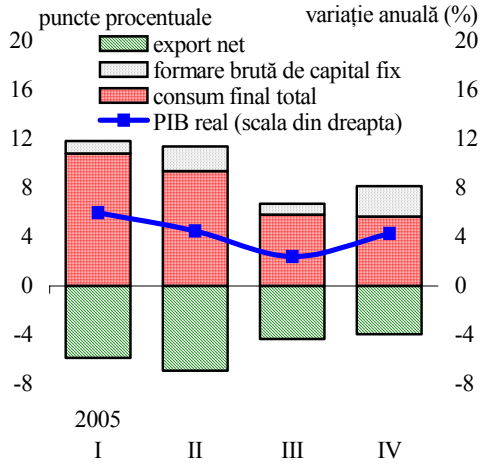
În aceste condiţii, relativa scădere de dinamică pe care a consemnat-o absorbţia internă în acest an (8,3 la sută, comparativ cu 12,1 la sută în 2004) a constituit aproape în exclusivitate efectul şocurilor suferite de oferta internă (scăderea severă a producţiei agricole[14] şi declinul substanţial al ritmului de creştere a producţiei industriale), care s-au regăsit pe partea cererii, în special în reducerea severă a autoconsumului şi în ampla variaţie negativă a stocurilor. În consecinţă, presiunile exercitate de cererea totală asupra ofertei totale au rămas ridicate.

Sectorul extern a continuat să absoarbă o parte substanţială a acestor presiuni prin dinamizarea puternică a importurilor, favorizată şi de evoluţia cursului de schimb al leului, deficitul balanţei comerciale amplificându-se cu 46,6 la sută faţă de anul anterior. În aceste condiţii, creşterea economică s-a încetinit comparativ cu anul precedent, rata anuală de creştere a PIB coborând de la 8,4 la 4,1 la sută.

Deficitul balanţei comerciale

Contribuţia componentelor cererii la dinamica PIB

Uşoara atenuare a presiunilor inflaţioniste ale cererii produsă prin accentuarea reorientării cheltuielilor interne spre piaţa externă, relevată, de altfel, de scăderea la 5,6 la sută a ratei anuale a inflaţiei CORE2 (de la 8,3 la sută în decembrie 2004), nu a compensat decât parţial impactul deosebit de puternic pe care acţiunea factorilor ofertei l-a exercitat în acest an asupra ritmului de creştere a preţurilor cu amănuntul. O influenţă negativă majoră – atât directă şi propagată, cât şi prin intermediul anticipaţiilor – au avut ajustările de preţuri administrate, a căror amplitudine a fost net superioară celei din anul precedent[15]; cele mai semnificative creşteri de

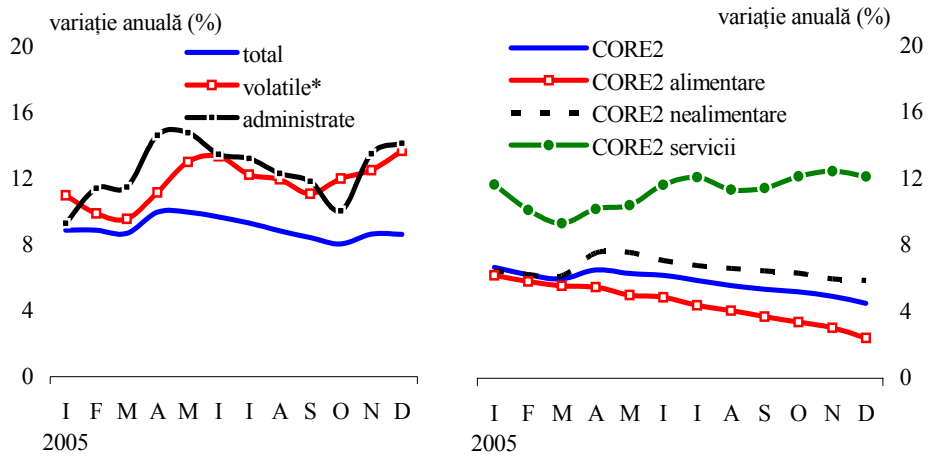
[13] Intrări brute.

[14] Valoarea adăugată brută din agricultură a scăzut cu 13,8 la sută.

[15] În luna decembrie 2005, rata anuală de creştere a preţurilor administrate a fost de 14,2 la sută (9,9 la sută în decembrie 2004).

ritm au consemnat preţul gazelor naturale şi cel al energiei termice, precum şi tarifele aplicate serviciilor telefonice. La frânarea dezinflaţiei a contribuit şi evoluţia preţurilor volatile, care a reflectat atât impactul deteriorării condiţiilor meteorologice şi al inundaţiilor asupra producţiei agricole, cât şi efectul persistenţei tensiunilor pe piaţa petrolului. Influenţa nefavorabilă a variaţiei altor preţuri internaţionale a fost însă moderată de prelungirea trendului de apreciere nominală a leului faţă de euro, întărirea monedei naţionale favorizând, totodată, calmarea anticipaţiilor inflaţioniste. Acest efect benefic s-a manifestat pe durata primelor opt luni ale anului (interval în care leul s-a întărit în termeni nominali cu 10,6 la sută faţă de euro comparativ cu finele anului precedent), cursul de schimb suferind în septembrie o inversare de traiectorie; în luna decembrie, leul continua însă să consemneze faţă de euro o apreciere de o amplitudine superioară celei din anul 2004 (6,0 la sută în termeni nominali şi 15,1 la sută în termeni reali).

Preţurile de consum al populaţiei

*) legume, fructe, ouă, combustibili

Sub impactul conjugat al acestor evoluţii, rata anuală a inflaţiei şi-a întrerupt în mai multe rânduri (în lunile aprilie, mai şi noiembrie) trendul descendent, plasându-se la finele anului la 8,6 la sută, cu 0,1 puncte procentuale peste limita superioară a intervalului de variaţie ce a încadrat ţinta anuală.

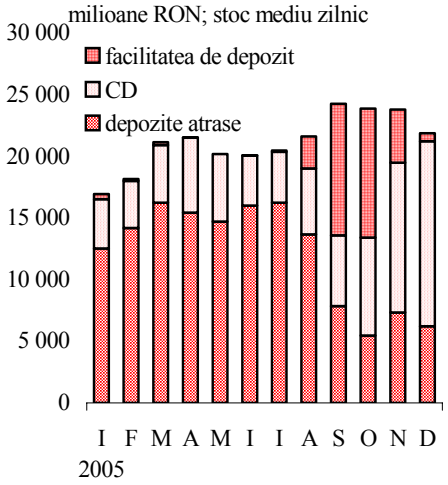
3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare

Cadrul operaţional al politicii monetare a fost marcat în acest an de activismul fără precedent al băncii centrale şi de modul în care BNR şi-a adaptat continuu tactica la condiţiile concrete de implementare a politicii sale. Astfel, relaxarea politicii ratei dobânzii s-a realizat, în special, prin intermediul manierei de derulare a operaţiunilor de piaţă ale băncii centrale şi, ulterior, prin relaxarea controlului asupra lichidităţii din sistemul bancar.

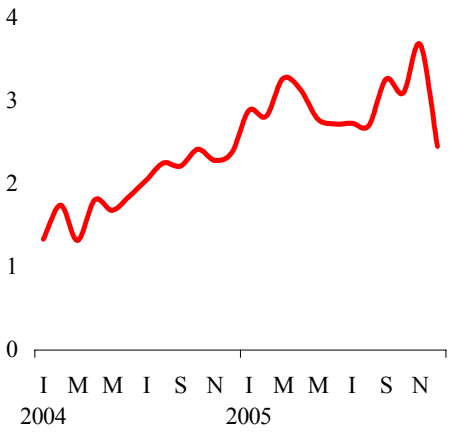
Începând din a doua jumătate a lunii ianuarie, banca centrală a modificat caracteristicile operaţiunilor sale cu depozite, organizând licitaţii de volum cu plafon al ratei dobânzii implicit inferior ratei dobânzii de politică monetară; cele două randamente au fost reunificate în luna august (la un nivel de 8,5 la sută, superior cu 0,5 puncte

procentuale celui mediu efectiv). Pe fondul revenirii în forţă a intrărilor de capital speculativ, BNR a amorsat ulterior un proces de relaxare a controlului lichidităţii, iniţiind practica sterilizării parţiale a excedentului de lichiditate prin intermediul operaţiunilor de piaţă; astfel, începând cu a doua parte a lunii august, atragerea de depozite pe termen de o lună s-a realizat prin intermediul licitaţiilor de volum, la rată fixă de dobândă (rata dobânzii de politică monetară). Banca centrală a redus gradual volumul de rezerve excedentare absorbit prin intermediul acestui instrument şi al certificatelor de depozit, astfel încât instituţiile de credit au apelat tot mai intens facilitatea de depozit oferită de BNR; în aceste condiţii, ponderea soldului mediu zilnic al operaţiunilor de piaţă în excedentul total de monedă absorbit de banca centrală a ajuns în octombrie la un nivel minim de 56,4 la sută[16], iar media randamentelor aferente plasamentelor efectuate la BNR a înregistrat o scădere puternică.

Volumul sterilizării

Volumul sterilizării/ contul curent al băncilor

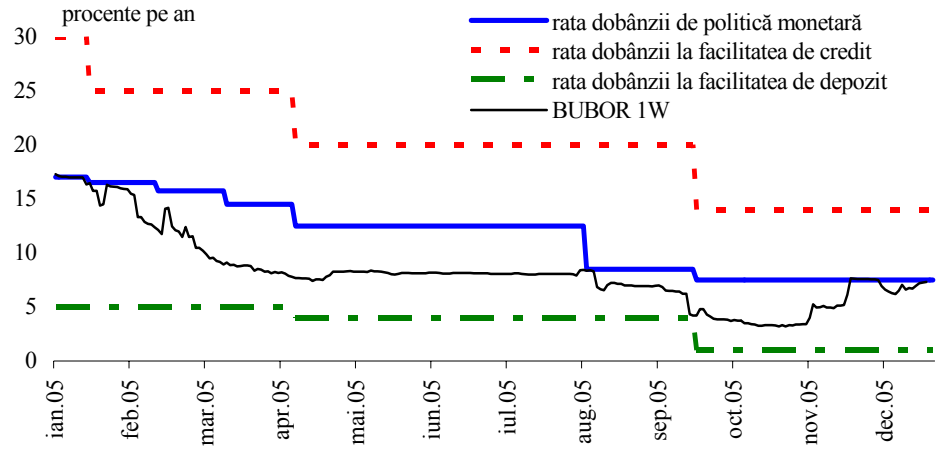
La relaxarea politicii ratei dobânzii a contribuit şi coborârea ratelor dobânzilor reprezentative ale băncii centrale, care a fost realizată însă mai lent, autoritatea monetară mizând în continuare pe efectul de semnal al acestora; rata dobânzii de politică monetară a fost redusă succesiv de la 17 la sută în decembrie 2004 până la un nivel de 7,5 la sută (în septembrie 2005), iar ratele dobânzilor la facilităţile permanente au fost coborâte în două etape (lunile aprilie şi septembrie), până la 14 la sută (la facilitatea de credit) şi, respectiv, 1 la sută (la facilitatea de depozit).

Declinul ratei medii a dobânzii la operaţiunile de absorbţie monetară a continuat până în luna noiembrie, când traiectoria acesteia a fost inversată, ca reacţie la conturarea unei tendinţe de creştere, cel puţin pe termen scurt, a presiunilor inflaţioniste ale cererii (inclusiv sub impactul relaxării puternice a politicii fiscale prin majorarea substanţială a volumului cheltuielilor sectorului public la sfârşitul exerciţiului fiscal anual).

[16] În prima parte a anului această pondere a variat între 97,5 şi 99,9 la sută.

Volumul lichidității excedentare absorbite de BNR a atins în 2005 valori record, banca centrală urmărind să neutralizeze amplul impact expansionist al factorilor autonomi ai lichidității. Principala sursă a injecțiilor de monedă a constituit-o decontarea cumpărărilor de valută efectuate de BNR, a căror valoare a atins în 2005 maximul istoric. Drenarea excedentului de lichiditate a condus la creşterea de peste 1,9 ori a soldului mediu zilnic al operațiunilor de piață ale băncii centrale comparativ cu anul 2004; la rândul său, soldul mediu al plasamentelor băncilor la BNR s-a dublat față de anul precedent, valoarea sa devansând de aproape trei ori nivelul mediu al conturilor curente ale instituțiilor de credit la BNR (în 2004, acest raport a fost de 1,9). Reducerea ratelor dobânzilor şi scăderea relativă a ponderii volumului de lichiditate sterilizat prin intermediul operațiunilor de piață au avut ca efect o uşoară diminuare a costurilor BNR asociate controlului lichidității (la 0,6 la sută din PIB).

Rate ale dobânzii

Configurația cadrului operațional al politicii monetare a fost marcată şi de decizia BNR de a continua să majoreze costul aferent atragerii de resurse în valută comparativ cu cel aferent atragerii de resurse în lei de către instituțiile de credit, prin aceasta urmărindu-se să se descurajeze creditarea în valută şi să se consolideze canalele tradiționale de transmisie monetară. Astfel, banca centrală a extins gradual aplicarea nivelului de 30 la sută al ratei rezervelor minime obligatorii asupra pasivelor în valută ale băncilor cu scadențe reziduale mai mari de doi ani; la finele anului, BNR a majorat această rată la 35 la sută, decizia fiind aplicată începând cu perioada 24 ianuarie-23 februarie 2006. În schimb, BNR a redus cu două puncte procentuale (până la 16 la sută) rata rezervelor minime obligatorii aferente pasivelor în lei cu scadența mai mică de doi ani (măsura a intrat în vigoare începând cu perioada de aplicare cuprinsă între 24 august şi 23 septembrie 2005).

4. Orientările politicii monetare

În perioada următoare, BNR va urmări să consolideze procesul dezinflației, continuând să implementeze politica monetară în contextul strategiei de țintire directă a inflației. Pentru orizontul temporal vizat de această strategie (doi ani), țintele anuale de inflație care decurg din prevederile Strategiei naționale de dezvoltare economică a României pe termen mediu, precum şi din angajamentele asumate de autoritățile române prin documentele programatice elaborate în contextul procesului de negociere a aderării României la UE (Programul Economic de Preaderare şi Planul Național de Dezvoltare) descriu o traiectorie descendentă, nivelurile lor fiind de 5 la sută ±1 puncte procentuale pentru 2006 şi de 4 la sută ±1 puncte procentuale pentru anul 2007.

Aceste ținte anuale de inflație au fost confirmate şi anunțate oficial de către BNR în Raportul asupra inflației – februarie 2006, cu toate că proiecția pe termen mediu realizată în cadrul băncii centrale la începutul anului 2006 şi riscurile inflaționiste asociate termenului scurt al acesteia au relevat caracterul lor ambițios. Prin nerecurgerea, în aceste condiții, la rectificarea țintelor de inflație, autoritatea monetară a dorit, pe de o parte, să-şi manifeste angajamentul față de obiectivele formulate anterior, şi, pe de altă parte, să reconfirme concentrarea atenției sale asupra țintei stabilite pentru orizontul temporal mai îndelungat, cea care poate fi vizată prin instrumentele politicii monetare, încurajând în acelaşi timp menținerea unui *mix* prudent de politici macroeconomice, care să contribuie echilibrat la realizarea dezinflației programate. Astfel, această opțiune a BNR incumbă hotărârea sa de a atinge ținta de inflație a anului 2007, în pofida faptului că pe termen scurt rata inflației proiectate se plasează deasupra traiectoriei programate a dezinflației, devierea de la țintă fiind considerată a fi temporară. Din perspectiva implementării politicii monetare în contextul strategiei de țintire directă a inflației, în favoarea menținerii țintelor au mai pledat:

– necesitatea de a se realiza o mai bună ancorare a anticipațiilor inflaționiste şi de a se orienta în consecință deciziile operatorilor economici, avându-se în vedere faptul că o eventuală revizuire ascendentă a țintei de inflație pe 2006 ar fi condus la deteriorarea sensibilă a performanțelor procesului dezinflației pe termen mediu, complicând conduita politicii monetare în viitor;

– nevoia de acțiune fermă şi imediată a băncii centrale, în condițiile în care efectele măsurilor de politică monetară sunt transmise cu un anumit decalaj de timp la nivelul evoluției inflației, prin intermediul influenței exercitate asupra cererii agregate.

Coborârea ratei anuale a inflației la nivelul de 4 la sută la sfârşitul anului 2007 necesită implementarea unui set auster de politici macroeconomice, incluzând politica monetară, care să determine reducerea continuă a excedentului de cerere – până la valori negative în raport cu PIB potențial – şi care să tempereze anticipațiile inflaționiste. Pentru a răspunde prompt acestei cerințe, banca centrală a întărit politica monetară chiar de la începutul anului 2006, fiind hotărâtă să continue să-i

sporească restrictivitatea prin utilizarea concertată a tuturor instrumentelor aflate la dispoziția sa. Potrivit abordării BNR, prelungirea trendului de înăsprire a condițiilor monetare se va realiza atât prin intermediul cadrului operațional al politicii monetare specific strategiei de țintire directă a inflației, cât şi prin consolidarea *mix*-ului de măsuri de natură prudențială şi administrativă la care a apelat începând cu anul 2005.

Din această perspectivă, BNR va continua să crească fermitatea politicii ratei dobânzii, inclusiv prin exercitarea unui control strict asupra condițiilor lichidității de pe piața monetară şi să valorifice efectele dezinflaționiste ale evoluției cursului de schimb al leului în raport cu euro. Rolul politicii ratei dobânzii, precum şi cel de semnal al ratei dobânzii de politică monetară se vor consolida, ceea ce va spori eficacitatea ancorării anticipațiilor inflaționiste. Totodată, această variabilă de politică monetară va fi calibrată astfel încât să asigure menținerea unui ritm adecvat şi sustenabil al creditării şi să stimuleze procesul de economisire în monedă națională. La rândul său, *mix*-ul de măsuri prudențiale şi administrative implementat de BNR va continua să acționeze în direcția lărgirii ariei de influență a politicii monetare prin restrângerea creditării în valută în favoarea celei în monedă națională, dar şi a menținerii stabilității financiare.

Chiar şi în aceste condiții, încadrarea dezinflației pe traiectoria prognozată nu este lipsită de riscuri şi incertitudini. Surse majore de incertitudine şi de risc – mai ales din perspectiva impactului lor asupra anticipațiilor inflaționiste – le reprezintă în perioada următoare calendarul şi magnitudinea ajustărilor de prețuri administrate, precum şi modificările ce ar putea fi aduse regimului fiscal. În acelaşi timp, potențiala atitudine mai laxă a politicii fiscale şi a celei a veniturilor ar putea încetini sau chiar stopa anticipatul trend de scădere a excedentului de cerere. În plus, creşterea peste aşteptări a intrărilor de capital străin ar putea genera un nivel mai înalt al surplusului de cerere agregată. La încetinirea sau chiar stoparea dezinflației ar mai putea contribui, în orizontul vizat de politica monetară, anumite şocuri externe neanticipate (prețurile țițeiului şi gazelor naturale), dar şi şocuri similare interne (prețurile unor produse alimentare), precum şi eventualele deprecieri substanțiale şi persistente ale cursului de schimb.

Capitolul II. Supravegherea prudențială şi stabilitatea financiară

1. Supravegherea prudențială a instituțiilor de credit

1.1. Structura sectorului bancar

Pe parcursul anului 2005, sectorul bancar a cunoscut o consolidare semnificativă, susținută, în principal, de procesul de restructurare şi privatizare. Din această perspectivă, evenimentele care au avut un impact important în anul 2005 au fost:

- intrarea în cea de-a treia şi ultima etapă a privatizării Băncii Comerciale Române, respectiv negocierea vânzării pachetului majoritar de acțiuni către un investitor strategic. Câştigătoare a licitației pentru preluarea BCR a fost desemnată banca austriacă Erste Bank, care a oferit pentru pachetul majoritar aproximativ 3,75 miliarde euro;
- aprobarea strategiei de privatizare a Casei de Economii şi Consemnațiuni;
- autorizarea celei de-a doua bănci specializate în acordarea de credite pentru construcția de locuințe, respectiv HVB Banca pentru Locuințe;
- retragerea autorizației de funcționare sucursalei din România a băncii „National Bank of Greece", ca urmare a transferului activelor şi pasivelor, precum şi a vânzării mijloacelor fixe ale acesteia către „Banca Românească".

Dacă în anul anterior au fost finalizate primele două etape ale procesului de privatizare a celei mai mari bănci româneşti, Banca Comercială Română, respectiv transferul proprietății asupra pachetului de acțiuni reprezentând 25 la sută din capitalul băncii în favoarea BERD şi CFI şi a unui procent de 8 la sută către salariații băncii, anul 2005 a marcat intrarea în cea de-a treia – şi ultima – etapă a privatizării, respectiv negocierea vânzării pachetului majoritar de acțiuni către un investitor strategic.

Strategia de privatizare a impus ca investitorul strategic să fie selectat din rândul unor instituții financiar-bancare internaționale reputate sau al unui grup (consorțiu) de investitori din care cel puțin unul să fie instituție financiar-bancară internațională cu o reputație solidă. În această competiție, pentru a prelua pachetul de 62 la sută din acțiunile BCR, au rămas 10 entități: Fortis, Millennium Banco Comercial Portugues, Banca Națională a Greciei, Banca Intesa, Deutsche Bank AG, Erste Bank AG, Dexia, KBC, BNP Paribas, ABN Amro (ulterior ABN Amro s-a retras din cursa pentru privatizare). Ca urmare a evaluării ofertelor finale cuprinzând o ofertă tehnică şi una financiară, Erste Bank şi Millennium Banco Comercial Portugues au fost selectate şi invitate să înceapă negocierile finale pentru preluarea pachetului majoritar de acțiuni al BCR, etapă în care cele două bănci au înaintat oferte financiare îmbunătățite.

După deschiderea ofertelor finale, îmbunătățite şi irevocabile, depuse de cei doi investitori selectați, la data de 21 decembrie 2005 Erste Bank a fost desemnată câştigătoarea licitației pentru preluarea BCR, întrucât a oferit cel mai mare preț, aproximativ 3,75 miliarde euro. Potrivit contractului de vânzare-cumpărare, noul acționar majoritar al BCR va prelua pachetul de 36,88 la sută deținut de stat, la care se adaugă pachetul de 25 la sută al BERD şi CFI. În continuare, vor rămâne ne-modificate participațiile Societăților de Investiții Financiare, care, împreună, dețin 30,12 la sută din acțiuni, precum şi pachetul de 8 la sută deținut de angajații BCR.

Strategia de privatizare a Casei de Economii şi Consemnațiuni, stabilită în cursul anului 2005 prin Hotărârea Guvernului nr. 806/2005, a suferit ulterior mai multe modificări (Hotărârea Guvernului nr. 573/26.04.2006). Potrivit ultimei variante, pachetul majoritar de 69,9 la sută din acțiunile băncii va fi vândut către un investitor strategic (o instituție financiar-bancară de reputație internațională sau un consorțiu de investitori din care să facă parte cel puțin o instituție financiar-bancară de reputație internațională). Acest pachet cuprinde şi acțiunile reprezentând 9,9 la sută din capitalul CEC, care, potrivit legii, revin Fondului Proprietatea. Un procent de 5 la sută din capitalul social total al CEC va fi vândut angajaților şi pensionarilor CEC, iar statul va decide dacă va vinde parțial sau în întregime restul de 25,1 la sută din acțiunile care îi mai rămân după finalizarea vânzării pachetului majoritar de acțiuni. Aceasta se va efectua în trei etape, şi anume, prin depunerea ofertelor preliminare neangajante, a ofertelor finale angajante şi a ofertelor financiare finale angajante îmbunătățite.

Tabel 1. Cota de piață a băncilor şi a sucursalelor băncilor străine

-sfârşitul perioadei-

	Activ net bilanțier					
	2003		2004		2005	
	mil. RON	%	mil. RON	%	mil. RON	%
Bănci cu capital românesc, *din care*:	25 225,9	41,8	34 059,4	37,9	48 391,7	37,8
- cu capital majoritar de stat	22 655,4	37,5	6 194,1	6,9	7 644,4	6,0
- cu capital majoritar privat	2 570,5	4,3	27 865,3	31,0	40 747,3	31,8
Bănci cu capital majoritar străin	30 547,7	50,5	48 053,7	53,6	70 091,8	54,7
I. Total bănci comerciale	55 773,6	92,3	82 113,1	91,5	118 483,5	92,5
II. Sucursalele băncilor străine	4 684,5	7,7	7 661,2	8,5	9 606,1	7,5
Total bănci cu capital majoritar privat, inclusiv sucursalele băncilor străine	37 802,7	62,5	83 580,2	93,1	120 445,2	94,0
Total bănci cu capital majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine	35 232,2	58,2	55 714,9	62,1	79 697,9	62,2
Total sistem bancar (I+II)	60 458,1	100,0	89 774,3	100,0	128 089,6	100,0

Pe fondul acestor realizări, se poate aprecia că în prezent sistemul bancar românesc s-a apropiat semnificativ de o privatizare integrală. La finele anului 2005, ponderea activelor deținute de băncile cu capital privat sau majoritar privat în totalul activelor sistemului bancar românesc era de 94,0 la sută (iar ponderea activelor băncilor cu capital străin sau majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine,

a fost de 62,2 la sută), în timp ce băncile cu capital integral sau majoritar de stat deţin o pondere de numai 6,0 la sută.

Din punct de vedere al gradului de capitalizare a sistemului bancar, s-a remarcat creşterea capitalului social/de dotare, la sfârşitul anului 2005 faţă de 2004, atât în termeni nominali, cu 49,9 la sută, cât şi în termeni reali, cu 38,0 la sută.

Tabel 2. Ponderea băncilor şi a sucursalelor băncilor străine în volumul agregat al capitalului

-sfârşitul perioadei-

	Capital social/de dotare					
	2003		2004		2005	
	mil. RON	%	mil. RON	%	mil. RON	%
Bănci cu capital românesc, *din care:*	1 347,7	33,7	1 507,7	30,7	2 287,7	31,1
- cu capital majoritar de stat	1 027,3	25,7	234,8	4,8	886,9	12,0
- cu capital majoritar privat	320,4	8,0	1 272,9	25,9	1 400,8	19,1
Bănci cu capital majoritar străin	2 327,1	58,2	3 108,1	63,2	4 561,2	61,9
I. Total bănci comerciale	3 674,8	91,9	4 615,8	93,9	6 848,9	93,0
II. Sucursalele băncilor străine	322,2	8,1	298,1	6,1	517,0	7,0
Total bănci cu capital majoritar privat, inclusiv sucursalele băncilor străine	2 969,7	74,3	4 679,1	95,2	6 479,0	88,0
Total bănci cu capital majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine	2 649,3	66,3	3 406,2	69,3	5 078,2	68,9
Total sistem bancar (I+II)	3 997,0	100,0	4 913,9	100,0	7 365,9	100,0

Din totalul celor 40 de instituţii de credit în funcţiune, două rămân încadrate în categoria băncilor de stat (CEC şi Eximbank), opt deţin capital majoritar privat românesc (inclusiv CREDITCOOP), iar 30 capital străin (inclusiv sucursalele băncilor străine).

Tabel 3. Instituţiile de credit pe forme de proprietate

număr de bănci, sfârşitul perioadei

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bănci, din care:	31	33	36	34	33	33	31	30	32	33
Bănci cu capital integral sau majoritar de stat, din care:	7	7	7	4	4	3	3	3	2	2
- cu capital integral de stat	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
- cu capital majoritar de stat	6	6	6	3	3	2	2	2	1	1
Bănci cu capital majoritar privat, din care:	24	26	29	30	29	30	28	27	30	31
- cu capital majoritar autohton	14	13	13	11	8	6	4	6	7	7
- cu capital majoritar străin	10	13	16	19	21	24	24	21	23	24
Sucursalele băncilor străine	9	10	9	7	8	8	8	8	7	6
Total sistem bancar	**40**	**43**	**45**	**41**	**41**	**41**	**39**	**38**	**39**	**39**
CREDITCOOP	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**1**	**1**

Din punct de vedere al țării de origine a capitalului investit în băncile şi sucursalele băncilor străine care funcționează pe piața bancară românească, primele trei locuri au fost ocupate de Austria (cu 21,8 la sută în capitalul total al sistemului bancar), Grecia (cu 12,4 la sută) şi Olanda (cu 8,2 la sută).

Tabel 4. Participațiile străine la capitalul băncilor comerciale şi al sucursalelor băncilor străine din România la 31 decembrie 2005

	mil. RON	%
Austria	1 602,6	21,8
Grecia	912,7	12,4
Olanda	605,9	8,2
Italia	429,6	5,8
Franța	411,2	5,6
BERD şi CFI	330,5	4,5
Ungaria	191,0	2,6
SUA	138,3	1,9
Marea Britanie	106,5	1,4
Germania	95,8	1,3
Cipru	92,8	1,3
Alte țări	160,7	2,1
Capitalul străin agregat pe sistem bancar	5 077,6	68,9
Capitalul total al sistemului bancar	7 365,9	100,0

Deşi competiția la nivelul sistemului bancar este în creştere de la un an la altul, anul 2005 s-a remarcat prin menținerea gradului înalt de concentrare a sistemului bancar. Primele 5 bănci româneşti în funcție de mărimea activelor (BCR, BRD-Groupe Société Générale, Raiffeisen Bank, HVB Bank, Bancpost) dețineau 58,7 la sută din activele bilanțiere agregate, 61,1 la sută din totalul creditelor acordate, 57,0 la sută din depozitele atrase, 60,1 la sută din titlurile de stat şi 55,2 la sută din capitalurile proprii ale băncilor comerciale româneşti.

1.2. Performanțe şi perspective

Anul 2005 a adus în România o serie de elemente de noutate, dar şi de risc, cum ar fi adoptarea strategiei de țintire directă a inflației, continuarea procesului de liberalizare a contului de capital, implementarea denominării monedei naționale, intrarea în funcțiune a Sistemului Electronic de Plăți, precum şi creşterea flexibilității regimului de curs de schimb. De asemenea, un moment extrem de important pentru activitatea instituțiilor de credit a fost şi este, în continuare, transpunerea şi implementarea cerințelor europene privind Noul Acord de Capital.

Totodată, s-au înregistrat o serie de progrese în sensul realizării unui sector bancar competitiv şi stabil, format din bănci care să asigure o intermediere financiară pe criterii de eficiență. Creşterea susținută a gradului de capitalizare a băncilor şi calitatea ridicată a activelor au contribuit la întărirea capacității acestora de gestionare a riscurilor.

Restructurarea sectorului bancar, diversificarea portofoliului de produse oferite de bănci şi creşterea puterii de cumpărare a populației au dus la majorarea ponderii în

PIB a activelor sectorului instituțiilor de credit – cel mai important segment al sistemului financiar românesc – de la 36,6 la sută la finele anului 2004 la aproximativ 44,8 la sută în 2005, precum şi la expansiunea activelor bancare în 2005, comparativ cu anul 2004 (cu 42,6 la sută în termeni nominali, respectiv 31,3 la sută în termeni reali).

Dinamica indicatorilor financiar-contabili şi prudențiali a fost influențată de temperarea activității de creditare, în condițiile menținerii unor valori subunitare ale indicatorilor privind creditele restante şi îndoielnice, de creşterea volumului capitalului propriu, de menținerea unui nivel ridicat al solvabilității, lichidității şi al indicatorilor de performanță financiară (ROA şi ROE).

Tabel 5. Principalii indicatori de analiză ai sistemului bancar

- procente -

Denumirea indicatorului	1999*	2000	2001	2002	2003	2004**	2005**
Raport de solvabilitate 1 (>12%)	17,9	23,8	28,8	25	21,2	20,6	21,1
Raport de solvabilitate 2 (>8%)***	15,8	18,9	26,2	22,9	18,2	-	-
Rata capitalului propriu (Capital propriu / Total activ)	7,5	8,6	12,1	11,6	10,9	8,9	9,2
Credite restante şi îndoielnice / Total portofoliu credite (valoare netă)****	…	0,6	0,7	0,4	0,3	0,3	0,3
Total creanțe restante şi îndoielnice / Total activ (valoare netă)	2,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Total creanțe restante şi îndoielnice (valoare netă) / Capital propriu *****	31,2	3,3	2,7	2,0	2,0	2,1	1,4
Total creanțe restante şi îndoielnice (valoare netă) / Surse atrase şi împrumutate	2,6	0,3	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2
Rata riscului de credit (Expunere neajustată, aferentă creditelor şi dobânzilor clasificate în categoriile îndoielnic şi pierdere / Total credite şi dobânzi clasificate, exclusiv elementele în afara bilanțului)	35,4	3,8	2,5	1,1	3,4	2,9	2,6
Rata generală de risc	40,7	38,7	39,7	42,9	50,7	47,0	47,6

** Anul 1999 reprezintă începutul procesului de asanare şi consolidare a sectorului bancar, urmat de o perioadă de stabilizare a performanțelor acestuia.*

*** Au fost incluse şi sucursalele băncilor străine şi CREDITCOOP.*

**** În baza Normelor BNR nr. 12/2003, raportul de solvabilitate 2 nu a mai fost reglementat.*

***** Indicatorul a fost calculat în baza Circularei BNR nr. 6/2000.*

****** Capitalul propriu raportat de bănci în situația fondurilor proprii.*

Încetinirea ritmului de creştere a activității de creditare s-a produs în contextul politicii prudente impuse de banca centrală odată cu intrarea în vigoare a normelor privind limitarea riscului aferent creditului de consum (Norma BNR nr. 15/2003) şi ipotecar (Norma BNR nr. 16/2003). În efortul de a echilibra structura creditului neguvernamental, BNR a luat şi alte măsuri care au vizat limitarea riscului de credit în cazul persoanelor fizice (Norma BNR nr. 10/2005), cât şi limitarea gradului de concentrare a expunerilor din credite în valută (Norma BNR nr. 11/2005). Rezultatul acestor măsuri urmează să apară îndeosebi în perioada următoare, întrucât creditul în valută şi-a menținut dominanța (ponderea acestuia în volumul total al creditului neguvernamental s-a redus de la 60,8 la sută în 2004 la 54 la sută în 2005).

Sfârşitul anului 2005 a păstrat aceeaşi caracteristică a anului anterior în ceea ce priveşte evoluţia creditului neguvernamental: rolul decisiv în expansiunea creditării l-a avut în continuare creditul acordat populaţiei[1] fără ca structural să ocupe implicit şi cea mai importantă poziţie. Cu o pondere în total credite în creştere de la 28,4 la sută în decembrie 2004 la 35,2 la sută la sfârşitul anului 2005, acest segment a contribuit cu circa 50,2 la sută la creşterea creditului neguvernamental, pe fondul unei dinamici cu mult mai accelerate (+80,0 la sută în termeni nominali; +65,7 la sută în termeni reali) decât cea înregistrată de creditul acordat persoanelor juridice (+31,5 la sută în termeni nominali; +21,1 la sută în termeni reali).

Analizată în funcţie de destinaţie, evoluţia creditelor de *retail* a reliefat o dinamică superioară a creditelor de consum (+89,6 la sută) faţă de cea a creditelor ipotecare şi imobiliare (+57,5 la sută). La finele anului 2005 nivelul creditelor de consum s-a situat cu mult peste cel al creditelor pentru locuinţe, în pofida interesului în creştere manifestat de populaţie pentru acestea din urmă.

O astfel de evoluţie a fost posibilă în condiţiile creşterii atractivităţii şi diversificării portofoliului de oferte al operatorilor bancari, alături de majorarea cererii populaţiei pentru creditele de consum şi cele imobiliare. Trendurile ascendente ale creditului de consum, consacrate încă din perioadele anterioare, precum şi preferinţa populaţiei de a se împrumuta în valută, cu posibile implicaţii asupra unor indicatori de prudenţialitate, dar şi asupra celor macroeconomici, au determinat banca centrală să ia o serie de măsuri pentru limitarea riscului (Norma BNR nr. 10/2005 privind limitarea riscului de credit la creditele destinate persoanelor fizice şi Norma BNR nr. 11/2005 privind limitarea gradului de concentrare a expunerilor din credite în valută) şi asigurarea unei expansiuni sănătoase şi sustenabile pe termen lung a creditării.

În esenţă, prima reglementare stipulează că angajamentele totale de plată lunare ale solicitantului şi ale familiei acestuia decurgând din contractul de credit, precum şi din alte contracte de credit, contracte de leasing, contracte de cumpărare de bunuri în rate să nu depăşească 40 la sută din veniturile nete lunare ale solicitantului şi, după caz, ale familiei acestuia. A doua reglementare limitează expunerea unei instituţii de credit din credite în valută acordate persoanelor fizice şi juridice la maximum 300 la sută faţă de fondurile proprii, în cazul instituţiilor de credit, persoane juridice române, sau faţă de capitalul de dotare, în cazul sucursalelor instituţiilor de credit străine. Aceste măsuri vizează încurajarea creditului în lei şi orientarea cererii de credite către moneda naţională, realizându-se astfel o îmbunătăţire a structurii creditelor neguvernamentale şi temperarea unor tendinţe generatoare de riscuri pentru sistemul bancar în ansamblul său.

Având în vedere moneda în care au fost acordate creditele, şi la finele anului 2005 dominanţa s-a menţinut la nivelul creditului în valută, a cărui pondere în totalul creditelor neguvernamentale s-a situat la circa 54 la sută. Menţinerea unei dinamici accentuate a creditelor în valută (creştere nominală cu 29,1 la sută şi reală cu 18,9 la sută; creştere nominală de 39,3 la sută în cazul denominării în euro) a fost posibilă în condiţiile unei cereri ridicate pentru acest tip de credite, impulsionată de aprecierea şi, ulterior, de relativa stabilizare a cursului de schimb.

[1] Conform datelor furnizate de bilanţul monetar.

Anul 2005 a înregistrat tendinţe favorabile şi în evoluţia indicatorilor care definesc calitatea portofoliului de active. În acest context, creditele restante şi îndoielnice au reprezentat 0,3 la sută din portofoliul de credite acordate clientelei considerate la valoare netă, iar creanţele restante şi îndoielnice 0,2 la sută în totalul activelor bancare, 1,4 la sută în totalul capitalului propriu şi 0,2 la sută în sursele atrase şi împrumutate.

Din analiza situaţiei privind clasificarea creditelor, plasamentelor şi dobânzilor aferente la finele anului 2005 a reieşit aceeaşi tendinţă de restrângere a valorilor principalilor indicatori de cuantificare a riscului de credit, ponderea expunerii neajustate aferente creditelor şi dobânzilor clasificate în categoriile „îndoielnic şi pierdere" în total credite şi dobânzi aferente clasificate (2,6 la sută) situându-se sub nivelul anului anterior (2,9 la sută). Prin adăugarea elementelor în afara bilanţului, respectiv a plasamentelor interbancare, acest indicator s-a menţinut scăzut faţă de anul 2004 (primul la 2,5 la sută comparativ cu 2,9 la sută, iar al doilea la 2,4 la sută faţă de 2,7 la sută).

Evoluţia uşor mai accelerată a fondurilor proprii (+49,0 la sută) în raport cu cea a activelor ponderate în funcţie de risc (+45,9 la sută) a influenţat valoarea indicatorului rata solvabilităţii, care la sfârşitul anului 2005 a înregistrat un nivel cu mult peste limita legală (12 la sută), respectiv 21,1 la sută.

În ceea ce priveşte rata generală de risc care exprimă raportul dintre activele ponderate în funcţie de risc şi totalul activelor la valoare contabilă, aceasta s-a situat pe tot parcursul anului 2005 în jurul valorii de 47 la sută.

Din punct de vedere al performanţei financiare, la nivelul sistemului bancar s-a înregistrat o majorare a profitului net agregat pe anul 2005 cu 275,5 milioane RON, respectiv cu 15,4 la sută (de la 1 785,0 milioane RON în 2004 la 2 060,5 milioane RON în 2005). Principalele surse care au contribuit la constituirea profitului înregistrat la sfârşitul anului 2005 au fost veniturile nete din dobânzi (3 991,6 milioane RON) şi veniturile nete din tranzacţiile cu titluri (776,4 milioane RON). În ceea ce priveşte veniturile nete din dobânzi, acestea şi-au conservat poziţia dominantă (cea mai mare contribuţie la constituirea profitului agregat), în pofida scăderii marjelor dintre dobânzile la credite şi cele la depozite, compensată însă de sporirea volumului de operaţiuni, dezvoltarea şi introducerea de noi produse bancare.

Cu toate acestea, comparativ cu finele anului 2004, cei doi indicatori de performanţă financiară au prezentat valori mai reduse: în cazul ROA cu 0,4 puncte procentuale (1,6 la sută la sfârşitul anului 2005 faţă de 2,0 la sută în 2004) şi în cazul ROE cu 2,9 puncte procentuale (12,7 la sută în decembrie 2005 comparativ cu 15,6 la sută în 2004).

Indicatorul de lichiditate la nivelul sistemului bancar arată în continuare o bună capacitate a băncilor de a face faţă propriilor angajamente asumate, nivelul înregistrat la finele lunii decembrie 2005 fiind de 2,6 – valoare superioară limitei minime reglementate (1). La nivel individual, băncile şi sucursalele băncilor străine au demonstrat că sunt în măsură să gestioneze corect riscul de lichiditate.

Tabel 6. Valoarea activului net bilanțier şi a fondurilor proprii la 31 decembrie 2005

	Activ net bilanțier*		Fonduri proprii**	
	mil. RON	%	mil. RON	%
1. Bănci cu capital majoritar românesc, din care:	**48 391,7**	**37,8**	**5 607,8**	**38,4**
1.1 Bănci din sectorul de stat, din care:	**7 644,4**	**6,0**	**1 386,9**	**9,5**
1.1.1. Bănci cu capital integral de stat:	**5 606,4**	**4,4**	**581,4**	**4**
Casa de Economii şi Consemnațiuni	5 606,4	4,4	581,4	4
1.1.2. Bănci cu capital majoritar de stat:	**2 038,0**	**1,6**	**805,5**	**5,5**
Banca de Export-Import a României - Eximbank	2 038,0	1,6	805,5	5,5
1.2 Bănci cu capital majoritar privat, din care:	**40 747,3**	**31,8**	**4 220,9**	**28,9**
1. Banca Comercială Română	32 961,4	25,7	3 201,9	21,9
2. Banca Transilvania	4 932,1	3,9	511,5	3,5
3. Romexterra Bank	1 054,2	0,8	158,0	1,1
4. Banca Comercială Carpatica	924,6	0,7	132,6	0,9
5. Libra Bank	371,7	0,3	57,9	0,4
6. Mindbank	292,8	0,2	105,9	0,7
7. Banca Daewoo	210,5	0,2	53,1	0,4
2. Bănci cu capital majoritar străin, din care:	**70 091,8**	**54,7**	**8 309,5**	**56,9**
1. BRD-Groupe Société Générale	19 221,3	15,0	2 013,4	13,8
2. Raiffeisen Bank	11 042,4	8,6	1 153,4	7,9
3. HVB Bank Romania	6 311,4	4,9	467,5	3,2
4. Bancpost	5 712,4	4,5	776,6	5,3
5. Alpha Bank	4 884,8	3,8	911,6	6,2
6. ABN Amro Bank	4 848,5	3,8	381,4	2,6
7. Banca Comercială „Ion Țiriac"	3 179,0	2,5	411,2	2,8
8. Citibank România	2 520,0	2	259,5	1,8
9. Banca Românească Grupul National Bank of Greece	2 266,8	1,8	215,9	1,5
10. UniCredit România	2 027,9	1,6	302,5	2,1
11. Volksbank România	1 870,2	1,4	392,4	2,7
12. Finansbank	1 282,2	1,0	135,1	0,9
13. Piraeus Bank	1 127,4	0,9	176,2	1,2
14. OTP Bank Romania	804,6	0,6	195,4	1,3
15. SanPaolo IMI Bank România	738,7	0,6	131,8	0,9
16. ProCredit Bank	480,4	0,4	45,3	0,3
17. Eurom Bank	457,0	0,3	51,0	0,3
18. Emporiki Bank - România S.A.	384,0	0,3	66,8	0,5
19. Egnatia Bank	381,6	0,3	53,1	0,4
20. Romanian International Bank	219,3	0,2	38,3	0,3
21. Raiffeisen Banca pentru Locuințe	144,6	0,1	28,2	0,2
22. Porsche Bank Romania	119,1	0,1	45,8	0,3
23. HVB Banca pentru Locuințe	39,1	0	31,1	0,2
24. Nova Bank	29,1	0	26,0	0,2
I. Total bănci comerciale	**118 483,5**	**92,5**	**13 917,3**	**95,3**
II. Sucursale ale băncilor străine, din care:	**9 606,1**	**7,5**	**689,9**	**4,7**
1. ING Bank N.V.	6 783,6	5,3	188,9	1,3
2. Banca Italo-Romena	1 294,6	1,0	96,3	0,6
3. Anglo-Romanian Bank	652,3	0,5	112,0	0,8
4. Garanti Bank International	523,7	0,4	191,5	1,3
5. MISR Romanian Bank	186,6	0,2	60,0	0,4
6. Banca di Roma SpA Italia	165,3	0,1	41,2	0,3
Total sistem bancar (I+II)	**128 089,6**	**100,0**	**14 607,2**	**100,0**
CREDITCOOP	**443,3**	-	**145,0**	-

** valoare netă*

*** capitaluri proprii (în cazul sucursalelor băncilor străine)*

1.3. Identificarea riscurilor în procesul de supraveghere

Creşterea puternică a pieței bancare româneşti sub aspectul volumului şi al complexității tranzacțiilor desfăşurate a impus îmbunătățirea permanentă a activității de supraveghere, monitorizarea instituțiilor de credit axându-se cu preponderență pe analiza riscurilor pe care le implică, direct sau indirect, activitatea bancară.

Au fost dezvoltate, astfel, metode de analiză şi cuantificare care au vizat nu numai performanțele financiare ale băncilor, ci şi corelarea profilului lor de risc cu aptitudinile de gestionare a riscurilor. În acest context, identificarea unor eventuale lacune în procesul de administrare de către băncile comerciale a principalelor riscuri bancare (de credit, de lichiditate, de piață, operațional, reputațional) a constituit o preocupare majoră a autorității de supraveghere.

Riscul de credit

Riscul de creditare este asumat de toate băncile şi poate genera probleme serioase atât băncii în cauză, cât şi întregului sistem bancar dacă expunerea la risc este substanțială. Din această cauză, strategia fiecărei bănci trebuie să includă programe şi proceduri de gestionare a riscurilor bancare, în general, şi a celor de creditare, în special, minimizarea expunerii la risc alături de maximizarea rentabilității şi respectarea reglementărilor bancare şi a celor generale fiind unul din obiectivele importante ale managementului bancar. Gestiunea riscului de creditare priveşte atât gestiunea riscului global de creditare, cât şi a celui individual, fiecare componentă având un rol specific în cadrul activității de creditare şi de management general.

Riscul de credit a reprezentat principalul risc cu care s-a confruntat sistemul bancar românesc, pe fondul expansiunii activității de creditare, aproximativ jumătate din activele agregate fiind concentrate în credite (47 la sută la finele anului 2005).

Potrivit constatărilor rezultate din inspecțiile la sediul băncilor, principalele deficiențe în gestionarea riscului de credit au fost generate de:

- determinarea şi raportarea în mod eronat a nivelului împrumuturilor reprezentând expuneri mari, respectiv depăşirea limitei maxime admise pentru acestea;
- nerespectarea normelor proprii ale băncii în cauză;
- neînregistrarea sau înregistrarea cu întârziere a garanțiilor legal constituite în evidența extrabilanțieră;
- aplicarea necorespunzătoare a metodologiei de clasificare a creditelor;
- neajunsuri în constituirea legală a garanțiilor pentru fiecare tip de credit, în asigurarea obligatorie a activelor luate în garanție şi în cesionarea polițelor de asigurare în favoarea băncii;
- creşterea volumului creditelor scoase în afara bilanțului şi ritmul scăzut de recuperare a acestora;
- ponderea mare în structura garanțiilor primite de la clientelă a celor cu grad ridicat de risc.

Riscul operațional se conturează ca un risc important în activitatea bancară, prin frecvența cu care este semnalat. Cele mai des întâlnite deficiențe de natura riscului operațional, consemnate cu ocazia acțiunilor de inspecție, au fost generate de:

- disfuncționalități ale sistemului informatic;
- neajunsuri în ceea ce priveşte modul de organizare a activității de audit şi control intern;
- monitorizarea deficitară a clientelei, ca urmare a nerespectării normelor privind cunoaşterea acesteia;
- înregistrarea unei fluctuații mari de personal, precum şi neindividualizarea atribuțiilor/responsabilităților personalului;
- efectuarea unor operațiuni care prin natura lor pot fi încadrate în categoria tranzacțiilor suspecte sau raportarea unor date eronate la Centrala Riscurilor Bancare cu consecințe asupra evaluării riscului global.

Procesul de supraveghere prin inspecție la sediul băncilor a presupus derularea pe parcursul anului 2005 a 68 de acțiuni, din care 29 s-au înscris în categoria celor cu tematică completă, realizate conform programului de supraveghere aprobat de Comitetul de Supraveghere din cadrul BNR, iar alte 39 s-au desfăşurat ca acțiuni cu tematică restrânsă sau punctuală. Obiectivele din cadrul ultimei categorii de acțiuni menționate se referă, în special, la prevenirea şi sancționarea spălării banilor, prevenirea şi combaterea utilizării sistemului financiar-bancar în scopul finanțării actelor de terorism, riscul de lichiditate, verificarea privind îndeplinirea standardelor de cunoaştere a clientelei şi a modului de întocmire a solvabilității, verificarea activității de creditare şi plăți, precum şi a modului de evidențiere în contabilitate a unor operațiuni. De asemenea, s-au urmărit identificarea unor neconcordanțe în raportările transmise de bănci, gradul de îndeplinire a măsurilor convenite în urma acțiunilor de inspecție anterioare sau verificarea unor sesizări ale clienților sau ale altor organe ale statului.

Constatările referitoare la gradul de aderență a băncilor la cerințele prudențiale rezultate din acțiunile de inspecție la sediul instituțiilor de credit şi din analizele efectuate pe baza raportărilor transmise de acestea s-au materializat prin transmiterea în cursul anului 2005 a 13 scrisori de atenționare şi observatorii (care au vizat, în principal, adaptarea strategiei în domeniul managementului lichidității, revizuirea normelor privind activitatea de creditare, elaborarea strategiilor privind profilul de risc şi riscurile semnificative aferente activităților desfăşurate de bancă), precum şi prin aplicarea de sancțiuni şi adoptarea de măsuri în cazul a 25 de bănci şi a 5 sucursale ale băncilor străine, unde gravitatea problemelor a impus acest lucru.

1.4. Măsuri întreprinse în vederea îmbunătățirii procedurilor pentru supravegherea bazată pe risc

Întărirea capacității de supraveghere reprezintă una dintre preocupările majore ale Băncii Naționale a României, prin care se urmăreşte creşterea competitivității, stabilității şi credibilității sectorului bancar, precum şi a capacității băncilor de a asigura o intermediere financiară eficientă.

Trecerea la supravegherea bazată pe riscuri a reprezentat o necesitate a procesului de monitorizare a sectorului bancar, cu accent deosebit pe alinierea la cele mai bune practici internaționale în domeniu pentru identificarea şi comensurarea acestor riscuri.

La nivelul sectorului bancar, principala provocare o reprezintă pregătirea pentru implementarea cerințelor Noului Acord de Capital, cu implicații semnificative asupra creditării firmelor noi şi a cunoaşterii clientelei. În economia de piață în care guvernează principiul profitului, pentru a rezista concurenței, băncile trebuie să dobândească aptitudini eficiente de gestionare a riscului financiar. Ținând seama de faptul că riscul bancar este inerent şi inevitabil, sarcina managementului bancar este de a gestiona riscul astfel încât diferitele tipuri de risc să fie menținute la niveluri acceptabile, dar în condiții de profitabilitate pentru entitatea bancară. Acordul Basel II permite o evaluare mai bună a expunerii la riscuri, introducând în ecuație riscul operațional şi pe cel de piață, expunerile la risc fiind evaluate conform unor metode bazate pe observații istorice.

Complexitatea procesului de transpunere şi implementare ale directivelor aferente Noului Acord de Capital a necesitat elaborarea unei strategii care are în vedere realizarea unei strânse colaborări la nivelul întregului sector bancar, în cadrul unui proiect comun dezvoltat de Banca Națională a României şi Asociația Română a Băncilor. De asemenea, pe perioada întregului proces, BNR va pune accentul pe colaborarea cu celelalte autorități implicate în aplicarea Noului Acord de Capital (Comisia Națională a Valorilor Mobiliare şi Ministerul Finanțelor Publice).

La nivelul băncii centrale, desfăşurarea în condiții optime a activităților de transpunere şi implementare ale Noului Acord de Capital a impus conjugarea eforturilor tuturor direcțiilor cu responsabilități în realizarea acestui obiectiv, cu precădere Direcția Reglementare şi Autorizare, Direcția Supraveghere, Direcția Stabilitate Financiară, Direcția Juridică, Direcția Integrare Europeană şi Relații Externe.

Din această perspectivă, s-a decis ca procesul de transpunere şi implementare a Noului Acord de Capital să se desfăşoare în patru etape, după cum urmează: (i) inițierea dialogului şi realizarea schimbului de informații cu sectorul bancar (realizarea evaluării generale cu privire la instrumentele de management al riscului şi cunoaşterea poziției instituțiilor de credit în ceea ce priveşte opțiunile tehnice de implementare a Acordului Basel II; informarea şi stabilirea dialogului cu alte autorități naționale – MFP şi CNVM – şi internaționale – autorități de supraveghere din alte state; evaluarea necesităților de formare profesională la nivelul sectorului

bancar, inclusiv la nivelul autorității de supraveghere); (ii) dezvoltarea mijloacelor necesare realizării supravegherii sectorului bancar la standardele impuse de Basel II (formularea poziției în legătură cu opțiunile aflate în competența de decizie a autorității monetare naționale; derularea studiului de impact cantitativ; activități de supraveghere a instituțiilor de credit la sediul băncii centrale – *off site*; misiuni de evaluare a condițiilor de implementare a Acordului Basel II la sediul instituțiilor de credit – *on site*; transpunerea în cadrul legislativ național a directivelor europene; elaborarea ghidurilor de validare a modelelor interne de rating ale instituțiilor de credit; adaptarea sistemului de raportări prudențiale ale instituțiilor de credit); (iii) derularea procesului de validare de către BNR a modelelor interne de *rating* ale instituțiilor de credit; (iv) verificarea aplicării prevederilor Acordului Basel II de către instituțiile de credit. În acest context, menționăm că au fost parcurse obiectivele primei etape, precum și unele activități aferente celei de-a doua etape. În cadrul Convenției de *twinning* cu băncile centrale din Franța, Olanda și Italia, au fost organizate seminarii ale căror teme răspundeau cerințelor de pregătire a personalului, aferente specificului activității Direcției Supraveghere. Activitățile la care Direcția Supraveghere a participat sau urmează să participe sunt următoarele:

- sprijinirea supraveghetorilor *on site* în evaluarea abilității băncilor de a măsura propriul profil de risc; metode și ghiduri practice de estimare a nivelului optim de capital în funcție de toate tipurile de riscuri;
- revizuirea metodelor utilizate de băncile centrale pentru verificarea calității sistemului informatic;
- îmbunătățirea instrumentelor și procedurilor Băncii Naționale a României de evaluare a riscului de credit și de prezentare a unei evaluări generale a băncii inspectate;
- dezvoltarea capacității personalului Băncii Naționale a României de evaluare ulterioară a sistemului de control și a guvernanței corporative ale băncilor;
- actualizarea metodelor *off site* de evaluare și interpretare ale indicatorilor de evaluare a băncilor și de avertizare timpurie.

O contribuție deosebită la eficientizarea activității de supraveghere au avut-o elaborarea manualului supraveghetorului, bazat pe sistemul de evaluare a riscurilor și a unor ghiduri de evaluare a sistemelor de control intern și a sistemului informatic al băncilor, precum și menținerea unui contact permanent cu autoritățile de supraveghere membre ale Grupului Supraveghetorilor din Europa Centrală și de Est.

Totodată a fost schimbată abordarea în evaluarea managementului băncilor (componenta M în cadrul sistemului uniform de rating bancar), astfel încât aceasta să permită identificarea capacității sistemului de a planifica, monitoriza și controla riscurile bancare, evaluarea calității guvernanței corporative, a calității sistemelor informaționale la nivel de bancă, precum și a adecvării sistemelor de audit intern. În susținerea unei astfel de abordări au fost implementate o serie de matrici de evaluare a riscurilor (tip *scorecard*), care sintetizează cele mai importante caracteristici ale managementului și permit atribuirea unui calificativ pentru fiecare dintre elementele de analiză menționate mai sus.

În acest context, introducerea unei noi componente de evaluare în cadrul sistemului uniform de rating bancar – CAAMPL(S), respectiv senzitivitatea la riscul de piață (S), va marca o etapă importantă în evoluția strategiei de supraveghere. Necesitatea completării sistemului actual de rating bancar cu evaluarea riscului de piață a apărut atât ca o consecință a schimbărilor din sectorul bancar românesc, cât şi a orientării autorității de supraveghere către cele mai avansate practici internaționale în domeniu.

1.5. Acorduri de cooperare în domeniul supravegherii

Urmărind consecvent atingerea obiectivului de realizare a unui sistem bancar competitiv şi stabil, sporirea eficienței activității de supraveghere bancară constituie o preocupare esențială a băncii centrale. În acest sens, a fost elaborat suportul legal pentru colaborarea Băncii Naționale a României cu autoritățile de supraveghere competente din țară şi din străinătate.

Din această perspectivă, Banca Națională a României, Comisia Națională a Valorilor Mobiliare şi Comisia de Supraveghere a Asigurărilor au semnat un protocol tripartit pentru cooperare în vederea promovării stabilității sistemului financiar în ansamblu şi pe componentele sale. De asemenea, a fost adoptat Regulamentul privind organizarea şi desfăşurarea întâlnirilor tripartite la nivelul conducerii între BNR, CNVM şi CSA. Între cele trei instituții a mai fost semnat un astfel de acord şi în anul 2002, dar, spre deosebire de acesta, actualul protocol precizează în mod clar principiile în baza cărora se va desfăşura colaborarea dintre părți, şi anume: delimitare precisă a responsabilităților între cele trei autorități, transparență şi cooperare în procesul de elaborare a inițiativelor legislative şi a reglementărilor specifice şi schimb continuu de informații în condiții de confidențialitate. Protocolul prevede, totodată, crearea unor grupuri de lucru interinstituționale şi elaborarea procedurilor de funcționare a acestora. În acest sens, s-a decis constituirea a cinci comitete tehnice cu caracter permanent, care acoperă problematica principalelor domenii de interes pentru cele trei autorități, respectiv Comitetul de Stabilitate Financiară, Comitetul de Supraveghere şi Control, Comitetul de Reglementare, Comitetul Sisteme de Plăți şi Comitetul Statistici Financiare. De asemenea, protocolul permite şi înființarea unor comitete ad-hoc, în funcție de necesitățile care vor apărea.

Pe plan extern, Banca Națională a României a încheiat până în prezent acorduri de cooperare cu 10 autorități de supraveghere din străinătate, respectiv Banca Națională a Moldovei, Agenția de Reglementare şi Supraveghere din Turcia, Banca Centrală a Ciprului, Banca Italiei, Banca Greciei, Autoritatea de Supraveghere din Germania, Banca Olandei, Autoritatea de Supraveghere din Ungaria, Comisia Bancară din Franța, ultimul acord fiind semnat la data de 7 martie 2006 cu Autoritatea Piețelor Financiare din Austria. Scopul acestor acorduri constă în stabilirea unor modalități de colectare şi schimb de informații, cu deosebire în cadrul acțiunilor de inspecție la sediul instituțiilor de credit, pentru a facilita îndeplinirea atribuțiilor părților semnatare, atingerea standardelor internaționale pentru o supraveghere eficientă şi promovarea siguranței şi solidității în funcționarea instituțiilor financiare.

2. Autorizarea şi reglementarea instituțiilor de credit

2.1. Autorizarea instituțiilor de credit

Banca Națională a României a promovat cu consecvență şi în anul 2005 politica sa pe linia consolidării sistemului bancar prin asigurarea unui acționariat solid, capabil să realizeze un control eficient asupra conducerii băncilor în sprijinirea acestora pentru realizarea activităților propuse. Procesul de autorizare a instituțiilor de credit noi s-a înscris în acest deziderat al băncii centrale.

Autorizarea caselor de economii pentru domeniul locativ – persoane juridice române

În temeiul prevederilor Legii nr. 541/2002 privind economisirea şi creditarea în sistem colectiv pentru domeniul locativ, în luna iulie 2005 Banca Națională a României a autorizat funcționarea unei case de economii pentru domeniul locativ, respectiv HVB Banca pentru Locuințe SA.

HVB Banca pentru Locuințe SA derulează activități specifice caselor de economii pentru domeniul locativ, respectiv acceptarea de depozite de la clienți şi acordarea de credite cu dobândă fixă din sumele acumulate pentru activități în domeniul locativ, în sistem colectiv.

Autorizarea organizațiilor cooperatiste de credit

În baza dispozițiilor Legii nr. 122/2004 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 97/2000 privind organizațiile cooperatiste de credit, în perioada iunie-noiembrie 2005 a fost analizată cererea de autorizare a rețelei cooperatiste de credit RoCredit[2], proces finalizat prin respingerea acesteia. Contestația formulată a fost respinsă de către Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României.

Organizațiile cooperatiste de credit care nu vor obține autorizația de funcționare după epuizarea căilor legale de atac se vor dizolva de drept şi vor intra în lichidare.

2.2. Activitatea de reglementare

Activitatea de reglementare prudențială

Revizuirea şi completarea cadrului normativ au continuat, în cursul anului 2005, prin emiterea următoarelor reglementări:

– Normele nr. 10/2005 privind limitarea riscului de credit la creditele destinate persoanelor fizice, publicate în Monitorul Oficial al României nr. 683/29.07.2005, prin care s-au implementat unele măsuri de temperare a creşterii creditului neguvernamental. În acest sens, banca centrală a introdus unele restricții suplimentare în vederea reducerii cererii agregate, astfel:

  - limitarea ponderii „serviciului total al datoriei" persoanelor fizice provenit din credite ipotecare, imobiliare şi de consum la 40 la sută din veniturile nete;

[2] Rezultată din reorganizarea rețelelor cooperatiste de credit Aurora Română, Creditul Românesc şi Concordia Română.

- unificarea regimului creditelor imobiliare cu cel al creditelor ipotecare şi limitarea angajamentelor rezultând din astfel de credite la 35 la sută din veniturile nete.

– Normele nr. 11/2005 privind limitarea gradului de concentrare a expunerilor din creditele în valută, publicate în Monitorul Oficial al României nr. 840/16.09.2005, care au stabilit măsuri de natură să stimuleze băncile către o conduită prudentă în administrarea riscului de credit indus de creditele în valută acordate debitorilor neacoperiţi în mod natural la riscul valutar *(unhedged borrowers)*.

  Prevederile se aplică atât de către instituţiile de credit persoane juridice române, cât şi de sucursalele instituţiilor de credit străine, autorizate să funcţioneze pe teritoriul României.

  Expunerea unei instituţii de credit din credite în valută acordate persoanelor fizice şi juridice, neacoperite în mod natural la riscul valutar, înainte de deducerea provizioanelor specifice de risc de credit, este limitată la 300 la sută din fondurile proprii, procent care se aplică la nivel individual, consolidat şi la nivel naţional.

– Regulamentul nr. 8/2005 pentru modificarea Regulamentului BNR nr. 5/2002 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit, cu modificările şi completările ulterioare, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 840/16.09.2005, care a stabilit măsuri de natură a avea un impact indirect asupra volumului creditelor în valută acordate debitorilor neacoperiţi în mod natural la riscul valutar *(unhedged borrowers)*, ca urmare a creşterii cheltuielilor cu provizioanele pentru astfel de situaţii.

– Regulamentul nr. 13/2005 privind modificarea Normelor metodologice ale BNR nr. 12/2002 pentru aplicarea Regulamentului BNR nr. 5/2002 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit, cu modificările şi completările ulterioare, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 1195 din 30.12.2005, care a adus modificări în sensul recunoaşterii calităţii de diminuator de risc de credit, în vederea stabilirii nivelului provizioanelor specifice de risc de credit, a poliţelor de asigurare care au ca obiect garantarea/preluarea riscului de neplată, în situaţia în care sunt îndeplinite condiţii legate de caracteristicile respectivelor polite de asigurare, de transferul riscului de credit în afara grupului instituţiei de credit şi de includerea în normele interne ale instituţiilor de credit a unor prevederi specifice în legătură cu procedura de determinare a nivelului garanţiei care urmează a fi dedus din expunere.

– Normele nr. 12/2005 pentru modificarea şi completarea Normelor BNR nr. 12/2003 privind supravegherea solvabilităţii şi expunerilor mari ale instituţiilor de credit, cu modificările şi completările ulterioare, publicate în Monitorul Oficial al României nr. 840/16.09.2005, care introduc posibilitatea efectuării oricărei operaţiuni ce conduce la înregistrarea unei expuneri mari faţă de un singur debitor sau la majorarea acesteia fie cu aprobarea prealabilă a Consiliului de administraţie al unei instituţii de credit, fie a conducătorilor acesteia. Totodată, stipulează obligativitatea efectuării unei analize lunare de

către Consiliul de administrație a operațiunilor de această natură aprobate de către conducători.

– Circulara nr. 18/2005 pentru modificarea Normelor Băncii Naționale a României nr. 5/2004 privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit, cu modificările şi completările ulterioare, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 504 din 14.06.2005, care a prelungit perioada de testare a Normelor nr. 5/2004 de la data de 30 iunie 2005 până la data de 30 septembrie 2005.

Activitatea de reglementare contabilă

Pornind de la evoluțiile înregistrate în domeniul contabil pe plan european şi internațional, unde se manifestă tot mai evident tendința de a se asigura un cadru comun, internațional agreat, de întocmire şi prezentare a situațiilor financiare prin care să se ofere informații relevante şi credibile, precum şi în baza angajamentelor asumate față de Uniunea Europeană prin Documentul de Poziție Complementar II, inclusiv a obiectivelor cuprinse în Strategia de țară pentru implementarea Planului de acțiune pe țară, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 2170/2004, Banca Națională a României a continuat armonizarea reglementărilor naționale în domeniu, aplicabile instituțiilor de credit, cu *acquis*-ul comunitar.

Potrivit prevederilor Ordinului ministrului finanțelor publice nr. 907/2005 privind aprobarea categoriilor de persoane juridice care aplică reglementări contabile aliniate Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), respectiv reglementări contabile conforme cu directivele europene, în exercițiul financiar al anului 2006 instituțiile de credit vor aplica reglementări contabile conforme cu directivele europene. Totodată, pentru exercițiul financiar al anului 2006, instituțiile de credit trebuie să întocmească şi un set distinct de situații financiare conforme cu IFRS, obținut prin retratarea situațiilor financiare întocmite potrivit reglementărilor contabile conforme cu directivele europene.

În acest context, Banca Națională a României a emis Ordinul nr. 5/2005 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, aplicabile instituțiilor de credit, care stabileşte obligativitatea întocmirii:

– situațiilor financiare anuale individuale pentru exercițiul financiar al anului 2006 în conformitate cu respectivele directive, menținându-se însă abordarea referitoare la aplicarea de către instituțiile de credit şi a prevederilor IFRS în situația în care directiva nu are tratamente contabile pentru anumite operațiuni economico-financiare, prevăzută de Ordinul ministrului finanțelor publice şi al guvernatorului Băncii Naționale a României nr. 1982/5/2001, cu modificările şi completările ulterioare – abrogat odată cu intrarea în vigoare a Ordinului guvernatorului Băncii Naționale a României nr. 5/2005;

– situațiilor financiare consolidate, în conformitate cu IFRS, începând cu exercițiul financiar al anului 2006.

Noile reglementări asigură transpunerea în continuare a Directivei 86/635/CEE privind conturile anuale şi conturile consolidate ale băncilor şi ale altor instituții financiare (inclusiv modificările aduse acesteia prin Directiva 2001/65/CE şi prin

Directiva 2003/51/CEE) şi a Directivei 89/117/CEE privind obligațiile referitoare la publicarea documentelor contabile de către sucursalele stabilite într-un stat membru ale instituțiilor de credit şi instituțiilor financiare având sediul în afara respectivului stat membru.

Pentru actualizarea situațiilor financiare periodice, în raport cu modificările intervenite în normele şi formularele situațiilor financiare publicabile, ca urmare a emiterii Ordinului Băncii Naționale a României nr. 5/2005, şi pentru îmbunătățirea structurii modelelor de raportare şi a conținutului reglementării, în conformitate cu recomandările primite în acest sens de la Direcția Supraveghere din cadrul Băncii Naționale a României (beneficiara acestor informații), a fost emis Ordinul nr. 6/2005 pentru aprobarea Modelelor situațiilor financiare periodice şi a normelor metodologice privind întocmirea şi utilizarea acestora, aplicabile instituțiilor de credit, începând cu exercițiul financiar al anului 2006.

Stabilirea condițiilor de implementare a IFRS, începând cu exercițiul financiar al anului 2007, inclusiv în cazul situațiilor financiare individuale întocmite de către instituțiile de credit, se va face în funcție de cerințele reglementărilor Uniunii Europene şi de evaluările efectuate de autoritățile de reglementare din România, astfel cum este prevăzut prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 907/2005.

Adoptarea de către Banca Națională a României şi Consiliul Contabilității şi Raportărilor Financiare a strategiei de aplicare a IFRS la nivelul sistemului bancar, implicit o eventuală decizie de aplicare a IFRS, atât ca bază contabilă, cât şi pentru întocmirea situațiilor financiare pe bază individuală, începând cu situațiile financiare ale anului 2007, se impun a fi fundamentate în mod corespunzător, analiza privind capacitatea instituțiilor de credit de implementare în bune condiții a IFRS reprezentând principalul factor de evaluare.

În acest sens, pentru evaluarea situației reale a capacității instituțiilor de credit de implementare în bune condiții a IFRS, în cursul lunii februarie 2006 Banca Națională a României a solicitat acestora completarea unui chestionar, astfel încât pe baza răspunsurilor primite să se stabilească strategia trecerii la implementarea IFRS, care va fi supusă dezbaterii Consiliului Contabilității şi Raportărilor Financiare. Ulterior, acesta a hotărât intervievarea Băncii Naționale a României şi a sectorului bancar, solicitând acestora completarea unui chestionar legat de aplicarea IFRS.

În condițiile în care se va decide la nivelul Consiliului Contabilității şi Raportărilor Financiare că sistemul bancar are capacitatea de implementare a IFRS începând cu exercițiul financiar al anului 2007, obiectivele urmărite de banca centrală, pe parcursul anului 2006, privind sistemul contabil pentru instituțiile de credit se vor referi, în principal, la:

– definitivarea în timp util a reglementărilor contabile aplicabile instituțiilor de credit în condițiile implementării IFRS;

– elaborarea reglementărilor referitoare la modelele situațiilor financiare

periodice pentru instituțiile de credit, care vor fi transmise Băncii Naționale a României şi Ministerului Finanțelor Publice, începând cu exercițiul financiar al anului 2007;

– continuarea activității în cadrul Comisiei mixte pe probleme contabile ale instituțiilor de credit în vederea actualizării proiectelor ghidurilor practice elaborate, până în prezent, în funcție de modificările aduse Standardelor Internaționale de Raportare Financiară.

Reglementarea activității de creditare desfăşurate de instituții financiare nebancare

Dimensiunea şi dinamica activității sectorului de intermediere financiară, alături de alte elemente care o caracterizează, precum complexitatea produselor/serviciilor financiare oferite pot juca un rol esențial în orice economie de piață funcțională. În România ultimilor ani, sectorul financiar a cunoscut o dezvoltare spectaculoasă, atât din punct de vedere instituțional, cât şi din punct de vedere al instrumentelor financiare implementate, similare celor din economiile de piață avansate.

Consolidarea constantă a poziției instituțiilor de credit, reflectată şi în creşterea corespunzătoare a volumului global al creditului bancar, a fost însoțită de expansiunea rapidă a sectorului de intermediere financiară nebancară, reprezentat de instituții specifice, de tipul societăților de leasing, fondurilor de garantare, societăților de credit ipotecar, societăților comerciale care practică vânzarea bunurilor de consum cu plata în rate, caselor de amanet, caselor de ajutor reciproc etc. Creşterea numărului acestor entități şi a volumului de credite acordate a condus la individualizarea acestui segment în peisajul economic şi, în mod implicit, la necesitatea instituirii unor reguli menite să asigure desfăşurarea pe baze sănătoase a activității de creditare, inclusiv din perspectiva protecției corespunzătoare a populației.

Reglementarea acestui domeniu a fost, prin urmare, determinată de volumul mare al activității de creditare desfăşurate prin intermediul instituțiilor financiare nebancare, datorat şi fenomenului de migrație a unei părți semnificative a acestui tip de activitate din sectorul reglementat către cel nereglementat, şi are ca obiectiv asigurarea şi menținerea stabilității financiare.

În consecință, a fost emisă Ordonanța Guvernului nr. 28/26.01.2006 privind reglementarea unor măsuri financiar-fiscale (publicată în Monitorul Oficial al României nr. 89/31.01.2006), care conține dispoziții privind activitatea de creditare desfăşurată de instituții financiare nebancare. Ordonanța creează cadrul legal de acces la activitatea de creditare a instituțiilor financiare nebancare (IFN), constituite cu scopul de a desfăşura, cu titlu profesional, activități de creditare în sens larg, stabilind în acest sens condiții minime, uniforme şi nediscriminatorii de participare în piață.

La elaborarea actului normativ au fost avute în vedere studiile efectuate cu privire la modelele de reglementare a IFN din unele state europene, respectiv: (i) regim identic cu cel al instituțiilor de credit; (ii) reguli specifice de autorizare, reglementare şi supraveghere; (iii) reguli minime.

Astfel, pentru situația din România, s-a considerat optim modelul de reglementare bazat pe reguli speciale pentru IFN (aplicat în Italia şi în sudul Europei) care reuneşte suficiente elemente de reglementare, autorizare şi supraveghere încât să răspundă obiectivului principal al autorităților române, respectiv asigurarea condițiilor pentru o creştere sănătoasă a intermedierii financiare şi, implicit, sporirea încrederii în piața financiară, fără însă a institui o situație de suprareglementare.

Potrivit ordonanței, instituțiile financiare nebancare pot derula activitate de creditare numai după notificarea şi înscrierea în registrele deschise şi ținute de Banca Națională a României, respectiv Registrul general, Registrul special şi Registrul de evidență. Pentru a putea fi înscrise în registrele menționate, instituțiile financiare nebancare trebuie să îndeplinească o serie de cerințe prevăzute de ordonanță.

Prevederile ordonanței se referă, în principal, la:

– instituționalizarea acestor operatori sub denumirea generică de *instituții financiare nebancare* (IFN), entități organizate ca societăți comerciale pe acțiuni (excepție făcând casele de ajutor reciproc şi casele de amanet) şi care au ca obiect principal de activitate desfăşurarea de operațiuni de creditare (microcredite, credite de consum, credite ipotecare/imobiliare, leasing financiar, finanțarea tranzacțiilor comerciale, operațiuni de *factoring*, scontare, forfetare, emiterea de garanții şi asumarea de angajamente – inclusiv garantarea creditelor etc.);

– stabilirea unui prag minim al capitalului social de 200 000 euro în echivalent RON, cu excepția caselor de ajutor reciproc şi a caselor de amanet;

– procedura de notificare la Banca Națională a României, precum şi informațiile ce trebuie furnizate în vederea înregistrării/luării în evidență a respectivelor entități;

– condițiile pe care trebuie să le îndeplinească atât acționarii semnificativi, cât şi persoanele care asigură conducerea operativă, din punct de vedere al onorabilității şi al pregătirii şi experienței profesionale;

– organizarea evidenței, monitorizării şi supravegherii pe trei niveluri, în funcție de tipul, volumul şi specificul activității de creditare desfăşurate de entitatea în cauză, respectiv a unui Registru general, în care vor fi înregistrate acele societăți cu un volum mai redus de activitate (regim de monitorizare), a unui Registru special, în care vor fi înscrise societățile cu un volum de activitate peste pragul de semnificație stabilit de Banca Națională a României (regim de supraveghere) şi a unui Registru de evidență, în care sunt înscrise casele de ajutor reciproc şi casele de amanet (a căror activitate va fi urmărită şi comensurată exclusiv în scopuri statistice);

– obligația IFN înscrise în Registrul general şi, după caz, în Registrul special de a elabora norme specifice pentru derularea activității de creditare, precum şi pentru urmărirea în permanență a acesteia atât prin compartimente proprii specializate, cât şi prin contractarea unor servicii de audit;

– modul în care se exercită monitorizarea şi supravegherea IFN de către Banca

Națională a României, precum şi sancțiunile pe care aceasta le poate aplica în cazul în care se constată nerespectarea prevederilor legale;

– introducerea unor prevederi specifice pentru casele de ajutor reciproc, precum şi pentru casele de amanet, care se vor organiza şi vor funcționa în conformitate cu legile speciale;

– stabilirea unor termene în care entitățile care desfăşurau activități de creditare la data intrării în vigoare a ordonanței să ia măsurile ce se impun pentru încadrarea în noile prevederi şi încheierea operațiunilor în derulare care nu le mai sunt permise;

– stabilirea obligației Băncii Naționale a României a de a emite norme de aplicare a prevederilor ordonanței, care vizează, în principal: (i) notificarea, înscrierea în registre, înființarea şi ținerea registrelor de către Banca Națională a României; (ii) ținerea evidenței contabile şi întocmirea situațiilor financiare; (iii) raportările periodice (necesare inclusiv realizării obiectivelor de monitorizare şi supraveghere a instituțiilor financiare nebancare); (iv) monitorizarea şi supravegherea instituțiilor financiare nebancare; (v) asigurarea de condiții egale de desfăşurare a activității de creditare şi de reguli minime pentru prevenirea şi sancționarea spălării banilor şi finanțării terorismului.

Reglementări privind regimul valutar

În anul 2005 Banca Națională a României a continuat acțiunile pe linia îndeplinirii angajamentelor asumate prin Programul Național de Aderare a României la Uniunea Europeană în ceea ce priveşte încheierea procesului de liberalizare a operațiunilor valutare de capital până la data aderării.

În acest sens, cadrul de reglementare privind regimul valutar a fost îmbunătățit prin emiterea Regulamentului nr. 4/2005 privind regimul valutar, precum şi a normelor de aplicare a acestuia, care au intrat în vigoare începând cu data de 11 aprilie 2005. Printre obiectivele principale care au stat la baza elaborării acestor reglementări sunt de menționat:

– stabilirea termenului (cel târziu 1 septembrie 2006) în care va fi liberalizat complet contul de capital, în conformitate cu angajamentele asumate față de Uniunea Europeană. La data de 11 aprilie 2005 operațiunile rămase de liberalizat se limitau la: (i) operațiunile cu instrumente financiare tranzacționate în mod curent pe piața monetară; (ii) accesul rezidenților la conturi curente şi de depozit deschise în străinătate la instituții de credit şi alte entități asimilate acestora;

– definirea măsurilor de salvgardare care pot fi luate de Banca Națională a României, cu respectarea cerințelor *acquis*-ului comunitar, ca urmare a liberalizării la data de 11 aprilie 2005 a accesului nerezidenților la conturile de depozit în moneda națională (leu) deschise la instituții de credit din România;

– crearea unui cadru de desfăşurare a operațiunilor valutare mult simplificat, mai flexibil, din care au fost eliminate cerințele de ordin administrativ;

– extinderea sferei de cuprindere a operaţiunilor efectuate în valută între rezidenţi, în sensul că operaţiunile între rezidenţi care privesc fluxurile de cont financiar (credite, depozite, transferuri monetare, tranzacţii cu titluri etc.) pot fi efectuate şi în valută; operaţiunile în monedă naţională (leu) între rezidenţi se limitează doar la acele operaţiuni care fac obiectul vânzărilor de bunuri, prestărilor de servicii şi executărilor de lucrări;

– renunţarea la prevederile care stabileau pentru rezidenţi obligaţia de a încasa şi repatria în valută şi/sau în monedă naţională (leu) toate activele financiare dobândite din operaţiunile cu nerezidenţii, mai puţin taxele, comisioanele şi alte cheltuieli aferente; astfel, se oferă rezidenţilor posibilitatea de a încasa creanţele faţă de nerezidenţi şi în conturi deschise în străinătate, precum şi de a efectua compensări cu nerezidenţii, rezultate din operaţiuni curente şi de capital;

– accesul rezidenţilor şi nerezidenţilor pe piaţa valutară interbancară cu ordine de cumpărare/vânzare de valută este liber pentru toate operaţiunile, în condiţiile prevăzute de regulament;

– sfera de aplicare a normelor privind efectuarea operaţiunilor de schimb valutar a fost extinsă, în sensul că acestea reglementează şi schimbul valutar efectuat de acele categorii de entităţi care beneficiază de prevederi legale exprese;

– eliminarea obligativităţii obiectului unic de activitate pentru casele de schimb valutar, organizate în baza Legii nr. 31/1990 privind societăţile comerciale; în condiţiile noilor norme acestea pot să efectueze şi alte activităţi secundare de natura intermedierilor financiare;

– sfera de cuprindere a noţiunii de „instrumente de plată sub formă de numerar” a fost aliniată la prevederile Proiectului Regulamentului Parlamentului şi Consiliului European referitoare la controlul intrărilor şi ieşirilor de numerar.

Ulterior intrării în vigoare a Regulamentului nr. 4/2005 şi a normelor de aplicare a acestuia, în scopul liberalizării în avans (în cursul lunii iulie 2005) a operaţiunilor în conturi curente şi de depozit deschise de rezidenţi în străinătate la instituţii de credit şi la alte entităţi asimilate acestora, precum şi al acordării posibilităţii exportatorilor de a efectua plăţi în valută în relaţia cu subfurnizorii participanţi la producţia de export, în condiţiile în care toţi participanţii la producţia de export sunt consideraţi furnizori şi/sau subfurnizori, a fost emis Regulamentul nr. 6/2005, prin care s-au modificat Regulamentul nr. 4/2005 privind regimul valutar şi Norma nr. 5/2005 privind autorizarea operaţiunilor valutare; acesta a intrat în vigoare în data de 20 iulie 2005. Măsurile puse în practică prin această reglementare au în vedere următoarele:

– liberalizarea în avans a operaţiunilor în conturi curente şi de depozit deschise de rezidenţi în străinătate a fost determinată de evoluţiile favorabile în plan macroeconomic, de încrederea pe care România şi-a câştigat-o pe pieţele financiare internaţionale, de semnalele favorabile primite din partea agenţiilor de rating, coroborate cu rentabilitatea ridicată a plasamentelor denominate în monedă naţională (leu) în raport cu investiţiile alternative oferite de pieţele

externe, în condițiile aprecierii monedei naționale. Această măsură de liberalizare nu se referă şi la operațiunile cu instrumente financiare tranzacționate în mod curent pe piața monetară care sunt în continuare supuse autorizării, chiar dacă sunt efectuate de rezidenți prin conturi deschise în străinătate;

– posibilitatea efectuării de operațiuni în valută de către exportatorii rezidenți cu alți rezidenți (subfurnizori) a fost determinată de limitarea pierderilor din diferențe de curs valutar aferente creanțelor din export, în condițiile aprecierii puternice a monedei naționale, precum şi de prevenirea creşterii alarmante a deficitului balanței comerciale.

Reglementări privind creditul ipotecar

În scopul dinamizării creditului ipotecar din România, cu efecte benefice atât asupra dezvoltării pieței de capital (prin introducerea de noi instrumente financiare – titluri ipotecare), cât şi asupra posibilităților de refinanțare a băncilor şi societăților ipotecare, a fost creat cadrul legal şi instituțional necesar dezvoltării acestui segment de piață, prin emiterea următoarelor acte normative:

– Legea nr. 34/2006 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiții imobiliare;

– Legea nr. 33/2006 privind băncile de credit ipotecar;

– Legea nr. 31/2006 privind securitizarea creanțelor;

– Legea nr. 32/2006 privind obligațiunile ipotecare.

Potrivit dispozițiilor legale, reglementările secundare date în baza acestor legi urmează a fi emise de autoritățile competente – Banca Națională a României şi Comisia Națională a Valorilor Mobiliare – în termen de trei luni de la data intrării în vigoare a legilor sus-menționate. Reglementările în acest domeniu, care intră în sarcina Băncii Naționale a României, vizează în principal:

– autorizarea băncilor de credit ipotecar, inclusiv transformarea societăților de credit ipotecar în bănci de credit ipotecar şi extinderea sferei de aplicabilitate a unor reglementări deja existente şi asupra acestei noi categorii de instituții de credit;

– desemnarea activelor eligibile pentru suplimentarea portofoliului de credite ipotecare care stau la baza unei emisiuni de obligațiuni ipotecare, precum şi substituirea creditelor ipotecare depreciate/rambursate din portofoliu;

– autorizarea agentului care reprezintă interesele deținătorilor de obligațiuni ipotecare.

2.3. Proiecte de anvergură în domeniul prudenței bancare, derulate începând cu anul 2005

Acordul Basel II

Pentru implementarea la nivel național a noilor cerințe de capital Basel II, în cursul anului 2005 Banca Națională a României a demarat un proiect care vizează revizuirea întregului cadru legal şi de reglementare specific instituțiilor de credit. La nivelul legislației primare, proiectul urmăreşte revizuirea tuturor actelor normative aplicabile în prezent diverselor categorii de instituții de credit: bănci, organizații cooperatiste de credit, case de economii pentru domeniul locativ, instituții emitente de monedă electronică şi, în perspectivă, bănci de credit ipotecar. Proiectul noii legi, care va reglementa în mod unitar regimul instituțiilor de credit, se află în curs de elaborare şi va cuprinde prevederi generale în care se vor regăsi principiile şi cerințele armonizate la nivel comunitar, precum şi dispoziții specifice diverselor categorii de instituții de credit.

Aspectele de natură tehnică vor fi detaliate în reglementările Băncii Naționale a României care vor fi emise în aplicarea legii şi se vor referi la determinarea cerinței de capital pentru acoperirea riscului de credit (inclusiv cu luarea în considerare a efectului aplicării tehnicilor de diminuare a acestui risc), a riscului de piață, şi ca element de noutate, pentru acoperirea riscului operațional; de asemenea, cadrul de reglementare urmează să transpună prevederile referitoare la acoperirea riscurilor corespunzătoare operațiunilor de securitizare, a riscului de lichiditate, a riscului ratei dobânzii aferent elementelor care nu fac parte din portofoliul de tranzacționare (*banking book),* precum şi prevederile referitoare la cerințele de raportare necesare asigurării disciplinei pe piață.

În paralel, a fost inițiată elaborarea unor ghiduri de validare a modelelor interne şi se preconizează demararea procesului de reconfigurare a sistemului de raportări prudențiale.

Proiectul Basel II este coordonat de un *Steering Committee* din care fac parte, alături de reprezentanți ai Băncii Naționale a României, reprezentanți ai Ministerului Finanțelor Publice, Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare şi Asociației Române a Băncilor.

Implementarea prevederilor Noului Acord de Capital reprezintă o provocare atât pentru Banca Națională a României, cât şi pentru instituțiile de credit, termenul pentru realizarea acestui obiectiv fiind 1 ianuarie 2007.

Implementarea Directivei 2002/87/CE privind conglomeratele financiare

Un alt angajament asumat în cadrul negocierilor cu Uniunea Europeană este şi cel referitor la implementarea în legislația națională a Directivei 2002/87/CE privind supravegherea suplimentară a instituțiilor de credit, a societăților de asigurare şi a societăților de investiții dintr-un conglomerat financiar şi modificarea Directivelor

73/239/CEE, 79/267/CEE, 92/49/CEE, 92/96/CEE, 93/6/CEE şi 93/22/CEE şi a Directivelor 98/78/CE şi 2000/12/CE (Directiva 2002/87/CE).

În anul 2005 au fost demarate lucrările în cadrul unui Grup de lucru interinstituţional, constituit pentru transpunerea Directivei 2002/87/CE, coordonat de către Ministerul Finanţelor Publice şi format din reprezentanţi ai autorităţilor competente în domeniul supravegherii serviciilor financiare (Banca Naţională a României, Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor), precum şi din reprezentanţi ai Ministerului Justiţiei şi ai Ministerului Integrării Europene. Pe parcursul anului 2005 au fost elaborate acte normative care vor asigura transpunerea directivei şi au fost depuse eforturi în vederea corelării strategiilor sectoriale din domeniul financiar pentru crearea premiselor unei implementări corespunzătoare a acestor reglementări. Termenul pentru intrarea în vigoare a noului cadru legislativ este 1 ianuarie 2007, la nivelul Grupului de lucru interinstituţional aflându-se în curs de finalizare proiectul de lege pentru supravegherea suplimentară a entităţilor reglementate dintr-un conglomerat financiar.

În vederea îndeplinirii atât a obiectivelor legate de implementarea Noului Acord Basel II, cât şi a obiectivului de transpunere a Directivei 2002/87/CE, Banca Naţională a României beneficiază de asistenţă tehnică în cadrul Convenţiei de *twinning* încheiate cu un consorţiu de bănci centrale din state membre UE (Franţa, Olanda, Italia), precum şi de experienţa specialiştilor comunitari în cadrul unor acţiuni finanţate din fonduri TAIEX (*Technical Assistance and Information Exchange*).

3. Stabilitatea financiară

3.1. Rolul băncilor centrale în asigurarea stabilităţii financiare

Alături de obiectivul fundamental de asigurare a stabilităţii preţurilor, băncilor centrale le revine – derivând din atribuţiile lor principale – un rol important în stabilitatea financiară. În sens larg, stabilitatea financiară poate fi definită ca fiind capacitatea sistemului financiar de a aloca eficient resursele economice, de a gestiona riscurile financiare şi de a face faţă şocurilor sistemice pe bază durabilă. Acest rol natural al băncilor centrale este justificat în primul rând prin poziţia băncii centrale de unic furnizor de lichiditate primară în vederea finalizării plăţilor şi de decident în organizarea şi funcţionarea sistemului de plăţi. De asemenea, o bancă centrală este interesată în cel mai înalt grad în buna funcţionare a sistemului bancar pentru asigurarea eficacităţii mecanismului de transmisie a impulsurilor monetare. Instabilitatea financiară conduce automat la reducerea masei monetare şi creşterea puternică a cererii de bani ai băncii centrale, situaţie în care autoritatea monetară va fi obligată să injecteze lichiditate pentru asigurarea stabilităţii monetare.

În ultimii ani, importanţa asigurării stabilităţii financiare a crescut semnificativ, atât la nivelul autorităţilor monetare, cât şi la cel al instituţiilor financiare internaţionale, reflectând, pe de o parte, expansiunea şi liberalizarea sistemelor financiare, iar pe de altă parte, incidenţa unor crize financiare sau şocuri exogene cu

consecinţe naţionale şi internaţionale negative deosebit de mari. Crizele financiare din Asia de Est din ultimul deceniu au evidenţiat insuficienţa regimurilor de supraveghere consacrate (reglementarea monetară şi cea prudenţială) şi au impus completarea acestui cadru cu o abordare macroprudenţială care să analizeze conexiunile dintre stabilitatea financiară şi cea macroeconomică. În consecinţă, a sporit implicarea acestor autorităţi în monitorizarea, analiza şi evaluarea sistemelor financiare naţionale şi a principalelor pieţe internaţionale şi formularea de propuneri corespunzătoare. S-a îmbunătăţit, de asemenea, transparenţa în ceea ce priveşte operaţiunile şi funcţionarea pieţelor financiare, inclusiv prin publicarea de rapoarte periodice şi studii.

Prin statutul său, Banca Naţională a României are atribuţii implicite în planul stabilităţii financiare prin responsabilităţile în domeniile reglementării şi supravegherii instituţiilor de credit, în monitorizarea sistemelor de plăţi, în asigurarea de lichiditate şi prin rolul de împrumutător de ultimă instanţă pentru instituţiile de credit în cazuri excepţionale. În mod explicit, autoritatea monetară din România şi-a asumat – de la finele anului 2004 – responsabilităţi privind analiza şi evaluarea stabilităţii sistemului financiar şi prezentarea, periodic, către public, a unui raport în acest sens. Asumarea acestei noi atribuţii reflectă preocuparea Băncii Naţionale a României faţă de posibilele riscuri asociate cu sistemul financiar intern – care cunoaşte o dinamică foarte susţinută –, cu liberalizarea financiară şi cu evenimente economice externe sau alte şocuri exogene.

Banca Naţională a României participă – alături de alte circa 60 de ţări –, la *Exerciţiul coordonat de compilare a indicatorilor de stabilitate financiară* iniţiat de FMI, care presupune calcularea – de către ţările participante –, a unui set de indicatori de bază şi a anumitor indicatori recomandaţi după o metodologie unică; aceştia urmează a fi publicaţi în anul 2007 pe *website*-ul FMI. Participarea la acest exerciţiu va îmbunătăţi expertiza BNR în compilarea indicatorilor macroprudenţiali şi analiza sănătăţii instituţiilor financiare din ţară.

Analiza macroprudenţială utilizează indicatori macroeconomici de natură bancară sau privind companiile şi populaţia, inclusiv tehnici de evaluare a rezistenţei la şocuri a sistemului bancar şi a băncilor individuale (*stress testing*). Pornind de la sprijinul în cadrul programului FMI de evaluare a sectorului financiar (*Financial Sector Assessment Program – FSAP*), la BNR s-a dezvoltat o astfel de tehnică, prin asimilarea celor mai bune practici în domeniu.

3.2. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară

Analiza sistemului financiar românesc din perspectiva capacităţii sale de a aloca eficient resursele economice, de a gestiona riscurile endogene şi exogene şi de a face faţă şocurilor sistemice indică o creştere a abilităţii acestuia de a îndeplini atributele esenţiale ale stabilităţii financiare.

Sectorul bancar – componenta dominantă a sistemului financiar – este bine capitalizat pe ansamblu şi la nivel individual (sensibil peste nivelul reglementat),

calitatea portofoliului de credite este bună, iar lichiditatea şi poziția financiară a băncilor sunt ridicate.

Tendințele favorabile desprinse din analiza principalilor indicatori economici şi de prudență bancară sunt confirmate şi de rezultatele simulărilor realizate pe baza tehnicilor de evaluare a rezistenței la şocuri a sistemului bancar şi a băncilor individuale (*stress testing*). Simulările efectuate pentru finele primului semestru al anului 2005 au avut în vedere un şoc caracterizat de o depreciere semnificativă a monedei naționale (cu 18,6 la sută), coroborată cu o reducere importantă a ratei dobânzii (cu 6,7 puncte procentuale). Rezultatele analizei au relevat un risc sistemic foarte mic, practic neexistând cazuri de intrare în faliment a vreunei instituții de credit. În ansamblu, solvabilitatea instituțiilor de credit din România a înregistrat, în condițiile scenariului, un recul de doar 1,6 puncte procentuale.

Vulnerabilitatea principală pentru sectorul bancar rămâne riscul de credit, dar acesta se plasează, pe termen scurt, în interiorul coridorului de stabilitate financiară, neimpunându-se măsuri (noi) de remediere. Inițiativele care trebuie avute în vedere – la nivelul sistemului bancar – sunt cele de monitorizare cu atenție a evoluțiilor şi de implementare riguroasă a cadrului de politici existent.

Instituțiile financiare nebancare nu prezintă riscuri semnificative pentru stabilitatea financiară datorită atât creşterii capacității acestora de a gestiona riscurile, cât şi dimensiunii lor mici în raport cu sectorul bancar. În sectorul asigurărilor, riscurile potențiale pe termen scurt ar fi generate de o evoluție descendentă a ratelor dobânzilor (cu impact asupra asigurărilor de viață) şi de creşterea pragului maxim de despăgubire pentru asigurările generale. Alte categorii de instituții financiare nebancare (societăți de leasing, societăți de creditare etc.), deşi în expansiune, nu ridică probleme pentru stabilitatea sistemului şi datorită îmbunătățirii cadrului de reglementare.

În ceea ce priveşte *piața de capital*, îmbunătățirea cadrului de reglementare prin armonizarea în mare măsură cu legislația europeană a redus mult riscurile în acest sector. Piața manifestă însă potențiale vulnerabilități datorate ponderii semnificative a societăților de investiții de tip închis – societăți de investiții financiare. (Vulnerabilitatea este dată de existența unor diferențe între prețul pe piață al acțiunilor acestor societăți şi valoarea unitară a activului lor net.)

Infrastructura financiară (cadrul de reglementare, sistemul de plăți) s-a armonizat în mare măsură cu cele mai bune practici europene, eforturile principale ale autorităților fiind legate de implementarea corespunzătoare a noului cadru.

Riscurile pentru stabilitatea financiară ce ar putea fi generate de companii sunt moderate. În ultimii ani poziția financiară agregată a companiilor s-a îmbunătățit semnificativ, iar arieratele au avut o tendință de scădere. Dinamica ascendentă a incidentelor de plăți (ca număr şi volum) indică necesitatea întăririi disciplinei în acest domeniu. Datorită finanțării bancare limitate şi a solidității financiare, companiile sunt în bună măsură ecranate față de un eventual şoc generat de rata dobânzii.

Un impact semnificativ pentru companii l-ar avea o evoluție adversă a cursului de schimb (depreciere), îndeosebi datorită finanțării externe în creştere, majorarea prețurilor administrate şi presiunile salariale. În ansamblu însă companiile nu prezintă riscuri importante pentru stabilitatea financiară, apreciere sprijinită şi de faptul că indicatorii care caracterizează probabilitatea de nerambursare pentru companiile împrumutate de la bănci sunt de regulă mai favorabili decât cei calculați la nivelul agregat al acestui sector.

Expunerea sistemului bancar față de populație a crescut în ultimii ani, evoluție în principiu dezirabilă. În paralel au sporit însă şi riscurile din această expunere, fără a fi de natură sistemică. Creşterea gradului de îndatorare a populației reprezintă, pentru bănci, vulnerabilitatea cea mai vizibilă. Pe termen scurt este de aşteptat ca acest sector să-şi sporească îndatorarea îndeosebi sub forma creditelor de consum, în timp ce pe termen lung se anticipează o sensibilă creştere a creditului ipotecar. Populația este sectorul care prezintă un risc valutar mai ridicat în condițiile în care se împrumută în măsură importantă în valută şi obține venituri preponderent în monedă națională. Pe termen scurt însă, acest risc pare improbabil a se materializa în cadrul scenariului macroeconomic de bază, care presupune menținerea tendinței de apreciere a monedei naționale, creşterea veniturilor şi aşteptări limitate de ajustare în sus a dobânzilor.

Caracteristicile macroeconomice ale României indică o tendință favorabilă stabilității financiare, în special prin evoluția descrescătoare a inflației. Banca centrală are ca responsabilitate fundamentală stabilitatea prețurilor, la care se adaugă şi rolul natural de promovare a stabilității financiare.

Cadrul economic şi financiar internațional este prognozat a se menține, în general, favorabil pentru stabilitatea financiară din România, îndeosebi prin evoluția pozitivă a activității economice globale şi din principalele țări partenere. Menținerea sau accentuarea politicii monetare restrictive în SUA ar putea avea influențe mixte pentru stabilitatea financiară a României prin creşterea serviciului datoriei în valută şi reducerea volumului intrărilor de capital pe termen scurt pe piața valutară.

Stabilitatea financiară internă s-ar putea consolida prin promovarea unor măsuri cu efect direct sau indirect: (i) întărirea disciplinei în domeniul plăților printr-o publicitate sporită a celor care o încalcă şi creşterea perioadei de interdicție privind emiterea de instrumente de plată de către cei în culpă; (ii) implementarea unui sistem de provizionare dinamică, de natură a reduce prociclicitatea constituirii de provizioane de către bănci; (iii) întărirea coordonării politicilor macroeconomice pentru a se asigura un progres mai rapid al dezinflației; (iv) reforma rapidă a sistemului de pensii, ca instrument de stimulare a economisirii interne.

3.3. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudenţială şi stabilitatea financiară

Centrala Riscurilor Bancare (CRB)

Ca urmare a intensificării activităţii de creditare şi implicit a creşterii volumului informaţiilor existente în baza de date a CRB, gradul de utilizare a acestei structuri a crescut semnificativ. Astfel, în cursul anului 2005, instituţiile de credit au efectuat 4,1 milioane interogări ale bazei de date a CRB (faţă de numai 1,1 milioane în anul 2004), din care 99,2 la sută cu acordul debitorilor potenţiali. Prin aceste interogări au fost solicitate date despre riscul global, creditele şi restanţele debitorilor. Ponderea debitorilor noi pentru care s-au efectuat interogări autorizate a ajuns la circa 92 la sută în decembrie 2005, faţă de aproximativ 90 la sută în decembrie 2004. Creşterea numărului de interogări a avut o importanţă deosebită în menţinerea calităţii portofoliului de credite al băncilor, în condiţiile accelerării activităţii de creditare.

Numărul debitorilor şi, respectiv, numărul creditelor înregistrate în baza de date a CRB au crescut în cei şase ani de funcţionare de 15 ori, iar totalul sumelor datorate de peste 12 ori. În prezent, în condiţiile menţinerii limitei de raportare la nivelul de 20 000 RON, baza de date a CRB a cuprins la finele anului 2005 aproximativ 81,1 la sută din valoarea creditelor acordate de sistemul bancar românesc, faţă de circa 79 la sută la finele anului 2004.

În acest context, merită subliniat faptul că şi în anul 2005 s-a înregistrat o creştere semnificativă a numărului de clienţi-persoane fizice. Dacă în luna decembrie 2004 erau înregistrate în baza de date a CRB 71 090 persoane fizice cu expuneri de credit superioare limitei de raportare, în decembrie 2005 numărul acestora a ajuns la 186 691 (+163 la sută). Valoarea creditelor acordate persoanelor fizice a evoluat de la 3 743 milioane RON în decembrie 2004 la 10 000 milioane RON în decembrie 2005 (+167 la sută). Numărul persoanelor fizice în total număr debitori înregistraţi în baza de date a CRB reprezenta 78 la sută la 31 decembrie 2005, faţă de 63 la sută în 2004; valoarea creditelor acordate persoanelor fizice în totalul sumei datorate reprezenta 17,7 la sută în decembrie 2005 comparativ cu 7,5 la sută în decembrie 2004. Din totalul creditelor acordate persoanelor fizice, 65 la sută au fost denominate în euro, 27 la sută în RON şi 8 la sută în dolari SUA.

Totodată, la 31 decembrie 2005, în baza de date a CRB existau 86 278 grupuri de debitori şi 222 417 persoane fizice cu restanţe mai mari de 30 de zile înregistrate în restituirea creditelor cu o valoare mai mică de 20 000 RON; valoarea acestor restanţe a fost de 162,1 milioane RON.

În anul 2005 au fost raportate de către instituţiile de credit la CRB informaţii despre 18 debitori care au produs fraude cu carduri, cu o valoare totală a sumei fraudate de 19 103 RON.

Centrala Incidentelor de Plăți (CIP)

Analiza bazei de date a CIP evidențiază faptul că numărul incidentelor de plată şi al titularilor care le-au generat a continuat să crească, însă într-un ritm mult mai redus decât în primii ani ai activității acesteia, ceea ce înseamnă că acest instrument începe să-şi atingă scopul pentru care a fost înființat, respectiv creşterea disciplinei în domeniul utilizării instrumentelor de plată.

Comparativ cu anul anterior, în anul 2005 numărul titularilor de cont înregistrați cu incidente a crescut cu 9,1 la sută, numărul instrumentelor refuzate la plată cu 14,9 la sută, iar valoarea sumelor refuzate cu 12,2 la sută. În cursul anului 2005, au fost înregistrate 1,99 milioane interogări ale bazei de date a CIP (față de 1,5 milioane în anul precedent), efectuate de bănci în nume propriu sau în numele clienților. Prin aceste interogări au fost solicitate informații despre titularii de cont pentru a verifica dacă pe numele acestora s-au înregistrat incidente de plată.

Banca Națională a României consideră că o informare corectă şi la timp poate stopa infracționalitatea în domeniul plăților şi poate elimina din mediul de afaceri persoanele care eludează legile în vigoare şi produc prejudicii, uneori majore, partenerilor de afaceri.

Capitolul III. Emisiunea de numerar

Anul 2005 este anul punerii în circulaţie a noii emisiuni monetare – cea a *leului nou* – realizată în baza Legii nr. 348/2004 privind denominarea monedei naţionale. Totodată, este anul lansării în circulaţie a ultimei serii de monede şi bancnote româneşti înaintea trecerii la moneda unică, euro.

1. Denominarea monedei naţionale

Denominarea leului a reprezentat acţiunea de reducere a valorii nominale a însemnelor monetare, prin tăierea a patru zerouri, 10 000 lei vechi devenind 1 leu nou, începând cu data de 1 iulie 2005.

Decizia de realizare a denominării a fost adoptată din următoarele raţiuni:

- marcarea încheierii unei perioade de inflaţie înaltă şi a intrării într-o perioadă de stabilitate macroeconomică;
- asigurarea unei structuri stabile a cupiurilor;
- revenirea preţurilor la niveluri uzuale în Europa şi readucerea indicatorilor valorici la niveluri mai uşor de utilizat;
- simplificarea trecerii ulterioare la moneda euro.

Lansarea efectivă a leului nou a fost precedată de multiple acţiuni pregătitoare, unele începute imediat după publicarea Legii nr. 348/2004.

Într-o primă etapă, a fost creat cadrul organizatoric care să asigure coordonarea acţiunilor vizând denominarea monedei naţionale, prin constituirea la nivelul conducerii Băncii Naţionale a României a colectivelor de lucru pe toate domeniile afectate de înlocuirea însemnelor monetare, respectiv producţie, punere în circulaţie, metodologie, legislaţie, IT, campania de informare a populaţiei etc.

Banca Naţională a României a stabilit, prin direcţia de specialitate, programul de fabricaţie a noii emisiuni monetare, a selectat viitorii colaboratori pentru realizarea noilor monede şi bancnote şi a lansat comenzile de producţie monetară. Activitatea de realizare a bancnotelor şi monedelor din noua emisiune a fost urmărită continuu, pe măsura fabricaţiei acestora fiind asigurată alimentarea sucursalelor Băncii Naţionale a României, care desfăşoară activităţi de casierie.

În cadrul programelor adoptate, o atenţie deosebită s-a acordat colaborării cu instituţiile de credit în vederea identificării problemelor generate de amplul proces privind acţiunea de denominare a monedei naţionale, atât pe linia operaţiunilor cu numerar, cât şi pe probleme de metodologie, informatică, legislaţie, informare a populaţiei etc. În acest scop, pentru alegerea celor mai bune soluţii, BN a colaborat strâns cu ARB, Ministerul Finanţelor Publice, instituţiile de credit, Poşta Română,

Ministerul Administraţiei şi Internelor, furnizorii de echipamente de procesat şi ATM-uri, marile lanţuri de magazine şi, în general, cu toţi utilizatorii de numerar care au semnalat probleme legate de acest proces.

În scopul adoptării unui mod de lucru unitar şi pentru clarificarea unor aspecte vizând denominarea, a fost emisă Circulara nr. 7/2005 privind măsurile care trebuie luate de instituţiile de credit/Trezoreria Statului pentru aplicarea Legii nr. 348/2004 privind denominarea monedei naţionale.

În perioada premergătoare datei de 1 iulie 2005, s-a desfăşurat o amplă campanie de informare a utilizatorilor de numerar asupra modului de derulare a procesului denominării, dar şi asupra prezentării viitoarelor însemne monetare. Campania de informare s-a concretizat în tipărirea şi difuzarea în toată ţara a materialelor publicitare (fluturaşi, afişe, pliante), dar şi în organizarea de întâlniri televizate cu specialiştii băncii centrale, inclusiv cu cei din sucursalele BNR, prezentări radio, prezentări pe *site*-urile special create, seminarii tematice iniţiate fie de Banca Naţională a României, fie la solicitarea instituţiilor de credit, a marilor lanţuri de magazine sau a altor instituţii interesate.

Etapele procesului de denominare

14 iulie 2004: promulgarea Legii nr. 348/2004 privind denominarea monedei naţionale;

1 martie 2005-30 iunie 2006: afişarea dublă a preţurilor;

1 iulie 2005: lansarea noii emisiuni monetare;

1 iulie 2005-31 decembrie 2006: circulaţia paralelă a celor două emisiuni şi retragerea treptată a celei vechi;

1 ianuarie 2007: încetarea puterii circulatorii pentru vechea emisiune;

1 ianuarie 2007-nelimitat: preschimbarea vechii emisiuni fără perceperea de comisioane.

Cu o lună înaintea datei punerii în circulaţie a leului nou, Banca Naţională a României a demarat acţiunea pentru prealimentarea instituţiilor de credit cu noile însemne monetare, astfel încât la 1 iulie 2005 leul nou a intrat efectiv în circulaţie.

Punerea în circulaţie a noilor însemne monetare s-a realizat treptat, în condiţiile stipulate de lege, cele două emisiuni monetare, leul nou şi leul vechi, circulând în paralel.

Pe parcursul semestrului II 2005, Banca Naţională a României a urmărit cu strictețe respectarea strategiei proprii de punere în circulaţie a noilor însemne monetare, concomitent cu retragerea celor vechi, strategie care fost adusă la cunoştinţa instituţiilor de credit în cadrul întâlnirilor organizate în mod periodic, cu sprijinul ARB.

Direcţia Emisiune, Tezaur şi Casierie a urmărit şi a luat măsurile corespunzătoare, astfel încât, până la sfârşitul anului 2005, au fost îndeplinite obiectivele stabilite pentru anul 2005 de Consiliul de administraţie al BNR privind cantitatea de

bancnote şi monede din noua emisiune puse în circulaţie, ca şi cele referitoare la retragerea însemnelor monetare din vechea emisiune.

Pe linia perfecţionării nivelului de siguranţă a bancnotelor, în anul 2005 Banca Naţională a României şi-a continuat colaborarea cu băncile centrale, imprimeriile şi organele abilitate din alte state, concretizată în modul modern de concepţie a noii emisiuni monetare.

În acelaşi timp, au continuat relaţiile cu Banca Centrală Europeană şi cu autorităţile române în vederea identificării şi prevenirii falsurilor.

Totodată, Banca Naţională a României a acţionat şi în direcţia perfecţionării şi dezvoltării aplicaţiilor informatice, pentru crearea unui cadru modern, eficient şi securizat al evidenţei şi circuitului numerarului şi al documentelor.

2. Emisiuni cu caracter numismatic

În baza prerogativelor conferite prin lege, alături de emisiunea monetară, destinată circulaţiei, Banca Naţională a României a lansat o serie de emisiuni cu caracter numismatic prin care au fost omagiate personalităţi din viaţa culturală şi ştiinţifică românească, precum şi evenimente reprezentative pe plan intern şi internaţional.

Astfel, în 2005 au fost puse la dispoziţia colecţionarilor următoarele emisiuni cu caracter numismatic:

- monedă din aur, emisiunea *„Istoria monedei – replică după moneda dacică de tip koson”*, 21 februarie 2005;
- monedă din argint, cu valoarea nominală de 500 lei, emisiunea *„125 de ani de la înfiinţarea Băncii Naţionale a României”*, 8 aprilie 2005;
- medalii din aur, argint şi bronz, emisiune dedicată comemorării fondatorului BNR – Eugeniu Carada, 15 aprilie 2005;
- monedă din aur, cu valoarea nominală de 20 lei, emisiunea *„Istoria monedei – replică după primul pol românesc din aur”*, 18 mai 2005;
- set de monetărie, emisiune dedicată trecerii la leul nou, 1 iunie 2005;
- medalie din argint, emisiune dedicată aniversării a *„125 de ani de la înfiinţarea Băncii Naţionale a României”*, 11 iulie 2005;
- set de monetărie, emisiune dedicată aniversării a 105 ani de la începerea construcţiei Universităţii de medicină şi farmacie „Carol Davila”, 1 august 2005;
- monedă din aur, cu valoarea nominală de 500 lei, emisiunea *„50 de ani de la trecerea în eternitate a lui George Enescu”*, 26 septembrie 2005;
- monedă din aur, cu valoarea nominală de 10 lei, emisiunea *„Istoria aurului – Tezaurul de la Perşinari”*, 5 decembrie 2005;
- monedă din argint, cu valoarea nominală de 5 lei, emisiunea *„100 de ani de la naşterea lui Grigore Vasiliu-Birlic”*, 27 decembrie 2005.

Capitolul IV. Sistemul de plăți

1. Intrarea în funcțiune a Sistemului Electronic de Plăți (SEP)

În anul 2005, sistemul de plăți din România a cunoscut modificări structurale majore, prin finalizarea cu succes a proiectului de implementare a sistemului electronic de plăți şi operaționalizarea, în mod eşalonat, a celor trei componente ale acestuia.

Tranziția de la un sistem de plăți pe suport hârtie la unul electronic a fost determinată, pe de o parte, de dezvoltarea pieţelor financiare şi de creşterea semnificativă a activității derulate prin sistemele de plăți, iar pe de altă parte, de necesitatea trecerii la o societate predominant fără numerar şi a fluidizării plăților fără numerar, precum şi de solicitările consumatorilor finali pentru servicii de plăți sigure, eficiente şi cu costuri reduse.

Aceste deziderate au fost transpuse în practică prin implementarea unui sistem electronic de plăți compatibil cu sistemele din Uniunea Europeană atât din punct de vedere al funcționalităților, cât şi al respectării practicilor şi standardelor europene şi internaționale în domeniu. Se asigură astfel cadrul necesar îndeplinirii atribuției Băncii Naționale a României, de promovare şi monitorizare a bunei funcționări a sistemelor de plăți, în scopul asigurării stabilității financiare şi menținerii încrederii publicului în moneda națională.

Proiectul de implementare a sistemului electronic de plăți este cel mai complex proiect derulat până în acest moment sub coordonarea Băncii Naționale a României. În sprijinul acestei afirmații sunt relevante statisticile referitoare la volumul resurselor umane şi financiare cheltuite, perioada de timp necesară implementării, efortul de coordonare depus, gradul de vizibilitate a proiectului în sistemul bancar etc.

Finanțarea proiectului a fost asigurată atât din surse PHARE (conform memorandumului de finanțare din 6 noiembrie 2000 dintre Guvernul României şi Comisia Europeană), cât şi din surse interne, TRANSFOND S.A.[1] asigurând, în numele comunității bancare din România, finanțarea pentru infrastructura tehnică a sistemului electronic de plăți, achiziționarea şi dotarea locațiilor sistemului electronic de plăți – principală şi secundară.

Principalele elemente ale implementării au fost următoarele:

– Costul aproximativ al sistemului electronic de plăți a fost de 16,5 milioane EUR (8,04 milioane EUR au fost suportate de Uniunea Europeană prin programul PHARE, iar 8,4 milioane EUR de TRANSFOND S.A.);

[1] TRANSFOND S.A. – societate comercială pe acțiuni având ca acționari banca centrală (33,33 la sută) şi un număr de 25 de instituții de credit (66,67 la sută).

- Implementarea efectivă a SEP a durat 30 de luni;
- Instituţiile care au participat la implementarea acestui proiect au fost în număr de 70, dintre care: 16 sub-furnizori interni şi externi, 4 firme de consultanţă interne şi externe, 42 instituţii de credit, Ministerul Finanţelor Publice, Bursa de Valori Bucureşti (BVB), Societatea Naţională de Compensare, Decontare şi Depozitare (SNCDD), VISA International CEMEA, MasterCard International, Banca Naţională a României, TRANSFOND S.A., Delegaţia Comisiei Europene;
- Echipa mixtă a proiectului Banca Naţională a României-TRANSFOND S.A. a fost formată din 50 de persoane;
- Echipa furnizorului a fost alcătuită din 47 de persoane;
- Persoanele instruite în etapa de implementare a proiectului au fost în număr de 900;
- Specialiştii care au asigurat expertiză în cadrul proiectului au provenit din 8 ţări: Italia, Franţa, Olanda, Marea Britanie, Irlanda, Belgia, Australia, Statele Unite ale Americii.

Din punct de vedere arhitectural, sistemul electronic de plăţi din ţara noastră are următoarele componente:

- sistemul ReGIS (acronim de la ***R**omanian **e**lectronic **G**ross **I**nterbank **S**ettlement*) – sistemul cu decontare pe bază brută în timp real;
- sistemul SENT (***S**istemul **E**lectronic cu decontare pe bază **N**etă administrat de **T**RANSFOND S.A.*) – casa de compensare automată;
- sistemul SaFIR (***S**ettlement **a**nd **F**inancial **I**nstruments **R**egistration*) – sistemul de depozitare şi decontare a operaţiunilor cu titluri de stat.

În vederea asigurării continuităţii activităţii în cazul apariţiei unor evenimente neprevăzute a fost implementat şi un sistem de *back-up* şi recuperare.

Arhitectura şi caracteristicile funcţionale ale acestor sisteme au fost stabilite luându-se în considerare: (i) politica generală existentă în domeniul sistemelor de plăţi şi de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare în Uniunea Europeană; (ii) principiile fundamentale ale activităţii de plăţi şi decontări interbancare; (iii) standardele şi recomandările elaborate de Banca Centrală Europeană, Banca Reglementelor Internaţionale şi de alte instituţii şi organizaţii de profil existente pe plan mondial. Ca urmare, implementarea unei infrastructuri de plăţi şi de decontare compatibilă cu infrastructuri similare din statele membre ale Uniunii Europene contribuie la alinierea sistemului românesc la cerinţele comunitare în domeniu.

Alte aspecte importante avute în vedere la implementarea sistemului electronic de plăţi au fost crearea şi actualizarea cadrului legal şi contractual cu privire la participarea la sistemul electronic de plăţi, precum şi preluarea *acquis*-ului comunitar în domeniul sistemelor de plăţi şi de decontare, în vederea asigurării cadrului necesar funcţionării sistemului.

1.1. Sistemul ReGIS

Aspecte generale

Prima componentă a sistemului electronic de plăți – sistemul ReGIS – a intrat în funcțiune la data de 8 aprilie 2005.

Prin acest sistem se realizează decontarea pe bază brută în timp real, care asigură schimbul de instrucțiuni de plată între participanți şi decontarea finală a transferurilor de fonduri aferente acestora, în mod continuu, tranzacție cu tranzacție, precum şi decontarea finală a pozițiilor nete provenite de la sistemele cu decontare pe bază netă şi a transferurilor de fonduri aferente operațiunilor cu instrumente financiare.

Sistemul ReGIS este destinat procesării şi decontării plăților de mare valoare (peste 50 000 RON) sau urgente în monedă națională, exclusiv în limita disponibilităților existente în conturile de decontare ale participanților.

În cadrul acestui sistem se asigură decontarea plăților efectuate de participanți în nume propriu şi pe cont propriu sau pe contul clienților, a plăților aferente operațiunilor efectuate de Banca Națională a României (ex. operațiuni de piață monetară, valutară şi de creditare), precum şi decontarea pozițiilor nete calculate de sistemele de plăți care realizează compensarea fondurilor şi transferurile de fonduri aferente operațiunilor cu instrumente financiare.

Sistemul ReGIS este unul dintre cele mai moderne sisteme de acest tip, fiind conceput astfel încât să respecte practicile şi standardele europene şi internaționale şi să răspundă obiectivelor avute în vedere de către Banca Națională a României în implementarea acestuia, şi anume:

– existența unui sistem de plăți compatibil cu cele similare din UE şi alinierea la standardele şi practicile internaționale în domeniu;

– reducerea perioadei de decontare a instrumentelor de plată;

– eficientizarea operațiunilor de plăți prin creşterea vitezei de procesare a instrucțiunilor de plată şi diminuarea duratei de execuție a acestora;

– furnizarea de mijloace adecvate pentru îmbunătățirea managementului lichidităților şi diminuarea riscurilor financiare;

– reducerea costurilor aferente transferurilor de fonduri şi a celor de operare pentru instituțiile de credit;

– eliminarea operațiunilor manuale şi a instrumentelor de plată pe suport hârtie;

– facilitarea implementării politicii monetare a băncii centrale.

După primele 8 luni de funcționare, se poate afirma că au fost îndeplinite aceste obiective.

Implementarea sistemului ReGIS contribuie la crearea unui cadru adecvat pentru dezvoltarea pieţelor financiare şi pentru îmbunătăţirea managementului riscului sistemic.

Dat fiind faptul că sistemul ReGIS reprezintă principalul canal pentru implementarea politicii monetare şi orice perturbare în funcţionarea sa poate avea consecinţe negative majore în activitatea financiară şi economică, importanţa acestuia este vitală pentru economie, în special în ceea ce priveşte menţinerea stabilităţii financiare şi a încrederii publicului în moneda naţională.

Sistemul ReGIS este conceput astfel încât, după momentul aderării la Uniunea Europeană, să fie posibile conectarea la platforma de decontare a plăţilor de mare valoare din spaţiul euro – TARGET, care asigură procesarea plăţilor transfrontaliere în euro, precum şi schimbarea monedei de decontare din actuala monedă naţională în euro.

Având în vedere importanţa deosebită a sistemului ReGIS, Banca Naţională a României este administratorul şi operatorul acestuia. În această calitate, BNR gestionează şi monitorizează funcţionarea sistemului, autorizează participarea la acesta, administrează conturile de decontare ale participanţilor la sistem, stabileşte şi modifică regulile de sistem şi documentaţia aferentă acestuia, urmăreşte respectarea acestora de către participanţi şi aplică sancţiuni în cazul încălcării lor.

În ceea ce priveşte operarea tehnică a sistemului, aceasta este realizată de către TRANSFOND S.A., care este responsabil de asigurarea funcţionării tehnice a sistemului, administrarea infrastructurii tehnice a acestuia, certificarea tehnică a participanţilor la sistem, furnizarea de suport tehnic utilizatorilor sistemului, administrarea grupului închis de utilizatori CUG ROL şi a serviciului SWIFT FIN Y COPY.

Participarea la sistem

Instituţiile care pot participa la sistemul ReGIS sunt:

a) instituţiile de credit autorizate şi supravegheate de Banca Naţională a României[2];

b) Banca Naţională a României;

c) Trezoreria Statului;

d) organizaţiile care furnizează servicii de compensare sau decontare şi care sunt supravegheate de o autoritate competentă[3].

În ceea ce priveşte participarea Trezoreriei Statului la sistemul ReGIS, trebuie menţionat faptul că, odată cu implementarea sistemului electronic de plăţi, a fost

[2] La sfârşitul anului 2005 erau 40 de bănci comerciale, persoane juridice române şi sucursale ale băncilor străine şi centrala unei cooperative de credit.

[3] Bursa de Valori Bucureşti, Societatea Naţională de Compensare, Decontare şi Depozitare pentru Valori Mobiliare S.A., VISA International, MasterCard International, TransFonD S.A.

eliminat tratamentul preferențial acordat acestei instituții în cadrul vechiului sistem de plăți, Trezoreria Statului având în prezent aceleaşi drepturi şi obligații ca şi ceilalți participanți la sistem. Obținerea statutului de participant la sistemul ReGIS a implicat eforturi deosebite la nivelul Trezoreriei Statului, atât din punct de vedere financiar, cât şi al resurselor umane, fiind dezvoltate o rețea internă între trezorerii şi un sistem STP *(Straight Through Processing)* care permite procesarea automată a plăților acesteia la nivel central.

Accesul la sistemul ReGIS este transparent şi nediscriminatoriu. În vederea obținerii calității de participant la sistemul ReGIS, o instituție trebuie să fie eligibilă conform prevederilor Regulilor de sistem ale ReGIS, să îndeplinească condițiile de participare şi să încheie Contractul de participare cu BNR în calitate de administrator de sistem.

Din punct de vedere al circuitelor instrumentelor de plată, ReGIS este un sistem centralizat, accesul unui participant la sistem realizându-se prin intermediul unui unic punct de acces aflat la sediul central al participantului. Fiecare participant are obligația de a-şi dezvolta propria rețea internă pentru a putea transmite instrucțiunile de plată ordonate de clienți la punctul unic de acces.

Fiecare participant la sistemul ReGIS (cu excepția sistemelor de compensare şi de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare) are deschis un cont de decontare în sistem, prin intermediul căruia se efectuează toate transferurile de fonduri aferente instrucțiunilor de plată inițiate şi recepționate de acesta.

Facilități privind managementul lichidităților şi al riscurilor

În vederea unui management eficient al lichidității, sistemul ReGIS oferă participanților o serie de facilități menite să le asigure cadrul şi instrumentele necesare pentru o gestiune adecvată a lichidităților proprii şi a riscurilor financiare care pot apărea, şi anume:

– facilitatea de lichiditate pe parcursul zilei (credit *intraday)* acordată de Banca Națională a României, care oferă participanților posibilitatea de a obține lichiditate pe parcursul zilei în scopul fluidizării decontărilor în sistemul ReGIS. Această facilitate este acordată prin operațiuni *repo* cu active eligibile, conform prevederilor *Regulilor de sistem ale ReGIS* şi *Regulamentului nr. 10/2005 privind facilitățile acordate de Banca Națională a României în scopul fluidizării decontărilor în sistemul ReGIS*;

– mecanismul cozii de aşteptare, care oferă participanților posibilitatea de a aloca instrucțiunilor de plată inițiate în sistemul ReGIS priorități de procesare potrivit propriilor necesități, de a le reprioritiza în funcție de lichiditatea disponibilă în conturile de decontare ale acestora sau de a anula plățile aflate în coada de aşteptare din lipsă de disponibilități în contul de decontare;

– facilități de rezervare a fondurilor, în vederea asigurării decontării instrucțiunilor de plată inițiate de sisteme de compensare sau de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, fonduri care sunt blocate până la

momentul decontării respectivelor instrucţiuni de plată. De asemenea, participanţii au posibilitatea constituirii, oricând pe parcursul zilei de operare, a unei rezerve generale şi a rezervei de numerar, în vederea gestionării resurselor proprii şi a operaţiunilor cu numerar;

– mecanismul de soluţionare a blocajelor prin care se asigură deblocarea decontării instrucţiunilor de plată a doi sau mai mulţi participanţi, aflate în coada de aşteptare datorită lipsei de fonduri în conturile de decontare ale respectivilor participanţi;

– facilităţi de monitorizare în timp real a conturilor de decontare. În vederea obţinerii informaţiilor necesare pentru gestionarea eficientă a resurselor proprii, sistemul permite participanţilor monitorizarea activităţilor proprii, oferindu-le facilităţi de informare în timp real cu privire la situaţia soldului contului de decontare şi la evoluţia disponibilului de lichiditate pe parcursul zilei de operare, atât prin accesarea sistemului, cât şi prin rapoarte special elaborate.

Nivel ridicat de automatizare şi standardizare

În proiectarea sistemului ReGIS a fost avută în vedere utilizarea unei reţele de comunicaţii care să îndeplinească cerinţele de siguranţă, securitate şi disponibilitate utilizate la nivel internaţional şi să asigure o conectivitate globală şi standarde comune. Astfel, s-a impus ca soluţie reţeaua SWIFT în utilizarea serviciilor şi standardelor de mesaje, în cadrul sistemului ReGIS folosindu-se serviciul SWIFT FIN Y COPY pentru procesarea plăţilor. Acest lucru permite implementarea sistemelor tip STP *(Straight Through Processing)* la nivelul participanţilor şi, implicit, creşterea eficienţei prin diminuarea riscurilor operaţionale şi a timpului de decontare.

Pentru informaţii în timp real şi un control interactiv al contului de decontare, participanţii au opţiunea de a utiliza fie reţeaua SWIFT, fie reţeaua privată TRANSFONDNet, ambele variante beneficiind de tehnologie Internet de ultimă generaţie. Aceste informaţii pot fi prezentate sub forma rapoartelor, graficelor sau notificărilor generate de sistem.

În ceea ce priveşte rapoartele disponibile, acestea pot fi clasificate după cum urmează:

– rapoarte standard, care cuprind acelaşi format de date pentru toţi participanţii (de exemplu, raport privind starea tranzacţiilor la momentul limită iniţial şi la momentul limită final, raport recapitulativ, raport al sumarului tranzacţiilor la sfârşitul zilei);

– rapoarte la cerere, în funcţie de cerinţele specifice ale participanţilor.

Eficienţa şi disponibilitatea sistemului

În evaluarea eficienţei sistemului au fost luate în calcul aspecte precum performanţele operaţionale ale acestuia. Sistemul ReGIS poate procesa şi deconta un număr de cel puţin 30 000 de instrucţiuni de plată pe zi şi poate asigura procesarea

fără întreruperi a instrucţiunilor de plată în orele de vârf ale unei zile de operare, respectiv cel puţin 40 la sută din volumul zilnic în interval de o oră.

Din punct de vedere al numărului de participanţi în sistem sau al numărului de conturi de decontare gestionate în cadrul sistemului ReGIS nu există limitări de ordin tehnic.

Facilităţile oferite de sistemul ReGIS participanţilor pentru o gestiune eficientă a lichidităţilor şi a riscurilor financiare, în special cele referitoare la furnizarea de lichiditate pe parcursul zilei, mecanismul cozii de aşteptare, monitorizarea lichidităţilor proprii în timp real pe parcursul zilei reprezintă elemente care determină gradul de eficienţă a sistemului.

Un alt criteriu în aprecierea eficienţei sistemului îl reprezintă politica de comisionare. Principiul care a stat la baza stabilirii acesteia este cel de recuperare a costurilor aferente implementării şi operării sistemului. Banca Naţională a României, în calitate de administrator al sistemului, poate aplica reduceri de comisioane, pe fiecare tip de instrucţiune în parte, în funcţie de volumul instrucţiunilor procesate şi/sau decontate în ReGIS. De asemenea, se poate aplica o comisionare stimulativă pentru a încuraja comportamentul disciplinat al participanţilor, cum ar fi transmiterea instrucţiunilor în anumite intervale orare.

Astfel, odată cu intrarea în funcţiune a sistemului, nivelul comisioanelor a fost redus cu 25 la sută faţă de cel practicat până la acel moment în sistemul de plăţi de mare valoare pe suport hârtie. La 4 luni de la operaţionalizarea sistemului, Banca Naţională a României a procedat la o nouă modificare a comisioanelor practicate în sistemul ReGIS, determinată de eliminarea comisionului perceput instituţiei de credit beneficiare a unei instrucţiuni de plată decontată în sistem, conform practicilor internaţionale în domeniu, ajungându-se astfel la o reducere cu 50 la sută faţă de nivelul comisioanelor practicate înainte de momentul operaţionalizării sistemului ReGIS.

Banca Naţională a României va acţiona în mod susţinut în sensul diminuării nivelului comisioanelor percepute participanţilor pentru serviciile oferite prin sistemul ReGIS, în vederea creşterii eficienţei sistemului de plăţi, alinierii comisioanelor la nivelul celor practicate de băncile centrale din statele membre ale Uniunii Europene şi reducerii costurilor intermedierii financiare. Faţă de alte sisteme cu decontare pe bază brută în timp real din Uniunea Europeană, în România, în prezent, nu se percep comisioane pentru accesul şi participarea la sistem.

Asigurarea unui grad ridicat de disponibilitate a sistemului pe intervalul de funcţionare creează premisele procesării volumului de plăţi estimat în parametri normali, în special în orele şi zilele de vârf, şi elimină posibilitatea formării unor blocaje în sistem. Se poate spune că de la intrarea în funcţiune a sistemului ReGIS şi până la sfârşitul anului 2005 nu au fost sesizate probleme deosebite, disponibilitatea sistemului situându-se la parametri normali. Astfel, în cele 8 luni de funcţionare a sistemului ReGIS, disponibilitatea acestuia a fost de 99,84 la sută

(valoarea acestui parametru s-a obţinut luând în considerare durata întreruperilor şi durata programată de funcţionare).

Ţinând seama de caracteristicile generale ale unui sistem de plăţi eficient şi de modul în care sistemul ReGIS a fost proiectat din punct de vedere al caracteristicilor funcţionale şi tehnice, precum şi de maniera în care a funcţionat pe parcursul anului 2005, se poate afirma că sistemul ReGIS este fiabil, robust, uşor de utilizat de către participanţi, având un grad ridicat de securitate, performanţă operaţională şi disponibilitate.

Monitorizarea activităţii

Monitorizarea activităţii de decontare în cadrul sistemului ReGIS şi a performanţei acestuia, precum şi a comportamentului participanţilor a reprezentat o activitate prioritară pentru banca centrală, în scopul identificării riscurilor potenţiale şi a deficienţelor în funcţionarea sistemului şi luării măsurilor necesare pentru eliminarea sau controlul acestora.

În urma monitorizării procesului de decontare a instrucţiunilor de plată şi a activităţii participanţilor în sistemul ReGIS s-a constatat faptul că iniţierea plăţilor de către participanţi s-a desfăşurat pe tot parcursul zilei de operare, fără a exista o concentrare semnificativă a plăţilor într-un anumit interval orar (în special spre sfârşitul zilei de operare) sau blocaje în sistem datorate lipsei de fonduri în conturile de decontare ale unuia sau ale mai multor participanţi.

De asemenea, în cursul anului 2005, s-a constatat un management adecvat şi eficient al lichidităţilor la nivelul participanţilor, existând un număr relativ mic de instrucţiuni de plată aflate în coada de aşteptare pe un interval scurt de timp, datorită insuficienţei fondurilor în conturile de decontare ale participanţilor. În acelaşi timp, nu au fost înregistrate cazuri de instrucţiuni de plată aflate în coada de aşteptare anulate automat de către sistem la momentul limită final al zilei de operare.

Activitatea de monitorizare a comportamentului participanţilor la sistemul ReGIS a relevat faptul că aceştia au avut un comportament adecvat în ceea ce priveşte atât respectarea regulilor şi procedurilor de sistem ale ReGIS, cât şi participarea acestora la sistem, nefiind înregistrate încălcări sau abateri care să necesite aplicarea de măsuri disciplinare sau sancţiuni de către Banca Naţională a României, în calitate de administrator de sistem.

Avantaje din perspectiva clienţilor

Principalele avantaje de care clienţii instituţiilor de credit beneficiază ca urmare a implementării sistemului ReGIS sunt îmbunătăţirea calităţii serviciilor de plăţi în sensul reducerii perioadei dintre momentul ordonării plăţii şi cel al recepţionării fondurilor de către beneficiarul plăţii, creşterea vitezei de circulaţie a fondurilor şi a eficienţei şi siguranţei transmiterii acestora, precum şi reducerea costurilor aferente operaţiunilor de plăţi.

Analiza statistică a activității sistemului ReGIS

Sporirea atractivității în percepția participanților şi a clienților acestora pentru efectuarea de plăți de mare valoare şi/sau urgente, după intrarea în funcțiune a sistemului ReGIS, ca urmare a reducerii timpilor de decontare şi a costurilor de operare, a determinat creşteri semnificative în anul 2005 atât din punct de vedere al volumului (+40 la sută), cât şi al valorii instrucțiunilor de plată decontate prin acest sistem (+209 la sută).

Suma plăților de mare valoare şi/sau urgente decontate în cursul anului 2005 s-a ridicat la 2 408,4 miliarde RON, ceea ce reprezintă de aproximativ 8 ori valoarea PIB pentru anul 2005, performanță comparabilă cu cea a altor sisteme de plăți din țările europene. Ca medie zilnică, valoarea plăților a crescut de la 4,6 miliarde RON în luna ianuarie la 7,9 miliarde RON la sfârşitul anului, înregistrându-se o medie de vârf de 24,8 miliarde RON în luna septembrie.

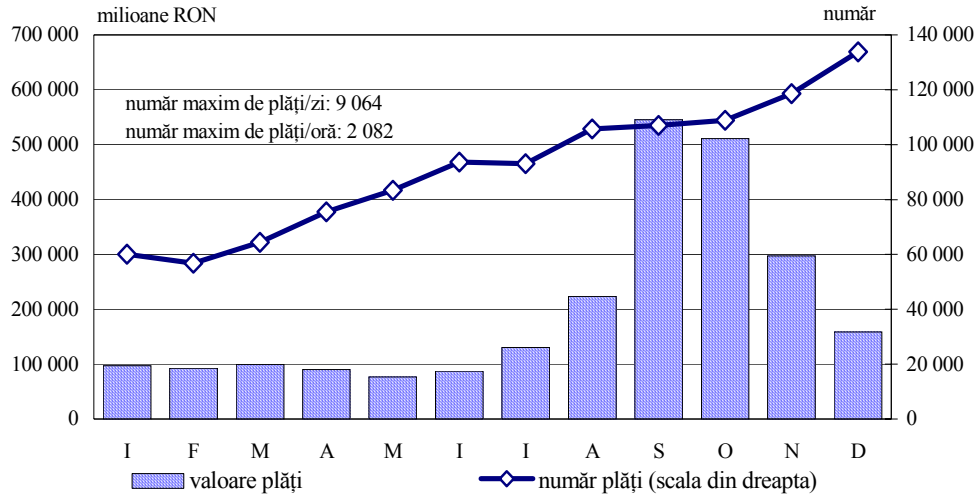
Tabel 1. Plăți de mare valoare şi/sau urgente decontate în anul 2005

Luna	Număr plăți		Valoare plăți (mil. RON)		Valoare medie pe tranzacție (mil. RON)
	total	medie zilnică	total	medie zilnică	
Ianuarie	60 096	2 862	97 074,2	4 623	1,62
Februarie	56 715	2 836	92 502,7	4 625	1,63
Martie	64 351	2 798	99 298,8	4 317	1,54
Aprilie	75 551	3 598	90 274,9	4 299	1,19
Mai	83 347	3 969	76 435,9	3 640	0,92
Iunie	93 630	4 459	87 324,0	4 158	0,93
Iulie	93 061	4 653	130 050,1	6 503	1,40
August	105 689	4 595	223 327,4	9 710	2,11
Septembrie	106 975	4 863	545 242,7	24 784	5,10
Octombrie	108 822	5 182	510 901,0	24 329	4,69
Noiembrie	118 604	5 391	297 420,0	13 519	2,51
Decembrie	133 827	6 691	158 596,7	7 930	1,19
An 2005	**1 100 668**	**4 325**	**2 408 448,3**	**9 370**	**2,19**

Creşterea spectaculoasă a valorii plăților începând cu luna august 2005 a fost determinată în principal de operațiunile de politică monetară şi valutară efectuate de Banca Națională a României în vederea îndeplinirii obiectivului său fundamental.

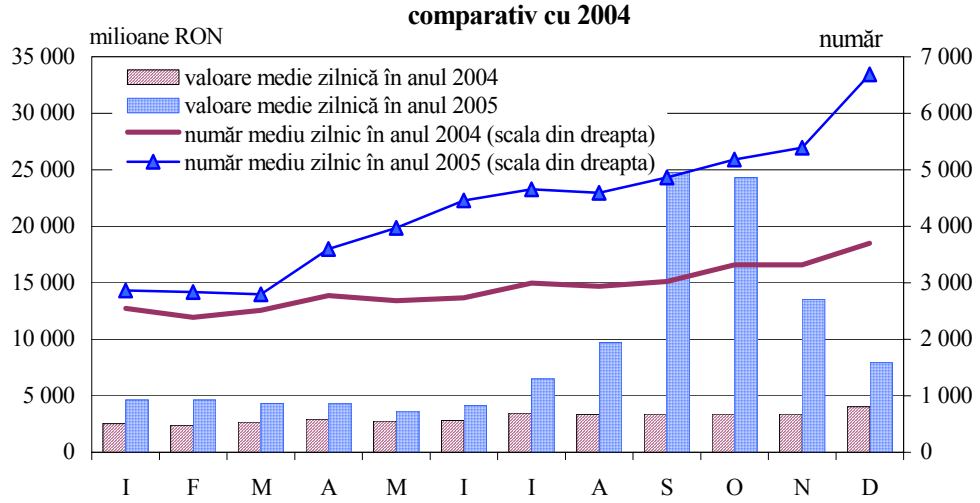
Numărul de plăți de mare valoare sau urgente decontate pe parcursul anului 2005 a fost de 1,1 milioane plăți, evoluând de la o medie zilnică de 2 862 plăți la începutul anului la 6 691 plăți în luna decembrie.

Evoluţia plăţilor de mare valoare şi/sau urgente în anul 2005

Vârful de volum al plăţilor zilnice de mare valoare şi/sau urgente decontate în sistemul ReGIS (9 064 plăţi) a fost atins în luna decembrie 2005, aceasta fiind în mod tradiţional perioada cea mai intensă din punct de vedere al numărului de plăţi interbancare şi, mai ales, al celor din relaţia cu Trezoreria Statului (ultima lună pentru plata obligaţiilor scadente la bugetul de stat).

Evoluţia plăţilor de mare valoare şi/sau urgente în anul 2005 comparativ cu 2004

Analiza plăţilor pe tipuri de mesaje procesate şi decontate în sistemul ReGIS în anul 2005 reflectă faptul că din numărul total de 960 465 plăţi, 82,52 la sută reprezintă mesaje de plată tip transfer credit în numele clientului, 9,68 la sută sunt mesaje de plată tip transfer credit între instituţiile financiare, în timp ce diferenţa de 7,80 la sută reprezintă instrucţiuni de plată care implică debitarea sau creditarea directă pe conturile de decontare ale participanţilor.

Gradul de concentrare a sistemului bancar a rămas comparabil cu cel din anul precedent, primele 5 instituţii de credit deţinând circa 52 la sută din piaţă din punct de vedere al volumului plăţilor de mare valoare şi/sau urgente şi 37 la sută din punct de vedere al valorii plăţilor.

1.2. Sistemul SENT

A doua componentă, sistemul SENT – casa de compensare automată –, a fost dată în funcţiune la data de 13 mai 2005.

TRANSFOND S.A. este administratorul şi operatorul sistemului SENT, care asigură compensarea instrucţiunilor de plată de mică valoare (respectiv instrucţiuni tip transfer credit şi direct debit sub 50 000 RON) între instituţiile de credit (cu excepţia instituţiilor emitente de monedă electronică) şi între acestea şi Trezoreria Statului, respectiv calcularea poziţiilor nete multilaterale ale participanţilor la sistem şi transmiterea acestor poziţii pentru decontare finală în sistemul ReGIS.

Importanţa pentru economie a acestui sistem este dată de faptul că este singurul sistem de plăţi de mică valoare din ţară, iar imposibilitatea de funcţionare a acestuia ar impune procesarea tuturor plăţilor de mică valoare prin sistemul ReGIS în condiţii similare plăţilor urgente (respectiv costuri crescute) şi cu riscul încărcării excesive a sistemului ReGIS, peste limitele maxime de procesare.

Sistemul efectuează în prezent trei sesiuni de compensare pe zi, compensarea instrucţiunilor acceptate în sistem fiind asigurată prin existenţa garanţiilor sub formă de fonduri şi/sau titluri de stat în sistemele ReGIS şi SaFIR, cu care sistemul SENT este interconectat prin interfeţe automate.

Sistemul SENT poate procesa pe parcursul zilei de operare cel puţin 250 000 instrucţiuni de plată şi poate să asigure procesarea normală în perioada de vârf, respectiv a cel puţin 40 la sută din volumul zilnic de operaţiuni într-un interval de o oră.

În viitor, se are în vedere şi implementarea unui modul suplimentar care să asigure procesarea electronică a plăţilor aferente instrumentelor de plată de debit pe suport hârtie (cecuri, cambii, bilete la ordin).

1.3. Sistemul SaFIR

Aspecte generale

Pe lângă sistemele de plăţi de mică şi mare valoare, sistemele de depozitare şi decontare pentru instrumente financiare sunt componente de importanţă majoră ale infrastructurii pieţelor financiare.

În data de 3 octombrie 2005 a fost lansată şi cea de-a treia componentă a sistemului electronic de plăţi – SaFIR –, care asigură depozitarea şi decontarea operaţiunilor cu titluri de stat. Pentru banca centrală, importanţa acestui sistem rezidă din interacţiunea pe care acesta o are cu celelalte sisteme de plăţi, precum şi din rolul pe care îl au instrumentele emise de Ministerul Finanţelor Publice în operaţiunile de politică monetară.

În mod tradiţional, Banca Naţională a României a avut atribuţii în ceea ce priveşte organizarea şi administrarea activităţii de înregistrare a drepturilor de proprietate şi

a altor drepturi asupra titlurilor de stat, precum şi a activităţii de decontare a tranzacţiilor derulate cu aceste titluri.

În acest context şi în perspectiva aderării României la Uniunea Europeană, a apărut ca o necesitate firească dezvoltarea unui sistem de depozitare şi decontare a instrumentelor financiare care să corespundă standardelor formulate de Comitetul Reglementatorilor Europeni pentru Instrumentele Financiare (CESR), să susţină dezvoltarea pieţei, precum şi viitoarele conexiuni transfrontaliere între depozitarii centrali.

La dezvoltarea noului sistem de depozitare şi decontare a instrumentelor financiare SaFIR, Banca Naţională a României a avut în vedere următoarele obiective: creşterea vitezei de decontare şi asigurarea finalităţii decontării, siguranţa şi stabilitatea pieţei titlurilor de stat, îndeplinirea cerinţelor de securitate, eficienţă şi accesibilitate, asigurarea cadrului pentru implementarea eficientă a politicii monetare şi, nu în ultimul rând, stabilitatea financiară.

Având în vedere importanţa sistemului SaFIR, Banca Naţională a României este administratorul şi operatorul acestuia, calitate în care gestionează şi monitorizează funcţionarea sistemului, autorizează participarea în sistem, administrează conturile de titluri de stat ale participanţilor, stabileşte şi modifică regulile de sistem şi documentaţia aferentă acestuia, urmăreşte respectarea regulilor de către participanţi şi aplică sancţiuni în cazul încălcării lor.

Rolul societăţii comerciale TRANSFOND S.A. în cadrul infrastructurii sistemului SaFIR constă în prestarea serviciilor de operare tehnică şi a celor de operare funcţională în numele Băncii Naţionale a României.

În categoria serviciilor de operare tehnică sunt incluse servicii de mesagerie SWIFT prestate în mandat de TRANSFOND S.A., administrarea grupului de utilizatori şi administrarea tehnică a aplicaţiei SaFIR, asigurarea unui punct secundar de acces la reţeaua SWIFT, servicii de mesagerie şi de transmisii de date în reţeaua TRANSFONDNet, certificare şi asistenţă tehnică şi monitorizare a funcţionării. În ceea ce priveşte serviciile de operare funcţională, acestea sunt grupate în două categorii: servicii administrative, precum administrarea utilizatorilor, şi servicii de asistenţă care constau în acordarea de asistenţă funcţională pentru problemele legate de administrarea utilizatorilor şi a profilurilor de utilizator.

În calitate de sistem de depozitare şi decontare, SaFIR dispune de următoarele funcţionalităţi:

– înregistrarea cantităţii totale pentru fiecare emisiune de titluri de stat aflată în circulaţie într-un cont special al emitentului;
– gestionarea conturilor de titluri de stat, evidenţiindu-se deţinerile în numele şi contul propriu al participanţilor şi deţinerile cumulate ale clienţilor acestora;
– decontarea operaţiunilor derulate pe piaţa primară şi pe cea secundară a titlurilor de stat (plasament iniţial, vânzare-cumpărare, transferuri fără plată, administrarea garanţiilor etc.);

– gestionarea evenimentelor de plată aferente emisiunilor de plată (răscumpărări la scadență, plata dobânzilor/cupoanelor etc.);

– reconcilierea deținerilor participanților cu deținerile evidențiate în sistem.

Pe lângă funcționalitățile principale, sistemul SaFIR dispune de o serie de funcționalități auxiliare: evaluarea zilnică a emisiunilor, gestionarea cozilor de aşteptare şi a mecanismului de deblocare a acestora, comisionare, raportare, mesagerie securizată etc.

Progresul reprezentat de implementarea sistemului SaFIR, după primele trei luni de funcționare, poate fi descris într-o măsură mai mare prin aprecieri de natură calitativă, prin gradul de inovație a sistemului şi mai puțin prin indicatori cantitativi.

Sistem modern de gestionare a riscurilor

Primul mecanism de gestionare a riscurilor aferente operațiunilor cu instrumente financiare îl reprezintă, din punct de vedere al importanței, principiul de decontare „livrare contra plată". Implementarea acestuia se concretizează, la nivelul sistemului, prin interdependența între transferul de fonduri şi cel de instrumente financiare. Astfel, transferul final al instrumentelor financiare are loc dacă şi numai dacă are loc transferul final al fondurilor.

Un mijloc de reducere a riscului îl reprezintă însuşi modelul de decontare în timp real prin eliminarea timpului suplimentar de procesare, limitându-se riscul apariției unor evenimente de natură să împiedice derularea cursivă a procedurii de decontare. De asemenea, decontarea pe bază brută diminuează considerabil incertitudinile de natură legală şi operațională, precum şi impactul unui eventual eşec în decontare asupra celorlalți participanți, aspecte aferente unui sistem de decontare pe bază netă.

Alături de principalele mecanisme descrise mai sus se adaugă plafoanele de decontare pentru participanții care nu au cont de decontare în sistemul ReGIS, sistemul de management al cozilor de aşteptare pentru instrucțiunile de decontare şi procedura de deblocare a acestora.

Facilități pentru managementul lichidităților

Banca centrală acordă facilități de lichiditate pe parcursul zilei pentru participanții la sistemul de decontare de mare valoare, în conformitate cu cerințele prevăzute de standardele Băncii Centrale Europene.

Instituțiile de credit participante la sistemul SaFIR au posibilitatea de a-şi procura de la Banca Națională a României lichiditatea necesară pe parcursul zilei, în vederea continuării decontărilor în acest sistem prin operațiuni *repo* derulate cu active eligibile pentru tranzacționare.

Finalitate în cursul zilei

Prin finalitatea decontării se defineşte momentul în care transferul de titluri şi cel de fonduri devin irevocabile şi necondiţionate. Finalitatea în cursul zilei presupune că transferul irevocabil şi necondiţionat al titlurilor şi al fondurilor se poate realiza de mai multe ori pe parcursul unei zile de operare.

Decontarea operaţiunilor de politică monetară, furnizarea de lichiditate în cursul zilei, interacţiunea în timp real cu alte sisteme de plăţi, dar şi asigurarea decontării tranzacţiilor transfrontaliere, precum şi utilizarea transfrontalieră a colateralului pentru operaţiunile de politică monetară ale Sistemului European al Băncilor Centrale – SEBC au reprezentat argumente pentru dezvoltarea unei infrastructuri legale, tehnice şi operaţionale prin care să se asigure finalitatea în cursul zilei.

În cazul sistemului SaFIR, finalitatea în cursul zilei este asigurată din punct de vedere operaţional prin însuşi mecanismul de decontare brută în timp real, iar din punct de vedere legal prin prevederile Legii nr. 253/2004 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăţi şi sistemele de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare şi prin regulile sistemului.

Nivel ridicat de automatizare şi standardizare

Având în vedere practicile curente privind creşterea gradului de standardizare a informaţiilor transmise, precum şi evoluţiile în plan internaţional în domeniul sistemelor de decontare a instrumentelor financiare, noul sistem permite prelucrarea automată (STP) a instrucţiunilor de decontare şi, implicit, creşterea eficienţei prin diminuarea riscurilor operaţionale şi a timpului de decontare.

Totodată, tendinţa manifestată la nivel mondial este aceea de înlocuire totală a documentelor transmise pe suport hârtie cu cele transmise electronic, în scopul asigurării condiţiilor pentru creşterea vitezei de procesare a documentelor şi a eficienţei sistemelor de procesare.

În ceea ce priveşte sistemul SaFIR, circuitul de documente pe suport hârtie aferent operaţiunilor zilnice cu instituţiile de credit, cu Ministerul Finanţelor Publice, precum şi cu alte direcţii din cadrul Băncii Naţionale a României a fost înlocuit cu circuitul fişierelor electronice.

Gamă largă de operaţiuni

La dezvoltarea noului sistem s-au avut în vedere atât activitatea curentă pe piaţa secundară, cât şi tendinţele în plan internaţional. Prin urmare, gama operaţiunilor pe care le pot derula participanţii s-a diversificat, iar modul de procesare a acestora prezintă un nivel ridicat de automatizare. Sistemul procesează operaţiuni derulate de participanţi în relaţia cu emitentul (decontarea rezultatelor pieţei primare, plăţi de dobândă şi/sau cupon, răscumpărări parţiale/opţionale/totale) şi operaţiuni derulate de participanţi pe piaţa secundară (tranzacţii de vânzare/cumpărare, contracte de garanţie financiară, operaţiuni *repo*, transferuri de portofoliu). Toate operaţiunile enumerate prezintă un nivel ridicat de inovaţie pentru piaţa locală.

Interacțiune în timp real cu sistemele de plăți de mică şi mare valoare

Importanța sistemului SaFIR rezidă şi din rolul acestuia în cadrul sistemului electronic de plăți prin suportul pe care îl acordă celorlalte două componente ale sistemului electronic de plăți. Acesta se concretizează în posibilitatea participanților de a constitui garanții în timp real pentru asigurarea decontării pozițiilor nete aferente participării la sistemele de plăți care asigură compensarea fondurilor, poziții a căror decontare se realizează în sistemul ReGIS.

Interfețele între cele trei sisteme permit fluxuri de comunicații în timp real prin intermediul cărora sunt transmise datele aferente garanțiilor constituite de participanți.

Eficiența şi disponibilitatea sistemului

Unul dintre aspectele avute în vedere în evaluarea eficienței sistemului îl reprezintă performanțele tehnice pe care acesta le poate susține. Din acest punct de vedere, sistemul SaFIR dispune de resurse pentru a deconta 1 500 tranzacții pe zi, cu posibilitatea extinderii capacității de procesare cu încă 50 la sută.

În perioadele de vârf ale zilei de operare, capacitatea de procesare a acestuia poate susține 40 la sută din volumul maxim posibil programat. Din punct de vedere al numărului de participanți în sistem sau al numărului de emisiuni gestionate, nu există limitări de ordin tehnic.

Pe întreaga perioadă de funcționare a sistemului, participanților le este asigurat accesul în timp real la toate informațiile referitoare la emisiuni şi la tranzacții. Din acest punct de vedere, timpul de răspuns la interogările/instrucțiunile adresate de participanți este proiectat în medie la două secunde, iar maximumul nu depăşeşte zece secunde.

Şi în cazul acestui sistem, principiile care stau la baza politicii de comisionare urmăresc recuperarea costurilor pe care le implică operarea sistemului. Banca Națională a României, în calitate de administrator al sistemului, poate aplica reduceri ale comisioanelor pe diferite trepte, în funcție de volumul instrucțiunilor procesate şi/sau decontate în SaFIR. De asemenea, se poate aplica o comisionare stimulativă pentru a încuraja comportamentul disciplinat al participanților, cum ar fi transmiterea instrucțiunilor în anumite intervale orare.

În perioada următoare, în funcție de rezultatele evaluărilor periodice, precum şi de nivelul de dezvoltare a pieței secundare pot avea loc reduceri ale nivelului general al comisioanelor.

Asigurarea unui grad de disponibilitate ridicat al sistemului în intervalul de funcționare creează premisele procesării în parametri normali şi elimină posibilitatea formării unor blocaje în sistem. Astfel, în cele trei luni de funcționare ale sistemului SaFIR, disponibilitatea sistemului a fost de 100 la sută (valoarea acestui parametru s-a obținut luând în considerare durata întreruperilor şi durata programată de funcționare).

Ţinând seama de maniera în care sistemul SaFIR a fost proiectat din punct de vedere al caracteristicilor funcţionale şi tehnice, precum şi de modul în care a funcţionat pe parcursul anului 2005, se poate afirma că sistemul este fiabil, robust, uşor de utilizat de către participanţi, având un grad ridicat de securitate, performanţă operaţională şi disponibilitate.

2. Sistemul de plăţi care asigură compensarea fondurilor pe suport hârtie

Ultima componentă a vechiului sistem de plăţi rămasă în funcţiune este sistemul de plăţi care asigură compensarea fondurilor pe suport hârtie, administrat de Banca Naţională a României şi operat de TRANSFOND S.A. în calitate de agent al acesteia. În anul 2005, acest sistem a cunoscut modificări majore prin renunţarea la procesarea şi compensarea instrumentelor de plată de credit pe suport hârtie (ordin de plată), ca urmare a preluării acestora în sistemul SENT, în vederea procesării electronice. Astfel, începând cu data de 13 mai 2005, sistemul de compensare administrat de Banca Naţională a României asigură doar procesarea şi compensarea instrumentelor de plată de debit pe suport hârtie (respectiv cecuri, cambii şi bilete la ordin).

Activitatea de plăţi cu instrumente de debit s-a caracterizat în anul 2005 printr-un ritm temperat comparativ cu anul precedent, înregistrându-se o creştere cu 4,14 la sută a numărului de instrumente de debit compensate şi, respectiv, cu 18 la sută a valorii acestora.

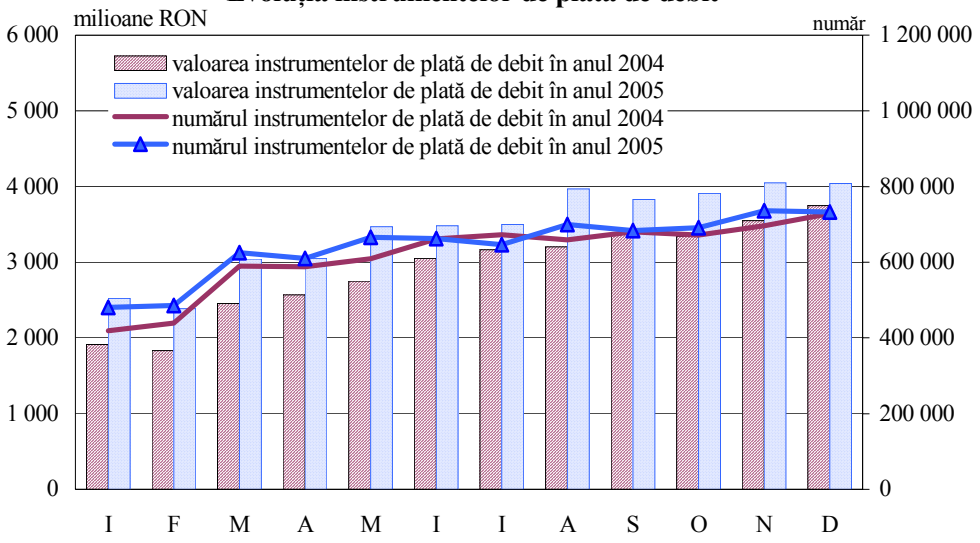
În cursul anului 2005, prin sistemul de compensare pe suport hârtie au fost compensate 7,7 milioane instrumente de plată de debit în sumă de 41 249 milioane RON, cu o valoare medie zilnică de 161,76 milioane RON.

În scopul dezvoltării ulterioare a sistemului electronic de plăţi pentru asigurarea unei procesări automate şi rapide a instrucţiunilor de plată de debit, Banca Naţională a Romaniei, în calitatea sa de autoritate de reglementare şi autorizare în domeniul sistemelor de plăţi, precum şi de administrator al sistemului de compensare pe suport hârtie, a luat decizia iniţierii unui proiect al cărui obiectiv îl constituie procesarea electronică a instrumentelor de plată de debit, precum şi modificarea cadrului legal pentru a permite implementarea acestei soluţii.

Tabel 3. Numărul şi valoarea instrumentelor de plată de debit

Luna	2004		2005	
	Număr instrumente	Valoare (mil. RON)	Număr instrumente	Valoare (mil. RON)
Ianuarie	418 703	1 912,87	480 728	2 523,11
Februarie	438 815	1 832,96	485 477	2 387,93
Martie	589 942	2 455,16	625 529	3 042,02
Aprilie	588 187	2 568,61	609 959	3 049,56
Mai	609 058	2 748,83	665 877	3 468,93
Iunie	661 986	3 049,22	662 680	3 483,40
Iulie	672 387	3 166,28	646 456	3 499,81
August	659 605	3 204,44	699 916	3 966,95
Septembrie	680 603	3 384,32	686 024	3 827,86
Octombrie	671 872	3 344,52	691 341	3 910,50
Noiembrie	696 578	3 552,17	736 152	4 049,77
Decembrie	728 384	3 747,94	732 669	4 039,61
Total	**7 416 120**	**34 967,31**	**7 722 808**	**41 249,44**

Evoluția instrumentelor de plată de debit

3. Piața titlurilor de stat

Având în vedere rolul important pe care îl au instrumentele emise de Ministerul Finanțelor Publice pentru implementarea politicii monetare, odată cu etapa de operaționalizare a sistemului de depozitare şi decontare a instrumentelor financiare (SaFIR), Banca Națională a României a inițiat o serie de acțiuni care vizează piața titlurilor de stat.

Obiectivele avute în vedere au fost crearea unui cadru organizat după modelul piețelor internaționale pentru tranzacționarea titlurilor de stat, creşterea lichidității şi a eficienței pieței, îmbunătățirea nivelului de transparență, majorarea nivelului de standardizare a operațiunilor şi a practicilor de piață.

Primele acţiuni au vizat consolidarea şi completarea cadrului de reglementare existent. Astfel, în baza Regulamentului nr. 22/2005 emis de Ministerul Finanţelor Publice, care stabileşte principiile generale ale derulării operaţiunilor cu titluri de stat emise în formă dematerializată, Banca Naţională a României a emis Regulamentul nr. 11/2005 privind piaţa primară a titlurilor de stat, respectiv Regulamentul nr. 12/2005 privind piaţa secundară a titlurilor de stat.

Prevederile acestor reglementări definesc rolul de administrator de piaţă al Băncii Naţionale a României, calitate în care organizează şi reglementează activităţile derulate atât pe piaţa primară a titlurilor de stat, cât şi pe cea secundară.

Totodată, au fost elaborate normele în aplicarea acestor regulamente, avându-se în vedere prevederile Directivei 2004/39/EC privind pieţele de instrumente financiare, recomandările şi standardele de conduită aplicate pe pieţele internaţionale (ACI – Asociaţia Pieţelor Financiare), precum şi standardele de calcul formulate de ISMA (Asociaţia Internaţională a Pieţelor Instrumentelor Financiare – reprezintă instituţiile bancare şi societăţile de investiţii constituite cu scopul promovării unei pieţe financiare eficiente, emitentă de reguli şi standarde privind piaţa primară, piaţa secundară şi decontarea operaţiunilor cu instrumente cu venit fix).

Complementar consolidării cadrului de reglementare a fost demarat un proiect de optimizare a infrastructurii de tranzacţionare existente, care se concentrează cu preponderenţă pe creşterea transparenţei pretranzacţionare şi posttranzacţionare.

Aceste activităţi presupun standardizarea practicilor de cotare şi a mecanismelor de determinare a preţului, obligativitatea publicării de cotaţii şi diseminarea acestora către toţi participanţii, facilitarea identificării preţului de piaţă, monitorizarea zilnică a activităţii participanţilor pe piaţa secundară, derularea unor activităţi posttranzacţionare, cum ar fi colectarea şi procesarea tranzacţiilor pieţei secundare, generarea de rapoarte sintetice şi analitice privind preţul de piaţă, tranzacţiile derulate şi diseminarea acestora către participanţi.

Toate aceste demersuri au fost derulate în paralel cu iniţiativele Ministerului Finanţelor Publice privind îmbunătăţirea sistemului de management al Trezoreriei Statului care vizează lansarea emisiunilor de stat tip *benchmark*, iniţiativă care va contribui, de asemenea, într-o bună măsură, la dinamizarea activităţii pe piaţa titlurilor de stat.

4. Cadrul legal al sistemelor de plăţi şi de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare

În vederea operaţionalizării sistemului electronic de plăţi, s-a impus adaptarea cadrului de reglementare şi a celui contractual în vederea asigurării unei bune funcţionări a noului sistem de plăţi.

În scopul asigurării condiţiilor pentru procesarea automată şi rapidă a instrucţiunilor de plată, transmiterea acestora în sistemul de decontare pe bază brută şi în casa de compensare automată a fost prevăzută să se realizeze sub forma unor

mesaje electronice de plată în format standardizat, respectiv SWIFT şi XML, care cuprinde un număr relativ mare de câmpuri standardizate din punct de vedere al tipului informației.

În aceste condiții, Banca Națională a României a elaborat Normele nr. 1/2005, prin care au fost reglementate modul de completare unitară a mesajelor electronice de plată utilizate în sistemul ReGIS şi în casa de compensare automată, precum şi obligația părților semnatare de a respecta modul unitar de folosire a mesajelor electronice de plată în cadrul sistemelor. Totodată, normele au prevăzut că, în cazul în care un participant primeşte prin sistemul de plăți un mesaj electronic care nu respectă prevederile normelor, acesta poate condiționa executarea instrucțiunii de plată aferente mesajului electronic primit de plata unui comision pentru acoperirea cheltuielilor de procesare manuală a mesajului.

O altă direcție de acțiune în adaptarea cadrului de reglementare pentru operaționalizarea sistemului electronic de plăți a reprezentat-o emiterea unor noi reglementări privind instrumentele de plată care sunt utilizate în sistemul electronic de plăți, respectiv ordinul de plată şi instrucțiunea de debitare directă (a se vedea caseta).

5. Obiective în domeniul sistemelor de plăți şi de decontare

În perioada ce urmează, Banca Națională a României, prin rolurile care îi sunt atribuite în activitatea de plăți, are în vedere următoarele obiective:

- elaborarea unui regulament privind supravegherea sistemelor de plăți;
- abrogarea reglementărilor emise de Banca Națională care nu mai sunt aplicabile sistemului electronic de plăți;
- revizuirea reglementărilor băncii centrale privind procedurile de autorizare a emiterii de instrumente de plată;
- asigurarea procesării electronice a instrumentelor de plată de debit (cecuri, cambii şi bilete la ordin);
- evaluarea celor trei componente ale sistemului electronic de plăți din perspectiva conformității cu standardele stabilite de Sistemul European al Băncilor Centrale şi Banca Centrală Europeană, Comitetul pentru Sisteme de Plăți şi Decontare de pe lângă Banca Reglementelor Internaționale, Organizația Internațională a Comisiilor Instrumentelor Financiare (IOSCO) şi Comitetul Reglementatorilor Europeni pentru Instrumentele Financiare (CESR).

Proiectele Băncii Naționale a României, aflate deja în derulare, cu privire la activitatea de plăți şi de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare se referă la dezvoltarea sistemului SaFIR prin implementarea unor noi funcționalități, pentru a permite: (i) depozitarea şi decontarea emisiunilor *benchmark*; (ii) depozitarea şi decontarea certificatelor de depozit.

Depozitarea şi decontarea emisiunilor *benchmark*

În contextul măsurilor strategice privind modernizarea sistemului Trezoreriei Statului şi eficientizării managementului datoriei publice, Ministerul Finanţelor Publice are în vedere o serie de demersuri al căror obiectiv general îl constituie dezvoltarea unei pieţe eficiente şi lichide pentru titlurile de stat, componentă a proiectului PHARE pentru „Îmbunătăţirea sistemului de management al Trezoreriei Statului". Acest proiect vizează lansarea în prima parte a anului 2006 a emisiunilor de titluri de stat tip *benchmark*, caracterizate printr-un nivel ridicat de standardizare din punct de vedere al scadenţelor şi calendarului evenimentelor de plată, al procedurilor de emisiune şi al convenţiilor de calcul.

În acest scop, apare necesitatea dezvoltării unor noi funcţionalităţi la nivelul sistemului SaFIR, precum şi a adaptării corespunzătoare a regulilor acestui sistem pentru gestionarea noilor tipuri de emisiuni.

Prin aceste tipuri de emisiuni şi operaţiuni se creează premisele îmbunătăţirii lichidităţii pieţei secundare a titlurilor de stat şi armonizării cu practicile şi standardele aplicabile în Uniunea Europeană.

Depozitarea şi decontarea certificatelor de depozit

În conformitate cu prevederile Regulamentului nr. 10/2005 privind facilităţile acordate de Banca Naţională a României în scopul fluidizării decontărilor în sistemul ReGIS, odată cu intrarea în funcţiune a sistemului SaFIR, utilizarea certificatelor de depozit pentru garantarea decontării sau pentru acordarea de credit *intraday* a fost suspendată temporar, singurele active eligibile fiind titlurile de stat emise de Ministerul Finanţelor Publice.

Având în vedere cele menţionate anterior şi în baza solicitării adresate de Asociaţia Română a Băncilor de a accepta certificatele de depozit ca active eligibile pentru garantare în sistemele de plăţi, au fost demarate activităţile legate de adaptarea sistemului SaFIR pentru gestionarea certificatelor de depozit alături de titlurile de stat.

Casetă

Reglementările emise de Banca Națională a României în domeniul sistemelor de plăți în 2005

19.01.2005	Normele nr. 1 privind modul unitar de completare a mențiunilor din ordinele de plată în mesajele electronice utilizate în sistemul ReGIS și în casa de compensare automată (M.O. nr. 75/21.01.2005).
23.02.2005	Regulamentul nr. 1 privind sistemele de plăți care asigură compensarea fondurilor are ca obiect autorizarea de către Banca Națională a României a sistemelor de plăți care asigură compensarea fondurilor, precum și procedura de administrare a riscului de decontare impusă de Banca Națională a României pentru sistemele de plăți care asigură compensarea fondurilor, în condițiile în care acestea nu au prevăzute proceduri proprii de administrare a riscului de decontare, impuse de administratorul de sistem și aprobate de Banca Națională a României (M.O. nr. 265/31.03.2005).
23.02.2005	Regulamentul nr. 2 privind ordinul de plată utilizat în operațiuni de transfer credit stabilește, în principal, mențiunile obligatorii pe care trebuie să le conțină un ordin de plată, posibilitatea apelării la proceduri de securitate în scopul determinării provenienței unui ordin de plată transmis/primit, posibilitatea trunchierii unor informații, în cazul ordinelor de plată care iau forma unor mesaje electronice de plată, obligațiile plătitorilor, instituțiilor de credit inițiatoare, intermediare și, respectiv, destinatare în acceptarea, refuzul sau executarea unui ordin de plată, inclusiv în finalizarea unui transfer credit (M.O. nr. 265/31.03.2005).
23.02.2005	Regulamentul nr. 3 privind debitarea directă executată prin casa de compensare automată stabilește modul de executare a unei instrucțiuni de debitare directă emise de un beneficiar prin intermediul unei instituții de credit la care beneficiarul are contul deschis și trasă asupra contului unui plătitor deschis la o instituție de credit plătitoare, în condițiile în care cele două instituții de credit sunt participanți diferiți în casa de compensare automată (M.O. nr. 267/31.03.2005).
01.04.2005	Norma nr. 9 privind regimul special de decontare prevede posibilitatea instituirii, de către Banca Națională a României, a regimului de decontare specială asupra unei instituții de credit participante la sistemul de compensare a plăților cu instrumente de plată pe suport hârtie, precum și modul de instituire și de încetare a regimului special de decontare (M.O. nr. 288/06.04.2005).
08.06.2005	Circulara nr. 19 privind decontarea transferurilor de fonduri ale instituțiilor de credit, ale Băncii Naționale a României și ale Trezoreriei Statului în perioada aferentă denominării monedei naționale reglementează desfășurarea decontărilor transferurilor de fonduri între instituțiile de credit, între aceasta și Banca Națională a României, precum și a celor în relația cu Trezoreria Statului în perioada aferentă denominării monedei naționale, respectiv sfârșitul lunii iunie și începutul lunii iulie 2005 (M.O. nr. 509/15.06.2005).
23.09.2005	Regulamentul nr. 9 pentru modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 1/2005 privind sistemele de plăți care asigură compensarea fondurilor a eliminat procedura de garantare multilaterală și a structurat procedura de administrare a riscului de decontare impusă de banca centrală pe trei niveluri (M.O. nr. 881/30.09.2005).
23.09.2005	Regulamentul nr. 10 privind facilitățile acordate de Banca Națională a României în scopul fluidizării decontărilor în sistemul ReGIS (M.O. nr. 882/30.09.2005).
29.09.2005	Regulamentul nr. 11 privind piața primară a titlurilor de stat administrată de Banca Națională a României reglementează plasarea prin Banca Națională a României a titlurilor de stat emise de Ministerul Finanțelor Publice în formă dematerializată, în monedă națională sau în valută, pe piața internă (M.O. nr. 882/30.09.2005).
29.09.2005	Regulamentul nr. 12 privind piața secundară a titlurilor de stat administrată de Banca Națională a României (M.O. nr. 882/30.09.2005).

Capitolul V. Administrarea rezervelor internaţionale

1. Evoluţia rezervelor internaţionale ale statului în anul 2005

Creşterea economică mondială a înregistrat un ritm sub cel previzionat, 3,9 la sută faţă de 4,3 la sută, datorită efectelor negative induse de majorarea preţului petrolului, de catastrofele naturale care au avut loc în SUA şi de renunţarea la stimulentele monetare şi fiscale utilizate în anii anteriori. În acelaşi timp, presiunile inflaţioniste s-au accentuat, ceea ce a determinat unele bănci centrale să adopte o politică monetară mai restrictivă. Astfel, Fed a majorat dobânda de referinţă de la 2,25 la sută la 4,25 la sută, iar Banca Centrală Europeană de la 2 la sută la 2,25 la sută.

Pe de altă parte, Banca Angliei a decis reducerea dobânzii de la 4,75 la sută la 4,5 la sută în condiţiile în care creşterea economică s-a situat sub aşteptări, iar rata inflaţiei s-a încadrat în obiectivul asumat, respectiv 2 la sută.

Pe piaţa valutară, dolarul SUA s-a apreciat cu aproximativ 9 la sută faţă de un coş de valute format din euro, yen japonez, liră sterlină, dolar canadian, coroană suedeză şi franc elveţian, datorită diferenţialului de dobândă favorabil.

Deosebit de dinamic s-a dovedit în anul 2005 preţul aurului, cererea sporită de aur fizic, dar şi dorinţa investitorilor de a-şi diversifica portofoliile determinând majorarea acestuia cu peste 18 la sută.

În acest context, rezervele internaţionale ale României au crescut în anul 2005 cu 6,4 miliarde euro, până la 18,3 miliarde euro, ritmul de creştere fiind cel mai ridicat din ultimii 8 ani, în timp ce nivelul absolut atins reprezintă un nou maxim istoric. La 31 decembrie 2005, rezervele internaţionale erau formate din 16,8 miliarde euro în valute (92 la sută) şi 1,5 miliarde euro (8 la sută) reprezentând echivalentul a 104,84 tone aur.

Mărimea rezervei valutare a fost influenţată de operaţiunile de politică monetară ale Băncii Naţionale, de operaţiunile de încasări şi plăţi rezultate din privatizare şi achitarea obligaţiilor în contul datoriei publice şi public garantate, precum şi de constituirea de către băncile comerciale a rezervelor minime obligatorii în valută.

Rezerva de aur a scăzut de la 105,04 tone la 104,84 tone, ca urmare a continuării restituirilor către persoanele îndreptăţite conform prevederilor legale. La data de 31 decembrie 2005, cantitatea de 43,59 tone era depozitată în ţară, în timp ce 61,25 tone se aflau în străinătate, la Banca Angliei, una dintre cele mai sigure instituţii financiare din lume. Din această cantitate 10,09 tone erau plasate sub formă de depozite la termen la instituţii financiare clasificate în cele mai scăzute categorii de risc potrivit reglementărilor BNR. Conform standardelor internaţionale, aurul în formă de lingouri rămâne în permanenţă în custodia Băncii Angliei chiar şi atunci când este plasat sub formă de depozite la alte instituţii. Din punct de vedere valoric,

în anul 2005 s-a înregistrat o creştere semnificativă a valorii stocului de aur, de 360 milioane euro, ca urmare a creşterii preţului aurului pe piaţa internaţională de la 321,1 euro/uncie la 433,3 euro/uncie.

Tabel 1. Rezerva valutară în 2005

	milioane euro
Variaţie totală, din care:	6 336,31
Intrări	
1. Cumpărări de valută de pe piaţa internă	3 807,49
2. Intrări de sume în valută în conturile Ministerului Finanţelor Publice	663,38
3. Alimentarea conturilor de rezerve minime obligatorii în valută ale instituţiilor de	7 661,37
4. Veniturile obţinute din administrarea rezervei internaţionale	312,01
5. Alte intrări	10,80
Ieşiri	
1. Rambursarea datoriei publice directe	1 175,21
2. Rambursarea datoriei public garantate	107,32
3. Restituiri din conturile de rezerve minime obligatorii în valută ale instituţiilor de	5 741,86
4. Alte plăţi	27,87

2. Obiectivele strategice şi modul de realizare

Cadrul instituţional al activităţii de administrare a rezervelor internaţionale a fost perfecţionat prin modificarea Regulamentului privind administrarea rezervelor internaţionale, urmându-se recomandările instituţiilor financiare internaţionale, dar şi practica băncilor centrale din zona Europei Centrale. Astfel, principalele modificări au constat în: (i) reducerea nivelului decizional al Comitetului de administrare a rezervelor internaţionale prin schimbarea componenţei şi sporirea gradului de tehnicitate ale acestuia, concomitent cu creşterea numărului şedinţelor la cel puţin două în fiecare lună; (ii) mărirea frecvenţei informării Consiliului de administraţie de la una trimestrială la una lunară.

Principiile respectate în activitatea de administrare a rezervelor internaţionale au fost siguranţa, lichiditatea şi realizarea de venituri din activitatea de investire, cu condiţia respectării primelor două.

Administrarea rezervelor internaţionale ale României se desfăşoară începând din anul 2002 pe baza unei strategii anuale (un ciclu de 12 luni denumit în practica internaţională orizont de investire şi care nu coincide în mod obligatoriu cu anul calendaristic).

Prin strategia aprobată de Consiliul de administraţie pentru anul 2005 au fost stabilite următoarele obiective:

(i) menţinerea unei durate medii a portofoliilor care să permită atingerea unui randament total de 2 la sută pe un orizont de timp de 12 luni, cu o probabilitate de realizare de 80 la sută;

(ii) compoziţia valutară: euro – maximum 75 la sută din totalul rezervei valutare; dolarul SUA – minimum 20 la sută din totalul rezervei valutare; alte valute – maximum 5 la sută din totalul rezervei valutare;

(iii) categorii de emitenţi: guvernele ţărilor membre ale Uniunii Europene, agenţiile guvernamentale sau cele sponsorizate de guvernele ţărilor membre ale Uniunii Europene, guvernul SUA, agenţiile guvernamentale sau cele sponsorizate de guvernul SUA, instituţii supranaţionale;

(iv) limita de expunere faţă de entităţile private: 15 la sută din totalul rezervelor;

(v) diversificarea operaţiunilor de administrare a rezervelor internaţionale pe măsura finalizării acordurilor contractuale necesare;

(vi) alocarea de resurse suplimentare pentru activitatea de administrare, în funcţie de creşterea rezervelor internaţionale şi a complexităţii operaţiunilor.

Primul din cele şase obiective aprobate a marcat o modificare importantă a conduitei de administrare a rezervelor, în sensul trecerii de la o abordare statică de menţinere fixă a duratei medii a portofoliilor de obligaţiuni la una flexibilă în care durata poate fi modificată în vederea obţinerii randamentului planificat. Adoptarea acestei orientări strategice a fost posibilă datorită creşterii nivelului de pregătire a personalului din serviciul de specialitate, care a permis stabilirea unor obiective raţionale, măsurarea zilnică a încadrării în limitele de risc şi estimarea permanentă a rentabilităţii viitoare în condiţiile de continuă schimbare a pieţelor financiare internaţionale. Un factor important al acestei reuşite l-a constituit colaborarea cu specialiştii Băncii Mondiale, care au oferit asistenţă tehnică în cadrul programului *Reserve Advisory Management Program – RAMP*, program la care Banca Naţională a României a participat încă de la început – în anul 2002. În cadrul acestuia, Banca Mondială administrează un portofoliu în valoare de 250 milioane dolari SUA, având aceleaşi obiective şi limite ca şi cele ale Băncii Naţionale a României. Pe lângă asistenţa tehnică oferită, acest mecanism permite realizarea unui transfer semnificativ de *know-how* şi în acelaşi timp obţinerea unei referinţe pentru compararea rezultatelor.

În prima parte a anului 2005, estimarea randamentului total al portofoliului de obligaţiuni a avut la bază un model propriu de calcul al evoluţiei ratei de rentabilitate în funcţie de tendinţa anticipată a dobânzilor cotate pe pieţele internaţionale pentru anumite scadenţe fixe. Din a doua parte a anului 2005 a fost introdus modelul Nelson-Siegel de analiză şi estimare a evoluţiilor curbelor de randament. Acest model generează scenarii viitoare de evoluţie a acestor curbe, pe baza lor fiind estimate rentabilităţile viitoare potenţiale ale portofoliilor de obligaţiuni.

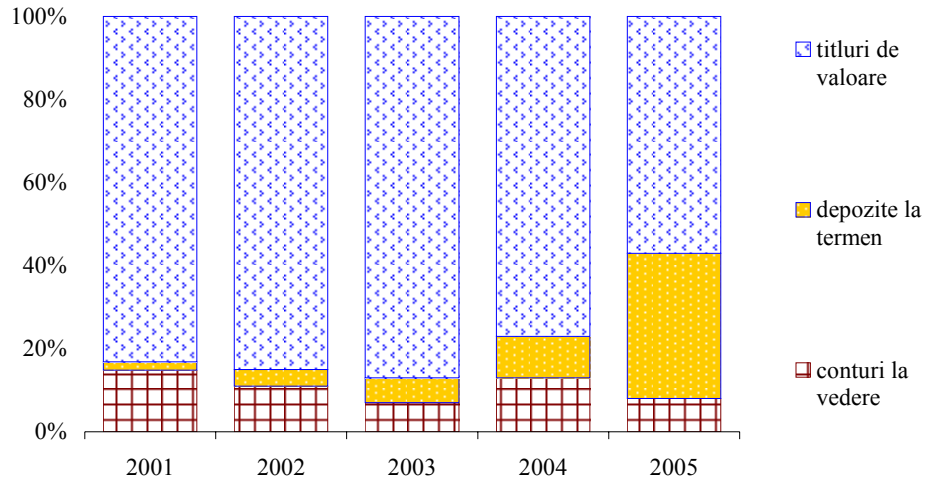
Comitetul de administrare a rezervelor internaţionale a analizat periodic aceste scenarii în contextul evoluţiilor pieţelor financiare internaţionale şi al fluxurilor valutare estimate şi a luat decizii de natură tactică privind structura portofoliilor.

Luând în considerare riscul de dobândă ridicat, determinat de creşterea dobânzilor cotate pe piaţă şi implicit scăderea preţului instrumentelor cu venit fix din

portofoliu, care ar fi avut un impact negativ asupra randamentului total, Comitetul a decis reducerea duratei portofoliilor în vederea asigurării randamentului propus.

Prin acţiunea de scădere a duratei medii s-au disponibilizat sume importante de euro şi dolari SUA, care au fost plasate în depozite pe termen scurt, ştiut fiind că în perioadele în care dobânzile cotate pe piaţă se află pe o tendinţă crescătoare, randamentele aduse de depozite sunt în general mai bune decât cele aduse de obligaţiuni. Astfel, ponderea depozitelor a crescut semnificativ faţă de sfârşitul anului 2004, de la 10 la sută la 35 la sută din totalul rezervelor.

Structura rezervei valutare pe categorii de active

Ca urmare a tuturor acestor decizii, rentabilitatea totală a rezervelor internaţionale a înregistrat un nivel mediu anual de 2,33 la sută, peste cel asumat ca obiectiv. Venitul net obţinut a fost de 312 milioane euro, în creştere faţă de anul precedent, când s-a situat la 198 milioane euro.

Creşterea cu 114 milioane euro a venitului net în anul 2005 s-a datorat următorilor factori:

– sporirea rentabilităţii activităţii de administrare a rezervelor de la 1,53 la sută la 2,33 la sută, care a generat un venit suplimentar de 55 milioane euro. Din acesta, suma de 16,5 milioane euro reprezintă rezultatul direct al deciziei de reducere a duratelor portofoliilor, întrucât obligaţiunile cu o durată mai mare au înregistrat randamente mai reduse datorită scăderii preţului;

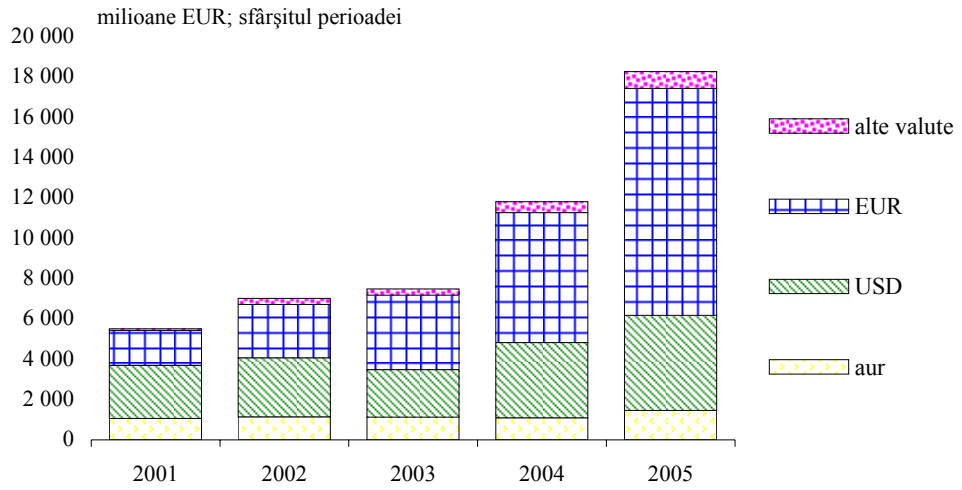
– majorarea volumului rezervelor investite, care a determinat un venit suplimentar de 59 milioane euro.

Pentru comparaţie, obligaţiunile guvernamentale cu scadenţe de 1-3 ani incluse în indicele *Merrill Lynch* au înregistrat în anul 2005 un randament total de 1,67 la sută pentru dolari SUA şi de 2,07 la sută pentru euro.

Referitor la structura pe valute a rezervelor, anul 2005 a fost caracterizat de aprecierea dolarului american pe fondul creşterii diferenţei favorabile de dobândă dintre acesta şi alte valute. Analizând aceste evoluţii, în luna iulie Consiliul de

administraţie al BNR a decis plafonarea ponderii euro în totalul rezervelor internaţionale la aproximativ 67-68 la sută, iar sumele cu care această limită ar fi fost depăşită să fie convertite în dolari SUA pentru a obţine venituri suplimentare ca urmare a diferenţei de dobândă favorabile acestei valute.

Structura rezervei oficiale

Decizia a fost pusă în practică în perioada iulie-decembrie 2005, iar datorită diferenţei de dobândă între dolar şi euro, în urma plasării sumelor, au fost obţinute venituri suplimentare de aproximativ 14 milioane euro până la sfârşitul anului 2005.

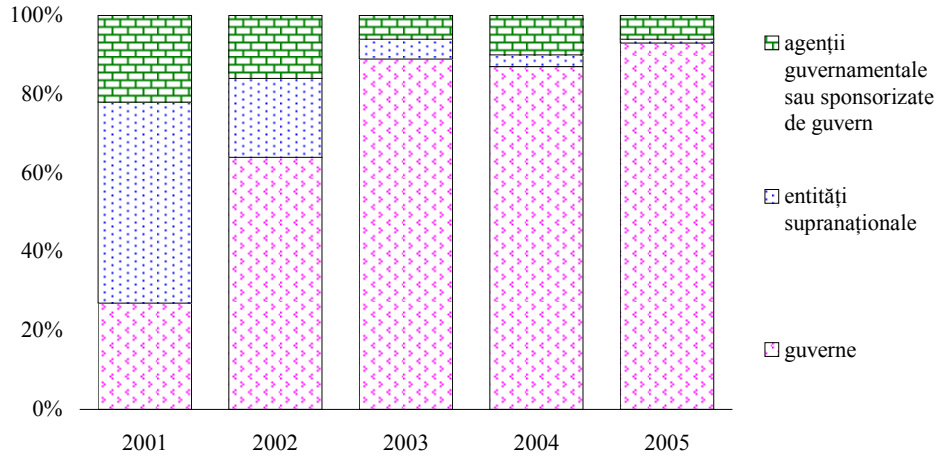
Totuşi, ponderea euro în totalul rezervei valutare a crescut faţă de sfârşitul anului 2004 de la 59,5 la sută la 66,6 la sută, în timp ce ponderea dolarului SUA a scăzut în acelaşi interval de la 35,5 la sută la 28,5 la sută. Ponderea altor valute (în principal lira sterlină) s-a menţinut constantă la aproximativ 5 la sută.

Tot în anul 2005, ca urmare a creşterii semnificative a rezervelor internaţionale şi a diminuării numărului de contrapartide acceptate datorită scăderii calificativelor acordate de agenţiile de *rating* unor instituţii financiare partenere, a devenit necesară completarea listei contrapartidelor acceptate de Banca Naţională. Prin urmare, Comitetul de administrare a rezervelor internaţionale a decis extinderea listei amintite cu patru contrapartide noi, toate fiind instituţii financiare internaţionale care se încadrează în criteriile privind nivelul *rating*-ului, calitatea şi promptitudinea serviciilor impuse de Banca Naţională a României. Numărul instituţiilor financiare cu care BNR derulează tranzacţii pe pieţele internaţionale a crescut astfel la 34. Expunerea faţă de aceste instituţii a fost menţinută sub limita de 15 la sută din totalul rezervelor internaţionale.

În prima parte a anului 2006, în scopul diversificării instrumentelor financiare utilizate în activitatea de administrare a rezervelor şi al îmbunătăţirii veniturilor, Consiliul de administraţie a aprobat propunerile Comitetului de administrare a rezervelor internaţionale privind introducerea obligaţiunilor cu opţiune de răscumpărare emise de Banca Reglementelor Internaţionale (*Callable Medium Term Instruments*) şi a obligaţiunilor garantate cu active ale emitentului (*covered bonds*) pe lista activelor admise pentru investire. Categoriile de emitenţi de

obligaţiuni acceptate au rămas aceleaşi ca şi în perioada precedentă, avându-se în vedere siguranţa ridicată a acestora.

Structura pe emitenţi a portofoliului de titluri

Preocupată permanent de diminuarea riscurilor operaţionale asociate activităţii de administrare a rezervelor internaţionale ale României, banca centrală va realiza în anul 2006 un nou pas în această direcţie, prin implementarea unui sistem informatic destinat procesării operaţiunilor de piaţă în flux continuu (*Straight Through Processing System*).

Capitolul VI. Integrarea europeană şi relaţiile financiare internaţionale

1. Activitatea de integrare europeană

Activitatea de pregătire a sistemului bancar pentru integrarea în Uniunea Europeană a continuat să reprezinte şi în anul 2005 o prioritate pentru Banca Naţională a României şi a urmărit patru obiective majore:

– Continuarea monitorizării angajamentelor asumate de BNR în procesul de negociere pentru capitolele aferente sistemului bancar românesc, în vederea respectării acestor obligaţii, precum şi a asigurării consistenţei cu celelalte documente programatice şi acte normative realizate ulterior încheierii negocierilor în luna decembrie 2004.

– Consolidarea procesului de pregătire a participării, cu statut de observator activ, a reprezentanţilor BNR la structurile şi substructurile instituţiilor europene, începând cu luna mai 2005.

– Demararea pregătirii etapei în care BNR va deveni membră cu drepturi depline a Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC); în anii imediat următori, activitatea de implementare a obiectivelor BNR va fi influenţată primordial de procesul de integrare europeană.

– Managementul asistenţei nerambursabile acordate BNR prin fondurile PHARE, atât în scopul maximizării şi eficientizării instituţionale a capacităţii de absorbţie a fondurilor europene, cât şi pentru conjugarea consistentă şi uniformă a cererii de asistenţă tehnică şi de investiţii din partea direcţiilor de specialitate din cadrul BNR.

Monitorizarea constantă a stadiului de îndeplinire a angajamentelor asumate de autorităţile române, inclusiv de BNR, în procesul de pregătire pentru aderarea la Uniunea Europeană reprezintă o cerinţă necesară pentru articularea obiectivelor deja asumate cu priorităţile pe termen scurt şi mediu, în scopul încadrării în contextul general al celorlalte politici macroeconomice. Concret, din perspectiva sarcinilor aferente sistemului bancar, BNR a acţionat în următoarele direcţii:

– A continuat să participe bilunar la activitatea de monitorizare a angajamentelor asumate cuprinse în „Planul de măsuri prioritare pentru integrare europeană în perioada noiembrie 2005 – decembrie 2006", document amplu, de sinteză, elaborat de Ministerul Integrării Europene pentru a fi înaintat spre analiză periodică Guvernului României. Acest material urmăreşte stadiul de îndeplinire a angajamentelor asumate de autorităţile române, implicit de BNR, prin: (i) documentele de negociere; (ii) documentele programatice legate de procesul de pregătire a aderării la Uniunea Europeană, şi (iii) evaluările periodice ale

Comisiei Europene. Banca centrală este solicitată să participe ocazional şi la o serie de alte monitorizări ale Comisiei Europene (de exemplu cele ale Direcţiei Generale Extindere), referitoare la procesul de evaluare a modului de transpunere şi a gradului de implementare a *acquis*-ului comunitar în legislaţia naţională. De asemenea, utilizând baza de date *Progress Editor* administrată de Oficiul TAIEX al Comisiei Europene, BNR are sarcina de a actualiza, la fiecare două luni, stadiul procesului de armonizare legislativă pentru sistemul bancar.

– A continuat activitatea de elaborare a contribuţiilor BNR la principalele documente programatice ale autorităţilor române utilizate în procesul de preaderare la Uniunea Europeană:

  - *Programul Economic de Preaderare (PEP),* precursorul programelor de convergenţă şi stabilitate întocmite de către statele membre ale UE, constituie cadrul macroeconomic pe termen scurt şi mediu, consistent şi credibil, care atestă faptul că prin reformele economice propuse s-au obţinut stabilitatea şi sustenabilitatea economică necesare pentru aderarea la Uniunea Europeană.

  - *Planul Naţional de Dezvoltare 2007-2013 (PND),* punct de plecare în elaborarea Cadrului Strategic Naţional de Referinţă 2007-2013, reprezintă unul din instrumentele politicii de coeziune economică şi socială utilizate după aderare; acesta are ca obiectiv general orientarea şi stimularea dezvoltării economice şi sociale a României pe baza elaborării şi implementării unui set de politici economice care să cuprindă măsuri şi programe viabile şi sustenabile, convergente cu previziunile economice cuprinse în Strategia Naţională de Dezvoltare Economică a României pe termen mediu.

  - *Raportul asupra progreselor înregistrate în pregătirea pentru aderarea la Uniunea Europeană,* precum şi *Addendum*-ul la acest Raport, ambele pentru anii 2005 şi 2006 au prezentat realizările în domeniul îndeplinirii criteriilor de aderare şi au avut o importanţă deosebită atât pentru faptul că România îşi propusese să consolideze evaluarea privind îndeplinirea criteriului economiei funcţionale de piaţă, precum şi a capacităţii sale de a face faţă presiunii concurenţiale şi forţelor pieţei din cadrul Uniunii, dar şi pentru confirmarea datei de aderare la Uniunea Europeană.

  - Documentele suport prezentate la reuniunile *Comitetului de asociere* România-UE (15 iulie 2005), ale *Subcomitetului nr. 2* de asociere România-UE „Piaţa internă" (16-17 iunie 2005) şi ale *Subcomitetului nr. 4* de asociere România-UE „Aspecte economice şi monetare, circulaţia capitalurilor şi statistică" (27 mai 2005 şi 7 martie 2006) au fost necesare experţilor Comisiei Europene pentru monitorizarea periodică a stadiului îndeplinirii obligaţiilor asumate de România în procesul de negociere.

– A demarat activitatea de prenotificare, către Comisia Europeană, a actelor naţionale de transpunere a tuturor directivelor comunitare în vigoare, ca parte a obligaţiei pe care România şi-a asumat-o prin articolul 53.1 din Tratatul de

aderare la Uniunea Europeană. Concret, în intervalul dintre semnarea Tratatului şi data aderării, statele în curs de aderare trebuie să prenotifice Comisiei Europene despre măsurile de transpunere a directivelor, respectiv să înainteze oficial Comisiei legislaţia naţională relevantă şi tabelele de concordanţă aferente. La rândul său, Comisia Europeană, în calitatea sa de „gardian al tratatelor" are obligaţia de a controla dacă statele membre au implementat la timp directivele UE. Din punct de vedere tehnic, instrumentul de notificare oficială a măsurilor naţionale de transpunere către Secretariatul General al Comisiei Europene este reprezentat de interfaţa comună a sistemului electronic de notificare (*Electronic Notification System – ENS)*. Sistemul a intrat în funcţiune la 3 mai 2004 şi este în prezent utilizat de 21 dintre cele 25 de state membre (excepţie făcând Irlanda, Olanda, Suedia şi Franţa – la care pregătirile sunt în curs). Banca Naţională a României participă la procesul de prenotificare alături de celelalte instituţii din România (având statut de utilizator pasiv al sistemului electronic de notificare), prin transmiterea către Ministerul Integrării Europene (utilizator activ) a măsurilor naţionale de transpunere a directivelor aferente domeniului său de activitate.

Din perspectiva **integrării europene**, semnarea Tratatului de aderare la 26 aprilie a reprezentat evenimentul principal al anului 2005, care a marcat adâncirea procesului de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană. Conferirea statutului de observator activ pentru participarea la structurile şi substructurile forurilor europene a determinat demararea unui amplu proces naţional de pregătire instituţională, la care BNR a circumscris încă din luna mai 2005, atât pentru participările multiinstituţionale, în cazul reuniunilor aferente politicilor şi serviciilor financiare derulate sub egida Comisiei Europene, cât şi direct, prin participările la structurile şi substructurile Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC).

Pentru Banca Naţională, demararea acestui proces presupune o serie de etape, cum ar fi: (i) adâncirea colaborării cu BCE; (ii) familiarizarea graduală şi permanentă cu mecanismele instituţionale ale Comisiei Europene şi ale Băncii Centrale Europene; (iii) însuşirea şi respectarea tuturor procedurilor de lucru ale Băncii Centrale Europene; (iv) asumarea de noi responsabilităţi care derivă din conferirea statutului de observator activ şi, cu atât mai mult, din cel de membru cu drepturi depline; (v) pregătirea participării la toate structurile şi substructurile SEBC, iniţial, până la data aderării, cu statut de observator activ, iar ulterior aderării, cu statut de membru cu drepturi depline; (vi) implementarea şi transpunerea acestor proceduri de lucru în sistemul propriu de reglementări ale BNR. În acest sens, Banca Naţională a emis două reglementări interne, Regulamentul nr. 5/13.10.2005 privind securitatea documentelor şi confidenţialitatea informaţiilor primite şi destinate instituţiilor străine partenere şi Regulamentul nr. 2/26.01.2006 privind coordonarea participării reprezentanţilor Băncii Naţionale a României la structurile SEBC.

În prezent, în cadrul BNR, procesul de participare la structurile SEBC se desfăşoară după cum urmează:

– Din punct de vedere instituţional, Direcţia Integrare Europeană şi Relaţii Externe reprezintă structura unică responsabilă cu coordonarea activităţii de participare la reuniunile Consiliului General, precum şi ale structurilor şi substructurilor SEBC. Concret, din acest punct de vedere, această direcţie asigură:

  (i) pregătirea participării, cu statut de observator, a guvernatorului BNR la Consiliul General;

  (ii) managementul tuturor documentelor aferente Consiliului General;

  (iii) pregătirea activităţilor de *briefing* şi *debriefing*, respectiv asigurarea unui schimb de informaţii fluid pe orizontală şi pe verticală între toţi reprezentanţii BNR la reuniunile structurilor SEBC, în funcţie de agenda specifică a fiecărui Consiliu General;

  (iv) pregătirea reuniunilor periodice de coordonare între toţi cei 12 reprezentanţi la comitetele SEBC, urmând ca, ulterior, fiecare reprezentant la substructuri să coordoneze intern activitatea referitoare la toate substructurile aferente.

– Din punct de vedere al responsabilităţilor, BNR este pregătită să-şi asume noi angajamente şi sarcini, în vederea asigurării unor participări cât mai productive ale reprezentanţilor acesteia la structurile şi substructurile SEBC.

– Din punct de vedere organizaţional, la nivelul cel mai înalt, guvernatorul BNR participă trimestrial ca observator activ până la data aderării la lucrările Consiliului General al SEBC, alături de ceilalţi 25 de guvernatori ai băncilor centrale din statele membre, plus Bulgaria, al cărei guvernator este de asemenea observator activ. Reprezentanţii BNR au primit invitaţii succesive de a participa la cele 12 comitete al SEBC, structuri mandatorii, clar definite pe cele mai importante domenii de activitate. Astfel, BNR participă cu regularitate: (i) prin 12 reprezentanţi, dintre care doi la nivel de prim-viceguvernator, respectiv viceguvernator, şi restul la nivel de director, la reuniunile tuturor celor 12 comitete ale SEBC şi, (ii) în funcţie de nominalizările individuale de la nivelul fiecărui comitet, prin 29 de experţi la reuniunile grupurilor de lucru (*working groups*) şi ale grupurilor de lucru speciale (*task forces*).

– Din perspectiva serviciilor informaţionale, BNR se află încă în etapa în care depune eforturi susţinute pentru fluidizarea şi managementul cât mai productiv al documentelor BCE, cu asigurarea confidenţialităţii necesare, conform reglementărilor interne şi ale BCE.

Odată cu **aderarea la Uniunea Europeană**, România va deveni un stat membru cu drepturi depline. Astfel, economia românească, inclusiv sectorul său financiar vor opera într-un cadru nou şi în condiţii diferite ca urmare a aderării României la Piaţa Unică a UE care presupune libera circulaţie a cetăţenilor, a bunurilor, serviciilor şi capitalurilor.

În consecinţă, şi după data aderării, atât Comisia Europeană, cât şi BCE rămân parteneri foarte importanţi de dialog şi cooperare la toate nivelurile. Conform

articolului 122(2) din Tratatul CE, Comisia Europeană şi BCE trebuie să prezinte, cel puţin o dată la doi ani, sau la cererea unui stat membru cu derogare, rapoarte privind „progresele înregistrate de statele membre (cu derogare) în îndeplinirea obligaţiilor lor privind realizarea Uniunii Economice şi Monetare". Rezultă, astfel, necesitatea ca noile state membre cu derogare de la adoptarea monedei unice să-şi adapteze legislaţia naţională în vederea introducerii monedei unice europene. În acest sens, o serie de state care au devenit membre UE în luna mai 2004 îşi modifică în prezent legile care stabilesc statutele băncilor lor centrale. BNR a demarat în prezent procesul de modificare a Legii nr. 312/2004 privind Statutul BNR din perspectiva evaluării convergenţei juridice, respectiv una dintre etapele descrise în Raportul de Convergenţă pe 2006 al BCE. Astfel, domeniile de evaluare a convergenţei juridice vizează:

- Compatibilitatea cu prevederile din Tratatul CE şi Statutul SEBC/BCE privind independenţa băncii centrale şi secretul profesional;
- Compatibilitatea cu interdicţiile privind finanţarea monetară a instituţiilor publice de către banca centrală şi accesul privilegiat al acestora la resursele instituţiilor financiare;
- Compatibilitatea cu obiectivele statutare ale SEBC în ceea ce priveşte susţinerea politicilor economice generale ale Comunităţii;
- Compatibilitatea cu atribuţiile SEBC privind: elaborarea şi coordonarea politicii monetare şi instrumentele de politică monetară, emisiunea de bancnote, managementul rezervelor internaţionale, politica de curs de schimb, programarea financiară, cooperarea internaţională.

Din punct de vedere al **asistenţei nerambursabile** acordate prin fonduri PHARE, Banca Naţională a României beneficiază în prezent prin programul PHARE 2003, de o linie de finanţare în sumă de 2,516 milioane euro, în vederea realizării următoarelor subproiecte: (i) întărirea supravegherii bancare; (ii) implementarea standardelor europene în domeniul statisticii conturilor financiare; (iii) perfecţionarea pregătirii profesionale a personalului BNR: pregătirea consilierilor juridici; (iv) continuarea armonizării legislative în domeniul bancar; (v) armonizarea activităţii de audit intern a BNR cu practicile băncilor centrale europene în vederea integrării BNR în Sistemul European al Băncilor Centrale; (vi) finalizarea subproiectului „Informatizarea funcţiei contabile a BNR" – continuarea subproiectelor finanţate prin PHARE 1998 şi PHARE 2001, în scopul creării unui sistem contabil integrat compatibil cu sistemul contabil naţional şi cu Standardele Europene de Contabilitate; (vii) automatizarea procesării operaţiunilor de piaţă (informatizarea activităţilor de *front office, middle office şi back office* în vederea facilitării procesării datelor şi a monitorizării riscurilor). Aceste subproiecte se derulează prin proceduri de înfrăţire *(twinning)*, asistenţă tehnică şi/sau procurare de echipamente şi aplicaţii informatice specifice.

Un loc aparte îl reprezintă proiectul de înfrăţire *(twinning)* RO 03/IB/FI/01 „Armonizarea legislativă şi întărirea capacităţii administrative a BNR", lansat la data de 24 martie 2005, având ca partener de implementare consorţiul format din

Banca Franţei (*leader*), Banca Italiei şi Banca Olandei. Beneficiarii proiectului sunt: Direcţia Supraveghere, Direcţia Statistică, Direcţia Juridică, Direcţia Reglementare şi Autorizare, Direcţia Stabilitate Financiară şi Direcţia Audit Intern. Obiectivele proiectului de înfrăţire sunt: (i) întărirea funcţiei de supraveghere bancară bazată pe rezultatele analizei de risc; (ii) crearea stimulentelor pentru îmbunătăţirea competitivităţii şi soliditătii instituţiilor de credit; (iii) implementarea standardelor europene în statistica conturilor financiare; (iv) îmbunătăţirea expertizei BNR în domeniul juridic; (v) continuarea armonizării legislative în domeniul reglementării bancare; (vi) armonizarea activităţilor de audit intern cu practica băncilor centrale din statele membre.

Activităţile din cadrul proiectului de înfrăţire sunt în curs de derulare, acesta desfăşurându-se pe durata a 19 luni, până în luna septembrie 2006.

2. Relaţiile financiare internaţionale

Fondul Monetar Internaţional (FMI)

România este membră a Fondului Monetar Internaţional (FMI) din anul 1972.

În prezent, cota de participare (capitalul subscris şi vărsat) a României este de 1 030,2 milioane DST, din care 243,825 milioane DST în aur şi valute şi 786,375 milioane DST în lei, într-un cont al FMI deschis la BNR.

În perioadele 25 ianuarie-8 februarie, 14-23 iunie şi 18 octombrie-1 noiembrie 2005, misiuni ale FMI s-au aflat la Bucureşti pentru a efectua, împreună cu autorităţile române, cea de-a doua şi, respectiv, a treia examinare a derulării programului înscris în Memorandumul de politici economice şi financiare pentru perioada 2004-2006 care a stat la baza aprobării, la 7 iulie 2004, a aranjamentului *stand-by* de supraveghere preventivă.

În contextul unui studiu privind eficienţa Programului Băncii Mondiale şi Fondului Monetar Internaţional de evaluare a sectorului financiar (*Financial Sector Assessment Program* – FSAP), în perioada 7-9 aprilie 2005 reprezentanţii Oficiului Independent de Evaluare al FMI şi ai Departamentului de Evaluare a Operaţiunilor din cadrul Băncii Mondiale au fost prezenţi la Bucureşti pentru a purta discuţii cu reprezentanţii instituţiilor care, în anul 2003, au participat în mod direct la evaluarea realizată în cadrul FSAP.

În cadrul unui program de vizitare a ţărilor membre, Directorii Executivi ai Fondului Monetar Internaţional, reprezentând Germania, Franţa, Marea Britanie, Constituenţa Italiei, Constituenţa Coreei, împreună cu Directorul Executiv al Constituenţei[1] din care face parte România s-au aflat în România în perioada 21-23 aprilie 2005. Au avut loc întâlniri cu Preşedintele României, primul-ministru al Guvernului, ministrul finanţelor publice, guvernatorul BNR, vicepreşedintele

[1] Armenia, Bosnia şi Herţegovina, Bulgaria, Croaţia, Cipru, Georgia, Israel, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Moldova, Olanda şi Ucraina.

Senatului, preşedintele Camerei Deputaţilor, reprezentanţi ai sindicatelor, ai organizaţiilor nonguvernamentale (CEROPE şi SOREC) şi ai mediului academic (la Bucureşti), precum şi cu reprezentanţii autorităţilor locale (la Braşov).

În anul 2005, au fost rambursate FMI rate de credit în valoare de 102,798 milioane DST şi s-au plătit dobânzi însumând 10,680 milioane DST, din care 1,839 milioane DST dobânzi nete asupra DST (alocări – disponibil).

Grupul Băncii Mondiale

1. Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (BIRD)

La 31 decembrie 2005, portofoliul BIRD referitor la România cuprindea 88 de acorduri (în derulare şi finalizate, semnate începând din 1974), cu o valoare totală de 7 190 milioane dolari SUA. În derulare erau înregistrate:

– 21 de acorduri de împrumut, reprezentând un angajament de 1 651,6 milioane dolari SUA ;

– 5 *Global Environment Facility-GEF* (mecanism internaţional prin care se acordă fonduri destinate protecţiei mediului), cu o valoare de 31,32 milioane dolari SUA.

Pe parcursul anului 2005 au fost semnate 3 noi acorduri:

– Comunitatea energetică a Europei de Sud-Est, în valoare de 84,3 milioane dolari SUA;

– Economia bazată pe cunoaştere, în valoare de 60 milioane dolari SUA;

– Reforma sistemului juridic, în valoare de 130 milioane dolari SUA.

Conform Raportului Anual BIRD privind anul financiar 2004-2005, angajamentele faţă de România reprezentau 17 la sută din portofoliul activ privind Europa şi Asia Centrală.

La 31 martie 2005 a fost finalizat PAL 1 *(Programmatic Adjustment Loan* 1), în valoare de 150 milioane dolari SUA, primul dintr-o serie de trei astfel de programe destinate sprijinirii procesului guvernamental de reformă (în domeniile juridic, servicii publice şi managementul cheltuielilor publice), până în 2007, dată la care România urmează să adere la Uniunea Europeană. În cadrul acestuia, Guvernul va întreprinde măsuri în vederea încheierii programului de privatizare, finalizării reformei sectorului energetic, îmbunătăţirii mediului de afaceri, reformării Codului Muncii şi a pieţei de capital, măsuri menite a susţine eforturile României în realizarea unei economii de piaţă deplin funcţionale.

Pe parcursul anului 2005 au fost efectuate, la solicitarea BIRD, transferuri în sumă de 4,41 milioane RON din contul de custodie deschis la BNR, la 31 decembrie 2005 soldul înregistrând 76,27 milioane RON.

2. Instituţiile financiare afiliate Băncii Mondiale

a) Corporaţia Financiară Internaţională

La 31 decembrie 2005 portofoliul pentru România cuprindea 22 de proiecte reprezentând un angajament de 513,8 milioane dolari SUA. Dintre acestea, patru proiecte au fost semnate în 2005:

– o investiţie de capital la Distrigaz Sud, în valoare de 54,4 milioane dolari SUA;

– trei finanţări în sistemul financiar-bancar, în valoare totală de 82 milioane dolari SUA.

b) Agenţia pentru Garantarea Multilaterală a Investiţiilor

Din 1997 până la finele anului 2005, Agenţia a emis 17 garanţii pentru societăţi comerciale din România, cu o valoare totală de 451,84 milioane dolari SUA. În anul 2005 au fost acordate în sectorul financiar-bancar trei garanţii, în sumă de 84,8 milioane dolari SUA, destinate protejării împotriva riscurilor de impunere de restricţii la efectuarea transferurilor şi de exproprieri de fonduri.

c) Centrul Internaţional de Arbitraj în Domeniul Investiţiilor (CIADI)

În anul 2005, România a participat, prin votul său, la îmbunătăţirea cadrului legal pe baza căruia se desfăşoară arbitrajul CIADI. Amendamentele aprobate au simplificat procedurile preliminare şi au sporit transparenţa procesului de arbitraj.

Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (BERD)

În anul 2005, România s-a situat pe locul al doilea, după Federaţia Rusă, în rândul ţărilor de operare BERD în ceea ce priveşte volumul asistenţei financiare primite.

De-a lungul celor 15 ani de activitate, BERD a acordat României un sprijin financiar în sumă cumulată de 3 126,9 milioane euro (162 angajamente semnate), din care 1 902,9 milioane euro (60,85 la sută) au susţinut sectorul privat.

Portofoliul de proiecte privind sectorul financiar-bancar este clasificat în întregime „privat" şi însumează un angajament în valoare de 778,1 milioane euro, ceea ce reprezintă 24,88 la sută din totalul sprijinului financiar acordat României.

Pe parcursul anului 2005, BERD a semnat cu ţara noastră 17 proiecte în sumă de 426,5 milioane euro, din care 78,5 milioane euro au reprezentat investiţii de capital, iar restul au fost împrumuturi acordate societăţilor comerciale.

Cu prilejul Reuniunii Anuale a Consiliului Guvernatorilor BERD (Belgrad, 21-22 mai 2005), au fost aleşi noii directori executivi pentru perioada 2005-2008. Director executiv adjunct al Constituenţei din care face parte şi România a fost ales un reprezentant al ţării noastre.

La 15 aprilie 2005 a fost achitată ultima rată, în valoare de 1,35 milioane euro, privind participaţia României la capitalul BERD, astfel: 540 000 euro (40 la sută)

au fost transferaţi într-un cont al BERD deschis la o bancă din străinătate, iar 810 000 euro (60 la sută) sub formă de bilet la ordin emis de MFP, depozitat la BNR.

Banca pentru Comerţ şi Dezvoltare a Mării Negre (BCDMN)

La finele anului 2005, activitatea BCDMN în România s-a materializat în 10 acorduri de împrumut în derulare, în valoare totală de 86,5 milioane dolari SUA, ţara noastră ocupând locul şase din punct de vedere al angajamentelor de finanţare ale băncii, din totalul celor 11 state membre.

În 2005 au fost semnate două proiecte, respectiv un credit pe termen lung în valoare de 16 milioane dolari SUA pentru Telemobil SA şi o contribuţie la un credit sindicalizat, în valoare de 7 milioane dolari SUA, pentru Terapia SA.

În martie 2005 a fost aprobată de Consiliul Directorilor BCDMN Strategia de ţară pentru România privind perioada 2005-2006, la elaborarea căreia BNR a contribuit cu observaţii şi puncte de vedere.

La data de 24 martie 2005 s-a efectuat cea de a opta (şi ultima) plată în sumă de 5,15 milioane dolari SUA (3,375 milioane DST) din valoarea biletului la ordin reprezentând 20 la sută (27 milioane DST) din contribuţia României la capitalul Băncii pentru Comerţ şi Dezvoltare a Mării Negre.

Banca Europeană pentru Investiţii (BEI)

BEI reprezintă o sursă complementară de finanţare, acoperind maximum 50 la sută din costurile unui proiect.

Pe perioada ultimilor cinci ani, activitatea BEI în regiunea Europei de Sud-Est s-a materializat în participarea la creditarea unor proiecte, contribuţia sa însumând 4 377,166 milioane euro. România ocupă primul loc în rândul celor 7 ţări din această zonă, revenindu-i o cotă de 44,64 la sută (1 954,166 milioane euro) din totalul creditelor acordate.

La 31 decembrie 2005 erau înregistrate 58 de acorduri de împrumut încheiate între România şi Banca Europeană pentru Investiţii cu o valoare cumulată de peste 4 254,6 milioane euro. În anul 2005 BEI a semnat cu ţara noastră 6 proiecte (în transporturi, sănătate, educaţie etc.), reprezentând un angajament de 948,966 milioane euro.

Banca Reglementelor Internaţionale (BRI)

În baza aprobării Consiliului de administraţie din 28 ianuarie 2005, Banca Naţională a cumpărat 564 acţiuni pentru care, la 31 mai 2005, a achitat 13,5 milioane franci elveţieni. Acestea se adaugă celor 8 000 acţiuni pe care BNR le deţinea din capitalul BRI.

La data de 1 iulie 2005 a fost creditat contul BNR deschis la BRI cu suma de 3,516 milioane franci elveţieni, reprezentând dividende aferente anului financiar 2004-2005. Această sumă este echivalentul celor 1,88 milioane DST, alocate pentru cele 8 000 acţiuni de capital deţinute de banca centrală înregistrate la 31 martie 2005.

La 31 decembrie 2005, valoarea în moneda naţională a cotei de capital deţinute de BNR a fost de 190,763 milioane RON (1DST = 4,455 RON).

Banca Internaţională de Investiţii (BII) şi Banca Internaţională de Colaborare Economică (BICE)

Anul 2005 s-a caracterizat prin căutarea unor modalităţi de relansare a activităţii acestora. La reuniunea din primăvară a Consiliilor celor două bănci s-a hotărât reluarea activităţii Grupului de lucru al reprezentanţilor împuterniciţi ai conducătorilor delegaţiilor ţărilor membre ale BII şi BICE, a cărui sarcină principală a fost trasată de către Consilii, respectiv căutarea variantelor de relansare a activităţii celor două bănci sau de transformare a acestora într-o nouă bancă internaţională de dezvoltare. Această ultimă variantă a fost adoptată şi susţinută de majoritatea ţărilor membre.

Prin prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României, care întăreşte independenţa sa faţă de autorităţile publice, participarea BNR în Consiliile celor două bănci cu statut de organizaţii interguvernamentale devine incompatibilă. Ca urmare, în cursul lunii iulie, Consiliul de administraţie al Băncii Naţionale a României a hotărât transferarea în totalitate a atribuţiilor şi răspunderilor legate de participarea în Consiliile BII şi BICE către Ministerul Finanţelor Publice.

Relaţii internaţionale bilaterale

La data de 23 martie 2005, Banca Naţională a României a încheiat un Memorandum de înţelegere referitor la cooperarea şi schimbul de informaţii cu banca centrală a Indoneziei. Prin încheierea acestui document, cele două părţi îşi propun promovarea cooperării în domeniul economico-financiar, schimburi de opinii cu privire la politicile macroeconomice, monetare şi ale cursului de schimb, sistemul bancar, reglementarea şi supravegherea bancară. Memorandumul de înţelegere are o valabilitate de doi ani.

De asemenea, la propunerea băncii centrale a Malayeziei din anul 2004, în cursul anului 2005 au fost continuate negocierile cu privire la încheierea unui Memorandum de înţelegere referitor la cooperarea şi schimbul de informaţii între cele două bănci, cu un conţinut asemănător celui deja încheiat pe relaţia Indonezia.

Tot pe linia activităţii internaţionale a continuat şi în 2005 organizarea în cadrul BNR a unor conferinţe şi seminarii cu participare internaţională (BRI, FMI, bănci centrale).

Capitolul VII. Balanța de plăți şi poziția investițională internațională a României

1. Contul curent

În anul 2005, balanța de plăți a României a consemnat adâncirea soldului negativ al contului curent cu 35,1 la sută față de cel înregistrat în anul precedent, până la nivelul de 6 891 milioane euro. Ponderea deficitului contului curent în PIB a fost de 8,7 la sută, comparativ cu 8,4 la sută în anul 2004.

Tabel 1. Contul curent

milioane EUR

	2004	**2005**
a) Sold balanță comercială (bunuri)	-5 323	-7 806
- export (FOB)	18 935	22 255
- import (FOB)	24 258	30 061
b) Servicii, net	-213	-434
c) Venituri, net	-2 535	-2 309
d) Transferuri curente, net	2 972	3 658
Sold cont curent	**-5 099**	**-6 891**

Influența determinantă asupra soldului contului curent a avut-o deficitul balanței comerciale, care a însumat 7,8 miliarde euro şi a cărui pondere în PIB a crescut de la 8,8 la sută în anul 2004 la 9,8 la sută în anul 2005. Accentuarea deficitului comercial cu 46,6 la sută față de anul precedent s-a produs ca efect al temperării exportului către zona euro, în condițiile menținerii ratei de creştere a importului. De asemenea, gradul de acoperire a importurilor prin exporturi şi gradul de deschidere a economiei româneşti s-au redus semnificativ față de anul 2004, cu 4,1 puncte procentuale şi, respectiv, cu 5,1 puncte procentuale (până la 74 la sută şi, respectiv, 66 la sută).

Exportul de bunuri a însumat 22 255 milioane euro, marcând o atenuare a creşterii față de anul 2004 (de la 21,3 la sută la 17,5 la sută), ca efect al temperării cererii din zona euro (cu excepția exportului de produse minerale) şi al modificării structurii exporturilor în favoarea bunurilor intermediare şi a celor de capital. Surplusul valoric al exportului a fost comparabil cu cel din anul precedent (3 320 milioane euro) şi a provenit în proporție de două treimi din creşterea prețurilor externe (produse petroliere, produse ale industriei chimice, fontă, fier şi oțel) şi de o treime din majorarea volumului (automobile, produse petroliere, maşini, aparate şi echipamente electrice).

Importul de bunuri a atins 30 061 milioane euro, rata de creştere fiind comparabilă cu cea din anul 2004 (23,9 la sută), în condițiile majorării prețurilor internaționale (țiței, gaze naturale, produse petroliere, minereuri, produse metalurgice, piei, blănuri) şi ale creşterii cererii interne (automobile, tractoare şi alte vehicule terestre, cazane, turbine, motoare, aparate şi dispozitive mecanice, bumbac, fire şi țesături

din bumbac, maşini, aparate şi echipamente electrice, aparate de înregistrat şi de reprodus sunetul şi imaginea TV). Surplusul valoric al importului față de anul 2004 a fost de 5 803 milioane euro şi a fost determinat de creşterea prețurilor externe, de modificarea structurii importului şi de majorarea cererii interne de bunuri de folosință îndelungată.

Indicele raportului de schimb net[1] şi-a menținut trendul ascendent şi în anul 2005, situându-se la 104 la sută, pe fondul creşterii mai accentuate a prețurilor bunurilor exportate (9,5 la sută) în raport cu prețurile bunurilor importate (5,3 la sută), în timp ce indicele raportului de schimb brut[1] s-a situat la 91,2 la sută, relevând o creştere mai accentuată a volumului fizic al importului (17,7 la sută) față de cel al exportului (7,3 la sută).

Accentuarea soldului negativ al contului curent a fost alimentată şi de dublarea deficitului balanței serviciilor (434 milioane euro), datorită creşterii plăților pentru transportul mărfurilor importate. Influența negativă a fluxurilor de bunuri şi servicii asupra contului curent a fost atenuată de majorarea cu 23,1 la sută a transferurilor curente nete şi de reducerea cu aproximativ 9 la sută a deficitului balanței veniturilor.

Tabel 2. Finanțarea deficitului de cont curent

milioane EUR

	2004	**2005**
Finanțare deficit	**5 099**	**6 891**
Transferuri de capital, net	512	583
Investiții directe, net	5 127	5 208
Investiții de portofoliu, net	-416	685
Alte investiții de capital:	4 715	5 846
- credite primite pe termen mediu şi lung	2 226	2 849
⇨ intrări	4 918	6 147
⇨ rambursări	2 692	3 298
- credite acordate pe termen mediu şi lung, net	-28	19
- credite pe termen scurt, net	1035	873
- altele*	1482	2 105
Active de rezervă BNR („-" indică creştere)	-4 839	-5 431

*) include următoarele poziții nete: active nemateriale/nefinanciare, derivate financiare, numerar şi depozite, documente în tranzit, alte active, alte pasive, erori şi omisiuni.

2. Contul de capital şi financiar

Deficitul de cont curent de 6,9 miliarde euro a fost acoperit în anul 2005 în proporție de 84 la sută prin investiții directe şi transferuri de capital, iar diferența prin împrumuturi şi credite pe termen mediu şi lung.

Investițiile directe nete[2] au însumat 5 208 milioane euro, mai mari cu 1,6 la sută față de anul 2004, pe fondul repatrierii de către rezidenți a unor investiții din străinătate şi al majorării volumului creditelor primite de la investitorii străini.

[1] Sursa: Institutul Național de Statistică

[2] Valoarea netă a investițiilor nerezidenților în România, la care se adaugă valoarea netă a investițiilor rezidenților în străinătate.

Investițiile directe ale nerezidenților în România au atins valoarea de 5 197 milioane euro, nivel comparabil cu anul 2004, din care aproximativ două treimi au reprezentat participații la capital și credite primite de la investitorii străini direcți, iar diferența profit reinvestit și contribuții în natură la capitalul social. Veniturile din privatizare au majorat participațiile la capital cu 0,8 miliarde euro, comparativ cu 1,7 miliarde euro în anul 2004. Principalele societăți comerciale privatizate în anul 2005 au fost: Distrigaz Sud (Gaz de France), Distrigaz Nord (Concernul german E.ON Ruhrgas), Electrica Oltenia (CEZ AS Praga), Electrica Moldova (Grupul german E.ON Energie).

Activitățile spre care s-au orientat preponderent investițiile străine directe în anul 2005 au fost: industria (49,4 la sută), comerțul (18,3 la sută), poșta și telecomunicațiile (12,2 la sută), intermedierile financiare și asigurările (5 la sută) și construcțiile (2,3 la sută). Principalele țări investitoare au fost: Olanda (21,2 la sută), Germania (19,7 la sută), Franța (15,5 la sută), Republica Cehă (13,1 la sută), Austria (8,1 la sută) și Italia (6,1 la sută).

Investițiile de portofoliu au înregistrat în anul 2005 intrări nete de 685 milioane euro, comparativ cu 416 milioane euro ieșiri nete în anul precedent, în urma emisiunilor de euroobligațiuni efectuate de Primăria Generală a Municipiului București (500 milioane euro, pe piața din Luxemburg) și de Banca Comercială Română (500 milioane euro, pe piața Londrei). De menționat că în luna noiembrie 2005 Ministerul Finanțelor Publice a răscumpărat euroobligațiuni emise în anii 2000 și 2001, în valoare totală de 300 milioane euro.

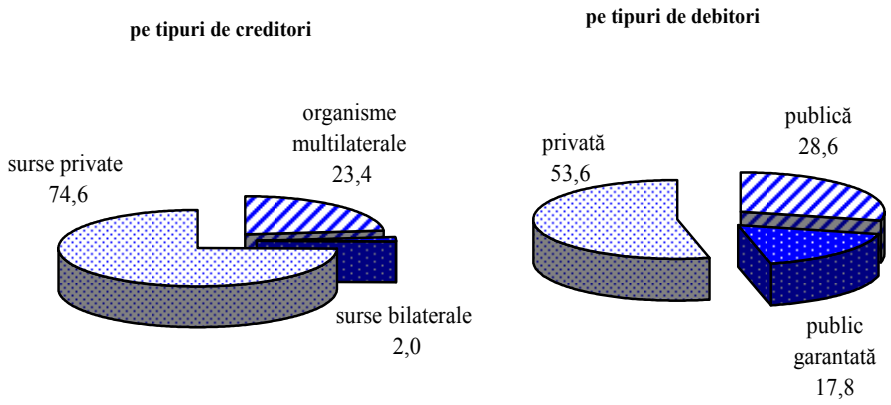
Finanțarea externă netă din împrumuturi și credite pe termen mediu și lung a însumat 2 849 milioane euro, mai mult cu 28 la sută decât în anul 2004, evoluție determinată de creșterea volumului creditelor contractate de sectoarele bancar și nebancar. Intrările nete din împrumuturi și credite pe termen scurt s-au redus cu 15,6 la sută față de anul precedent, ajungând la 873 milioane euro.

3. Poziția investițională internațională a României

La sfârșitul anului 2005, rezervele valutare ale statului administrate de Banca Națională a României au atins nivelul de 16,8 miliarde euro, cu 5,9 miliarde euro mai mult decât la 31 decembrie 2004, ca urmare a cumpărărilor de valută efectuate de către BNR (3,8 miliarde euro), a modificării rezervelor minime în valută constituite de bănci (1,9 miliarde euro), creditelor primite de la BIRD în cadrul programului PAL și a împrumuturilor nerambursabile SAPARD care împreună au însumat 0,3 miliarde euro, a influxurilor din privatizare în valoare de 0,2 miliarde euro, precum și a altor intrări nete. Pe parcursul anului 2005 rezerva valutară oficială a fost influențată cu valoarea plăților efectuate în contul serviciului datoriei externe (1 229,4 milioane euro) și cu valoarea titlurilor în valută răscumpărate de Ministerul Finanțelor Publice (40,3 milioane euro).

Datoria externă pe termen mediu şi lung[3] a crescut față de sfârşitul anului 2004 cu 33,4 la sută, ajungând la 24,4 miliarde euro, în urma unor intrări nete din credite externe de 5,3 miliarde euro şi a unor influențe nefavorabile ale variației cursurilor de schimb EUR/USD de 1 miliard euro. Pe de altă parte, nivelul datoriei externe a fost diminuat de conversiile de datorie în investiții directe (0,2 miliarde euro). Serviciul datoriei externe pe termen mediu şi lung în anul 2005 a însumat 4,7 miliarde euro, din care 3,8 miliarde euro au reprezentat rate de capital şi 0,9 miliarde euro dobânzi şi comisioane.

Structura datoriei externe pe termen mediu şi lung
- decembrie 2005 -

Structura pe debitori a datoriei externe pe termen mediu şi lung reflectă preponderența datoriei negarantate public (53,6 la sută), urmată de datoria publică[4] (28,6 la sută) şi de datoria public garantată[5] (17,8 la sută). Comparativ cu anul 2004, s-a înregistrat o creştere a ponderii datoriei negarantate public cu 8,5 puncte procentuale, concomitent cu reducerea ponderii datoriei publice (6,2 puncte procentuale) şi a celei public garantate (2,3 puncte procentuale). Împrumuturile externe primite în anul 2005 au fost orientate în principal către activități financiare, bancare şi de asigurări (42,3 la sută), industria prelucrătoare (8,6 la sută), poştă şi telecomunicații (8,0 la sută), sectorul de energie electrică şi termică, gaze şi apă (7,4 la sută), tranzacții imobiliare (6,8 la sută), activități de transport şi depozitare (5,7 la sută).

În structura pe creditori a datoriei externe pe termen mediu şi lung s-a menținut tendința de creştere a ponderii surselor private (de la 68,8 la sută la sfârşitul anului 2004 la 74,6 la sută la sfârşitul anului 2005), ca urmare a creditelor primite din partea băncilor private străine care au finanțat în principal sectorul bancar românesc, concomitent cu scăderea ponderii organismelor multilaterale şi a surselor bilaterale la 23,4 la sută, respectiv la 2,0 la sută.

Structura pe scadențe a datoriei externe pe termen mediu şi lung relevă continuarea trendului din anul anterior, ponderea datoriei externe pe termen lung scăzând cu 3,5 puncte procentuale față de sfârşitul anului 2004, până la 66,0 la sută din totalul

[3] Provenită din credite şi împrumuturi externe, obligațiuni şi alte asemenea.
[4] Împrumuturi contractate conform Legii datoriei publice.
[5] Împrumuturi garantate conform Legii datoriei publice.

datoriei externe pe termen mediu şi lung, pe fondul reducerii datoriei publice pe termen lung şi al majorării datoriei externe private pe termen mediu.

Structura pe valute a datoriei externe pe termen mediu şi lung la sfârşitul anului 2005 relevă preponderenţa monedei euro (63,7 la sută, în creştere cu 2,5 puncte procentuale faţă de anul 2004), urmată de dolarul SUA (28,5 la sută, în scădere cu 3,8 puncte procentuale) şi de alte valute (7,8 la sută, în creştere cu 1,3 puncte procentuale). În ceea ce priveşte structura pe valute a serviciului datoriei externe pe termen mediu şi lung, în anul 2005 ponderea cea mai mare a revenit monedei euro (58,3 la sută), urmată de dolarul SUA (40,9 la sută) şi de alte valute (0,8 la sută).

Tabel 3. Principalii indicatori de îndatorare externă

procente

	2004	**2005**
Rezerva oficială / importul de bunuri şi servicii (luni de import)	5,2	6,4
Datoria externă pe termen mediu şi lung / PIB	30,1	30,8
Datoria externă pe termen mediu şi lung / exportul de bunuri şi servicii	83,8	93,2
Rata serviciului datoriei externe pe termen mediu şi lung	18,4	18,2

Indicatorii de îndatorare externă s-au situat în anul 2005 în limite normale. Rata serviciului datoriei externe pe termen mediu şi lung a fost de 18,2 la sută, faţă de 18,4 la sută în anul 2004. La sfârşitul anului 2005 datoria externă pe termen mediu şi lung reprezenta 30,8 la sută din PIB (în creştere cu 0,7 puncte procentuale faţă de finele anului precedent) şi 93,2 la sută din exportul de bunuri şi servicii (în creştere cu 9,4 puncte procentuale). În acelaşi timp, gradul de acoperire a rezervei oficiale a Băncii Naţionale a României s-a majorat de la 5,2 la 6,4 luni de import de bunuri şi servicii, datorită creşterii mai accentuate a rezervei în raport cu importul.

Capitolul VIII. Activitatea de comunicare a Băncii Naţionale a României

Banca Națională a României acordă o importanță deosebită dezvoltării activității de comunicare, percepută ca fiind esențială în asigurarea transparenței deciziilor băncii centrale, precum şi a succesului implementării acestora. În acest sens, BNR manifestă o preocupare permanentă pentru facilitarea accesului publicului la informații relevante referitoare la acțiunile băncii centrale, urmărindu-se adaptarea canalelor de comunicare în funcție de specificul publicului-țintă.

1. Obiectivele anului 2005

În anul 2005 activitatea Băncii Naționale a României a fost marcată de evenimente importante, care s-au constituit în principalele repere ale strategiei de comunicare şi relații publice a instituției: (i) denominarea monedei naționale; (ii) trecerea la regimul de țintire directă a inflației; (iii) aniversarea a 125 de ani de la înființarea Băncii Naționale a României. În aceste condiții, pentru a asigura o bună informare a publicului, banca centrală a recurs la mijloace de comunicare tot mai diverse şi a acționat în sensul îmbunătățirii conținutului mesajelor, conferindu-le un grad ridicat de accesibilitate.

Pregătirea procesului de denominare a monedei naționale a avut la bază o amplă campanie de informare a publicului, în cadrul căreia s-a optat pentru utilizarea intensivă a celor mai importante mijloace de comunicare: radio, televiziune, presă scrisă, întâlniri directe cu comercianții şi populația, afişe şi materiale tipărite, distribuite atât în mediul urban, dar mai ales în cel rural. Pentru a asigura diseminarea cât mai largă a informațiilor au fost constituite mai multe comisii cu implicare în anumite segmente ale procesului. Astfel, s-au înființat: (i) comisii de lucru comune la nivelul sistemului bancar care au reunit specialişti în comunicare din Banca Națională şi din băncile comerciale; (ii) comisii consultative cu reprezentanți ai marilor lanțuri de magazine pentru identificarea cât mai clară a influenței pe care denominarea o va avea asupra vieții cotidiene a românilor; (iii) comisii consultative cu reprezentanți mass-media pentru structurarea adecvată a mesajelor.

Din punct de vedere al comunicării electronice, a fost creat *site*-ul www.denominare.ro şi a fost completat cu o secțiune distinctă *site*-ul BNR, ambele surse fiind menite să ofere publicului larg şi specialiştilor informații utile şi răspunsuri la întrebări. Calibrarea mesajelor transmise s-a realizat în conformitate cu cerințele impuse de o campanie de informare desfăşurată la nivel național.

Pentru ca informațiile să ajungă rapid şi eficient la opinia publică au fost inițiate şi negociate protocoale de colaborare cu instituții media din România, în baza cărora informațiile cu privire la noua emisiune monetară au fost difuzate zilnic, începând cu luna mai 2005. De un real folos atât pentru dinamica fluxului informațional adresat publicului, cât şi pentru înțelegerea modului în care opinia publică percepea procesul denominării s-au dovedit dezbaterile organizate în colaborare cu publicații de specialitate (de exemplu campania intitulată „Zilele leului nou") şi la care au

participat şi reprezentanţi ai sistemului bancar. Acestea au fost organizate cu sprijinul sucursalelor BNR din principalele oraşe şi au constituit un prilej pentru promovarea imaginii instituţiei, pe lângă elementele specifice campaniei de denominare fiind prezentate pe larg şi activităţile băncii centrale în domeniul stabilităţii preţurilor, al supravegherii prudenţiale, reglementării, autorizării etc.

Toate aceste demersuri au făcut ca populaţia să fie familiarizată şi informată, într-un termen relativ scurt, cu privire la caracteristicile de identificare, la elementele de siguranţă ale noii emisiuni de bancnote şi monede şi la calendarul denominării.

O altă provocare majoră din perspectiva activităţii de comunicare a reprezentat-o adoptarea regimului de ţintire directă a inflaţiei, aprobată de Consiliul de administraţie al Băncii Naţionale a României în şedinţa din 8 august 2005. În noul cadru de politică monetară, un rol esenţial revine ancorării anticipaţiilor inflaţioniste la nivelul obiectivului de inflaţie anunţat de banca centrală şi, prin urmare, realizării unei comunicări eficiente cu publicul. În acest sens, pe *site*-ul BNR a fost creată o secţiune distinctă dedicată ţintirii inflaţiei, incluzând şi un glosar de termeni specifici.

În etapa de pregătire a adoptării regimului de ţintire directă a inflaţiei a fost organizată conferinţa *„Ţintirea inflaţiei: experienţa internaţională şi perspectivele României”* (30 martie 2005), în cadrul căreia au susţinut prezentări atât membri ai conducerii executive a BNR, cât şi reprezentanţi ai unor bănci centrale din Europa.

Devenit principalul instrument de comunicare, Raportul asupra inflaţiei se publică începând cu luna august 2005 pe bază trimestrială şi beneficiază de o structură îmbunătăţită. Pe lângă analiza evoluţiilor economice şi monetare şi prezentarea raţiunilor care au stat la baza adoptării deciziilor de politică monetară, publicaţia include proiecţia BNR privind evoluţia ratei inflaţiei pe un orizont de şase trimestre[1], precum şi incertitudinile şi riscurile asociate acesteia, inclusiv din perspectiva politicii monetare. Din luna august 2005, Raportul asupra inflaţiei este prezentat publicului în cadrul unor conferinţe de presă, în încercarea de a asigura o cât mai bună înţelegere a noţiunilor şi evenimentelor.

Tot în vederea asigurării unei transparenţe ridicate, din luna august 2005 calendarul şedinţelor pe probleme de politică monetară ale Consiliului de administraţie este anunţat publicului, iar deciziile adoptate sunt comunicate şi explicate cu promptitudine. De asemenea, s-a iniţiat organizarea periodică de întâlniri ale membrilor conducerii executive cu analişti din mediul financiar-bancar şi din presa economică.

În anul 2005, o atenţie specială a fost acordată marcării celei de-a 125-a aniversări de la înfiinţarea Băncii Naţionale. Acest eveniment a prilejuit organizarea unei serii de seminarii, simpozioane şi dezbateri ştiinţifice pe teme legate de etapele pe care

[1] Orizontul proiecţiei a fost extins la opt trimestre începând cu Raportul asupra inflaţiei din luna februarie 2006.

le-a traversat banca centrală de-a lungul evoluţiei sale, de rolul şi atribuţiile acesteia în dezvoltarea societăţii româneşti. Cu aceeaşi ocazie au fost susţinute prezentări despre viaţa şi activitatea personalităţilor care au jucat un rol important în existenţa instituţiei.

Consacrate ca unul dintre principalele instrumente de comunicare, publicaţiile băncii centrale au beneficiat şi în 2005 de o atenţie sporită acordată îmbunătăţirii conţinutului informaţional, structurii şi aspectului grafic ale acestora. Banca Naţională editează şi difuzează 10 tipuri de publicaţii cu periodicitate diferită, disponibile atât în format electronic, cât şi pe suport hârtie. Majoritatea au şi versiune în limba engleză. Dat fiind efortul constant al băncii centrale, în sensul diversificării informaţiilor puse la dispoziţia publicului, în anul 2005 au fost demarate pregătirile pentru realizarea unei noi publicaţii dedicate în totalitate conturilor naţionale financiare.

Din punct de vedere al comunicării electronice, atât publicul larg, cât şi specialiştii din domeniul financiar-bancar au continuat să beneficieze şi în anul 2005 de informaţiile disponibile pe *site*-ul BNR, numărul zilnic de utilizatori menţinându-se ridicat. Cele mai solicitate informaţii au fost cele cuprinse în secţiunea „Info financiar", de acestea beneficiind zilnic aproximativ 100 000 de utilizatori. Un interes sporit a existat şi pentru secţiunile Statistică, Publicaţii şi Registru bancar.

Îmbunătăţirea activităţii de comunicare s-a realizat în anul 2005 şi prin creşterea numărului de comunicate de presă, a interviurilor, conferinţelor, seminariilor şi simpozioanelor organizate şi dedicate unor teme de actualitate, precum ţintirea directă a inflaţiei, dezvoltarea sistemului de plăţi, integrarea europeană, Noul Acord de Capital (Basel II), toate având rolul de a informa în mod corect şi de a crea o percepţie adecvată în rândul opiniei publice.

A XIII-a ediţie anuală a Simpozionului de istorie şi civilizaţie bancară „Cristian Popişteanu" (organizat sub patronajul Băncii Naţionale, al Fundaţiei Culturale Magazin Istoric şi al Asociaţiei Române a Băncilor) s-a desfăşurat în luna noiembrie 2005 şi a fost dedicată problematicii integrării europene a României din perspectiva sistemului bancar.

În privinţa celorlalte canale de comunicare cu publicul – conform prevederilor Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public şi ale Legii nr. 233/2002 pentru aprobarea Ordonanţei Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor – Banca Naţională a răspuns unui număr important de cereri de informaţii de interes public (7 491) şi petiţii (1 826).

2. Orientări pentru anul 2006

Activitatea de comunicare a Băncii Naţionale a României va continua să se desfăşoare în conformitate cu cerinţele impuse de asigurarea unui grad cât mai înalt de deschidere către public.

Temele privind aderarea României la Uniunea Europeană şi intrarea BNR în Sistemul European al Băncilor Centrale vor deveni tot mai prezente în strategia de comunicare a băncii, instituţia implicându-se activ în educarea şi informarea publicului cu privire la etapele şi cerinţele acestor procese, la transformările pe care acestea le presupun din perspectiva băncii centrale şi a sistemului bancar, precum şi la rolul BNR în derularea lor. Principalele subiecte de interes vizează intrarea în Mecanismul Cursului de Schimb (ERM II) şi adoptarea monedei unice europene, cu accent pe prefigurarea calendarului şi a strategiei optime de realizare, precum şi pe îndeplinirea criteriilor de convergenţă.

De asemenea, modificările operate la nivelul cadrului de reglementare a activităţii sistemului financiar, în general, şi a celui bancar, în special, vor fi prezentate şi explicate cu promptitudine operatorilor pieţei, o comunicare bună cu aceştia fiind esenţială pentru eficienţa măsurilor adoptate.

Din perspectiva sistemului bancar, un subiect de larg interes îl va reprezenta aplicarea reglementărilor Basel II în sistemul bancar românesc, publicul urmând a fi informat în mod constant cu privire la strategia şi acţiunile BNR, precum şi la rezultatele preliminare privind opţiunile referitoare la abordările specifice diferitelor categorii de risc.

Capitolul IX. Activitatea de cercetare macroeconomică

Scopul activităţii de cercetare economică din Banca Naţională a României îl constituie asigurarea unei baze conceptuale solide pentru procesul decizional. În anul 2005, prioritățile de pe agenda activității de cercetare au fost din domeniul politicii monetare, modelării macroeconomice, stabilității financiare şi analizei evoluției economiei reale. S-a pus un accent deosebit pe calitatea studiilor, precum şi pe relevanța lor pentru fundamentarea deciziilor conducerii BNR.

Direcțiile în cadrul cărora se desfăşoară activități de cercetare economică sunt: Direcția Studii şi Publicații, Direcția Politici Monetare, Direcția Modelare şi Prognoze Macroeconomice şi Direcția Stabilitate Financiară. De menționat că ultimele două direcții au fost înființate în cursul anului 2004, ca parte a eforturilor BNR pe linia extinderii activității de cercetare.

Adoptarea oficială a regimului de țintire directă a inflației în luna august 2005 a determinat intensificarea în cursul anului a eforturilor privind definitivarea modelelor de analiză şi proiecție pe termen scurt şi mediu ale inflației, utilizate drept suport pentru deciziile de politică monetară. Alături de activitatea de cercetare propriu-zisă dedicată acestui obiectiv, o atenție sporită a fost acordată formalizării cadrului necesar desfăşurării ciclurilor trimestriale de prognoză, inclusiv în sensul îmbunătățirii coordonării între direcțiile implicate în acest proces (Direcția Politici Monetare, Direcția Studii şi Publicații şi Direcția Modelare şi Prognoze Macroeconomice). De asemenea, s-a avut în vedere şi asigurarea unui grad sporit de transparență în procesul de analiză şi prognoză ale inflației, reflectat în special la nivelul principalei publicații trimestriale – Raportul asupra inflației, dar şi prin organizarea cu regularitate a unor conferințe de presă şi a unor întâlniri cu analişti economici.

1. Activitatea de modelare macroeconomică

Activitatea de modelare macroeconomică are caracteristicile cercetării economice aplicate, fiind axată pe problemele relevante pentru conduita politicii monetare. În anul 2005, o atenție deosebită a fost acordată îmbunătățirii modelului de prognoză pe termen scurt a inflației, determinării unui model de prognoză pe termen scurt a produsului intern brut şi perfecționării modelului de analiză şi proiecție pe termen mediu ale inflației (MAPM).

La momentul actual, prognoza pe termen scurt a inflației se realizează pe baza unor modele construite pentru principalele trei subgrupe ale coşului de consum, din care au fost eliminate în prealabil componentele ale căror prețuri sunt fie supuse controlului administrativ, fie prezintă o volatilitate pronunțată: (i) mărfurile alimentare, exclusiv legume, fructe şi ouă; (ii) mărfurile nealimentare, cu excepția energiei, combustibililor şi medicamentelor; (iii) serviciile, mai puțin cele cu prețuri reglementate. Pentru stabilirea scenariilor de evoluție a variabilelor exogene – care

includ indicii de preț ai componentelor eliminate, dar şi cursul de schimb şi câştigul salarial net – se utilizează atât modele univariate, cât şi judecăți de valoare. De altfel, întreaga prognoză este trecută prin filtrul unor astfel de evaluări-expert, care permit încorporarea unor informații de natură calitativă.

Modelul de prognoză pe termen scurt a produsului intern brut este construit prin dezagregarea PIB pe cele cinci componente de cerere (consum privat, consum public, formarea brută de capital fix, exporturi şi importuri) şi estimarea pentru fiecare dintre acestea a unui model de corecție a erorilor[1].

În principiu, acest model presupune determinarea unor relații de echilibru pe termen lung pentru fiecare componentă a PIB cu alte variabile şi introducerea lor prin intermediul reziduali lor în ecuațiile care reflectă dinamica pe termen scurt a componentelor de cerere.

Bazele modelului actual de analiză şi proiecție pe termen mediu ale inflației (MAPM) au fost puse în anul 2004, odată cu prima Misiune de Asistență Tehnică acordată BNR de către Fondul Monetar Internațional în domeniul țintirii inflației. În anul 2005, pornind de la structura inițială, s-au realizat o adaptare mai bună a modelului la caracteristicile economiei româneşti, precum şi o testare a acestuia şi a cadrului de prognoză prin simularea unor cicluri complete de proiecție. Temele principale de cercetare abordate pe parcursul anului 2005 în scopul îmbunătățirii MAPM au fost următoarele:

(i) estimarea şi calibrarea relațiilor macroeconomice comportamentale ale MAPM. Acesta este construit astfel încât să îmbine coerența dată de teoria economică predominantă în domeniul macroeconomiei monetare cu aspectele caracteristice unei economii aflate în tranziție, aşa cum este cea românească. Seriile scurte de date disponibile şi frecvența ridicată a schimbărilor structurale din cadrul economiei româneşti au limitat utilizarea metodelor econometrice consacrate pentru determinarea relațiilor macroeconomice relevante. În locul acestora un accent mai mare s-a pus pe simularea proprietăților modelului, coroborarea acestora cu proprietăți ale datelor statistice (de exemplu, corelațiile dintre variabile), precum şi pe compararea cu proprietățile unor modele similare adoptate de alte bănci centrale cu un regim de țintire a inflației;

(ii) identificarea poziției curente a economiei în cadrul ciclului de afaceri. A fost dezvoltată metodologia pentru analiza poziției curente în cadrul ciclului economic, folosită ca punct de plecare în elaborarea prognozelor macroeconomice pe termen mediu. Principalul instrument utilizat în acest scop este un filtru multivariat care estimează evoluția istorică şi nivelul actual pentru un set de variabile neobservabile: PIB potențial şi excesul de cerere, cursul de schimb real de echilibru al monedei naționale şi gradul de sub/supraevaluare a cursului real, nivelul ratei reale neutre a dobânzii. Pentru a asigura compatibilitatea cu prognozele, modelul foloseşte pentru filtrarea datelor aceleaşi relații comportamentale utilizate şi în MAPM. În

[1] Excepție face consumul public, pentru care se realizează un scenariu de evoluție şi nu un astfel de model, ceea ce înseamnă că este declarat variabilă exogenă.

completarea setului de informaţii utilizate în evaluarea nivelului curent al excesului de cerere, a fost construit un sistem de indicatori care oferă informaţii anticipative (*leading*) şi contemporane în ceea ce priveşte poziţia economiei în cadrul ciclului economic;

(iii) încorporarea în model a unor aspecte specifice ale sectorului financiar românesc. În cadrul MAPM au fost luate în considerare următoarele particularităţi ale mecanismului de transmisie a politicii monetare: transmisia relativ mai lentă a semnalelor date de rata dobânzii de politică monetară a BNR în cazul ratei medii a dobânzii la credite în raport cu cea aferentă depozitelor la termen; considerarea efectelor de avuţie şi bilanţ ale fluctuaţiilor cursului de schimb, în special prin intermediul influenţei asupra atractivităţii creditelor acordate în valută;

(iv) modelarea explicită a componentelor inflaţiei pe baza indicelui preţurilor de consum. Pentru o analiză mai detaliată, rata inflaţiei corespunzătoare preţurilor de consum a fost descompusă într-o rată a inflaţiei de bază[2] şi o serie de subindici cu comportament specific: inflaţia pentru produsele cu preţuri administrate, inflaţia aferentă combustibililor şi inflaţia pentru produsele alimentare cu preţuri cu un grad mai înalt de volatilitate (fructe, legume, ouă). Astfel, prognoza ratei inflaţiei pe baza indicelui preţurilor de consum se realizează pe componente, prognozele rezultate fiind ulterior agregate;

(v) stabilirea unei metodologii privind determinarea efectului, la nivelul excesului de cerere, al execuţiei bugetului general consolidat. Execuţia bugetului general consolidat al statului influenţează în special componenta de cerere agregată a economiei naţionale. Pentru a cuantifica această influenţă, în cadrul proiecţiei macroeconomice a BNR se iau în calcul fluctuaţiile soldului execuţiei bugetului consolidat, din care se elimină efectele date de poziţia în cadrul ciclului economic. Metodologia constă în descompunerea soldurilor bugetare în solduri aflate sub influenţa fluctuaţiilor ciclice ale economiei şi, respectiv, solduri structurale.

Dezvoltarea cadrului de prognoză s-a realizat în colaborare cu experţi ai Fondului Monetar Internaţional şi ai Băncii Naţionale a Cehiei, pornind de la coordonatele generale furnizate de specialişti şi membri ai conducerii BNR.

2. Stabilitatea financiară

Activitatea de cercetare privind stabilitatea financiară s-a axat în anul 2005 pe analiza factorilor potenţiali care ar putea declanşa riscuri sistemice la nivelul sistemului financiar. Studiile au fost realizate în scopul fundamentării secţiunilor din cadrul *Raportului asupra stabilităţii financiare*, a cărui primă ediţie va fi publicată în anul 2006. Proiectele de cercetare au fost dezvoltate în cadrul Direcţiei Stabilitate Financiară, în câteva cazuri cu aportul unor colaboratori externi.

[2] vezi caseta 1 din Raportul asupra inflaţiei din luna august 2005

Rezultatele cercetărilor s-au publicat în seria *Caietelor de Studii* ale BNR, pe *site*-ul BNR sau urmează a fi publicate în anul 2006. Cele mai importante analize au fost:

– Studierea riscurilor generate de sectorul populației. Aceste riscuri au sporit, dar nu creează probleme asupra stabilității financiare. Incertitudinile şi riscurile potențiale provin în special din creşterea gradului de îndatorare, iar pe partea activelor, din modificarea structurii acestora în favoarea celor cu o volatilitate mai mare a randamentului;

– Rolul companiilor nefinanciare din România în asigurarea şi menținerea stabilității financiare. Studiul concluzionează că riscurile induse sistemului bancar de acest sector sunt moderate, pe fondul îmbunătățirii, în ultimii ani, a situației financiare a companiilor. Un şoc advers asupra companiilor provenind din evoluția ratei dobânzii nu va afecta sensibil expunerea băncilor (datorită apelului relativ scăzut al companiilor la creditul bancar), în schimb influența cursului de schimb este cu mult mai importantă, putând induce băncilor riscuri semnificative. Alte şocuri notabile asupra companiilor ar putea proveni din creşterea prețurilor administrate şi din presiunile salariale;

– Studierea impactului evoluției creditului neguvernamental. Analiza, realizată atât prin prisma factorilor macroeconomici, cât şi a celor microeconomici, a arătat că cererea şi oferta de credite acționează în sensul creşterii importante a creditului, pe fondul restructurării economice şi al sporirii competiției între ofertanții de finanțare. Au fost identificate argumente în favoarea ideii că evoluția creditului este de tip „adâncime financiară" şi nu de tip „expansiune periculoasă";

– Analiza fondurilor de garantare a creditelor din România. Scopul studiului a fost, pe de o parte, de a evalua poziția acestor instituții financiare nebancare în cadrul arhitecturii sistemului financiar românesc, iar pe de altă parte de a fundamenta modalități de reglementare a activității acestor instituții.

3. Analize şi sondaje

Odată cu adoptarea regimului de țintire directă a inflației, banca centrală şi-a intensificat preocupările în planul cunoaşterii expectațiilor inflaționiste, acestea dobândind o relevanță sporită pentru fundamentarea deciziilor de politică monetară. Astfel, sondajul cu privire la anticipațiile pieței bancare, lansat în decembrie 2004, a fost îmbunătățit pe parcursul anului 2005, acesta cuprinzând estimările specialiştilor din băncile comerciale cu cele mai mari cote de piață privind evoluțiile inflației, ratelor de dobândă şi ale cursului schimb, precum şi evaluarea principalilor factori de influență pentru inflație şi curs de schimb. Orizonturile de timp ce acoperă expectațiile sunt de o lună şi de un an pentru ratele de dobândă şi cursul de schimb, respectiv de un an şi de doi ani pentru inflație.

De asemenea, un rol tot mai important revine anchetelor de conjunctură, menite să surprindă tendințele în evoluția pe termen scurt a economiei reale. Astfel, sondajul de conjunctură efectuat de BNR, inițiat încă din 1992 şi derulat cu sprijinul sucursalelor teritoriale, a fost îmbunătățit în cursul anului 2005 prin asigurarea unei

reprezentativităţi superioare şi prin extinderea eşantionului la peste 420 de unităţi economice din industrie şi construcţii. Prin intermediul acestei cercetări statistice, managerii companiilor selectate oferă informaţii calitative privind evoluţia estimată în luna curentă pentru o serie de indicatori de activitate (producţie, portofoliu de comenzi, efectiv de salariaţi, stocuri, investiţii, grad de utilizare a capacităţilor de producţie), de preţ şi de eficienţă (profitabilitate). Sunt solicitate, de asemenea, opinii referitoare la principalii factori care impietează asupra activităţii desfăşurate în sectoarele economice analizate.

Date fiind implicaţiile şi riscurile macroeconomice asociate creşterii substanţiale a activităţii de creditare, s-a impus realizarea unei analize a evoluţiei acestui fenomen pe parcursul anului 2005, în contextul măsurilor adoptate de BNR pentru temperarea ritmului de creştere a creditului neguvernamental. Totodată, a fost efectuată şi o analiză a dinamicii economisirii pe aceeaşi perioadă. Rezultatele acestor analize au fost reunite, într-o formă sintetică, în lucrarea „Evoluţii recente ale creditului neguvernamental şi ale depozitelor bancare", publicată pe *site*-ul BNR.

4. Conferinţe ştiinţifice organizate de BNR

În perioada 20-22 februarie 2005 a avut loc cea de a patra întâlnire de lucru – *Working Party* – privind politica monetară în Europa Centrală şi de Est, organizată de Banca Reglementelor Internaţionale (BRI) şi BNR. Au participat reprezentanţi ai 22 de bănci centrale europene, precum şi specialişti din Banca Centrală Europeană şi BRI. Banca Naţională a fost reprezentată de membri ai conducerii executive, precum şi de economişti din direcţiile de specialitate.

În scopul creşterii transparenţei şi al familiarizării publicului cu caracteristicile noului regim de politică monetară, în luna martie 2005 BNR a organizat la Bucureşti conferinţa **Ţintirea inflaţiei: experienţa internaţională şi perspectivele României**. La acest eveniment ştiinţific au participat reprezentanţi la nivel înalt ai Băncii Angliei, Băncii Naţionale a Cehiei şi Băncii Naţionale a Ungariei, care au prezentat experienţele acestor ţări în ceea ce priveşte aplicarea strategiei de ţintire directă a inflaţiei. De asemenea, reprezentanţii BNR au prezentat în premieră în cadrul conferinţei o serie de detalii referitoare la implementarea acestui regim în România, inclusiv la modelul de analiză şi prognoză pe termen mediu ale inflaţiei aflat în dezvoltare în cadrul băncii centrale.

În luna octombrie 2005, BNR a organizat în colaborare cu Fondul Monetar Internaţional conferinţa regională **Creşterea rapidă a creditului bancar destinat sectorului privat**, la care au participat reprezentanţi ai băncilor centrale şi autorităţilor de supraveghere din 21 de ţări din zona Europei Centrale şi de Est şi din alte ţări membre ale Uniunii Europene, precum şi ai unor organizaţii internaţionale (Banca Reglementelor Internaţionale, Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni, Banca Centrală Europeană).

În perioada 12-14 octombrie 2005, Banca Naţională a României şi Directoratul General de Sisteme de Plăţi şi Infrastructuri de Piaţă din Banca Centrală Europeană

au organizat la Bucureşti **Conferința Sud-Est Europeană privind Dezvoltarea Infrastructurii Sistemelor de Plăți**, având ca scop constituirea unui forum de discuții în domeniul sistemelor de plăți la nivel european. Acest eveniment a avut loc la puțin timp după finalizarea operaționalizării ultimei componente a Sistemului Electronic de Plăți, sistemul SaFIR, consacrat procesării operațiunilor cu titluri de stat emise de Ministerul Finanțelor Publice. Conferința, prima de acest gen din România, s-a bucurat de prezența unor experți din 11 țări balcanice, precum şi a unor specialişti de la Banca Centrală Europeană şi Banca Reglementelor Internaționale.

5. Orientări şi obiective ale activității de cercetare în anul 2006

Pe termen mediu şi lung, obiectivul cercetării macroeconomice întreprinse la nivelul BNR îl constituie dezvoltarea unui model de echilibru general al economiei româneşti, care să poată asigura consistența necesară prognozelor şi care să poată răspunde cerințelor unor analize macroeconomice pe termen mediu şi lung. Pentru anul 2006 se preconizează o intensificare a eforturilor de cercetare destinate atingerii acestui obiectiv, precum şi implementarea la nivelul sistemului de analiză şi prognoză ale inflației a unei părți din rezultatele acestei cercetări.

Un alt obiectiv prioritar în acest domeniu este legat de rafinarea metodologiei privind analiza sectorului fiscal, în sensul unei abordări mai analitice prin utilizarea unui set mai larg de indicatori – de exemplu prin dezagregarea veniturilor şi cheltuielilor bugetare pe baza unei structuri relevante din punct de vedere economic.

Pentru anul 2006 se preconizează, de asemenea, crearea unui grup de lucru privind modelarea sectorului financiar. Rezultatele activității de cercetare desfăşurate în acest cadru se vor concretiza într-un model-satelit de analiză şi prognoză ale variabilelor din sectorul financiar, care să reprezinte un element complementar necesar şi util pentru modelul de analiză şi proiecție a inflației.

Capitolul X. Alte activităţi ale Băncii Naţionale a României

1. Managementul resurselor umane

Politica de resurse umane promovată de Banca Naţională a României în anul 2005 a fost subordonată liniilor directoare ale programului aprobat de conducerea instituţiei şi întocmit în conformitate cu Strategia băncii centrale pentru perioada 2003-2006.

Perfecţionarea structurii organizatorice a Băncii Naţionale în vederea îndeplinirii obiectivelor majore asumate în procesul de pregătire a aderării la Uniunea Europeană s-a materializat în definirea unor atribuţii şi activităţi noi, concomitent cu identificarea necesităţilor de formare profesională a salariaţilor şi preocuparea permanentă pentru satisfacerea lor.

Cele mai importante modificări aduse schemei de personal a BNR în anul 2005 au vizat: (i) reorganizarea activităţii de protecţie a valorilor prin înfiinţarea Compartimentului de protecţie a valorilor (care a înlocuit serviciul cu aceeaşi denumire şi acelaşi obiect de activitate), având în subordine două servicii; (ii) crearea a trei centre, având în principal funcţie de perfecţionare profesională şi activităţi sociale; (iii) extinderea structurii de personal a Direcţiei Audit Intern (inclusiv prin crearea unui serviciu nou) pe fondul creşterii complexităţii practicilor şi procedurilor specifice acestei activităţi în condiţiile alinierii la standardele în domeniu aplicate de SEBC; (iv) înfiinţarea la nivelul sucursalei municipiului Bucureşti a unui serviciu distinct cu atribuţii în domeniul metalelor preţioase; decizia îmbunătăţirii structurii organizatorice a sucursalei pe această linie s-a luat ca urmare a amplorii deosebite pe care procesul de restituire a obiectelor din metale preţioase a dobândit-o în urma intrării în vigoare a Legii nr. 591/2004 şi a completărilor la Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 190/2000 privind regimul metalelor preţioase, aliajelor acestora şi pietrelor preţioase în România.

Pentru îmbunătăţirea structurii organizatorice a BNR şi în vederea întăririi cadrului decizional, la majoritatea direcţiilor s-a înfiinţat postul de director adjunct, a cărui ocupare s-a realizat prin promovarea salariaţilor din bancă. Totodată, prin redistribuirea unor salariaţi, ţinând seama de pregătirea lor profesională şi de necesităţile instituţiei, au mai fost realizate 54 de promovări în funcţii superioare de execuţie şi 14 în funcţii de conducere.

Recrutarea şi selecţia personalului au constituit obiectul unei politici elaborate la nivelul băncii centrale în concordanţă cu propria strategie de structură şi calificare profesională şi cu criteriile proprii de exigenţă. Pe parcursul anului 2005 s-au desfăşurat 50 de concursuri în centrală şi 31 de concursuri în sucursale, în urma cărora au fost efectuate 70 de angajări în centrală şi 28 de angajări în sucursale.

Similar anilor anteriori, o atenţie deosebită a fost acordată activităţii de perfecţionare profesională a personalului, care s-a adresat tuturor direcţiilor şi

sucursalelor băncii, dar cu prioritate acelor compartimente cu rol principal în activitatea de bază şi în pregătirea aderării la Uniunea Europeană. În acţiunile de perfecţionare profesională desfăşurate în ţară au fost cuprinşi 739 de salariaţi, cu o medie de 2 participări şi cu o durată medie de instruire de 44,1 zile/persoană. La perfecţionarea profesională care a avut loc în străinătate au participat 180 de persoane cu o medie de 1,5 participări şi o durată medie de 8,1 zile/participant. De asemenea, numărul persoanelor implicate pentru prima dată în acţiuni de perfecţionare profesională în calitate de salariaţi ai BNR s-a menţinut ridicat (158 la acţiunile din ţară şi 32 la cele din străinătate).

Pregătirea tinerilor specialişti în vederea integrării europene

În perspectiva procesului de pregătire a aderării la Uniunea Europeană în 2007, Banca Naţională a României are un rol deosebit, fiind implicată în pregătirea instituţională şi implementarea unui set centralizat, unitar şi uniform de activităţi pentru a face faţă cerinţelor Băncii Centrale Europene şi a se alinia la structurile Sistemului European al Băncilor Centrale.

Pentru a realiza aceste obiective, Banca Naţională a României trebuie să identifice şi să pregătească în mod corespunzător un eşalon de personal tânăr, cu potenţial profesional, care să participe la activitatea comitetelor şi comisiilor de lucru din cadrul Băncii Centrale Europene.

În acest scop, a fost constituită o comisie care a avut drept sarcină să examineze segmentul de salariaţi ai băncii cu vârsta cuprinsă până la 35 de ani şi cu studii superioare, capabili să reprezinte instituţia în relaţiile – din ce în ce mai extinse – cu Banca Centrală Europeană şi cu alte instituţii financiar-bancare internaţionale.

Comisia a examinat – pe parcursul a două săptămâni – 120 de tineri din eşalonul menţionat, urmărind cunoştinţele acestora în domeniile: macroeconomie, cadrul instituţional şi organizatoric al BNR, istoria Băncii Naţionale a României etc.

O bună parte dintre cei examinaţi au un nivel bun sau foarte bun de cunoştinţe generale şi de specialitate, reprezentând o garanţie pentru viitorul băncii în context european. Din totalul celor care s-au prezentat la examinare, 78 de persoane au obţinut note între 9 şi 10 (9 fiind nota minimă pentru selecţia în eşalonul reprezentativ).

Într-o a doua etapă, tinerii selectaţi s-au întâlnit cu conducerea executivă a Băncii Naţionale a României. În urma acestei acţiuni, au fost selectate 19 persoane cu potenţial deosebit, pentru a reprezenta banca în relaţiile cu Banca Centrală Europeană (Frankfurt/Main), precum şi, în funcţie de necesităţi, cu Comisia Europeană (Bruxelles).

În afară de participările în exteriorul ţării, ca urmare a procesului de preselecţie, o serie de tineri specialişti din BNR şi-au văzut recompensate eforturile prin promovări în funcţie. Astfel, un număr de 8 tineri specialişti au fost promovaţi, dintre care doi în funcţia de director adjunct.

Se poate afirma că şi pentru viitor activitatea de promovare a tinerilor specialişti va rămâne în atenţia conducerii BNR, în scopul reînnoirii în spirit european a instituţiei.

Tot în cadrul preocupării Băncii Naţionale de a asigura un nivel superior al calităţii instruirii, din luna iulie 2005 Institutul Bancar Român funcţionează în subordinea BNR cu Centrul de pregătire, perfecţionare şi specializare profesională a personalului şi cu Centrul de documentare, cercetare şi consultanţă bancară.

2. Activitatea statistică

Balanţa de plăţi

În anul 2005, Banca Naţională a României a implementat un nou sistem de colectare a datelor pentru elaborarea balanţei de plăţi, cadrul legal fiind asigurat de Norma BNR nr. 2/2004 privind raportarea la Banca Naţională a României a unor operaţiuni valutare şi de Norma BNR nr. 4/2004 privind raportarea statistică a datelor pentru elaborarea balanţei de plăţi, prin care se stabilesc cerinţele de raportare atât în ceea ce priveşte conţinutul informaţional, cât şi termenele şi modalitatea de transmitere a datelor.

Noul sistem de colectare a datelor este un sistem tip ITRS (*International Transactions Reporting System*) bazat pe raportarea indirectă, prin intermediul instituţiilor de credit rezidente, a tranzacţiilor de natura balanţei de plăţi efectuate în numele clienţilor sau în nume propriu, completat cu raportări directe şi cu cercetarea statistică anuală în domeniul investiţiilor directe ale nerezidenţilor în România.

Informaţiile relevante pentru elaborarea balanţei de plăţi sunt transmise electronic de către instituţiile de credit la BNR, în sistem *tranzacţie-cu-tranzacţie* pe formulare special proiectate: *Declaraţie de încasare externă (DIE),* respectiv *Declaraţie/Dispoziţie de plată externă (DPE).*

Prin implementarea acestui sistem s-a putut asigura raportarea datelor de balanţă de plăţi conform cerinţelor Eurostat, începând cu trimestrul I 2005 fiind posibilă repartizarea tranzacţiilor şi pe criterii geografice.

Investiţiile străine directe

Pentru întregirea sferei de cuprindere a indicatorului investiţii străine directe (ISD) ale nerezidenţilor în România, Banca Naţională a României realizează anual, în colaborare cu Institutul Naţional de Statistică, Cercetarea Statistică privind Investiţiile Străine Directe.

Această cercetare asigură datele necesare pentru determinarea ISD şi efectuarea unor analize privind ISD pe principalele activităţi ale economiei naţionale (diviziuni CAEN Rev.1), pe regiuni de dezvoltare şi ţări de proveniență.

De asemenea, cercetarea furnizează informaţii privind partea din ISD materializată în imobilizări corporale şi necorporale (care permit efectuarea unor analize privind durabilitatea investiţiilor străine directe), partea reinvestită din profitul net, aportul creditelor la ISD, precum şi aportul în natură la ISD (pentru societăţile comerciale nefinanciare).

Rezultatele cercetării statistice pentru determinarea ISD la 31 decembrie 2004 au fost utilizate la ajustarea datelor privind ISD din balanţa de plăţi pentru anul 2004 (fluxuri), respectiv a datelor privind poziţia investiţională internaţională a României la sfârşitul anului 2004 (solduri), precum şi la estimarea profitului reinvestit şi a aportului în natură pentru anul 2005 (fluxuri şi solduri).

Conturile financiare

Elaborarea conturilor financiare a debutat în România cu conturile anului 1992. În cursul anului 2005 s-a asigurat prelucrarea datelor necesare pentru elaborarea conturilor financiare pentru perioada 2000-2003.

La elaborarea lor se utilizează metodologia SEC (Sistemul European de Conturi Naţionale şi Regionale) ediţia 1995, care stabileşte cadrul contabil ce permite descrierea analitică şi sistematică a economiei unei ţări, implementat în ţara noastră în perspectiva integrării în Uniunea Europeană.

Metodologia SEC 1995 împarte economia naţională pe sectoare instituţionale. Acestea sunt: (i) societăţi nefinanciare; (ii) societăţi financiare (clasificate la rândul lor în subsectoarele banca centrală, alte instituţii financiare monetare, alţi intermediari financiari, auxiliari financiari şi societăţi de asigurare şi fonduri de pensii); (iii) administraţii publice (cu subsectoarele administraţia centrală, administraţii locale şi administraţii de securitate socială); (iv) gospodăriile populaţiei; (v) instituţii fără scop lucrativ; (vi) restul lumii. Operaţiunile financiare cuprind acele operaţiuni cu instrumentele financiare care se desfăşoară între unităţi instituţionale sau între o unitate instituţională şi restul lumii. Principalele instrumente financiare sunt: aur monetar şi drepturi speciale de tragere; numerar şi depozite; titluri, altele decât acţiuni; credite; acţiuni şi alte participaţii; provizioane tehnice de asigurare; alte conturi de primit/de plătit.

În anul 2005, Banca Naţională a României a demarat pregătirile pentru realizarea unei noi publicaţii, dedicată în totalitate conturilor naţionale financiare. Pe lângă tabelele cuprinzând conturile financiare ale sectoarelor şi ale economiei, lucrarea va cuprinde analiza comportamentului financiar al sectoarelor şi a principalilor indicatori ai acestora, precum şi o secţiune metodologică.

Banca Naţională a României participă, împreună cu Institutul Naţional de Statistică şi Ministerul Finanţelor Publice, la întocmirea notificării bianuale privind datoria publică şi deficitul guvernamental (parte a procedurilor de supraveghere fiscală), în conformitate cu Reglementarea Consiliului Uniunii Europene nr. 3605/93 privind aplicarea protocolului procedurii deficitului excesiv. În calitate de ţară în curs de aderare, România trimite această raportare pe bază de *gentlemen agreement*, pentru

început doar o dată pe an, urmând ca apoi să îndeplinească aceleaşi cerinţe ca şi statele membre (raportări la 1 aprilie şi 1 octombrie). România a elaborat prima notificare în anul 2001 pentru perioada 1996-2000.

Statistica monetară

Statistica monetară reflectă operaţiunile monetare efectuate de sistemul bancar (cu sau fără includerea băncii centrale, în funcţie de nivelul de agregare a datelor). Elaborarea situaţiei monetare, cu frecvenţă lunară, are ca surse de date bilanţurile monetare ale instituţiilor de credit transmise lunar Băncii Naţionale a României, precum şi schema de bilanţ şi balanţa de verificare ale băncii centrale.

În funcţie de nivelul de agregare a datelor, situaţia monetară cuprinde: bilanţul monetar al BNR, bilanţul monetar agregat al instituţiilor de credit, situaţia monetară detaliată (bilanţurile monetare agregate ale BNR şi ale instituţiilor de credit), situaţia monetară consolidată (care conţine principalii indicatori monetari, respectiv masa monetară – agregatele monetare şi contrapartidele masei monetare – activele interne nete şi activele externe nete).

Situaţiile statistice monetare sunt puse la dispoziţia publicului prin comunicate de presă şi sunt disponibile în secţiuni distincte ale publicaţiilor BNR şi pe *site*-ul instituţiei. Statistica monetară constituie o parte din baza de fundamentare a politicii monetare sau de elaborare a rapoartelor trimestriale asupra inflaţiei, caietelor de studii şi altor analize.

De asemenea, datele sunt transmise în sistemul SDDS Fondului Monetar Internaţional care le publică pe *site*-ul propriu (http://dsbb.imf.org/Applications/web/sddshome/) şi al Băncii Centrale Europene.

Banca Naţională a României se preocupă permanent de armonizarea cu reglementările Băncii Centrale Europene şi are în vedere implementarea directivelor în domeniul statisticii monetare. Cea mai importantă reglementare este Regulamentul BCE nr. 13/2001, care stabileşte metodologia de întocmire şi raportare de către instituţiile financiar-monetare a bilanţului monetar pe instrumente financiare, scadenţe şi sectoare instituţionale în conformitate cu SEC 1995.

Ratele medii ale dobânzilor practicate în sistemul bancar

În conformitate cu prevederile Normelor BNR nr. 2/2003 privind determinarea şi raportarea ratelor medii ale dobânzilor practicate în sistemul bancar, Direcţia Statistică determină lunar ratele medii ale dobânzii active curente şi ale dobânzii pasive şi, respectiv, ratele medii ale dobânzii aferente creditelor noi şi ale dobânzii aferente depozitelor noi, agregat pe sistem bancar pentru operaţiuni în lei, euro şi dolari SUA, pe baza raportărilor transmise de instituţiile de credit. Aceste informaţii sunt publicate lunar pe *site*-ul Băncii Naţionale a României (www.bnro.ro) şi în buletinul lunar. De asemenea, datele sunt transmise în sistemul SDDS Fondului Monetar Internaţional care le publică pe *site*-ul propriu (http://dsbb.imf.org/ Applications/ web/sddshome/) şi al Băncii Centrale Europene.

Datele calculate conform acestei norme sunt folosite de Banca Naţională a României la fundamentarea politicii monetare, dar şi de către analiştii economici. De asemenea, instituţiile de credit utilizează ratele medii ale dobânzii pe sistem bancar pentru a analiza poziţia lor în cadrul acestuia, comparând ratele dobânzii practicate de acestea cu cele medii pe sistemul bancar.

În ceea ce priveşte statistica ratelor dobânzilor, BNR are ca obiectiv implementarea reglementărilor Băncii Centrale Europene şi a directivelor în materie, în special a Regulamentului BCE nr. 18/2001.

3. Tehnologia informaţiei

În anul 2005, activitatea Direcţiei Servicii Informatice a fost subsumată liniilor directoare stabilite în strategia de informatizare a BNR, aprobată de Consiliul de administraţie în anul 2002.

Sistemul informatic al Băncii Naţionale a României se situează la un nivel mediu în ceea ce priveşte complexitatea şi gradul de interconectare a tehnologiilor şi aplicaţiilor din componenţa sa.

Principalul proiect iniţiat în anul 2005 are ca obiect dezvoltarea şi implementarea unui sistem informatic de raportări al instituţiilor de credit, având ca scop modernizarea şi eficientizarea actualului sistem de raportare, precum şi facilitarea accesului la informaţie al factorilor de decizie.

Au fost demarate procesul de implementare a sistemului informatic de gestiune a arhivei electronice şi de management al documentelor curente în cadrul BNR, precum şi cel de înlocuire a echipamentelor care asigură comunicaţia de date în reţelele LAN şi WAN, în acest ultim caz pe fondul creşterii volumului de informaţie vehiculat prin reţeaua de date a instituţiei şi în scopul asigurării unor capacităţi de trafic adecvate necesităţilor actuale.

Activitatea de modernizare a tehnicii de calcul prin dotarea cu tehnică modernă a departamentelor din sediul central şi din sucursale a continuat, iar procesul de conectare a sistemului informatic al BNR la SEBC, în cadrul unor proiecte derulate în comun cu BCE, a beneficiat de o atenţie deosebită.

4. Activitatea de audit intern

Întocmirea planului de audit pentru anul 2005 a avut la bază identificarea şi evaluarea sistematică a riscurilor la care este expusă Banca Naţională. Un capitol aparte al planului anual a vizat domenii şi activităţi cu risc potenţial ridicat, cum ar fi: asigurarea securităţii fizice a instituţiei, sistemul informaţional şi interfaţa cu exteriorul, sistemul informatic integrat al activităţii contabile, gestionarea valorilor din tezaurul BNR, realizarea unor achiziţii de valoare ridicată.

În anul 2005 au fost întreprinse 24 de misiuni de audit intern, din care 21 incluse în planul anual asumat de direcţia de resort şi 3 realizate la solicitarea conducerii instituţiei. Obiectivul general al misiunilor de audit l-a constituit formularea unei opinii obiective cu privire la caracterul adecvat al sistemului de control intern, implementat la nivelul structurii sau procesului auditat.

Un accent deosebit a fost pus în anul 2005 pe auditul informatic. În acest scop, în cadrul Direcţiei Audit Intern a fost înfiinţat un serviciu nou cu responsabilităţi distincte în domeniul auditării sistemelor şi aplicaţiilor informatice.

Pe linia obiectivului de integrare a mecanismului de audit intern al BNR în politica de audit a SEBC, pe parcursul anului au avut loc primele contacte cu reprezentanţii Comitetului auditorilor interni – structura de specialitate din cadrul SEBC.

Pentru anul 2006, Direcţia Audit Intern şi-a propus continuarea eforturilor pentru alinierea deplină a metodologiei de lucru la standardele SEBC, creşterea eficienţei activităţii de audit intern prin implicarea mai activă în implementarea proiectelor majore pentru banca centrală şi perfecţionarea profesională a personalului.

5. Activitatea juridică

În anul 2005, Direcţia Juridică a avizat 119 proiecte de acte normative iniţiate de banca centrală şi 26 de proiecte de acte normative cu caracter financiar-bancar ale altor instituţii şi transmise spre analiză.

În planul relaţiilor financiare internaţionale ale BNR au fost examinate şi avizate, din punct de vedere juridic, 41 de proiecte de acorduri, convenţii şi alte acte internaţionale încheiate la nivelul instituţiei şi au fost menţinute relaţiile de cooperare cu serviciul omolog al Băncii Centrale Europene în vederea întocmirii raportului anual de ţară.

Direcţia Juridică a fost implicată în anul 2005 în proiecte de importanţă majoră pentru activitatea BNR, acestea fiind: (i) modernizarea infrastructurii sistemului de plăţi, la nivelul căreia a participat la proiectul de elaborare a regulilor de sistem şi la întocmirea documentaţiei contractuale şi a acordat asistenţă de specialitate la elaborarea actelor normative necesare funcţionării acestuia; (ii) implementarea titlurilor de stat tip *benchmark* şi a certificatelor de depozit; (iii) elaborarea şi

punerea în aplicare a reglementărilor necesare acţiunii de denominare a monedei naţionale.

Din perspectiva proiectelor pe termen mediu şi lung, Direcţia Juridică participă la elaborarea actelor normative pentru pregătirea şi punerea în practică a reglementărilor privind conglomeratele financiare şi implementarea Noului Acord de Capital Basel II.

O activitate importantă a Direcţiei Juridice a constituit-o avizarea a 208 note şi proiecte de ordine elaborate de alte direcţii din centrala BNR, precum şi acordarea de avize şi formularea de opinii juridice pe probleme punctuale ridicate de direcţiile de specialitate (211 lucrări). Totodată, au fost analizate şi avizate 204 contracte încheiate de centrala băncii şi 34 de ordine ale guvernatorului privind constituirea comisiilor. La solicitarea instituţiilor de credit au fost întocmite 129 de scrisori de răspuns privind aplicarea sau interpretarea juridică a reglementărilor emise de BNR şi s-au întocmit răspunsuri pentru 80 de petiţii şi 128 de lucrări transmise BNR de alte instituţii ale statului sau de alte persoane juridice.

Serviciul contencios, mediere diferende şi asistenţă contractuală a asigurat reprezentarea BNR în instanţele judecătoreşti într-un număr de 222 de dosare, având 720 termene de judecată. Consilierii juridici din sucursale au reprezentat Banca Naţională a României în instanţele judecătoreşti într-un număr de 5 273 de dosare cu peste 57 566 termene de judecată.

6. Arhiva şi Muzeul BNR

În anul 2005, activitatea de valorificare a fondului arhivistic al BNR a beneficiat de o atenţie sporită din partea conducerii băncii şi s-a concretizat în iniţierea şi susţinerea unor proiecte de modernizare a arhivei generale, atât sub aspectul condiţiilor de păstrare, cât şi în ceea ce priveşte prelucrarea arhivistică. Astfel, a fost dat în funcţiune un depozit al arhivei generale, complet modernizat şi cu o capacitate totală de arhivare de 4 500 metri liniari. În acest spaţiu au fost arhivate documente (1 300 metri liniari) dintre cele mai importante, atât ca vechime, cât şi ca valoare documentar-istorică a informaţiei.

În anul aniversar 2005 (125 de ani de la înfiinţarea BNR), valorificarea fondului arhivistic al BNR şi a colecţiilor Muzeului BNR s-a concretizat într-o serie de realizări:

- editarea, în colaborare cu Fundaţia Propatrimoniu, a pliantului *„Bănci şi imobile financiare 1850-1950”*;
- filmul documentar *„Istoria celor două palate de reşedinţă ale BNR”*, în colaborare cu TVR;
- simpozionul cu tema *„Centrul bancar al Bucureştilor. Evoluţii şi idei de punere în valoare a zonei”*, în colaborare cu Uniunea Arhitecţilor, Muzeul Municipiului Bucureşti şi Arhivele Naţionale;

– simpozionul şi expoziţia cu tema „*Guvernatori şi înalţi funcţionari ai BNR”*;

– masa rotundă cu tema „*Prelucrarea digitală a documentelor – o provocare pentru teoria şi practica arhivistică”,* în colaborare cu Arhivele Naţionale ale României.

De asemenea, pe parcursul anului au fost organizate expoziţii pe tematici legate de istorie şi civilizaţie bancară: „Monedele Lumii”; „80 de ani de economie românească în titluri de valoare”; „Cele două palate ale BNR şi alte edificii bancare din centrul istoric şi bancar al Bucureştilor”; „Casa Regală a României în documentele din arhiva BNR”; „Monede franceze de aur”; „Relaţiile dintre Banca Naţională a României şi Banca Naţională a Franţei în perioada 1880-1900”.

Muzeul BNR a intrat într-o nouă fază de dezvoltare, urmărindu-se constituirea unui muzeu bancar modern, care să reprezinte nu numai un mijloc de educare a publicului, dar şi un reper important în peisajul cultural bucureştean. Pentru realizarea acestui proiect, în anul 2005 au fost achiziţionate 1 255 de obiecte şi au fost preluate 682 de monede britanice din aur de la Direcţia Emisiune, Tezaur şi Casierie. De asemenea, a fost demarată acţiunea de realizare a *site*-ului muzeului şi arhivei BNR.

Capitolul XI. Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2005

1. Considerații generale

În conformitate cu Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, obiectivul fundamental de activitate al băncii centrale îl constituie asigurarea şi menținerea stabilității prețurilor. Statutul actual al autorității monetare este armonizat cu reglementările privind funcționarea Băncii Centrale Europene, cu legislația Uniunii Europene şi, în particular, cu prevederile Tratatului Comunității Europene referitoare la independența băncii centrale.

Având ca scop esențial realizarea obiectivelor de natură monetară, Banca Națională a României, în conformitate cu *acquis*-ul comunitar, nu trebuie să urmărească îndeplinirea concomitentă a unor performanțe de ordin comercial, cum ar fi maximizarea profitului, banca centrală manifestând, însă, preocuparea constantă pentru limitarea cheltuielilor proprii de funcționare.

Începând cu exercițiul financiar 2005, Banca Națională a României aplică standardele internaționale de contabilitate utilizate de băncile centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană (Ghidul nr. 10 al Băncii Centrale Europene din 5 decembrie 2002 privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale), în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României.

De asemenea, conform Legii nr. 348/2004 privind denominarea monedei naționale, începând cu data de 1 iulie 2005, moneda națională a României, leul, a fost denominată, astfel încât 10 000 lei vechi (ROL), aflați în circulație la acea dată, au fost preschimbați pentru 1 leu nou (RON).

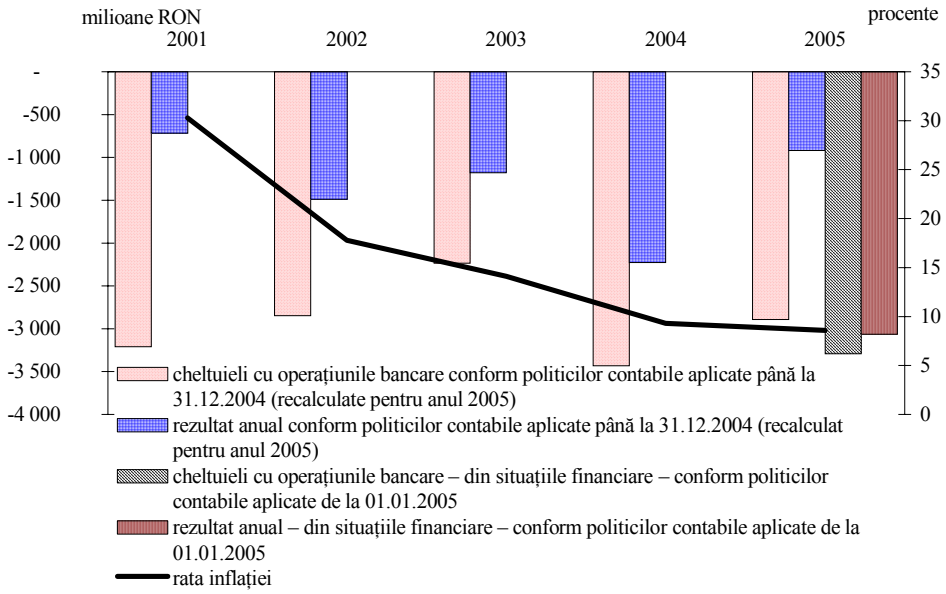
Sumele aferente exercițiilor financiare anterioare, prezentate în continuare, au fost transformate din ROL în RON fără a fi însă posibilă retratarea (recalcularea) acestora conform noilor politici contabile aplicate de la 1 ianuarie 2005. Ca urmare, pentru comparabilitatea cu anii precedenți a fost efectuată recalcularea rezultatului financiar al anului 2005[1] (graficul următor).

Îndeplinirea obiectivului fundamental de activitate al Băncii Naționale a României prin reducerea ratei inflației în perioada de analiză 2001-2005 (de la 30,3 la sută la 8,6 la sută – decembrie/decembrie) s-a efectuat în condițiile administrării eficiente a resurselor publice aflate la dispoziția băncii centrale.

[1] Politicile contabile aplicate până la data de 31 decembrie 2004 diferă de cele aplicate de la data de 1 ianuarie 2005 în ceea ce privește operațiunile valutare. Astfel, operațiunile de această natură ale anului 2005 au fost recalculate pentru a asigura comparabilitatea cu indicatorii anilor precedenți.

Evoluţia cheltuielilor BNR cu operaţiuni bancare[2]

- valori ajustate la inflaţia de la 31.12.2005 -

Rezultă că pierderea înregistrată în anul 2005 este, în termeni reali, cu 38 la sută mai mare decât cea din anul 2004, dar, în termeni comparabili din punct de vedere al politicilor contabile, pierderea anului 2005 reprezintă numai 41 la sută faţă de cea din 2004.

De subliniat este faptul că, şi în anul 2005, volumul cheltuielilor proprii de funcţionare a băncii centrale s-a situat la un nivel scăzut, ponderea acestora în totalul cheltuielilor fiind de 6,05 la sută, mai mică decât media ultimilor 3 ani (2002-2004), care a fost de 6,12 la sută (cheltuielile de personal au reprezentat 3,29 la sută din total în anul 2005, comparativ cu 3,35 la sută media din perioada 2002-2004).

2. Costurile reducerii inflaţiei

Urmărirea realizării de către Banca Naţională a României a obiectivului de asigurare şi menţinere a stabilităţii preţurilor, în contextul caracteristicilor actuale ale economiei, a condus la înregistrarea de către banca centrală a poziţiei de debitor net al sistemului bancar, fapt ce a determinat creşterea substanţială a cheltuielilor cu dobânzile plătite instituţiilor de credit în cadrul operaţiunilor de sterilizare monetară şi a influenţat nefavorabil rezultatele financiare ale Băncii Naţionale a României.

Poziţia băncii centrale de debitor net al sistemului bancar la data de 31 decembrie 2005 a fost generată de *poziţia netă a lichidităţii sistemului bancar*[3], în sumă de

[2] Nu includ diferenţele nefavorabile din reevaluarea aurului, activelor şi pasivelor în valută, care, începând din anul 2005, sunt înregistrate pe cheltuieli la finalul anului, nefiind compensate cu diferenţele favorabile din reevaluare (aşa cum se proceda până la 31 decembrie 2004).

Cheltuielile aferente anului 2001 sunt ajustate pentru a reflecta impactul net al operaţiunii de schimb valutar la termen efectuat conform contractului încheiat în anul 1996 cu scadenţă în anul 2001.

[3] Determinată ca diferenţă, la 31 decembrie 2005, între depozitele instituţiilor de credit la banca centrală (23 229 007 mii RON) şi creditele acordate acestora (30 009 mii RON).

23 198 998 mii RON. Valoarea acestui indicator reflectă existenţa unui surplus structural de lichiditate în sistemul bancar – situaţie care, în consecinţă, a impus necesitatea intervenţiei BNR prin absorbţia lichidităţii excedentare, în scopul evitării presiunilor inflaţioniste.

Structura bilanţieră sintetică la 31 decembrie 2005 (tabel 1) evidenţiază următoarele aspecte:

– 99 la sută din total active sunt reprezentate de activele externe;

– 68 la sută din total pasive reprezintă disponibilităţi atrase de Banca Naţională a României de la instituţiile de credit pentru îndeplinirea obiectivelor de politică monetară (36 la sută – rezerve minime obligatorii ale instituţiilor de credit şi 32 la sută – depozite atrase de la acestea);

– 5 la sută din total pasive reprezintă disponibilităţile Trezoreriei Statului la Banca Naţională a României.

Tabel 1. Structura bilanţieră a Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2005

ACTIVE	Randament mediu anual -%-	PASIVE	Rata medie de dobândă anuală -%-
Active externe **99%**	2,33	Rezerve minime ale instituţiilor de credit (în lei 13% şi, respectiv, valută 23% din total) **36%**	lei: 2,51 valută: 0,77
		Depozite atrase de la instituţiile de credit **32%**	8,78
		Numerar în circulaţie **18%**	–
		Pasive externe **8%**	4,08
		Disponibilităţile Trezoreriei Statului (în lei 2%; în valută 3%) **5%**	lei: 4,19 valută: 0,80
Alte active **1%**	–	Capital, rezerve ş.a. **1%**	–

La 31 decembrie 2005, activele externe ale Băncii Naţionale a României au fost finanţate în proporţie de 68 la sută din fondurile atrase de la instituţiile de credit prin utilizarea instrumentelor specifice politicii monetare, la care se adaugă 5 la sută disponibilităţile Trezoreriei Statului.

Prin urmare, rezultatul financiar al Băncii Naţionale a României (pierdere) a fost influenţat în mod direct şi substanţial de diferenţa dintre veniturile obţinute din administrarea rezervelor internaţionale pe piaţa externă (activul bilanţier) şi costurile aferente folosirii instrumentelor de politică monetară pe piaţa internă (pasivul bilanţier), soldul negativ fiind determinat de diferenţialul de rată a dobânzii dintre piaţa externă şi cea internă. În general, randamentele pieţelor internaţionale sunt semnificativ mai mici decât ratele de dobândă plătite pentru atragerea de la instituţiile de credit a excesului de lichiditate în scopul îndeplinirii obiectivelor de politică monetară (în anul 2005 veniturile nete din administrarea rezervelor internaţionale au fost de 809 677 mii RON, în timp ce cheltuielile cu dobânzile plătite în cadrul operaţiunilor de politică monetară au însumat 2 034 066 mii RON, respectiv cu 151,2 la sută mai mult). Această situaţie rezultă şi din tabelul 1, în sensul că, în timp ce din fructificarea activelor externe s-a obţinut un

randament mediu anual de 2,33 la sută, majoritatea pasivelor (sursele activelor externe) au înregistrat rate medii de dobândă anuală substanţial mai mari (8,78 la sută la depozitele atrase; 4,19 la sută la disponibilităţile în lei ale Trezoreriei Statului; 4,08 la sută la pasivele externe; 2,51 la sută la rezervele minime obligatorii în lei), totalul acestor surse reprezentând 55 la sută din pasivul bilanţier.

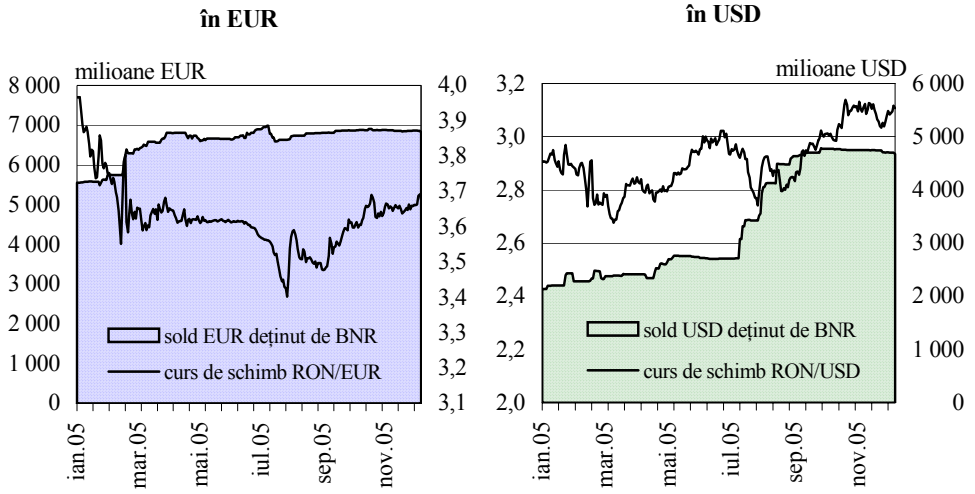
Pierderea rezultată reprezintă implicit costul îndeplinirii obiectivului stabilit de lege, în competenţa băncii centrale, privind asigurarea şi menţinerea stabilităţii preţurilor – fapt concretizat prin continuarea, şi în anul 2005, a procesului de dezinflaţie.

3. Administrarea rezervelor internaţionale

Activele externe au înregistrat o majorare semnificativă în cursul anului 2005 (+38 la sută), ca urmare, în principal, a veniturilor din administrarea rezervei internaţionale, majorării disponibilului Ministerului Finanţelor Publice la banca centrală, precum şi a unor intervenţii ale autorităţii monetare pe piaţa valutară în scopul contracarării efectelor nefavorabile ale fluxurilor de capital speculativ.

Principalele valute deţinute de Banca Naţională a României sunt EUR şi USD. În cursul anului 2005 au avut loc intrări nete în sumă de 1 268 milioane EUR şi, respectiv, 2 537 milioane USD.

Evoluţia poziţiei valutare a BNR în 2005

Rezultatele sintetice aferente administrării rezervelor internaţionale înregistrate în cursul anului 2005 s-au concretizat în obţinerea de venituri în sumă de 1 813 287 mii RON şi realizarea unor cheltuieli în sumă de 1 003 610 mii RON, rezultând un profit de 809 677 mii RON (tabel 2).

Tabel 2. Rezultatele tranzacţiilor efectuate în cursul anului 2005

mii RON

	Venituri	Cheltuieli	Profit/pierdere
Titluri denominate în valută	1 358 980	403 212	955 768
Alte deţineri şi operaţiuni în valută	453 884	600 331	-146 447
Aur	423	67	356
TOTAL	**1 813 287**	**1 003 610**	**809 677**

4. Efectele aprecierii monedei naţionale

În cursul anului 2005 a avut loc o apreciere de 7,2 la sută a monedei naţionale faţă de moneda euro (de la 3,9663 RON/EUR la 1 ianuarie 2005 la 3,6771 RON/EUR la 31 decembrie 2005).

În principal, ca urmare a deţinerii unor active nete semnificative în euro, aprecierea monedei naţionale pe tot parcursul anului 2005 a influenţat nefavorabil, în mod substanţial, rezultatele Băncii Naţionale a României, conducând la înregistrarea, potrivit noii politici contabile, a unor diferenţe nefavorabile semnificative din reevaluare la 31 decembrie 2005 în sumă de 1 539 490 mii RON, reprezentând 50,2 la sută din pierdere (tabel 3).

Tabel 3. Diferenţe din reevaluare la 31 decembrie 2005

mii RON

Explicaţii	Favorabile (înregistrate în contul special de reevaluare – în pasivul bilanţului)	Nefavorabile (înregistrate în contul de profit şi pierdere)
Titluri denominate în valută	1 017	215 223
Alte deţineri în valută	1 075 485	1 324 267
Aur	1 081 602	-
TOTAL	**2 158 104**	**1 539 490**

De altfel, în condiţiile aplicării standardelor internaţionale de contabilitate specifice băncilor centrale, 2005 este primul an în care diferenţele nefavorabile din reevaluarea efectuată la finele exerciţiului financiar (1 539 490 mii RON) sunt înregistrate pe cheltuiala acestuia, nemaifiind compensate, aşa cum s-a procedat până la 31 decembrie 2004, cu diferenţele favorabile din reevaluare (în sumă de 2 158 104 mii RON, rămase în sold la 31 decembrie 2005).

5. Concluzii

Ca urmare a evoluţiilor evidenţiate mai sus, rezultatul în funcţie de activităţile Băncii Naţionale a României aferent exerciţiului financiar 2005 se prezintă astfel:

Tabel 4. Rezultatul exerciţiului financiar 2005

mii RON

Activitatea	Venituri	Cheltuieli	Rezultat financiar
Politica monetară	4 055	2 034 066	-2 030 011
Administrarea rezervelor internaţionale	1 813 287	2 543 100 [4]	-729 813
Emisiunea monetară	32 057	79 392	-47 335
Alte operaţiuni, inclusiv costurile de funcţionare	130 178	385 423	-255 245
TOTAL			**-3 062 404**

În conformitate cu legislaţia în vigoare, pierderea exerciţiului financiar 2005 va fi acoperită din sursele prezentate în continuare.

Tabel 5. Acoperirea pierderii exerciţiului financiar 2005

mii RON

1. Pierderea exerciţiului financiar 2005	-3 062 404
2. Surse de acoperire a pierderii, din care:	775 745
– cont special de reevaluare la 31 decembrie 2005	773 854
– rezerve statutare la 31 decembrie 2005	1 891
3. Pierderea netă a exerciţiului financiar 2005 (1-2)	**-2 286 659**

Potrivit prevederilor art. 43, alin. 1, pct. b) din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României, suma de 2 286 659 mii RON, reprezentând pierderea netă pe anul 2005, urmează a fi reportată şi acoperită din profiturile viitoare.

În concluzie, acţionând în interes public, în scopul combaterii inflaţiei şi consolidării poziţiei valutare a statului, Banca Naţională a României a înregistrat, în condiţiile expuse anterior, pierderi operaţionale. Acestea reprezintă, în esenţă, costul dezinflaţiei realizate de România şi în anul 2005 – o condiţie esenţială atât pentru consolidarea economiei funcţionale de piaţă din perspectiva integrării în Uniunea Europeană, cât şi pentru adoptarea ulterioară a monedei euro.

[4] Includ cheltuielile cu diferenţele nefavorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor în valută la 31 decembrie 2005, în sumă de 1 539 490 mii RON.

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României

la 31 decembrie 2005

(auditate de KPMG)

KPMG Audit SRL
Central Business Park
Calea Serban Voda 133, Sector 4,
Bucharest 040 205,
Romania

P.O. Box 53-18
Bucharest 040 205
Romania

Tel: +40 (21) 317 22 66
+40 (741) 800 800
Fax: +40 (21) 316 11 77
+40 (741) 800 700
www.kpmg.ro

Raportul Auditorilor Independenţi

Către Consiliul de Administraţie
Banca Naţională a României

Am auditat bilanţul contabil anexat al Băncii Naţionale a României („Banca") încheiat la data de 31 decembrie 2005 precum şi contul de profit şi pierdere pentru exerciţiul încheiat la această dată şi care se referă la:

- Total active: 72.263.763 mii lei
- Total capital, fonduri si rezerve: 507.129 mii lei
- Rezultatul net al exerciţiului financiar (pierdere): 3.062.404 mii lei

Aceste situaţii financiare exprimate în termeni nominali sunt stabilite sub responsabilitatea conducerii Băncii. Responsabilitatea noastră este ca, pe baza auditului efectuat, să exprimăm o opinie asupra acestor situaţii financiare.

Noi am efectuat auditul în conformitate cu Standardele Internaţionale de Audit promulgate de Federaţia Internaţională a Contabililor şi adoptate de Camera Auditorilor Financiari din România. Aceste standarde cer ca auditul să fie planificat şi realizat în vederea obţinerii unei asigurări rezonabile că situaţiile financiare nu cuprind anomalii semnificative. Un audit constă în examinarea, prin sondaj, a elementelor care justifică datele conţinute în situaţiile financiare. Un audit constă, în acelaşi timp, în aprecierea principiilor contabile urmate şi a estimărilor semnificative făcute de către conducere, precum şi evaluarea prezentării situaţiilor financiare luate în ansamblul lor. Considerăm că auditul efectuat constituie o bază rezonabilă pentru exprimarea opiniei noastre.

În opinia noastră, situaţiile financiare în termeni nominali la 31 decembrie 2005 redau o imagine fidelă, în toate aspectele semnificative, a poziţiei financiare a Băncii la data de 31 decembrie 2005, precum şi a rezultatelor operaţiunilor sale în conformitate cu reglementările contabile aplicabile Băncii Naţionale a României emise în baza prevederilor Legii nr. 312/2004 şi cu prevederile altor acte normative în vigoare aplicabile Băncii.

Banca a aplicat pentru prima dată prevederile reglementărilor contabile aplicabile Băncii Naţionale a României emise în baza prevederilor Legii nr. 312/2004 începând cu exerciţiul financiar încheiat la 31 decembrie 2005. De aceea, aceste situaţii financiare prezintă ca informaţii comparative bilanţul contabil întocmit pe baza reglementărilor contabile aplicabile Băncii Naţionale a României emise în baza prevederilor Legii nr. 312/2004, la data de 1 ianuarie 2005 iar sumele din contul de profit şi pierdere aferente exerciţiului financiar 2004 nu sunt comparabile.

Banca a întocmit aceste situaţii financiare pe baza reglementărilor legale şi contabile aplicabile Băncii Naţionale a României în vigoare la data de 31 decembrie 2005 şi pot fi analizate numai de cei care cunosc aceste reglementări legale şi contabile.

KPMG

KPMG Audit SRL
Bucureşti, România
27 aprilie 2006

© 2006 KPMG Audit SRL, the Romanian member firm of KPMG International, a Swiss cooperative. All rights reserved.
Registration Code: 12997279.; Share Capital: 1967.50 RON

Bilanțul contabil al Băncii Naționale a României

(*mii RON*)

	Nota	Bilanț închidere 31 decembrie 2005	Bilanț deschidere 1 ianuarie 2005
Disponibilități băneşti şi alte valori		**7 347**	**4 632**
Metale şi pietre prețioase, din care:		**80 654**	**68 789**
Aur la alte standarde		65 763	57 742
Alte metale şi pietre prețioase		14 891	11 047
Active externe, din care:		**71 178 408**	**51 622 096**
Disponibil în DST la FMI		1 678	1 625
Aur monetar	4	5 305 039	4 243 650
Depozite la vedere	5	4 150 051	999 592
Depozite la termen	6	22 260 270	8 941 767
Plasamente în valută	7	817 219	747 605
Valori mobiliare denominate în valută	8	33 989 306	31 794 590
Participații externe	9	4 654 845	4 893 267
din care FMI		*4 576 023*	*4 650 449*
Credite acordate instituțiilor de credit, din care:	**10**	**-**	**63 333**
Credit acordat Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar		-	63 333
Credite acordate instituțiilor de credit		16 800	19 000
Credite în litigiu		13 209	13 209
Provizion specific de risc de credit-principal		-30 009	-32 209
Alte active		**389 529**	**437 516**
Credite acordate salariaților		741	910
Imobilizări	11	228 848	230 735
Stocuri		5 514	4 374
Titluri de participare	12	2 240	2 240
Decontări cu bugetul statului	13	26 602	6 222
Conturi de regularizare		220 991	191 583
Alte active		19 371	1 452
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	14	-114 778	-
Dobânzi de încasat		**607 825**	**562 489**
Dobânzi de încasat	15	613 893	568 557
Provizioane de risc de credit-dobândă	16	-6 068	-6 068
TOTAL ACTIVE		**72 263 763**	**52 758 855**

(continuare)

	Nota	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Numerar în circulaţie	**17**	**12 739 492**	**8 250 883**
Titluri emise de BNR	**2p**	**16 492 600**	**4 908 500**
Pasive externe, din care:		**6 024 700**	**6 740 571**
Obligaţii faţă de instituţii financiare internaţionale		5 463 672	6 019 711
din care: împrumuturi FMI	*18*	*5 137 882*	*5 938 596*
Depozite atrase la vedere		221 134	79 096
Depozite atrase la termen			290 670
Împrumuturi de la bănci		2 533	8 246
Alocaţii în DST de la FMI	19	337 361	342 848
Disponibilităţi ale instituţiilor de credit la BNR, din care:		**32 725 122**	**26 074 315**
Conturi curente ale instituţiilor de credit		9 479 744	5 458 529
Disponibilităţi în regim special		1 980	1 076
Depozite ale instituţiilor de credit		6 731 800	11 215 200
Rezerve obligatorii în valută		16 508 971	9 396 465
Conturi instituţii de credit în faliment		2 627	3 045
Disponibilităţi ale Trezoreriei Statului	**20**	**3 721 491**	**5 053 720**
Alte pasive		**23 767**	**16 823**
Împrumuturi, datorii asimilate şi alte disponibilităţi atrase		2 291	2 001
Creditori		7 454	4 784
Personal şi conturi asimilate		1 668	1 006
Decontări cu bugetul statului		4 282	3 488
Conturi de regularizare		2 440	1 320
Alte pasive		5 632	4 224
Dobânzi de plătit	**21**	**29 462**	**104 402**
Capital, fonduri şi rezerve, din care:		**507 129**	**1 609 641**
Capital	2u	30 000	30 000
Rezerve	25	607 575	1 891
Cont special de reevaluări	23	2 931 958	2 816 868
Fonduri pentru participaţii externe	24	-	561 350
Alte fonduri		-	242 546
Pierderea exerciţiului financiar		-3 062 404	-2 043 014
TOTAL PASIVE		**72 263 763**	**52 758 855**

Contul de profit şi pierdere al Băncii Naţionale a României

pentru exerciţiul financiar încheiat la 31 decembrie 2005

(*mii RON*)

	Nota	2005	2004*
Venituri din dobânzi	26	1 682 754	1 009 604
Cheltuieli cu dobânzile	27	-2 510 912	-2 719 099
Rezultat net din dobânzi		**-828 158**	**-1 709 495**
Venituri din taxe şi comisioane	28	119 737	132 613
Cheltuieli cu taxe şi comisioane	29	-74 101	-103 301
Rezultat net din taxe şi comisioane		**45 636**	**29 312**
Câştiguri/Pierderi realizate din operaţiuni valutare	30	-374 909	141
Pierderi realizate din operaţiuni cu titluri	31	-14 576	-134 724
Pierderi realizate din operaţiuni cu metale preţioase	32	-446	-819
Pierderi nete din diferenţe din reevaluare	33	-1 539 490	-
Rezultat net al operaţiunilor financiare		**-1 929 421**	**-135 402**
Cheltuieli cu emisiunea monetară	34	-81 631	-33 367
Venituri/ Cheltuieli din provizioane de risc de credit	35	-97 362	2 000
Pierderi din creanţe nerecuperabile neacoperite cu provizioane		-	-37 988
Alte venituri din operaţiuni specifice		32 057	2 957
Rezultat net al operaţiunilor specifice		**-146 936**	**-66 398**
Alte venituri		8 162	10 897
Cheltuieli cu personalul		-109 550	-81 811
Cheltuieli administrative		-30 100	-28 449
Cheltuieli cu amortizarea activelor fixe-corporale şi necorporale		-19 217	-16 334
Alte cheltuieli generale		-52 820	-45 334
PIERDERI nete aferente exerciţiului financiar		**-3 062 404**	**-2 043 014**

*) Neretratate, vezi Nota 2b

Note explicative

1. Informaţii generale

Banca Naţională a României („Banca" sau „BNR") a fost înfiinţată în anul 1880 ca bancă centrală a României. Sediul social este situat în strada Lipscani nr. 25, Bucureşti, România. Banca este condusă de un Consiliu de administraţie. Conducerea executivă este exercitată de către guvernator, prim-viceguvernator şi doi viceguvernatori. Membrii Consiliului de administraţie sunt numiţi de Parlament pe o perioadă de 5 ani. Capitalul Băncii este 100% deţinut de către statul român.

Operaţiunile Băncii în decursul anului 2005 au fost reglementate de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României – intrată în vigoare la 31 iulie 2004, cu excepţia prevederilor privind raportarea financiară aplicabile din 1 ianuarie 2005. Scopul acestei legi este armonizarea Statutului băncii centrale cu legislaţia Uniunii Europene şi, în particular, cu prevederile privind independenţa băncii centrale din cadrul Tratatului Comunităţii Europene.

În conformitate cu legislaţia în vigoare, obiectivul fundamental al Băncii este asigurarea şi menţinerea stabilităţii preţurilor. În plus, Banca are dreptul exclusiv de a emite monedă, precum şi sarcina de a reglementa şi supraveghea sistemul bancar din România.

2. Metode şi politici contabile semnificative

a) Întocmirea şi prezentarea situaţiilor financiare

Situaţiile financiare sunt întocmite ţinând cont de principiul continuităţii activităţii şi sunt prezentate în lei noi (RON), rotunjite la mii RON.

Situaţiile financiare pentru exerciţiul financiar 2005 au fost întocmite în conformitate cu Normele nr. 2/2005 pentru organizarea şi conducerea contabilităţii Băncii Naţionale a României. Acestea stabilesc principiile şi regulile contabile de bază, forma şi conţinutul situaţiilor financiare anuale, având ca scop general încadrarea în prevederile standardelor internaţionale de contabilitate aplicabile băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană (Ghidul nr. 10 al Băncii Centrale Europene din 5 decembrie 2002 privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale). Politicile contabile au fost aplicate în mod consistent de către Bancă pentru exerciţiul financiar 2005.

b) Cifre comparative

Exerciţiul financiar 2005 este primul an de aplicare a Normelor nr. 2/2005, iar politicile contabile aferente anului 2005 sunt diferite de cele aplicate în anul precedent. Sumele aferente exerciţiului financiar 2004 din bilanţul de închidere la 31 decembrie 2004 au fost reclasificate în cadrul bilanţului de deschidere la 1 ianuarie 2005, conform regulilor de prezentare aplicabile de la 1 ianuarie 2005, fără a fi retratate conform noilor politici contabile. Astfel, comparaţiile sumelor din contul

de profit şi pierdere aferente exerciţiului financiar 2004 cu sumele exerciţiului financiar 2005 au valoare limitată.

În plus, conform Legii nr. 348/2004 adoptată de Parlamentul României în iulie 2004, începând cu data de 1 iulie 2005 moneda naţională a României, leul, a fost denominată, astfel încât 10 000 lei vechi (ROL), aflaţi în circulaţie la acea dată, au fost preschimbaţi pentru 1 leu nou (RON). Sumele aferente exerciţiului financiar 2004 au fost transformate din ROL în RON, conform ratei de preschimbare de 10 000 ROL/1 RON.

c) Modificări ale politicilor contabile

La data de 1 ianuarie 2005 au intrat în vigoare prevederile privind raportarea financiară ale Legii nr. 312/ 2004 – conform cărora situaţiile financiare ale Băncii sunt întocmite potrivit principiilor şi regulilor contabile prevăzute de standardele internaţionale de contabilitate, aplicabile băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană şi trebuie să cuprindă: bilanţul, contul de profit şi pierdere şi notele explicative. De asemenea, conform cerinţelor legale, a fost emisă Norma nr. 2/2005 pentru organizarea şi conducerea contabilităţii Băncii Naţionale a României, cu avizul consultativ al Ministerului Finanţelor Publice.

Principalele modificări de politică contabilă sunt următoarele:

- introducerea noţiunii de poziţie valutară (soldul net într-o anumită valută, respectiv diferenţa dintre total active şi total pasive în valuta respectivă, exclusiv conturile Creanţe ataşate – dobânzi de încasat, Datorii ataşate – dobânzi de plătit, Casa în valută, Valută în tranzit, Furnizori, Debitori, Operaţiuni în curs de clarificare, Cheltuieli în avans);
- introducerea metodei costului mediu pentru contabilizarea operaţiunilor valutare; costul mediu se determină pentru fiecare poziţie valutară sub forma cotaţiei indirecte (lei /1 unitate valutară);
- determinarea rezultatului din vânzările de valută pe baza costului mediu al poziţiei valutare;
- pentru titlurile denominate în valută:
  - amortizarea primei/ eşalonarea discountului aferent(ă) achiziţiilor de titluri – cu frecvenţă lunară;
  - introducerea metodei costului mediu pentru contabilizarea tranzacţiilor cu titluri pe tipuri de ISIN/ CUSIP (serie titlu);
  - reevaluarea la valoarea de piaţă a titlurilor denominate în valută – cu frecvenţă lunară;
- contabilizarea diferenţelor din reevaluarea activelor şi pasivelor în valută/aur, fără compensarea diferenţelor nefavorabile din reevaluare aferente oricărei deţineri de titluri, valută sau aur cu diferenţele favorabile din reevaluare aferente altor deţineri de titluri, valută sau aur;
- constituirea de provizioane de risc de credit, conform normelor proprii aprobate

de către Consiliul de administraţie al Băncii, cu avizul consultativ al Ministerului Finanţelor Publice;

– înregistrarea pe cheltuială a diferenţelor nefavorabile din reevaluare la sfârşitul exerciţiului financiar, fără posibilitatea de anulare prin diferenţele favorabile din reevaluare înregistrate ulterior;

– înregistrarea în contul special de reevaluare a diferenţelor favorabile din reevaluare la sfârşitul exerciţiului financiar;

– acoperirea pierderii exerciţiului financiar din sursele disponibile, în următoarea ordine de prioritate: a) contul special de reevaluare la 31 decembrie 2004; b) rezervele statutare; c) profiturile viitoare.

d) Modificarea statutului fiscal

La data de 1 ianuarie 2005 au intrat în vigoare următoarele prevederi legale privind statutul fiscal al Băncii:

– Ordonanţa Guvernului nr. 83/2004 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul Fiscal prin care Banca este scutită de la plata impozitului pe profit; şi

– Legea nr. 312/2004 conform căreia Banca trebuie să vireze la bugetul statului o cotă de 80 la sută din veniturile nete rămase după acoperirea cheltuielilor exerciţiului financiar şi a pierderii exerciţiilor precedente rămase neacoperite din alte surse.

e) Principii contabile semnificative

Prevalenţa economicului asupra juridicului: tranzacţiile sunt înregistrate şi prezentate în concordanţă cu substanţa şi realitatea lor economică şi nu doar cu forma juridică.

Prudenţa: evaluarea activelor şi pasivelor, precum şi recunoaşterea veniturilor sunt realizate în mod prudent. Exercitarea prudenţei nu permite subevaluarea deliberată a activelor/veniturilor sau supraevaluarea deliberată a datoriilor/cheltuielilor.

Evenimentele ulterioare datei bilanţului: activele şi pasivele sunt ajustate pentru evenimentele care au loc între data bilanţului anual şi data la care situaţiile financiare sunt adoptate de Consiliul de administraţie, dacă aceste evenimente afectează situaţia activelor şi pasivelor la data bilanţului. În cazul în care evenimentele ulterioare datei bilanţului nu afectează situaţia activelor şi pasivelor la data bilanţului, dar sunt importante deoarece omiterea lor din prezentare ar afecta capacitatea utilizatorilor situaţiilor financiare de a efectua evaluări corecte şi de a lua decizii, activele şi pasivele aferente nu vor fi ajustate, realizându-se doar o descriere a evenimentelor.

Pragul de semnificaţie: devierile de la regulile contabile, inclusiv cele care afectează calculul contului de profit şi pierdere, vor fi permise doar dacă acestea pot fi considerate în mod rezonabil ca fiind imateriale pentru contextul de ansamblu şi pentru prezentarea situaţiilor financiare ale Băncii.

Contabilitatea de angajamente: veniturile şi cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar şi nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite.

f) Folosirea estimărilor

Întocmirea situaţiilor financiare în conformitate cu prevederile Normei nr. 2/2005 impune conducerii să facă unele estimări şi presupuneri care influenţează valorile raportate ale activului şi pasivului, precum şi ale veniturilor şi cheltuielilor aferente perioadei de raportare. Rezultatele efectiv înregistrate ar putea fi diferite de aceste estimări.

g) Recunoaşterea activelor şi pasivelor

Activele/pasivele financiare sau de altă natură sunt recunoscute în bilanţ dacă:

- este probabil ca un beneficiu economic viitor asociat cu activul/pasivul respectiv va intra/ieşi în/din patrimoniul Băncii;
- toate riscurile şi avantajele asociate cu activul/pasivul respectiv au fost transferate efectiv la Bancă; şi
- valoarea activului/pasivului poate fi măsurată în mod credibil.

Activele şi pasivele financiare sunt recunoscute iniţial la valoarea de achiziţie, după cum este prezentat în continuare.

h) Poziţia valutară

Poziţia valutară reprezintă soldul net într-o anumită valută, respectiv diferenţa dintre total active şi total pasive în valuta respectivă, cu unele excepţii. Aurul la standard internaţional este asimilat valutei, determinându-se poziţia aurului.

Elementele care nu sunt incluse în poziţia valutară sunt următoarele: sumele denominate în valută înregistrate în conturile Creanţe ataşate – dobânzi de încasat, Datorii ataşate – dobânzi de plătit, Casa în valută, Valută în tranzit, Furnizori, Debitori, Operaţiuni în curs de clarificare, Cheltuieli în avans, sumele aferente operaţiunilor cu instituţiile financiare internaţionale denominate în Drepturi Speciale de Tragere.

În exerciţiul financiar 2005, Banca a deţinut poziţii valutare lungi atât pentru toate valutele din portofoliu, cât şi pentru aur (total creanţe mai mare decât total angajamente în valuta respectivă).

i) Metoda costului mediu

Metoda costului mediu se aplică pentru următoarele elemente:

- poziţia valutară;
- poziţia aurului la standarde internaţionale;
- portofoliul de titluri de stat denominate în valută.

Conform prevederilor legale, preţurile de piaţă (pentru titluri) şi cursurile de reevaluare (pentru valută şi aur) din bilanţul de deschidere la 1 ianuarie 2005 au reprezentat noile costuri medii valabile la începutul exerciţiului financiar 2005.

Costul mediu al poziţiei valutare se determină zilnic şi este un curs de schimb exprimat sub forma cotaţiei indirecte (lei/1 unitate valutară). În cazul poziţiei valutare lungi, achiziţiile nete de valută din cursul zilei, exprimate la costul mediu al achiziţiilor din ziua respectivă, sunt adăugate la deţinerea din ziua anterioară pentru a obţine un nou cost mediu al poziţiei valutare. Vânzările nete de valută din cursul zilei nu modifică costul mediu al poziţiei valutare. În cazul poziţiei aurului, se aplică aceeaşi metodă.

Costul mediu al deţinerii de titluri în valută se calculează pe fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) şi se obţine prin raportarea valorii de tranzacţie a deţinerii totale la valoarea nominală a deţinerii. Achiziţiile de titluri din cursul zilei sunt adăugate la deţinerea din ziua anterioară pentru a obţine un nou cost mediu pentru fiecare ISIN/CUSIP(serie titlu). Costul mediu net al deţinerii de titluri în valută se obţine prin raportarea la valoarea nominală pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) a deţinerii la cost mediu ajustate cu amortizarea cumulată a primei/discountului. Prima/discountul rezultat(ă) la achiziţiile de titluri sunt amortizate pe durata de viaţă rămasă a titlului, utilizând metoda lineară. Excepţie sunt titlurile cu discount care, la momentul achiziţiei, au o perioadă rămasă până la scadenţă mai mare de un an. Acestea sunt contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate.

Câştigurile/pierderile realizate din tranzacţiile valutare, tranzacţiile cu aur/argint la standarde internaţionale şi tranzacţiile cu titluri în valută sunt determinate pe baza costului mediu aferent deţinerii respective.

j) Tranzacţii valutare

Operaţiunile exprimate în monedă străină sunt înregistrate în lei la cursul oficial de schimb de la data decontării tranzacţiei. Activele şi pasivele monetare exprimate în monedă străină la data bilanţului sunt transformate în lei la cursul de schimb de la această dată.

Conform metodei costului mediu pentru poziţia valutară lungă, orice vânzare de valută (ieşire din poziţia valutară) generează un câştig/pierdere, determinat astfel:

- dacă în cursul zilei achiziţiile depăşesc vânzările, câştigul/pierderea realizată din vânzările totale ale zilei se determină prin multiplicarea vânzărilor totale ale zilei cu diferenţa între preţul mediu al vânzărilor din ziua respectivă şi costul mediu al achiziţiilor din ziua respectivă;
- dacă în cursul zilei vânzările depăşesc achiziţiile, câştigul/pierderea realizată din vânzările totale ale zilei se determină prin însumarea următoarelor:
  - câştigul/pierderea din vânzările acoperite de achiziţiile zilei curente, determinat ca rezultat al multiplicării achiziţiilor totale ale zilei cu diferenţa între preţul mediu al vânzărilor din ziua respectivă şi costul mediu

al achiziţiilor din ziua respectivă;

- câştigul/pierderea din vânzările acoperite de deţinerile de valută din ziua anterioară, determinat ca rezultat al multiplicării vânzărilor nete ale zilei cu diferenţa dintre preţul mediu al vânzărilor din ziua respectivă şi costul mediu al poziţiei valutare din ziua precedentă.

k) Titluri denominate în valută

Primele/discounturile din achiziţia de titluri sunt amortizate pe durata de viaţă rămasă a titlurilor, conform metodei lineare. Eşalonarea discountului/amortizarea primei este asimilată veniturilor/cheltuielilor din dobânzi. Titlurile cu discount care au la momentul achiziţiei o perioadă rămasă până la scadenţă mai mare de un an sunt contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate.

Câştigul/pierderea din vânzarea de titluri se determină ca diferenţă între preţul de vânzare şi costul mediu al deţinerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută. Componentele câştigului/pierderii din vânzarea de titluri se evidenţiază astfel:

– *efectul preţului de piaţă*, determinat ca diferenţa dintre preţul de vânzare şi costul mediu net al deţinerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută;

– *efectul ratei dobânzii*, determinat ca diferenţa dintre costul mediu net şi costul mediu al deţinerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută.

Creanţele de încasat aferente titlurilor se înregistrează lunar în conturi, conform principiilor contabilităţii de angajamente, fiind exprimate în lei la cursul de reevaluare.

Câştigul/pierderea din evaluarea la piaţă se determină ca diferenţă între preţul de piaţă şi costul mediu net.

l) Credite acordate instituţiilor de credit şi altor entităţi

Creditele sunt prezentate în bilanţ la valoarea principalului, mai puţin provizionul pentru deprecierea valorii creditelor necesare pentru a reflecta valoarea recuperabilă a acestor active.

m) Imobilizări corporale şi necorporale

Imobilizările corporale şi necorporale sunt prezentate în situaţiile financiare la cost istoric, minus amortizarea cumulată.

Ulterior, s-au făcut reevaluări ale imobilizărilor corporale, în conformitate cu reglementările legale emise în acest scop, care ţin seama de inflaţie, utilitatea bunului, starea acestuia şi preţul pieţei. Cheltuielile generate de construcţia de imobilizări sunt capitalizate şi amortizate odată cu darea în folosinţă a activelor. Ultima reevaluare a imobilizărilor corporale a fost realizată la 31 decembrie 2001.

Cheltuielile generate de înlocuirea unei componente a elementelor de imobilizări corporale, incluzând cheltuielile cu modernizarea, sunt capitalizate. Alte cheltuieli

cu reparaţiile şi întreţinerea sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere la momentul efectuării lor, având statut de cheltuieli de exploatare.

Amortizarea este calculată prin metoda lineară pe perioada duratei de viaţă estimată pentru fiecare element din categoria imobilizărilor corporale. Amortizarea este recunoscută ca o reducere a costului activelor. Terenurile nu sunt supuse amortizării.

Duratele de viaţă estimate pe categorii sunt următoarele:

Clădiri	20 – 50 ani
Echipament	5 – 20 ani
Mijloace de transport	5 ani
Echipament informatic	3 ani

n) Provizioane pentru deprecierea valorii activelor

În cadrul politicii monetare şi de curs de schimb, Banca poate acorda credite instituţiilor de credit. BNR constituie provizioane de risc de credit conform normelor proprii aprobate de către Consiliul de administraţie al Băncii, cu avizul consultativ al Ministerului Finanţelor Publice.

Provizioanele pentru deprecierea valorii creditelor sunt recunoscute ca fiind cheltuieli specifice în contul de profit şi pierdere şi deduse din total credite şi dobânzi de încasat. Când creditul se consideră nerecuperabil şi toate măsurile legale pentru recuperarea acestuia au fost luate, acesta este trecut pe pierderi şi înregistrat în contul de profit şi pierdere.

Provizioanele constituite de către Bancă – altele decât cele pentru risc de credit – se suportă din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete. Activele financiare sunt analizate pentru a determina dacă există vreun indiciu obiectiv potrivit căruia un activ poate fi depreciat. Dacă orice astfel de indiciu există, Banca estimează valoarea recuperabilă a activului. O pierdere din depreciere este recunoscută când valoarea contabilă a activului depăşeşte valoarea sa recuperabilă.

Provizioanele pentru deprecierea valorii imobilizărilor sunt anulate parţial/total în situaţia în care a avut loc o modificare în estimările anterioare folosite pentru determinarea valorii recuperabile a activelor. Un provizion pentru deprecierea activelor este anulat parţial/total numai în măsura în care noua valoare contabilă a imobilizărilor nu depăşeşte valoarea contabilă netă care ar fi fost determinată dacă pierderea din depreciere nu ar fi fost recunoscută în anii anteriori.

o) Numerar în circulaţie

Banca elaborează programul de emisiune a bancnotelor şi monedelor, asigură tipărirea, distribuirea şi administrarea rezervei de numerar, astfel încât să se asigure necesarul de numerar în strictă concordanţă cu nevoile reale ale circulaţiei băneşti.

Numerarul în circulaţie se înregistrează la valoarea bancnotelor şi monedelor produse/primite de la Imprimeria BNR, Monetăria Statului şi alţi furnizori externi, mai puţin valoarea bancnotelor şi monedelor distruse şi a celor asimilate cu acestea (bancnotele şi monedele retrase din circulaţie, bancnotele şi monedele retrase din circulaţie nepreschimbate la termenul stabilit), valoarea bancnotelor şi monedelor trecute la colecţie şi a celor vândute ca produse numismatice, valoarea bancnotelor şi a monedelor din fondul de rezervă existente în Tezaurul central, la sucursalele judeţene ale Băncii şi aflate în expediţie între acestea.

p) Titluri emise de Bancă

Titlurile emise de Bancă reprezintă certificate de depozit denominate în lei, vândute instituţiilor de credit din România. Acestea sunt emise cu discount şi sunt răscumpărate la scadenţă la valoarea nominală.

La emisiunea certificatelor de depozit, valoarea nominală se înregistrează în pasiv. Discountul aferent emisiunii se înregistrează în activ la cheltuieli în avans, urmând a fi amortizat utilizând metoda liniară pe durata de viaţă, ca o cheltuială curentă privind operaţiunile cu certificate de depozit, conform principiilor contabilităţii de angajamente.

r) Reevaluarea

Conform prevederilor legale, în bilanţul de deschidere la 1 ianuarie 2005, diferenţele din reevaluarea activelor şi pasivelor la 31 decembrie 2004 sunt evidenţiate separat de cele înregistrate ulterior. Acestea sunt utilizate pentru acoperirea pierderii exerciţiilor financiare viitoare.

Reevaluarea activelor şi pasivelor denominate în valută se înregistrează lunar în contul special de reevaluare din bilanţ, ca diferenţe între cursul de reevaluare (cursul de schimb oficial stabilit în ultima zi lucrătoare a lunii) şi costul mediu al poziţiei valutare. Excepţii sunt activele şi pasivele denominate în DST care se reevaluează la cursurile comunicate de Fondul Monetar Internaţional valabile la data de 30 aprilie, respectiv 31 decembrie. Soldurile la sfârşitul exerciţiului sunt evaluate la cursurile comunicate la 31 decembrie 2005.

Reevaluarea la valoarea de piaţă se efectuează lunar pentru deţinerile de aur/ argint la standarde internaţionale şi titlurile denominate în valută; diferenţele din reevaluarea la valoarea de piaţă se înregistrează în conturile de ajustare din bilanţ. Reevaluarea aurului se efectuează pe baza preţului în lei pe unitatea de aur rezultat prin aplicarea cotaţiei *fixing* de pe piaţa metalelor preţioase din Londra şi a cursului de reevaluare RON/USD. Reevaluarea titlurilor denominate în valută se efectuează prin compararea preţului de piaţă (preţ mediu de piaţă) la finalul ultimei zile lucrătoare din lună cu costul mediu net al deţinerii de titluri. Nu sunt permise compensări între diferenţele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei deţineri de titluri, valută sau aur şi diferenţele favorabile din reevaluare aferente altor deţineri de titluri, valută sau aur.

La sfârşitul exerciţiului financiar, diferenţele nefavorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere, fără posibilitatea de anulare ulterioară prin diferenţele favorabile din reevaluare din exerciţiile financiare viitoare. Ulterior, costul mediu al poziţiei valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută – care au generat diferenţe nefavorabile din reevaluare – devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv preţul de piaţă al titlurilor. Diferenţele favorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor în valută sunt înregistrate în contul special de reevaluare.

s) Pensiile şi beneficiile angajaţilor

Banca, în desfăşurarea normală a activităţii, execută plăţi către fondurile de pensii de stat româneşti pentru angajaţii săi din România, pentru pensii, asigurări de sănătate şi şomaj. Toţi angajaţii Băncii sunt incluşi în sistemul de pensii de stat.

Banca nu derulează nici un alt plan de pensionare şi, astfel, nu are nici o altă obligaţie referitoare la pensii. Banca nu operează nici un alt plan de beneficii sau alt plan legat de beneficii postpensionare.

În baza Contractului colectiv de muncă în vigoare, Banca plăteşte la pensionare angajaţilor săi un beneficiu care este calculat în funcţie de salariul la data pensionării. Banca recunoaşte datoria aferentă beneficiilor la pensionare la data la care acestea sunt datorate salariaţilor Băncii.

t) Recunoaşterea veniturilor şi cheltuielilor

Veniturile şi cheltuielile sunt recunoscute conform principiului contabilităţii de angajamente. Pierderile/câştigurile realizate din vânzarea de valută, aur sau titluri sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere. Aceste câştiguri/pierderi realizate sunt calculate prin diferenţă faţă de costul mediu al activului respectiv.

Câştigurile nerealizate nu sunt recunoscute ca venituri, ci sunt transferate direct într-un cont special de reevaluare.

La sfârşitul exerciţiului financiar, pierderile nerealizate sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere dacă sunt mai mari decât câştigul din reevaluare înregistrat anterior în contul special de reevaluare aferent. Nu se realizează compensare între diferenţele din reevaluare pentru diferitele titluri, valute şi aur.

u) Capitalul social şi rezervele statutare

Capitalul este deţinut în întregime de stat şi nu este divizat în acţiuni. La 31 decembrie 2005 capitalul Băncii este de 30 000 mii RON. În conformitate cu Legea nr. 312/2004, la data de 31 decembrie 2004, capitalul a fost majorat la nivelul de 30 000 mii RON prin încorporarea sumei de 12 800 mii RON din fondul de rezervă existent la acea dată.

Rezervele statutare au fost constituite la data de 1 ianuarie 2005 în conformitate cu Legea nr. 312/2004 – prin preluarea sumelor rămase în fondul de rezervă după

efectuarea majorării de capital menţionate mai sus. Rezervele statutare se majorează anual prin repartizări de până la 60 la sută din profitul rămas după virarea cotei de 80 la sută din veniturile nete.

3. Politici de gestionare a riscului

Principalele riscuri asociate cu activităţile Băncii sunt de natură financiară şi operaţională, rezultând din responsabilitatea Băncii de a asigura şi menţine stabilitatea preţurilor. Principalele categorii de riscuri financiare la care Banca este expusă se referă la riscul de credit, riscul de lichiditate şi riscul de piaţă. Riscul de piaţă include riscul valutar şi riscul de dobândă.

a) Riscul de credit

Banca este expusă riscului de credit ca rezultat al activităţilor de tranzacţionare, acordare de credite, efectuare de investiţii şi emitere de scrisori de garanţie.

Riscul de credit asociat cu activităţile de tranzacţionare şi de investiţii este gestionat prin intermediul procedurilor de administrare a riscului de piaţă. Acest risc este controlat atât prin selectarea unor parteneri cu cele mai bune ratinguri de credit prin monitorizarea activităţilor şi ratingurilor acestora, cât şi prin utilizarea metodei limitelor de expunere.

Banca este expusă riscului de credit în principal ca rezultat al activităţii de acordare de credite pe termen scurt către instituţiile de credit interne. Valoarea care reprezintă expunerea la acest risc de credit este dată de valoarea contabilă a creditelor acordate de către Bancă recunoscute în bilanţul contabil. Creditele pe termen scurt în lei acordate băncilor sunt în mod normal garantate cu titluri de stat emise de Guvernul român sau cu depozite la termen. În cazuri extreme, Banca poate să acorde credite negarantate băncilor şi altor instituţii de credit, cu scopul de a preveni crizele sistemice. Totuşi, riscul de credit a scăzut în mod constant, datorită reducerii portofoliului de credite al Băncii.

Expunerea maximă la riscul de credit, reprezentând pierderea maximă contabilă care ar trebui recunoscută la data întocmirii bilanţului, în situaţia în care clienţii nu pot îndeplini obligaţiile contractuale, şi valoarea justă a oricăror garanţii este zero, este estimată ca fiind în sumă de 741 mii lei (31 decembrie 2004: 64 243 mii lei).

b) Riscul de lichiditate

Banca este împrumutătorul de ultimă instanţă al instituţiilor de credit din România. Obiectivul principal al operaţiunilor derulate zilnic este asigurarea existenţei unei lichidităţi corespunzătoare pe piaţa internă.

Banca gestionează în acelaşi timp şi rezerva valutară externă, prin planificare şi diversificare, pentru a asigura îndeplinirea la timp a obligaţiilor valutare.

c) Riscul de dobândă

Banca se confruntă cu riscul de dobândă în principal datorită expunerii la fluctuaţiile nefavorabile ale ratei dobânzii pe piaţă, în măsura în care activele şi pasivele purtătoare de dobânzi devin scadente sau rata dobânzii se modifică în perioade diferite sau în sume diferite.

Pentru creanţele şi datoriile financiare în lei, Banca urmăreşte corelarea ratelor curente de dobândă de pe piaţă. Obţinerea unei marje pozitive nu este întotdeauna posibilă datorită faptului că nivelurile acestor active şi pasive sunt dictate de obiectivele politicii monetare. Totuşi, Banca monitorizează în mod constant costurile implementării acestei politici faţă de beneficiile previzionate.

Pentru creanţele şi datoriile financiare în valută, Banca încearcă să menţină o poziţie netă pozitivă. Sunt utilizate în diferite proporţii instrumente cu dobândă fixă şi variabilă. Ratele de dobândă aferente activelor şi datoriilor financiare în valută sunt prezentate în notele care detaliază elementele bilanţiere respective.

d) Riscul valutar

Principalele valute deţinute de Bancă sunt EUR şi USD. Datorită aprecierii monedei naţionale faţă de EUR şi a volatilităţii pieţelor financiare, există un risc de pierdere de valoare în ceea ce priveşte activele monetare în EUR. Poziţiile de schimb valutar deschise reprezintă o sursă a riscului valutar.

Banca este expusă riscului valutar prin tranzacţiile de schimb valutar. Există, de asemenea, un risc bilanţier legat de posibilitatea creşterii echivalentului în lei al pasivelor monetare nete în valută, ca urmare a fluctuaţiilor cursului de schimb.

Pentru a evita pierderile care pot fi generate de fluctuaţiile nefavorabile ale cursului de schimb, dar în limita obiectivelor sale de administrare a rezervelor internaţionale, Banca implementează în prezent o politică de diversificare a portofoliului, cu scopul de a obţine o distribuţie echilibrată pe valute, menţinând o poziţie valutară lungă.

Activele şi pasivele denominate în EUR, USD şi alte valute la data bilanţului sunt prezentate în nota 36.

Cursurile de schimb ale principalelor monede străine au fost:

Valuta	31 decembrie 2005	31decembrie 2004	% Creştere / (descreştere)
Euro (EUR)	1: RON 3,6771	1: RON 3,9663	(7,3%)
Dolar SUA (USD)	1: RON 3,1078	1: RON 2,9067	6,9%

4. Aur monetar

(*mii RON*)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Lingouri de aur în formă standard	1 428 857	1 142 174
Monede	738 554	590 594
Depozite externe	3 137 628	2 510 882
Total	**5 305 039**	**4 243 650**

La 31 decembrie 2005 Banca are plasate depozite externe la Banca Angliei, Nova Scoţia şi Fortis Bank Bruxelles. La 31 decembrie 2004 Banca a avut plasate depozite externe la Banca Angliei, Nova Scoţia, Fortis Bank Bruxelles, Barclays şi Morgan Stanley NY. Preţul de reevaluare a aurului la data de 31 decembrie 2005 a fost de 51,23 RON/g pentru stocul deţinut de Bancă, în greutate totală de 103,55 tone (la 31 decembrie 2004 preţul de 40,9513 RON/g pentru stocul deţinut de Bancă, în greutate totală de 103,6 tone).

5. Depozite la vedere

(*mii RON*)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Depozite la vedere la instituţii internaţionale	4 008 003	181 044
Depozite la vedere la bănci centrale	141 919	818 051
Depozite la vedere la bănci din străinătate	129	497
Total	**4 150 051**	**999 592**

La 31 decembrie 2005 poziţia depozite la vedere cuprinde: disponibilul la BRI, în sumă de 4 008 003 mii RON (31 decembrie 2004: 181 044 mii RON), reprezentând contravaloarea a 1 089 781 mii EUR (31 decembrie 2004: 45 472 mii EUR), 235 mii USD (31 decembrie 2004: 228 mii USD) şi 17 mii CHF (31 decembrie 2004: 10 mii CHF); depozite la vedere constituite la bănci centrale, dintre care cele mai semnificative sunt cele de la Bundesbank 56 602 mii RON (15 393 mii EUR) (31 decembrie 2004: 705 527 mii RON, respectiv 177 880 mii EUR), Banca Japoniei 45 088 mii RON (1 701 465 mii JPY) (31 decembrie 2004: 99 490 mii RON, respectiv 3 507 974 mii JPY), Banca Angliei 35 613 mii RON (6 649 mii GBP) (31 decembrie 2004: 37 mii RON, respectiv 7 mii GBP); şi depozitul la vedere constituit la Banque Generale de Bruxelles, în sumă de 129 mii RON (35 mii EUR) (31 decembrie 2004: 497 mii RON, respectiv 125 mii EUR).

Dobânda medie oferită Băncii pentru plasamente la alte bănci este de 2,8 la sută pe an (31 decembrie 2004: 3,3 la sută pe an).

6. Depozite la termen

(*mii RON*)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Depozite la termen la bănci centrale	362 882	4 488 354
Depozite la termen la bănci din străinătate	21 897 388	4 453 413
Total	**22 260 270**	**8 941 767**

La 31 decembrie 2005 depozitele la termen constituite la bănci din străinătate au fost în sumă de 21 897 388 mii RON (31 decembrie 2004: 4 453 413 mii RON), reprezentând contravaloarea a 3 430 000 mii EUR (31 decembrie 2004: 320 000 mii EUR), 2 059 000 mii USD (31 decembrie 2004: 405 000 mii USD) şi 538 800 mii GBP (31 decembrie 2004: 357 700 mii GBP).

La 31 decembrie 2005, depozitele la termen la bănci centrale includ depozitul *overnight* constituit la Federal Reserve Bank of New York, în valoare de 346 520 mii RON (111 150 mii USD) (31 decembrie 2004: 2 106 195 mii RON, respectiv 724 600 mii USD) şi cel de la Banca Olandei, de 16 363 mii RON (4 450 mii EUR) (31 decembrie 2004: 2 382 159 mii RON, respectiv 600 600 mii EUR).

Dobânda medie oferită Băncii pentru plasamente la alte bănci este de 2,8 la sută pe an (31 decembrie 2004: 3,3 la sută pe an).

7. Plasamente în valută

(*mii RON*)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Plasamente la Banca Mondială, din care:		
– în depozite, din care:	297 167	228 578
- depozit la vedere la FED	683	693
– în titluri	520 052	519 027
Total	**817 219**	**747 605**

În luna octombrie 2002, BNR şi BIRD au semnat un contract de administrare de investiţii prin care BIRD a devenit consultantul şi mandatarul Băncii pentru administrarea unor active externe limitate la 20 la sută din rezerva valutară internaţională. La 31 decembrie 2005, plasamentele administrate de BIRD (depozite) au fost în valoare de 296 484 mii RON – echivalentul a 95,2 milioane USD (1 ianuarie 2005: 227 885 mii RON – echivalentul a 78,6 milioane USD).

La 31 decembrie 2005, plasamentele Băncii administrate de Banca Mondială (în titluri) în conformitate cu contractul de administrare de investiţii sunt în valoare de 520 052 mii RON – 167,3 milioane USD (1 ianuarie 2005: 519 027 mii RON – 178,6 milioane USD).

Ratele de dobândă la titlurile SUA administrate de BIRD variază între 1,125 la sută şi 5,375 la sută pe an (2004: între 1,1 la sută şi 5,3 la sută pe an).

8. Valori mobiliare denominate în valută

(*mii RON*)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Titluri cu discount – Trezoreria SUA	913 381	2 226 006
Titluri cu discount – trezorerii europene	3 416 608	2 632 349
Titluri cu cupon – Trezoreria SUA	8 854 768	8 894 208
Titluri cu cupon – Banca Reglementelor Internaţionale (MTI)	228 950	28 532
Titluri cu cupon – trezorerii europene	20 575 599	18 013 495
Total	**33 989 306**	**31 794 590**

Titlurile cu cupon emise de trezoreriile europene, SUA şi BRI au rată de dobândă fixă. Ratele de dobândă variază între 2,0 la sută şi 6 la sută pe an pentru titlurile în EUR (2004: între 2,0 la sută şi 7,25 la sută pe an) şi între 2,25 la sută şi 6,63 la sută pe an pentru cele în USD (2004: între 1,1 la sută şi 4,6 la sută pe an).

Ratele de dobândă la titlurile cu discount în USD variază între 0,8 la sută şi 2,2 la sută pe an (2004: între 0,8 la sută şi 1,2 la sută pe an).

9. Participaţii externe

(*mii RON*)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Cota de participare a României la FMI *(i)*	4 576 023	4 650 449
Cota de participare a României la BIRD	–	97 693
Cota de participare a României la BERD	–	86 329
Participarea la capitalul Băncii Reglementelor Internaţionale	78 822	45 222
Cota de participare a României la alte instituţii financiare internaţionale (IFC, MIGA) *(ii)*	–	13 574
Total	**4 654 845**	**4 893 267**

Banca a înregistrat la acest post fondurile guvernamentale reprezentând cota de participare la alte instituţii financiare internaţionale.

Banca, în conformitate cu Legea nr. 97/1997, exercită toate drepturile şi obligaţiile care decurg din faptul că România este stat membru al FMI.

(*i*) Cota de participare a României la FMI este înregistrată ca activ în DST. La 31 decembrie 2005 şi 1 ianuarie 2005, cota de participare totală a României

la FMI era de 1 030 milioane DST. Banca acţionează ca depozitar pentru depozitele FMI în lei, legate de participare.

Fiecare stat membru FMI are un cont curent în DST la FMI, utilizat pentru derularea acordurilor de împrumut şi a altor operaţiuni aferente între statele membre şi FMI. Acest cont este purtător de dobândă la acelaşi nivel ca şi dobânzile la alocaţiile FMI în DST.

(*ii*) La data de 1 septembrie 2005 participaţiile la BIRD, BERD, MIGA şi IFC au fost preluate de către Ministerul Finanţelor Publice prin Ordonanţa Guvernului nr. 53/2005 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar şi al contabilităţii.

10. Credite acordate instituţiilor de credit

(*mii RON*)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Credit acordat Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar	–	63 333
Credite acordate instituţiilor de credit	16 800	19 000
Credite în litigiu	13 209	13 209
Provizion specific de risc de credit	-30 009	-32 209
Sold la sfârşitul anului	**–**	**63 333**

Volumul creditelor acordate la data de 31 decembrie 2005 a scăzut deoarece a fost rambursat creditul acordat Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, rămânând în derulare numai creditul acordat Credit Bank S.A., conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 26/2000 (31 decembrie 2005: 16 800 mii RON). Totodată, se află în sold creditul acordat Credit Bank S.A. înainte de intrarea în faliment (31 decembrie 2005: 13 209 mii RON). Creditele acordate Credit Bank S.A. sunt provizionate în totalitate. Se menţin provizioanele constituite la data de 1 ianuarie 2005, cu precizarea că cel constituit pentru creditul acordat Credit Bank S.A., conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 26/2000, s-a diminuat corespunzător ratelor rambursate pe parcursul anului 2005.

11. Imobilizări

(*mii RON*)

	Terenuri şi clădiri	Echipament	Imobilizări în curs	Imobilizări necorporale	Total
Cost					
La 1 ianuarie 2005	235 923	68 723	12 069	9 902	326 617
Intrări	10 494	7 223	5 527	3 452	26 696
Ieşiri	-269	-1 932	–	-168	-2 369
Transferuri	–	–	-8 335	-	-8 335
La 31 decembrie 2005	246 148	74 014	9 261	13 186	342 609
Amortizare cumulată					
La 1 ianuarie 2005	60 096	32 530	–	3 256	95 882
Amortizarea în cursul anului	9 040	7 176	–	2 524	18 740
Ieşiri	-11	-850	–	-	-861
La 31 decembrie 2005	69 125	38 856	–	5 780	113 761
Valoare netă contabilă la 31 decembrie 2005	**177 023**	**35 158**	**9 261**	**7 406**	**228 848**
În bilanţul de deschidere la 1 ianuarie 2005	175 827	36 193	12 069	6 646	230 735

La 31 decembrie 2005 valoarea brută a mijloacelor fixe existente în leasing financiar a fost de 21 209 mii RON (aceasta reprezintă valoarea de inventar a mijloacelor fixe care s-au aflat în derularea contractelor de leasing), iar valoarea amortizării acumulate aferentă acestor repere a fost de 7 429 mii RON (31 decembrie 2004: valoarea brută – 20 841 mii RON şi amortizarea cumulată – 7 369 mii RON).

Pe parcursul anului 2005 a fost o singură intrare la leasing financiar şi anume Centrala telefonică Ericsson Business, având valoarea de inventar 64 mii RON, amortizarea totală pe anul 2005 fiind de 4 mii RON.

12. Titluri de participare

Titlurile de participare, în sumă de 2 240 mii RON la 31 decembrie 2005 (ca şi la 1 ianuarie 2005), reprezintă acţiunile deţinute de Bancă la societatea TRANSFOND S.A. – societate pe acţiuni care furnizează servicii de decontare a operaţiunilor interbancare între băncile din România. Acestea reprezintă 33 la sută din capitalul social al TRANSFOND S.A.

13. Decontări cu bugetul statului

Soldul datoriei bugetului de stat către BNR a crescut pe parcursul anului 2005, deoarece au fost efectuate restituiri de aur către populaţie conform hotărârilor judecătoreşti, precum şi restituiri de valută confiscată, valoarea fiind reprezentată fie de diferenţe de preţ în cazul aurului, fie de diferenţe de curs în cazul valutei.

14. Provizioane pentru creanţe aferente altor active

Acestea reprezintă provizioane constituite la data de 31 decembrie 2005 conform aprobării Consiliului de administraţie, cuprinzând următoarele:

(*mii RON*)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Provizioane pentru:		
Creanţa BNR de la KOLAL BV Amsterdam	89 958	–
Garanţii plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank SA	15 216	–
Garanţie de plătit firmei Credem Lux de către Bancă în calitate de garant al Credit Bank (vezi Nota 37)	9 582	–
Datorie SC Logic Telecom (sumă în litigiu)	22	–
TOTAL	**114 778**	–

Datoria KOLAL BV Amsterdam faţă de Bancă va fi suportată pe cheltuială eşalonat pe o perioadă de 5 ani începând cu anul 2006, conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 68/2001 privind reglementarea situaţiei creanţelor Băncii Naţionale a României şi Casei de Economii şi Consemnaţiuni faţă de Banca „Dacia Felix" S.A.

Provizionul aferent creanţei Băncii faţă de firma S.C. Logic Telecom este înregistrat ca urmare a falimentului firmei şi a acţionării în justiţie de către Bancă.

La 1 ianuarie 2005, provizionul pentru garanţii plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A., în sumă de 15 216 mii RON, a fost prezentat ca o reducere a postului bilanţier „Alte active".

15. Dobânzi de încasat

(mii RON)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Dobânzi de încasat aferente:		
Titlurilor în valută	560 787	542 634
Depozitelor şi plasamentelor în valută	43 929	15 223
Aur	18	37
Creditelor acordate băncilor	6 068	7 022
Altele	3 091	3 641
Total	**613 893**	**568 557**

16. Provizioane de risc de credit - dobândă

La data de 31 decembrie 2005 se menţine provizionul de risc de credit pentru dobânda de încasat, în sumă de 6 068 mii RON, aferentă creditului acordat Credit Bank S.A. conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 26/2000.

17. Numerar în circulaţie

(mii RON)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Bancnote	12 624 139	8 159 874
Monede	115 353	91 009
Total	**12 739 492**	**8 250 883**

18. Împrumuturi FMI

(mii RON)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Depozite de la FMI	4 364 480	4 650 472
Acorduri de finanţare	773 402	1 288 124
Total	**5 137 882**	**5 938 596**

Între 1992 şi 2004, România şi Fondul Monetar Internaţional (FMI) au semnat cinci acorduri de asistenţă financiară pentru o sumă totală de 1 886 milioane DST, cu scopul principal de a susţine balanţa de plăţi externe pe termen scurt. La 31 decembrie 2005, din fondurile utilizate era datorată suma de 182,5 milioane DST (2004: 285,3 milioane DST).

Facilităţile de asistenţă financiară sunt purtătoare ale unei rate variabile de dobândă, stabilită de FMI, care la 31 decembrie 2005 era de 4,25 la sută pe an (31 decembrie 2004: 3,1 la sută pe an).

La data de 31 decembrie 2005, soldul contului FMI, în valoare de 1 212 761 036 DST (echivalentul a 5 137 882 mii RON), a fost reevaluat pe baza cursului DST confirmat de FMI. Diferenţa rezultată din reevaluare, în sumă de 249 055 mii RON, a fost înregistrată distinct în contul de obligaţiuni de regularizat cu FMI.

19. Alocaţii în DST de la FMI

Banca a înregistrat la alocaţiile în DST un împrumut nerambursabil cu aceeaşi rată de dobândă ca şi contul curent în DST la FMI. La 31 decembrie 2005, alocaţiile în DST de la FMI sunt purtătoare ale unei rate de dobândă de 3,03 la sută pe an (31 decembrie 2004: 2,2 la sută pe an).

20. Disponibilităţi ale Trezoreriei Statului

(mii RON)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Conturi curente în lei ale Trezoreriei Statului	1 570 029	2 457 384
Conturi curente în valută ale Trezoreriei Statului	2 151 462	2 596 336
Total	**3 721 491**	**5 053 720**

Conturile curente ale Trezoreriei Statului sunt purtătoare de dobândă variabilă în funcţie de fluctuaţiile pieţei.

21. Dobânzi de plătit

(mii RON)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005
Dobânzi de plătit aferente:		
Împrumuturilor externe	5 874	7 553
Rezervelor minime ale instituţiilor de credit	5 731	9 511
Depozitelor instituţiilor de credit	14 065	74 008
Disponibilităţilor Trezoreriei Statului	1 337	9 179
Altele	2 455	4 151
Total	**29 462**	**104 402**

22. Tranzacţii cu entităţi cu care se află în relaţii speciale

Guvernul, prin intermediul Trezoreriei Statului, dispune de conturi curente la Bancă, care fac obiectul comisioanelor începând cu data de 1 ianuarie 2005. În plus, Banca acţionează ca agent de înregistrare al Trezoreriei Statului în ceea ce priveşte titlurile de stat şi certificatele de trezorerie, administrează rezervele valutare internaţionale şi asigură serviciul datoriei publice externe a României.

Banca exercită, de asemenea, prin intermediul membrilor Consiliului de administraţie, o influenţă asupra altor două instituţii de stat: Imprimeria BNR şi Monetăria Statului.

Totalul achiziţiilor de bancnote şi monede efectuate de Bancă de la cele două entităţi în decursul anului 2005 s-a ridicat la 48 135 mii RON (31 decembrie 2004: 9 500 mii RON). La data de 31 decembrie 2005 nu exista nici o datorie de plată către aceste două entităţi. Tranzacţiile au fost efectuate în condiţii comerciale normale.

Banca exercită o influenţă semnificativă asupra TRANSFOND S.A., entitate creată în anul 2000 pentru a externaliza activitatea Băncii de decontare a operaţiunilor interbancare între băncile din România. În data de 8 aprilie 2005 a devenit operaţional sistemul electronic de decontare interbancară ReGIS, la care s-au adăugat pe parcursul anului modulele SENT şi SaFIR.

TRANSFOND S.A. primeşte pentru serviciile prestate 95 la sută din comisionul primit de Bancă de la băncile participante la decontare, precum şi procente diferenţiate stabilite prin contracte în relaţia cu celelalte module ale Sistemului Electronic de Plăţi. Totalul comisioanelor plătite de către Bancă către TRANSFOND S.A. în anul 2005 a fost de 71 241 mii RON (31 decembrie 2004: 101 000 mii RON). La data de 31 decembrie 2005 conform facturilor emise de Bancă, TRANSFOND S.A. are o datorie de 225 mii RON, iar Banca are de plătit, conform facturilor emise de TRANSFOND S.A., suma de 2 285 mii RON.

23. Cont special de reevaluări

(*mii RON*)

	Bilanţ închidere 31 decembrie 2005	Bilanţ deschidere 1 ianuarie 2005*)
Diferenţe nete favorabile din reevaluare la 31 decembrie 2004	773 854	2 816 868
Diferenţe favorabile din reevaluarea aurului, metalelor şi pietrelor preţioase	1 081 602	-
Diferenţe favorabile din reevaluarea valutei (reevaluare la cursul de schimb de la data bilanţului)	1 075 485	-
Titluri denominate în valută (reevaluare la valoarea de piaţă)	1 017	-
Total	**2 931 958**	**2 816 868**

**) La 1 ianuarie 2005, contul de reevaluare include: diferenţe nete din reevaluarea aurului, a altor metale şi pietre preţioase, cât şi a activelor şi pasivelor în valută.*

Sumele înregistrate în contul special de reevaluare reprezintă diferenţele favorabile din reevaluare la 31 decembrie 2005. Nu sunt permise compensări între diferenţele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei deţineri de titluri, valută sau aur şi diferenţele favorabile din reevaluare aferente altor deţineri de titluri, valută sau aur. Diferenţele nefavorabile din reevaluare la 31 decembrie 2005 au fost înregistrate pe cheltuială (nota 32).

24. Fonduri pentru participaţii externe

La 1 septembrie 2005 fondurile pentru participaţiile la BIRD, BERD, MIGA şi CFI au fost preluate de Ministerul Finanţelor Publice prin Ordonanţa Guvernului nr. 53/2005 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar şi al contabilităţii.

25. Alte rezerve

La 31 decembrie 2005 fondurile aferente participaţiilor la FMI şi BRI au fost reclasificate la postul bilanţier „Rezerve”.

La 31 decembrie 2005 fondul privind imobilizările corporale şi alte fonduri au fost reclasificate la postul bilanţier „Rezerve”.

26. Venituri din dobânzi

(*mii RON*)

	2005	2004*)
Operaţiuni în valută/ aur		
Dobânzi şi venituri similare provenind din:		
Valori mobiliare externe	1 274 980	859 381
Plasamente în valută	401 915	139 344
Disponibilităţi în DST	1 437	66
Depozite în aur	310	545
Total venituri din dobânzi aferente operaţiunilor în valută/ aur	**1 678 642**	**999 336**
Operaţiuni în lei		
Dobânzi şi venituri similare provenind din:		
Credite acordate instituţiilor de credit	4 033	10 061
Alte cheltuieli	79	207
Total venituri din dobânzi aferente operaţiunilor în lei	**4 112**	**10 268**
Total venituri din dobânzi	**1 682 754**	**1 009 604**

*) Neretratate, vezi Nota 2b

În cazul exerciţiului financiar 2005, veniturile din dobânzi aferente valorilor mobiliare externe provin din eşalonarea discountului rezultat din achiziţii, efectul favorabil al ratei dobânzii din vânzări de valori mobiliare şi veniturile din acumularea de cupon.

27. Cheltuieli din dobânzi

(*mii RON*)

	2005	2004*
Operaţiuni în valută		
Dobânzi şi cheltuieli similare provenind din:		
Valori mobiliare externe	304 629	–
Depozite atrase de la instituţii de credit şi MFP	124 110	58 852
Credite acordate de Fondul Monetar Internaţional	47 919	53 255
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operaţiunilor în valută	**476 658**	**112 107**
Operaţiuni în lei		
Dobânzi şi cheltuieli similare provenind din:		
Depozite la termen atrase de la instituţiile de credit	1 207 212	1 645 293
Rezerva minimă obligatorie de la instituţiile de credit	181 533	301 040
Contul curent al Trezoreriei Statului	103 817	339 467
Certificate de depozit emise de Bancă	541 504	320 939
Alte cheltuieli	188	253
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operaţiunilor în lei	**2 034 254**	**2 606 992**
Total cheltuieli din dobânzi	**2 510 912**	**2 719 099**

*) Neretratate, vezi Nota 2b

În cazul exercițiului financiar 2005, cheltuielile din dobânzi aferente valorilor mobiliare externe provin din amortizarea primei rezultate din achiziții şi din efectul nefavorabil al ratei dobânzii din vânzări de valori mobiliare.

În cursul anului 2004, cheltuielile similare provenite din valori mobiliare externe sunt incluse în cheltuieli din operațiuni cu titluri denominate în valută (vezi Nota 31).

28. Venituri din taxe şi comisioane

Veniturile din taxe şi comisioane reprezintă venituri din comisioane pentru serviciile de decontare a operațiunilor interbancare între instituțiile de credit româneşti şi a plăților către bugetul de stat.

29. Cheltuieli cu taxe şi comisioane

(*mii RON*)

	2005	2004
Cheltuieli cu taxe şi comisioane în lei	71 240	101 186
Cheltuieli cu taxe şi comisioane în valută	2 861	2 115
Total cheltuieli din taxe şi comisioane	**74 101**	**103 301**

Cheltuielile cu taxe şi comisioane reprezintă cheltuielile cu comisioanele pentru serviciile primite de Bancă, inclusiv pentru serviciile de mandat prestate de TRANSFOND S.A. – entitate creată în anul 2000 pentru a externaliza activitatea Băncii, de decontare a operațiunilor interbancare între instituțiile de credit din România. TRANSFOND S.A. primeşte pentru serviciile prestate 95 la sută din comisionul primit de Bancă de la instituțiile de credit participante la decontare (vezi Nota 22).

30. Câştiguri/pierderi din operațiuni valutare

(*mii RON*)

	2005	2004
Venituri din operațiuni valutare		
Venituri din diferențe de curs	42 236	34 431
Dividende pentru acțiunile deținute la Banca Reglementelor Internaționale	8 199	8 821
Alte venituri din operațiuni valutare	95	523
Total venituri din operațiuni valutare	**50 530**	**43 775**
Cheltuieli din operațiuni valutare		
Cheltuieli cu diferențe de curs	-423 894	-42 395
Alte cheltuieli cu operațiuni valutare	-1 545	-1 239
Total cheltuieli din operațiuni valutare	**-425 439**	**-43 634**
Câştiguri (+)/pierderi (–) din operațiuni valutare	**–374 909**	**+141**

Veniturile şi cheltuielile din diferențe de curs din exercițiul financiar 2005 sunt aferente ieşirilor de valută din poziția valutară, fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2i).

31. Câştiguri/pierderi din operaţiuni cu titluri

(*mii RON*)

	2005	2004*
Venituri din operaţiuni cu titluri		
Câştiguri din operaţiuni cu titluri	84 010	77 355
Alte venituri	-	91
Total venituri din operaţiuni cu titluri	**84 010**	**77 446**
Cheltuieli din operaţiuni cu titluri	**-98 586**	**-212 170**
Câştiguri (+)/pierderi (–) din operaţiuni cu titluri	**-14 576**	**-134 724**

*) Neretratate, vezi Nota 2b

Câştigurile/pierderile provin din vânzările de titluri denominate în valută, fiind calculate pe baza metodei costului mediu (nota 2i). Alte venituri/cheltuieli provin din operaţiuni cu titluri în lei.

32. Câştiguri/pierderi din operaţiuni cu metale preţioase

(*mii RON*)

	2005	2004
Venituri din operaţiuni cu metale preţioase	126	285
Cheltuieli din operaţiuni cu metale preţioase	-572	-1 104
Câştiguri (+)/pierderi(–) din operaţiuni cu metale preţioase	**-446**	**-819**

Cheltuielile din operaţiuni cu metale preţioase au fost determinate de diferenţele nefavorabile dintre preţul de piaţă şi costul mediu la lichidarea depozitelor externe, de taxele de depozitare plătite pentru cantitatea de aur aflată la Banca Angliei (aproximativ 61 tone), precum şi de taxele de expertizare a metalelor preţioase aflate în Tezaurul central.

33. Pierderi nete din diferenţe din reevaluare

(*mii RON*)

	2005	2004*
Cheltuieli cu diferenţe nefavorabile din reevaluare:		
Reevaluarea activelor nete denominate în EUR	1 262 785	-
Reevaluarea activelor nete denominate în alte valute (GBP, DKK, AUD)	61 482	-
Reevaluarea la valoarea de piaţă a titlurilor denominate în valută	215 223	-
Pierderi nete din diferenţe din reevaluare	**1 539 490**	**-**

*) Neretratate, vezi Nota 2b

Începând cu 1 ianuarie 2005 pierderile nete din diferenţe din reevaluare reprezentând diferenţele nefavorabile din reevaluare şi determinate la 31 decembrie 2005 pe baza metodei costului mediu sunt înregistrate în Contul de Profit şi Pierdere (vezi Notele 2c şi 2i).

Nu sunt permise compensări între diferenţele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei deţineri de titluri, valută sau aur şi diferenţele favorabile din reevaluare aferente altor deţineri de titluri, valută sau aur. Diferenţele favorabile din reevaluare la 31 decembrie 2005 sunt înregistrate în contul special de reevaluare (vezi Nota 23).

Pierderile nete din diferenţe din reevaluare înregistrate la sfârşitul exerciţiului financiar în Contul de Profit şi Pierdere nu vor fi anulate în anii următori de eventualele câştiguri ulterioare din reevaluare.

34. Cheltuieli cu emisiunea monetară

Moneda naţională a României a fost denominată astfel încât 10 000 lei vechi (ROL), aflaţi în circulaţie la 1 iulie 2005, au fost preschimbaţi pentru 1 leu nou (RON), înregistrându-se cheltuieli cu imprimarea/baterea noilor bancnote/ monede.

35. Venituri/cheltuieli din provizioane de risc de credit

Cheltuielile cu provizioane de risc de credit din anul 2005 reprezintă datoria Băncii „Dacia Felix" către BNR, preluată ulterior de către firma KOLAL B.V. Amsterdam, conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 68/2001 privind reglementarea situaţiei creanţelor Băncii Naţionale a României şi Casei de Economii şi Consemnaţiuni faţă de Banca „Dacia Felix" S.A.

36. Riscul valutar

Activele Băncii în lei şi în valută la 31 decembrie 2005

(mii RON)

	RON	EUR	USD	DST	Aur	Altele	**Total**
Disponibilităţi băneşti şi alte valori	7 282	52	13	-	-	-	**7 347**
Aur la alte standarde	-	-	-	-	65 763	-	**65 763**
Alte metale şi pietre preţioase	-	-	-	-	-	14 891	**14 891**
Disponibil în DST la FMI	-	-	-	1 678	-	-	**1 678**
Aur monetar	-	-	-	-	5 305 039	-	**5 305 039**
Depozite la vedere	-	4 064 267	2 301	-	-	83 483	**4 150 051**
Depozite la termen	-	12 628 816	6 745 480	-	-	2 885 974	**22 260 270**
Plasamente în valută	-	-	817 219	-	-	-	**817 219**
Valori mobiliare denominate în valută	-	23 992 207	9 997 099	-	-	-	**33 989 306**
Participaţii externe	-	-	-	4 576 023	-	78 822	**4 654 845**
Credite acordate instituţiilor de credit	16 800	-	-	-	-	-	**16 800**
Credite în litigiu	13 209	-	-	-	-	-	**13 209**
Provizion specific de risc de credit	-30 009	-	-	-	-	-	**-30 009**
Credite acordate salariaţilor	741	-	-	-	-	-	**741**
Imobilizări	228 848	-	-	-	-	-	**228 848**
Stocuri	5 514	-	-	-	-	-	**5 514**
Titluri de participare	2 240	-	-	-	-	-	**2 240**
Decontări cu bugetul statului	26 602	-	-	-	-	-	**26 602**
Conturi de regularizare	220 991	-	-	-	-	-	**220 991**
Alte active	19 371	-	-	-	-	-	**19 371**
Provizioane pentru creanţe aferente activelor	-105 196	-	-9 582	-	-	-	**-114 778**
Dobânzi de încasat	9 159	487 562	101 031	-	-	18 141	**613 893**
Provizioane de risc de credit-dobândă	-6 068	-	-	-	-	-	**-6 068**
Total active	**409 484**	**41 170 904**	**17 653 561**	**4 577 701**	**5 370 802**	**3 081 311**	**72 263 763**

Pasivele Băncii în lei şi în valută la 31 decembrie 2005

(mii RON)

	RON	EUR	USD	DST	Aur	Altele	**Total**
Numerar în circulaţie	12 739 492	-	-	-	-	-	**12 739 492**
Titluri emise de BNR	16 492 600						**16 492 600**
Obligaţii faţă de instituţii financiare internaţionale	325 324	-	467	5 137 882	-	-	**5 463 673**
Depozite atrase la vedere	-	221 134	-	-	-	-	**221 134**
Împrumuturi de la bănci	-	2 533	-	-	-	-	**2 533**
Alocaţii în DST de la FMI	-	-	-	337 361	-	-	**337 361**
Conturi curente ale instituţiilor de credit	9 479 745	-	-	-	-	-	**9 479 745**
Disponibilităţi în regim special	1 980	-	-	-	-	-	**1 980**
Depozite ale instituţiilor de credit	6 731 800	-	-	-	-	-	**6 731 800**
Rezerve obligatorii în valută	-	13 559 799	2 949 172	-	-	-	**16 508 971**
Conturi instituţii de credit în faliment	2 627	-	-	-	-	-	**2 627**
Disponibilităţi ale Trezoreriei Statului	1 570 029	2 076 762	74 700	-	-	-	**3 721 491**
Împrumuturi, datorii asimilate şi alte disponibilităţi atrase	2 292	-	-	-	-	-	**2 292**
Creditori	7 454	-	-	-	-	-	**7 454**
Personal şi conturi asimilate	1 668	-	-	-	-	-	**1 668**
Decontări cu bugetul statului	4 282	-	-	-	-	-	**4 282**
Conturi de regularizare	2 440	-	-	-	-	-	**2 440**
Alte pasive	5 632	-	-	-	-	-	**5 632**
Dobânzi de plătit	18 063	3 165	676	7 558	-	-	**29 462**
Total pasive	**47 385 425**	**15 863 393**	**3 025 015**	**5 482 801**	**-**	**-**	**71 757 101**
Active nete /pasive nete(–)[*)]	**-46 975 941**	**25 307 511**	**14 628 546**	**-905 100**	**5 370 802**	**3 081 311**	**507 129**

[*)] reprezintă capitalurile, fondurile şi rezervele Băncii

Activele Băncii în lei şi în valută la 1 ianuarie 2005

(*mii RON*)

	RON	EUR	USD	DST	Aur	Altele	**Total**
Disponibilităţi băneşti şi alte valori	4 568	36	28	-	-	-	**4 633**
Aur la alte standarde	-	-	-	-	57 742	-	**57 742**
Alte metale şi pietre preţioase	-	-	-	-	-	11 047	**11 047**
Disponibil în DST la FMI	-	-	-	1 625	-	-	**1 625**
Aur monetar	-	-	-	-	4 243 650	-	**4 243 650**
Depozite la vedere	-	886 409	2 368	-	-	110 815	**999 592**
Depozite la termen	-	3 651 376	3 283 408	-	-	2 006 983	**8 941 767**
Plasamente în valută	-	-	747 605	-	-	-	**747 605**
Valori mobiliare denominate în valută	-	20 645 843	11 148 747	-	-	-	**31 794 590**
Participaţii externe	-	-	-	4 650 449	-	242 818	**4 893 267**
Credit acordat Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar	63 334	-	-	-	-	-	**63 334**
Credite acordate instituţiilor de credit	19 000	-	-	-	-	-	**19 000**
Credite în litigiu	13 209	-	-	-	-	-	**13 209**
Provizion specific de risc de credit	-32 209	-	-	-	-	-	**-32 209**
Credite acordate salariaţilor	910	-	-	-	-	-	**910**
Imobilizări	230 735	-	-	-	-	-	**230 735**
Stocuri	4 374	-	-	-	-	-	**4 374**
Titluri de participare	2 240	-	-	-	-	-	**2 240**
Decontări cu bugetul statului	6 222	-	-	-	-	-	**6 222**
Conturi de regularizare	191 583	-	-	-	-	-	**191 583**
Alte active	1 452	-	-	-	-	-	**1 452**
Provizioane pentru creanţe aferente activelor	-	-	-	-	-	-	**-**
Dobânzi de încasat	10 714	486 874	58 963	-	-	12 006	**568 557**
Provizioane de risc de credit-dobândă	-6 068	-	-	-	-	-	**-6 068**
Total active	**510 063**	**25 670 538**	**15 241 119**	**4 652 074**	**4 301 392**	**2 383 669**	**52 758 855**

Pasivele Băncii în lei şi în valută la 1 ianuarie 2005

(*mii RON*)

	RON	EUR	USD	DST	Aur	Altele	**Total**
Numerar în circulaţie	8 250 883	-	-	-	-	-	**8 250 883**
Titluri emise de BNR	4 908 500	-	-	-	-	-	**4 908 500**
Obligaţii faţă de instituţii financiare internaţionale	80 689	-	467	5 938 596	-	-	**6 019 712**
Depozite atrase la vedere	-	79 096	-	-	-	-	**79 096**
Depozite atrase la termen	-	-	290 670				**290 670**
Împrumuturi de la bănci	-	8 246		-	-	-	**8 246**
Alocaţii în DST de la FMI	-	-	-	342 848		-	**342 848**
Conturi curente ale instituţiilor de credit	5 458 529	-	-	-	-	-	**5 458 529**
Disponibilităţi în regim special	1 076	-	-	-	-	-	**1 076**
Depozite ale instituţiilor de credit	11 215 200	-	-	-	-	-	**11 215 200**
Rezerve obligatorii în valută	-	801 434	8 595 031		-	-	**9 396 465**
Conturi instituţii de credit în faliment	3 045	-	-	-	-	-	**3 045**
Disponibilităţi ale Trezoreriei Statului	2 457 385	2 519 633	76 702	-	-	-	**5 053 720**
Împrumuturi, datorii asimilate şi alte disponibilităţi atrase	2 002	-	-	-	-	-	**2 002**
Creditori	4 784	-	-	-	-	-	**4 784**
Personal şi conturi asimilate	1 006	-	-	-	-	-	**1 006**
Decontări cu bugetul statului	3 488	-	-	-	-	-	**3 488**
Conturi de regularizare	1 320	-	-	-	-	-	**1 320**
Alte pasive	4 224	-	-	-	-	-	**4 224**
Dobânzi de plătit	91 112	1 367	3 790	8 133	-	-	**104 402**
Total pasive	**32 483 201**	**3 409 776**	**8 966 660**	**6 289 577**	**-**	**-**	**51 149 214**
Active nete /pasive nete(-)[*)]	**-31 973 138**	**22 260 762**	**6 274 459**	**-1 637 503**	**4 301 392**	**2 383 669**	**1 609 641**

[*)] reprezintă capitalurile, fondurile si rezervele Băncii

37. Angajamente şi contingente

Banca a emis garanţii cu o valoare de 9 582 mii RON la 31 decembrie 2005. Aferent acestor garanţii, Banca, pe baza estimărilor avocaţilor, a înregistrat un provizion pentru datorii contingente aferent valorii nominale totale a acestora, luând în calcul situaţia în care Banca ar fi obligată să efectueze toate plăţile (vezi Nota 14). De asemenea, la data de 31 decembrie 2005, Banca mai deţine în custodie bilete la ordin emise de MFP în favoarea BERD, în valoare de 1 620 000 EUR, MIGA 600 510 USD, BIRD 4 065 mii RON.

38. Acoperirea pierderii

Potrivit legislaţiei în vigoare, pierderea exerciţiului financiar 2005 va fi acoperită conform surselor prezentate mai jos.

(*mii RON*)

	2005
Pierderea exerciţiului financiar 2005	-3 062 404
Surse de acoperire a pierderii:	
Cont special de reevaluare la 31 decembrie 2005	773 854
Rezerve statutare la 31 decembrie 2005	1 891
Pierderea netă a exerciţiului financiar 2005	-2 286 659

Pierderea rămasă neacoperită, corespunzătoare exerciţiului financiar 2005 se reportează, potrivit legii, urmând a fi acoperită din profiturile viitoare.

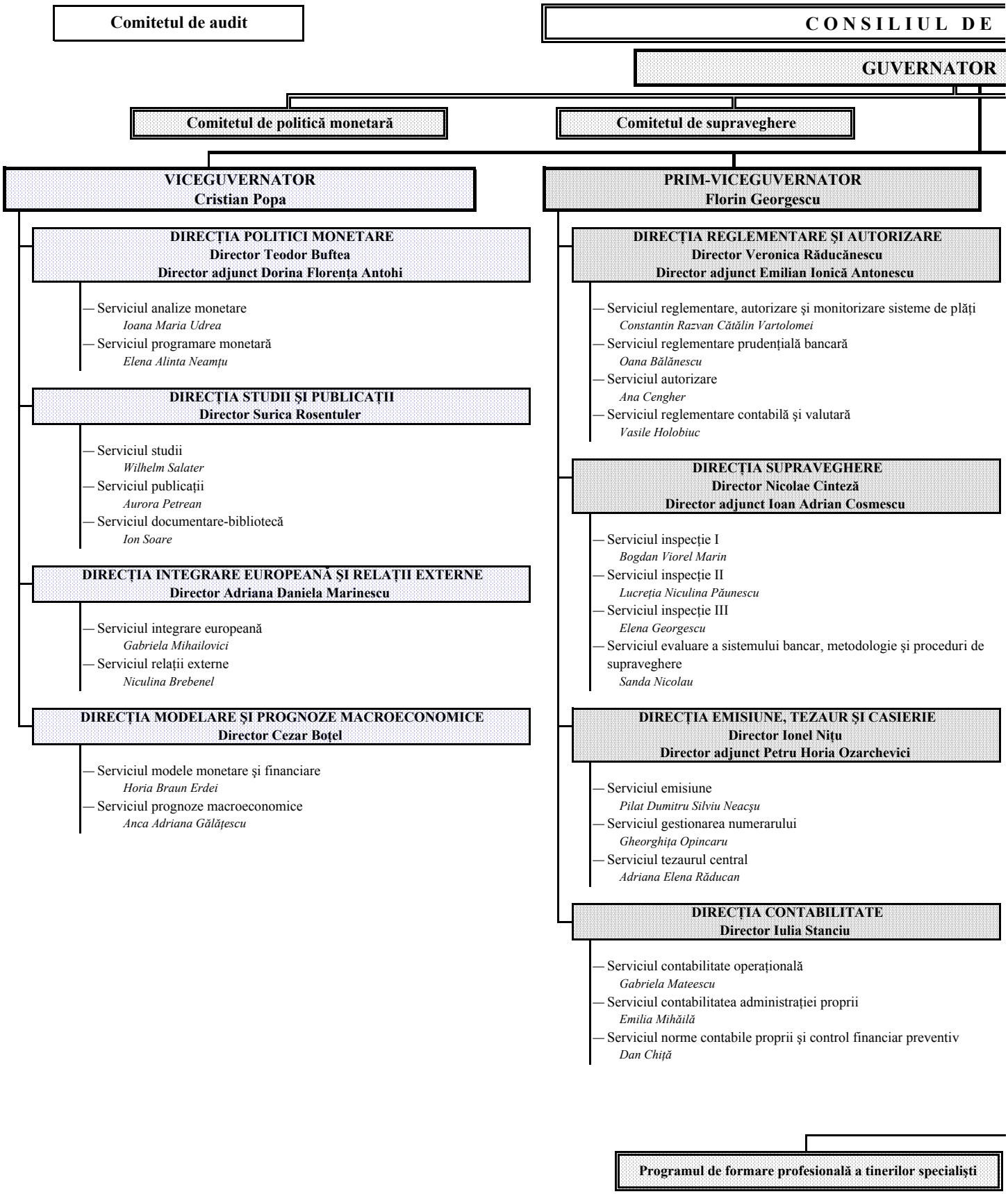
39. Evenimente ulterioare datei bilanţului

Potrivit Legii nr. 312/2004, situaţiile financiare ale Băncii sunt întocmite conform standardelor internaţionale de contabilitate aplicabile băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană. Acestea sunt reprezentate de Ghidul BCE nr. 10/2002. În prezent, Banca Centrală Europeană lucrează la modificarea Ghidului BCE nr. 10/2002; varianta modificată va fi aplicabilă din data de 1 ianuarie 2007. Valoarea impactului modificării Ghidului asupra situaţiilor financiare ale Băncii va fi determinată ulterior, în măsura în care noi detalii vor fi disponibile.

Semnat la 25 aprilie 2005 la Luxemburg, Tratatul de aderare prevede aderarea României la Uniunea Europeană. Data preconizată de aderare este 1 ianuarie 2007, urmând a fi definitivată ulterior. La data aderării României la Uniunea Europeană, Banca va dobândi statutul de membru al Sistemului European al Băncilor Centrale din care derivă atât drepturi, cât şi obligaţii. Valoarea impactului aderării României la Uniunea Europeană asupra situaţiilor financiare ale Băncii va fi determinată ulterior în măsura în care noi detalii vor fi disponibile.

Anexe

ORGANIGRAMA BĂNCII NAȚIONALE

Notă: Corespondența culorilor arată coordonarea compartimentelor

ADMINISTRAȚIE

Mugur Isărescu

Comitetul de administrare a rezervelor internaționale

VICEGUVERNATOR
Eugen Dijmărescu

DIRECȚIA STABILITATE FINANCIARĂ
Director Ion Drăgulin
Director adjunct Cristian Costinel Bichi

— Serviciul instituții financiare
Rodica Popa
— Serviciul piețe financiare și infrastructură financiară
— Serviciul riscuri macroprudențiale
Florian Alexandru Neagu
— Serviciul riscuri bancare
Adriana Neagoe

DIRECȚIA OPERAȚIUNI DE PIAȚĂ
Director Lia Rodica Tase
Director adjunct Șerban Matei

— Serviciul operațiuni de politică monetară
Nicolae Eduard Simion
— Serviciul operațiuni cu Trezoreria
Mihail Orbonaș
— Serviciul administrarea rezervelor internaționale
Cristian George Muntean

DIRECȚIA STATISTICĂ
Director Marian Laurențiu Mustăreață
Director adjunct Constantin Chirca

— Serviciul statistică monetară și financiară
Camelia Neagu
— Serviciul balanța de plăți
Virgil Barbu Ștefănescu
— Serviciul raportări statistice directe
Emil Vasile
— Serviciul procesare date statistice
Anica Lepădatu

DIRECȚIA SERVICII INFORMATICE
Director Ovidiu Dragomir
Director adjunct Tiberiu Pârvulescu

— Serviciul sisteme informatice
Simona Chiochiu
— Serviciul administrare rețele
Dragoș Alexandru Manea

Compartimentul protecție a valorilor
Șef compartiment Traian Pometcu

— Serviciul prevenire și analiză situații de criză
Mihai Raicea
— Serviciul pază - control acces și intervenție
Ioan Ipcar

Centre de perfecționare profesională și activități sociale

DIRECȚIA PLĂȚI
Director Sabin Carantină
Director adjunct Mirela Gabriela Palade

— Serviciul execuția operațiunilor de piață
Simona Șerbănescu
— Serviciul administrare ReGIS
Monica Constantiniu
— Serviciul depozitare și decontare instrumente financiare
Claudia Butac
— Serviciul procesare mesaje financiare
Stere Paris

DIRECȚIA SECRETARIAT
Director Iuliu Iacobescu
Director adjunct Romulus Palade

— Serviciul secretariat al C.A. al B.N.R.
Tiberiu Vonvea
— Serviciul cancelarie și coordonare sucursale
Cornelia Mariana Chirindel
— Serviciul protocol
Dumitru Rățoiu
— Serviciul arhive și muzeu
Mihaela Tone
— Serviciul informare publică
— Serviciul relații cu presa
Mugur Gabriel Șteț

DIRECȚIA RESURSE UMANE
Director Cristian Păunescu
Director adjunct Anna Prodescu

— Serviciul management resurse umane
Gabriela Florica Arieșan
— Serviciul dezvoltare profesională
Gabriela Magdalena Ursoiu

DIRECȚIA AUDIT INTERN
Director Ion Păduraru
Director adjunct Bogdan Mădălin Mihai

— Serviciul audit general
Ioan Muntean
— Serviciul metodologie
Elena Vasile
— Serviciul audit informatic
Dan Marinescu

DIRECȚIA JURIDICĂ
Director Ianfred Silberstein
Director adjunct Alis Arminda Avramescu

— Serviciul legislație, avizare și documentare juridică
Rodica Sîrbu
— Serviciul contencios, mediere diferende și asistență contractuală
Maria Ponepal

DIRECȚIA LOGISTICA
Director Dan Spiridon Florescu
Director adjunct Mihai Dăscălescu

— Serviciul modernizări și dotări
Mihai Dincă
— Serviciul achiziții și gestiuni
Ghica Sasu
— Serviciul transporturi
Dumitru Iordan
— Serviciul administrare patrimoniu
Cătălin Alexandru Barbu
— Serviciul reparații curente și întreținere instalații

BĂNCILE DIN ROMÂNIA*

Nr. crt.	BANCA	SEDIUL	STATUT JURIDIC	NATURA CAPITALULUI	ANUL AUTORIZĂRII
	BANCA NAŢIONALĂ A ROMÂNIEI	Bucureşti, Str. Lipscani nr. 25, sector 3	Banca centrală a statului român	capital de stat	1880
I	**BĂNCI - PERSOANE JURIDICE ROMÂNE (societăţi pe acţiuni)**				
1	Banca Comercială Română	Bucureşti, Bd. Regina Elisabeta nr. 5, sector 3	S.A.	majoritar privat autohton	1990
2	Raiffeisen Bank	Bucureşti, Piaţa Charles de Gaulle nr. 15, et. 4,5,6,7 şi 8, sector 1	S.A.	majoritar străin	1990
3	Casa de Economii şi Consemnaţiuni (CEC)	Bucureşti, Calea Victoriei nr. 13, sector 3	S.A.	capital de stat	1949
4	BRD - Groupe Société Générale	Bucureşti, Bd. Ion Mihalache nr. 1-7, sector 1	S.A.	majoritar străin	1990
5	Banca Comercială „Ion Ţiriac”	Bucureşti, Str. Nerva Traian nr. 3, bl. M101, sector 3	S.A.	majoritar străin	1991
6	Bancpost	Bucureşti, Calea Vitan nr. 6, 6A, Tronson B şi C, et. 3-7, sector 3, Bd. Libertăţii nr. 18, bl. 104, nr. 20, bl. 103, sector 5	S.A.	majoritar străin	1991
7	ABN AMRO Bank (România)	Bucureşti, Piaţa Montreal nr.10, World Trade Center, unit. 2.23, sector 1	S.A.	majoritar străin	1995
8	Banca de Export-Import a României (EXIMBANK)	Bucureşti, Spl. Independenţei nr. 15, sector 5	S.A.	majoritar de stat	1992
9	Citibank România	Bucureşti, Bd. Iancu de Hunedoara nr. 8, sector 1	S.A.	majoritar străin	1996
10	Alpha Bank România	Bucureşti, Calea Dorobanţilor nr. 237 B, sector 1	S.A.	majoritar străin	1994
11	Banca Transilvania	Cluj-Napoca, Str. George Barițiu nr. 8	S.A.	majoritar privat autohton	1994
12	Finansbank (România)	Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 12, bl. B6, sector 4	S.A.	majoritar străin	1993
13	OTP Bank România	Bucureşti, Strada Buzeşti, nr. 66-68, sector 1	S.A.	majoritar străin	1995
14	Banca Daewoo (România)	Bucureşti, Bd. Unirii nr. 55, bl. E4a, tronson I, sector 3	S.A.	majoritar privat autohton	1997
15	Banca pentru Mică Industrie şi Liberă Iniţiativă (MINDBANK)	Bucureşti, Calea Griviţei nr. 24, sector 1	S.A.	majoritar privat autohton	1990
16	Banca Românească (membră a Grupului National Bank of Greece)	Bucureşti, Bd. Unirii nr. 35, bl. A3, sector 3	S.A.	majoritar străin	1993
17	ROMEXTERRA Bank	Târgu Mureş, Bd. 1 Decembrie 1918, nr. 93	S.A.	majoritar privat autohton	1994
18	Piraeus Bank România	Bucureşti, Bd. Carol I nr. 34-36, et. VI, sector 2	S.A.	majoritar străin	1995

* la 31 decembrie 2005

- continuare -

Nr. crt.	BANCA	SEDIUL	STATUT JURIDIC	NATURA CAPITALULUI	ANUL AUTORIZĂRII
19	Banca Comercială SANPAOLO IMI BANK (România)	Arad, Str. Revoluției nr. 88	S.A.	majoritar străin	1996
20	LIBRA BANK	Bucureşti, Str. Dr. Grigore Mora nr. 11, sector 1	S.A.	majoritar privat autohton	1996
21	UniCredit România	Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 16, sector 4	S.A.	majoritar străin	1997
22	Emporiki Bank (România)	Bucureşti, Str. Berzei nr. 19, sector 1	S.A.	majoritar străin	1996
23	HVB Bank România	Bucureşti, Piaţa Charles de Gaulle nr. 15, parter, et. 1,2 şi 3, sector 1	S.A.	majoritar străin	1998
24	Romanian International Bank	Bucureşti, Bd. Unirii nr. 68, bl. K2, sector 3	S.A.	majoritar străin	1998
25	Egnatia Bank (România)	Bucureşti, Str. General Constantin Budişteanu, nr. 28C, parter+et.1, sector 1	S.A.	majoritar străin	1998
26	Banca Comercială Carpatica	Sibiu, Str. Autogării, nr. 1	S.A.	majoritar privat autohton	1999
27	Volksbank (România)	Bucureşti, Şos. Mihai Bravu nr. 171, sector 2	S.A.	majoritar străin	2000
28	Eurom Bank	Bucureşti, Bd. Aviatorilor nr. 45, sector 1	S.A.	majoritar străin	1991
29	ProCredit Bank	Bucureşti, Str. Buzeşti nr. 62-64, et.1 şi 2, sector 1	S.A.	majoritar străin	2002
30	Nova Bank	Bucureşti, Bd. Dimitrie Cantemir nr. 2, bl. P3, tronson II, sector 4	S.A.	majoritar străin	1996
31	Raiffeisen Banca pentru Locuințe	Bucureşti, Str. Nicolae Caramfil nr. 79, sector 1	S.A.	majoritar străin	2004
32	PORSCHE BANK (România)	Voluntari, Şos. Pipera-Tunari nr. 2, clădirea Porsche, parter, et.1 şi 2, judeţul Ilfov	S.A.	majoritar străin	2004
33	HVB Banca pentru Locuințe	Bucureşti, Str. Dr. Grigore Mora nr. 37, sector 1	S.A.	majoritar străin	1998
II	**BĂNCI - PERSOANE JURIDICE STRĂINE (sucursale)**				
1	ING Bank NV	Bucureşti, Şos. Kiseleff nr. 11-13, sector 1	Sucursală		1994
2	MISR Romanian Bank	Bucureşti, Bd. Unirii nr. 66, bl. K3, sector 3	Sucursală		1987
3	Anglo-Romanian Bank Ltd.	Bucureşti, Bd. Carol I nr. 34-36, sector 2	Sucursală		1979
4	Banca Italo-Romena SpA	Bucureşti, Bd. Dimitrie Cantemir nr. 1, bl. B2, sc. 2, parter şi mezanin, sector 4	Sucursală		1996
5	GarantiBank International N.V.	Bucureşti, Str. Paris nr. 30, sector 1	Sucursală		1998
6	Banca di Roma SpA	Bucureşti, Intrarea Murmurului nr. 2-4, sector 1	Sucursală		2000

Lista publicațiilor Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2005

1. Raport anual
2. Raport privind balanța de plăți şi poziția investițională internațională a României
3. Raport asupra inflației
4. Buletin lunar
5. Buletin de conjunctură
6. Conturi Naționale
7. Caiete de studii
8. *Restitutio*
9. *Occasional Papers*
10. Simpozionul de istorie şi civilizație bancară „Cristian Popişteanu”

Principalele lucrări transmise Parlamentului României de Banca Națională a României în anul 2005

1. Raport anual 2004
2. Buletine lunare pe anul 2005
3. Raport anual privind balanța de plăți şi poziția investițională internațională a României – 2004